

Procesbevillingsnævnet

Årsberetning 2021

www.domstol

2. sal

Procesbevillingsnævnet
www.domstol.dk/procesbevillingsnaevnet

Procesbevillingsnævnets årsberetning 2021

Udgivet af:

Procesbevillingsnævnet
St. Kongensgade 1-3, 2. sal
1264 København K
Telefon 33 12 13 20
Hjemmeside: www.procesbevillingsnaevnet.dk
Trykt af Rosendahls A/S

Fotograf:
Kristian Brasen

Dog er der følgende undtagelser: foto nr. 3 i forord, fotos i afsnit 2.8 og fotos nr. 1 og 2 i afsnit 5.2 er taget af Procesbevillingsnævnets sekretariat, og foto i afsnit 2.7 er et privat portrætfotografi.

Procesbevillingsnævnets årsberetninger fra årene 1996 til 2002 er kun i fysisk format. Årsberetningerne for årene 2003 til 2021 kan tillige findes på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Indhold

1.	Nævnets virksomhed og opgaver	9
1.1	Nævnets opgaver og lovgivning om nævnets virksomhed	10
1.2	Nævnets afdeling for appeltilladelser	11
1.3	Nævnets afdeling for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser	12
1.4	Nævnets afdeling for fri proces	13
1.5	Nævnets sekretariat	14
2.	Sagsbehandling.....	15
2.1	Forberedelse af nævnsbehandlingen	16
2.2	Nævnsbehandling	18
2.3	Underretning og aktindsigt	20
2.4	Produktivitet	22
2.4.1	Ansøgninger om appeltilladelse og klager over afslag på fri proces	22
2.4.2	Produktivitet pr. medarbejder	23
2.5	Sekretariatets sagsbehandling og brugerorientering	24
2.5.1	Sekretariatets sagsbehandling	25
2.5.2	Kommunikation om sagsskridt og afgørelser	26
2.5.3	Kommunikation på nævnets hjemmeside mv.	26
2.5.4	Brugerorientering.....	27
2.6	Oversigt over højesteretspraksis om anvendelsesområdet for retsplejelovens § 389 a	28
2.7	Procesbevilling i straffesager	31
2.8	Mød medarbejderne	36
3.	Nævnets virksomhed i 2021 i afdelingen for appeltilladelser	37
3.1	Generelt	38
3.1.1	Nævnsbehandlede sager i 2021	39
3.1.2	Sagsbehandlingstiden.....	46
3.1.3	Anmodning om genoptagelse.....	47
3.1.4	Anmodning om aktindsigt.....	47
3.2	Civile sager	48
3.2.1	2. instansbevillinger i civile sager (anke).....	48
3.2.2	2. instansbevillinger i civile sager (kære).....	50
3.2.3	3. instansbevillinger i civile sager (kære).....	56

3.3	Straffesager	58
3.3.1	2. instansbevillinger i straffesager	58
3.3.2	3. instansbevillinger i straffesager (anke).....	61
3.3.3	3. instansbevillinger i straffesager (kære).....	63
4.	Konkrete sager, der er afgjort i 2021 i nævnets afdeling for appeltilladelser	65
4.1	Generelt.....	66
4.2	Civile sager	67
4.2.1	Procesbevillingsnævnets kompetence.....	67
4.2.2	Kropsvisitation og celleransøgning for varetægtsfængslet person	69
4.2.3	Personskadesager	71
4.2.4	Skattesager.....	74
4.2.5	Ansættelsesretlige sager	76
4.2.6	Landsretternes forhåndsafvisninger af ankesager efter § 368 a	77
4.2.7	Opsættende virkning i ankesager om opholdstilladelse	79
4.2.8	Tvangsauktioner	81
4.2.9	Covid-19	82
4.3	Straffesager	84
4.3.1	Seksuallforbrydelser	84
4.3.2	Straffastsættelse	87
4.3.3	Overtrædelse af tilhold	90
4.3.4	Videregivelse af fortrolige oplysninger og tjenestemisbrug	92
4.3.5	Udvisning og prøvelse af udvisning	94
4.3.6	Covid-19	94
4.3.7	Beslaglæggelse af biler ved vanvidskørsel.....	96
4.3.8	Foranstaltning under efterforskning	98
4.3.9	Personundersøgelser	99
4.3.10	Kommunikation.....	101
5.	Nævnets virksomhed i 2021 i afdelingen for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser	102
5.1	Generelt.....	103
5.1.1	Nævnsbehandlede sager i 2021	103
5.1.2	Sagsbehandlingstiden.....	104
5.1.3	Anmodning om genoptagelse.....	105
5.1.4	Anmodning om aktindsigt.....	105
5.2	Omtale af sager, der er afgjort i nævnets afdeling for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser	106
5.2.1	Indledning	106
5.2.2	Familieretsreformen og etableringen af familieretsnævnet	106
5.2.3	Status i familieretsnævnet i 2021	108
5.2.4	Omtale af nogle sager, som nævnet har behandlet i 2021	108
5.2.5	Kommunikation.....	111
6.	Nævnets virksomhed i 2021 i afdelingen for fri proces	112
6.1	Generelt.....	113
6.1.1	Nævnsbehandlede sager i 2021	114
6.1.2	Sagsbehandlingstiden.....	115
6.1.3	Anmodning om genoptagelse.....	116
6.1.4	Anmodning om aktindsigt.....	117

6.2	Fri proces til sager i 1. instans.....	118
6.2.1	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325.....	118
6.2.2	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328	118
6.2.3	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329	119
6.2.4	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 336	120
6.3	Fri proces til appelsager	121
6.3.1	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325.....	121
6.3.2	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328	121
6.3.3	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329	122
6.3.4	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 336	123
6.4	Klager over Civilstyrelsens afgørelser om aktindsigt	123
6.5	Klager over Civilstyrelsens afgørelser efter retshjælpsloven	123
7.	Konkrete sager, der er afgjort i 2021 i nævnets afdeling for fri proces .	124
7.1	Generelt.....	125
7.2	Økonomiske betingelser for fri proces	126
7.2.1	Uvæsentlige sagsomkostninger.....	126
7.3	De almindelige betingelser for fri proces	128
7.3.1	Aktuel procesrisiko	128
7.3.2	Rimelig grund og formuleringen af påstande.....	131
7.3.3	Sager der udspringer af et strafbart forhold	132
7.3.4	Anke i familieretlige sager.....	133
7.3.5	Formodningsreglen	134
7.3.6	Sager, der udspringer af ansøgerens erhverv.....	134
7.4	De særlige betingelser for fri proces	135
7.5	Andre problemstillinger	137
7.5.1	Biintervention.....	137
7.5.2	Inhabilitet	138
7.5.3	Egentligt fejlskøn.....	138
7.6	Kommunikation.....	140
8.	Litteratur.....	141
8.1	Litteratur om appeltilladelser	142
8.1.1	Bøger	142
8.1.2	Artikler.....	143
8.2	Litteratur om fri proces	145
8.2.1	Bøger	145
8.2.2	Artikler.....	145

Appendix

A.	Retsplejelovens kapitel 1 a. Procesbevillingsnævnet	146
B.	Bekendtgørelse nr. 294 af 25. marts 2019 om forretningsorden for Procesbevillingsnævnet	147
C.	Oversigt over bestemmelser i retsplejeloven om meddelelse af appeltilladelse	151
D.	Oversigt over bestemmelser i retsplejeloven om fri proces	162
E.	Lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner som ændret ved lov nr. 263 af 16. marts 2016	167
F.	Bekendtgørelse nr. 1.840 af 7. december 2020 om fri proces	168
G.	Lovgivning af betydning for nævnets virksomhed	170
H.	Overblik over reformer og nye regler af betydning for Procesbevillingsnævnets kompetence de seneste år	174

Forord

Man kan med et glimt i øjet sige, at Procesbevillingsnævnet er verdens bedste procesbevillingsnævn. Så vidt vides er det også det eneste af sin art! Procesbevillingsnævnet er nemlig både organisatorisk og forfatningsmæssigt en unik organisation, som næppe findes tilsvarende i andre lande.

Procesbevillingsnævnet har i beretningsåret pr. 1. januar 2021 eksisteret i 25 år, og nævnet er i opgavevolumen vokset betydeligt gennem årene. Fra nævnets etablering i 1996 har nævnets afdeling for appeltilladelser behandlet et stærkt stigende antal ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og til Højesteret i alle typer sager i retssystemet. Dertil kommer, at Procesbevillingsnævnet siden 2007 med fri procesreformen og etablering af nævnets afdeling for fri proces desuden behandler klager over afslag på fri proces. Endelig skete der en yderligere udvidelse af nævnets opgaver med familieretsreformen pr. 1. april 2019 og etablering af nævnets afdeling for appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser. Med alle disse opgaver i tre forskellige nævnskonstellationer varetager Procesbevillingsnævnet i dag en vidtspektret portefølje på samlet mellem ca. 3.500 og 4.000 sager på årsbasis.

Vi har i Procesbevillingsnævnet også i 2021 haft endnu et meget begivenhedsrigt år. Det er som arbejdsplads enestående og meget spændende, at vi hver eneste dag bliver præsenteret for både store og små sager inden for alle forekommende retsområder. Vi har derfor også fingeren på pulsen og er ydmyge over for den vigtige opgave, det er i hver eneste sag at vurdere, om der er grundlag for at meddele bevilling. Vi skal således til stadighed sikre, at retssystemets ressourcer bliver anvendt på de rigtige sager.

I 2021 har nævnets afdeling for appeltilladelser haft en noget højere gennemsnitlig sagsbehandlingstid end i de foregående år, nemlig på godt 15 uger. Dette kan blandt andet forklares med en større sagsophobning, der er opstået over de seneste år. I afdelingen for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser og afdelingen for fri proces var der i 2021 til gengæld meget tilfredsstillende gennemsnitlige sagsbehandlingstider på henholdsvis lidt under 7 uger og godt 8 uger.

Årsberetningen omfatter i lighed med tidligere år en almindelig orientering om nævnets virksomhed, sammensætning og sagsbehandling i de første to kapitler. De følgende kapitler indeholder desuden en statistisk del med en række talmæssige opgørelser og grafiske illustrationer for sagerne i nævnets tre afdelinger i 2021. Dette suppleres af en omtale af nævnets praksis på udvalgte områder for 2021, der har været behandlet i nævnets afdelinger. Bagerst i beretningen er der bilag med lovgivning og andre relevante oplysninger af betydning for Procesbevillingsnævnets virksomhed.

I år har vi krydret beretningen med bl.a. et veloplagt og aktuelt indlæg af professor Thomas Elholm, medlem i nævnets afdeling for appeltilladelser, med indlægget "Procesbevilling i straffesager", kapitel 2, afsnit 2.7. Der er desuden et indlæg "Mød medarbejderne" forfattet af specialkonsulent Dorthea Maria Lund og specialkonsulent Pernille Tinndahn Bøndergaard, kapitel 2, afsnit 2.8.

Vi er nu midt i et nyt travlt og begivenhedsrigt år 2022 med mange vigtige opgaver foran os og fortsat med et samlet højt sagstal. Vi skal hver dag gøre os umage med fortsat at sikre, at der bliver givet appeltilladelser og fri proces i de rigtige sager, og at alle sager bliver behandlet på et kvalitativt højt niveau og afgjort inden for en rimelig tid.

Ved årsskiftet til 2022 indtrådte højesteretsdommer Lars Apostoli som ny formand i stedet for højesteretsdommer Kurt Rasmussen i overensstemmelse med reglerne om beskikkelse.

Procesbevillingsnævnet har gennem en årrække afholdt et eller flere årlige såkaldte gå-hjem møder, hvor vi inviterer eksterne aktører til at komme i Procesbevillingsnævnet og få en nærmere orientering om udvalgte emner inden for enten fri proces eller appeltildelser. Disse møder satte Covid-19 situationen og nedlukningen af samfundet midlertidigt en stopper for i 2020 og 2021. Det er af mange grunde glædeligt, at samfundet for alvor blev genåbnet uden restriktioner i 2022. Vi har derfor også igen planlagt et gå-hjem møde, og denne gang bliver det afholdt i Procesbevillingsnævnet i september 2022 med udvalgte civilretlige emner. Vi håber, at der også denne gang kommer mange interesserede deltagere.

Du kan finde informationer om Procesbevillingsnævnets virksomhed på www.procesbevillingsnaevnet.dk. Det omfatter nærmere orientering om nævnets tre afdelinger, årsberetninger og løbende opdatering med nyheder mv. Vi håber og tror på, at du som bruger af hjemmesiden nemt finder de oplysninger, som du har brug for.

Vi vil desuden igen i år benytte lejligheden til at takke for gode samarbejdsrelationer til de eksterne interessenter, advokater og borgere, som hver dag bidrager til, at vi kan træffe afgørelser på et veloplyst og kvalificeret grundlag.

Vi ønsker god fornøjelse med læsning af beretningen.

Hanne Kjærulff
Sekretariatschef

Lars Apostoli
Formand

1.1 Nævnets opgaver og lovgivning om nævnets virksomhed

Procesbevillingsnævnet består i dag af tre afdelinger.

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser behandler ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og til Højesteret i civile sager og straffesager.

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser behandler ansøgninger om appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser.

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces behandler klager over Civilstyrelsens afslag på fri proces og klager over Civilstyrelsens afslag på retshjælp til klagesager ved internationale klageorganer.

Du kan læse nærmere om Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser i kapitel 3 og 4, om afdelingen for behandling af familierettens afgørelser i kapitel 5 og om afdelingen for fri proces i kapitel 6 og 7.

Reglerne om Procesbevillingsnævnets virksomhed og opgaver er nærmere reguleret i retsplejelovens kapitel 1 a og i nævnets forretningsorden. Nævnets kompetence i alle tre afdelinger er primært reguleret i de relevante afsnit i retsplejeloven.

Procesbevillingsnævnet er både organisatorisk og forfatningsmæssigt en unik organisation, som næppe findes tilsvarende i andre lande. Det fremgår af forarbejderne til lovgivningen om nævnets virksomhed, at nævnet er uafhængigt af både domstolene og den offentlige forvaltning, og nævnet er således ikke omfattet af offentlighedsloven, forvaltningsloven og ombudsmandsloven. Nævnet er dog omfattet af databeskyttelseslovgivningen. Nævnets afgørelser kan ikke påklages til justitsministeren eller til anden administrativ myndighed.

De nærmere regler om appeltilladelser til landsretten og til Højesteret i civile sager og straffesager er i forskellige afsnit og kapitler i retsplejeloven suppleret af enkelte regler i særlovgivningen, og reglerne om fri proces mv. er i retsplejelovens kapitel 31 og retshjælpsloven. Den grønlandske retsplejelov indeholder appelbegrænsningsregler (kun) til Højesteret, og den færøske retsplejelov indeholder appelbegrænsningsregler svarende til den danske retsplejelov.

Retsplejelovens kapitel 1 a om Procesbevillingsnævnet er medtaget som bilag A og nævnets forretningsorden som bilag B. Som bilag C er desuden medtaget de bestemmelser i retsplejeloven, der giver hjemmel for meddelelse af appeltilladelser. Som bilag D er medtaget de bestemmelser i retsplejeloven, der giver hjemmel for meddelelse af fri proces. Bilag E er lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner og retsplejeloven. Bilag C til E medtager de bestemmelser i lovgivningen, som er gældende på tidspunktet for årsberetningens udarbejdelse i 2022. Bilag F til årsberetningen er bekendtgørelse nr. 1.840 af 7. december 2020 om de økonomiske betingelser for fri proces, der var gældende for 2021. En nærmere omtale af lovgivningen af betydning for nævnets virksomhed er medtaget som bilag G til årsberetningen, og et overblik over reformer og

nye regler af betydning for Procesbevillingsnævnets kompetence de seneste år er medtaget som bilag H.

Se nærmere om Procesbevillingsnævnets opgaver og lovgivning om nævnets virksomhed samt sagsbehandling navnlig Hanne Kjærulff i "*Kommenteret Retsplejelov*", 10. udgave, 2018, kapitel 1 a, side 53-76, og Hanne Kjærulff og Niels Fenger i bogen "*Appeltilladelser*", 1. udgave, 2017.

1.2 Nævnets afdeling for appeltilladelser

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser består af en højesteretsdommer (formand), en landsdommer, en byretsdommer, en advokat med møderet for Højesteret og en professor i retsvidenskab eller en anden jurist med særlig videnskabelig uddannelse.

Beskikkelsen af de 4 førstnævnte medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis Højesteret, landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Professoren beskikkes uden forudgående indstilling. Der bliver desuden beskikket en eller flere suppleanter for hvert af nævnets medlemmer. Medlemmerne og suppleanterne bliver beskikket for en periode på to år med mulighed for genbeskikkelse for yderligere to år. De kan desuden kun afsættes efter de regler, der gælder for dommere, det vil sige af Den Særlige Klageret.

Nævnets afdeling for appeltilladelser bestod i perioden 1. januar – 31. december 2021 af følgende 5 medlemmer:

- Højesteretsdommer Kurt Rasmussen
- Landsdommer Ole Græsbøll Olesen
- Byretsdommer Dorit Kring
- Advokat Nikolaj Linneballe
- Professor Lasse Højlund Christensen

Suppleanter:

- Højesteretsdommer Lars Apostoli
- Landsdommer Karen Hald
- Landsdommer Lis Frost
- Byretsdommer Charlotte Bliss Elmquist
- Byretsdommer Rasmus Damm
- Advokat Asger Bagge-Jørgensen
- Advokat Anne Almose Røpke
- Professor Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen
- Professor Thomas Elholm

Med virkning fra 1. januar 2021 vil advokatmedlemmet ved afgang af en ansøgning om appeltilladelse i en sag fra Færøerne være en færøsk advokat, som er følgende:

- Óla Jákup Kristoffersen (medlem)
- Petur Even Djurhuus (suppleant)
- Annfinn V. Hansen (suppleant)

Der er sket en delvis udskiftning pr. 1. januar 2022, hvor højesteretsdommer Lars Apostoli er indtrådt som ny formand i stedet for højesteretsdommer Kurt Rasmussen, og at højesteretsdommer Kristian Korfits Nielsen er ny suppleant, professor Thomas Elholm, der tidligere var suppleant, er indtrådt som nyt medlem, og professor Kim Sommer Jensen og professor Clement Salung Petersen er nye suppleanter.

Sammensætningen af nævnets afdeling for appeltilladelser er pr. 1. januar 2022 herfter følgende:

- Højesteretsdommer Lars Apostoli
- Landsdommer Ole Græsbøll Olesen
- Byretsdommer Dorit Kring
- Advokat Nikolaj Linneballe
- Professor Thomas Elholm

Suppleanter:

- Højesteretsdommer Kristian Korfits Nielsen
- Landsdommer Karen Hald
- Landsdommer Lis Frost
- Byretsdommer Charlotte Bliss Elmquist
- Byretsdommer Rasmus Damm
- Advokat Asger Bagge-Jørgensen
- Advokat Anne Almose Røpke
- Professor Kim Sommer Jensen
- Professor Clement Salung Petersen

1.3 Nævnets afdeling for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser

Procesbevillingsnævnets nye afdeling for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser består af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat. Beskikkelsen af de 3 medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Der bliver desuden beskikket en eller flere suppleanter for hvert af nævnets medlemmer. Medlemmerne og suppleanterne bliver beskikket for en periode på to år med mulighed for genbeskikkelse for yderligere to år. De kan desuden kun afsættes efter de regler, der er gældende for dommere, det vil sige af Den Særlige Klageret.

Nævnets afdeling for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser bestod i perioden den 1. januar – 31. december 2021 af følgende 3 medlemmer:

- Landsdommer Julie Skat Rørdam (afdelingsformand)
- Byretsdommer Henriette Sartvin
- Advokat Susan Sørensen

Suppleanter:

- Landsdommer Jon Esben Hvam
- Byretsdommer Jeanett Bukhave
- Advokat Karen Wung-Sung

1.4 Nævnets afdeling for fri proces

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces består af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat. Beskikkelsen af de 3 medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Der bliver desuden beskikket en eller flere suppleanter for hvert af nævnets medlemmer. Medlemmerne og suppleanterne bliver beskikket for en periode på to år med mulighed for genbeskikkelse for yderligere to år. De kan desuden kun afsættes efter de regler, der er gældende for dommere, det vil sige af Den Særlige Klageret.

Nævnets afdeling for fri proces bestod i perioden 1. januar – 30. juni 2021 af følgende 3 medlemmer:

- Landsdommer Alex Puggaard (afdelingsformand)
- Byretsdommer Mette Bytofte
- Advokat Mads Krøger Pramming

Suppleanter:

- Landsdommer Hans-Jørgen Nymark Beck
- Byretsdommer Søren Hafstrøm
- Advokat Allan Sørensen

Landsdommer Hans-Jørgen Nymark Beck er ophørt sit hverv som suppleant ved udløbet af den 2-årige beskikkelsesperiode med udgangen af juni 2021, og landsdommer Annette Dellgren blev med virkning fra 1. juli 2021 ny suppleant.

Sammensætningen af nævnets afdeling for fri proces er efter denne ændring pr. 1. juli 31. december 2021 herefter følgende:

- Landsdommer Alex Puggaard (afdelingsformand)
- Byretsdommer Mette Bytofte
- Advokat Mads Krøger Pramming

Suppleanter:

- Landsdommer Annette Dellgren
- Byretsdommer Søren Hafstrøm
- Advokat Allan Sørensen

1.5 Nævnets sekretariat

Til Procesbevillingsnævnet er knyttet et sekretariat, der forestår alle sagers forberedelse. Sekretariatet varetager alle opgaver forbundet med alle sagers behandling så som de indledende sagsskridt, udarbejdelse af interne notater, der indeholder en gennemgang af sagens faktum, alle relevante juridiske forhold for bedømmelse af sagen, de retlige overvejelser og en indstilling til nævnet om afgørelse, ligesom sekretariatet sørger for at udforme og sende afgørelse i sagerne. Sekretariatet varetager desuden øvrige generelle sager og administrative opgaver forbundet med nævnets virksomhed. Årsværksforbruget i Procesbevillingsnævnets sekretariat var i 2021 på 27,7 årsværk.

Der er i sekretariatet pr. juni 2022 følgende ansatte:

- Sekretariatschef Hanne Kjærulff
- Souschef Christian Sivert Brogaard

- Chefkonsulent Anne Kirstine Gørtz
- Chefkonsulent Mads Pedersen (orlov)
- Chefkonsulent (kst.) Celia Bautista Schneider

- Specialkonsulent Agnethe Kirstine Kern-Jespersen (orlov)
- Specialkonsulent Signe Olivia Lading
- Specialkonsulent Nichlas Madsen
- Specialkonsulent Pernille Tinndahn-Nielsen
- Specialkonsulent Lars Lynge Dahlgaard
- Specialkonsulent Dorthea Maria Lund

- Fuldmægtig Caroline Køber
- Fuldmægtig Rasmus Møller Axelsen
- Fuldmægtig Jeanette Janni Nielsen
- Fuldmægtig Tobias Christian Fink-Jensen
- Fuldmægtig Mette Abkjær Jensen
- Fuldmægtig Bjørg Boye Gudbrand
- Fuldmægtig Amalie Hartz Reenberg
- Fuldmægtig Katrine Ramhøj
- Fuldmægtig Louise Boie Tange
- Fuldmægtig Jacob Pedersen
- Fuldmægtig Michael Jørgensen
- Fuldmægtig Gitte Damkjær Andersen

- Kontorfuldmægtig Karin Kofoed Næsager
- Kontorfuldmægtig Pia Jørgensen
- Kontorfuldmægtig Anja Rosenkrants Clausen
- Kontorfuldmægtig Mikala Elverdal
- Kontorfuldmægtig Julie Risom Laursen
- Kontorfuldmægtig Marjun Fordyce Sigurskjold
- Kontorfuldmægtig Peter Emil Nielsen
- Kontor- og servicemedarbejder Frederik Thorenfeldt Poulsen

- Studentermedhjælper Emma Elisabet Danker Blanford
- Studentermedhjælper Sara Linnéa Søe Sandell

2.1 Forberedelse af nævnsbehandlingen

Reglerne om Procesbevillingsnævnets sagsbehandling kan du se i retsplejelovens kapitel 1 a og i nævnets forretningsorden. Det fremgår af retsplejelovens § 25, at nævnet selv fastsætter sin forretningsorden.

Nævnets forretningsorden er senest ændret med virkning fra 1. april 2019 ved bekendtgørelse nr. 294 af 25. marts 2019. Ændringerne består navnlig i konsekvensændringer som følge af ny lovgivning om familieretsreformen og de ændringer i bl.a. retsplejelovens kapitel 1 a, det har medført for Procesbevillingsnævnets virksomhed både med etablering af nævnets afdeling for apeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser med virkning fra 1. april 2019 og i øvrigt også en ændring af retsplejelovens § 25, stk. 2, af betydning særligt for nævnets afdeling for apeltilladelser.

Efter § 2 i forretningsordenen drager nævnets formand og afdelingsformænd omsorg for sagernes forberedelse med bistand fra nævnets sekretariat. En ansøgning om apeltilladelse og klage over afslag på fri proces skal efter forretningsordenens § 3 være skriftlig og angive de grunde, som ansøgeren eller klageren vil påberåbe sig. Henvendelsen skal ledsages af kopi af den eller de afgørelser, som er truffet vedrørende sagen, samt kopi af dokumenter, der i øvrigt er af betydning for sagens afgørelse.

En ansøger eller en klager kan anvende blanketter til ansøgning om apeltilladelse og klage over afslag på fri proces. Du kan finde blanketter med vejledning på Procesbevillingsnævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Beregning af ansøgnings- eller klagefristen sker i overensstemmelse med retsplejelovens regler om anke- og kærefrister, jf. forretningsordenens § 3, stk. 4. Nævnet kan i en sag om apeltilladelse se bort fra en fristoverskridelse, hvis retsplejelovens betingelser herfor er opfyldt. Ved en klage over afslag på fri proces kan nævnet se bort fra en fristoverskridelse, hvis denne er undskyldelig.

En ansøgning eller klage kan sendes til Procesbevillingsnævnet enten med digital post eller almindelig post, og hvis henvendelsen bliver sendt digitalt, er det derfor ikke nødvendigt tillige at sende med almindelig post.

Hvis ansøgningen eller klagen bliver sendt med digital post den dag, hvor fristen udløber, er den efter § 3, stk. 4, rettidig, hvis henvendelsen er modtaget i nævnet inden udgangen af døgnet, også selv om fristens sidste dag er en lørdag, søndag, helligdag eller anden lukkedag. Hvis henvendelsen derimod bliver sendt med almindelig post eller bliver overbragt, er den alene rettidig, hvis den bliver modtaget i nævnet inden kontortids ophør kl. 15, og hvis fristens sidste dag falder på en lørdag, søndag, helligdag eller anden lukkedag, så skal henvendelsen i disse tilfælde være modtaget den forudgående hverdag inden kontortids ophør kl. 15.

I sager vedrørende appeltilladelse underretter sekretariatet efter forretningsordenens § 4, stk. 1 og 2, 1. pkt., ansøgeren og modparten i sagen om modtagelsen af ansøgningen. Er anklagemyndigheden modpart, sker underretning i overensstemmelse med skriftlige retningslinjer aftalt mellem Procesbevillingsnævnet og anklagemyndigheden, jf. § 4, stk. 2, 2. pkt.

I sager vedrørende fri proces underretter sekretariatet efter § 4, stk. 1, klager om modtagelsen af klagen.

I sager vedrørende appeltilladelse og sager vedrørende fri proces sker der herudover underretning af den registrerede i overensstemmelse med reglerne i databeskyttelsesforordningens artikel 12-14, jf. dog databeskyttelseslovens §§ 22 og 23.

Der bliver desuden taget stilling til, i hvilke tilfælde en modpart skal anmodes om at fremkomme med eventuelle bemærkninger inden en nærmere angivet frist.

Alle ansøgninger og klager visiteres af sekretariatschefen eller dennes stedfortræder så vidt muligt samme dag, som de bliver modtaget. Ved ansøgninger om appeltilladelse tilstræber sekretariatet i umiddelbar forlængelse af modtagelsen at gøre ansøgerne opmærksom på en eventuel mulighed for at appellere direkte i tilfælde, hvor dette er muligt, eller hvor det dog er tvivlsomt, om Procesbevillingsnævnets tilladelse er nødvendig.

Der bliver konkret taget stilling til, om en modpart skal anmodes om at fremkomme med eventuelle bemærkninger inden en nærmere angivet frist.

Formanden eller afdelingsformanden – i praksis sekretariatschefen – afgør efter forretningsordenens § 5, stk. 1, om akterne fra den forudgående behandling af sagen skal indhentes.

Nævnsbehandlingen i nævnets tre afdelinger er gratis for ansøgeren eller klageren, og hverken disse eller modparten kan blive pålagt sagsomkostninger i anledning af nævnsbehandlingen.

Du kan – udover de årlige årsberetninger og relevant litteratur – læse mere om Procesbevillingsnævnets virksomhed på nævnets hjemmeside. Hjemmesiden bliver løbende opdateret med nyheder om afgørelser og anden relevant kommunikation om nævnets virksomhed. Du kan også finde ofte forekommende *spørgsmål & svar* for nævnets afdelinger. Hjemmesiden indeholder desuden blanketter med vejledninger, som kan anvendes ved indgivelse af enten ansøgning om appeltilladelse eller klage over afslag på fri proces. Du kan også orientere dig om nævnets virksomhed på LinkedIn.

2.2 Nævnetsbehandling

Procesbevillingsnævnets afgørelser træffes efter forretningsordenens § 6 ved møder, der almindeligvis afholdes en gang om ugen. Nævnets behandling sker på grundlag af notater udarbejdet af sekretariatet for hver enkelt sag. Sagerne til behandling på mødet udsendes til medlemmerne 1-2 uger før nævnsmødet. Hastende sager kan dog udsendes med kortere frist.

Nævnets møder er ikke offentlige, og sagens parter har ikke adgang til møderne, jf. forretningsordenens § 7, stk. 1 og 2.

I nævnets enkelte afdelinger deltager samtlige nævnsmedlemmer i møderne, det vil sige 5 medlemmer i afdelingen for appeltilladelser, 3 medlemmer i afdelingen for familierettens afgørelser og 3 medlemmer i afdelingen for fri proces. I tilfælde af et medlems forfald indkaldes om muligt medlemmets suppleant. Har et eller flere medlemmer og disses suppleanter forfald, kan nævnet træffe beslutning, hvis henholdsvis 3 medlemmer i afdelingen for appeltilladelser, 2 medlemmer i afdelingen for familierettens afgørelser og 2 medlemmer i afdelingen for fri proces er til stede, jf. forretningsordenens § 11, stk. 1, og § 14, stk. 1, og § 16, stk. 1.

Beslutninger træffes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed, jf. forretningsordenens § 11, stk. 2, § 14, stk. 2, og § 16, stk. 2. I afdelingen for appeltilladelser er formandens stemme afgørende i tilfælde af stemmelighed. I afdelingen for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser og i afdelingen for fri proces kræves enighed, hvis afgørelsen alene træffes af 2 medlemmer.

Nævnets afdeling for appeltilladelser har fra nævnets start i 1996 til 2016 ikke benyttet den i retsplejelovens § 25, stk. 2, givne adgang til at afgøre sagerne med 3 medlemmer bestående efter den daværende bestemmelse af en dommer, en advokat og en universitetslærer. Nævnet har imidlertid fra og med 2017 i medfør af § 25, stk. 2, og forretningsordenens § 12 – efter nærmere skriftlige retningslinjer i særlige grupper af tilfælde – besluttet at afholde enkelte nævnsmøder med deltagelse af 3 nævnsmedlemmer.

Der er med virkning fra 1. april 2019 lavet en ændring af § 25, stk. 2, hvorefter bestemmelsen om sammensætning af de tre medlemmer nu angiver en landsdommer, en byretsdommer og en advokat, og desuden omfatter kompetencen alene ansøgninger om appeltilladelser til landsretten. Der er en nærmere regulering i § 12 i den seneste forretningsorden, der trådte i kraft 1. april 2019.

Nævnets afdeling for appeltilladelser har besluttet, at følgende sager om appeltilladelse til landsretten kan behandles på 3-mandsmøder:

Tabel 2.1 Sagskategorier der kan behandles på 3-mandsmøder i afdelingen for apeltilladelser

Kategori	Bestemmelse	Undtagelse
Civile sager		
Ankesager (max 20.000 kr.)	Retsplejelovens § 368	
Tvangsanbringelse mv.	Serviceovens § 171	
Delafgørelser (anke og kære)	Retsplejelovens § 253, stk. 4, 2. pkt.	
Undervejsafgørelser (kære)	Retsplejelovens § 389 a	Dog ikke sager om henvisning til landsretten
Afgørelser om udlæg (max 20.000 kr.)	Retsplejelovens § 584	
Fritagelse for sagsportalen	Retsplejelovens § 148 a	
Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger	Retsplejelovens § 392 a	
Straffesager		
Alle straffesager (bøde max 6.000 kr. eller max 20 dagbøder mv.)	Retsplejelovens § 903	Dog ikke ansøgninger fra anklagemyndigheden (til skade for den tiltalte)

Nævnets afdeling for apeltilladelser har besluttet følgende skriftlige retningslinjer for behandlingen af sager på 3-mandsmøder:

- Nævnet er ved 3-mandsmøder beslutningsdygtigt, hvis to medlemmer/suppleanter voterer mundtligt, og der foreligger et skriftligt votum fra yderligere et medlem/suppleant.
- Når blot ét af de deltagende medlemmer/suppleanter anmoder om det, skal sagen i stedet behandles på et 5-mandsmøde, jf. forretningsordenens § 12.

Med hjemmel i retsplejelovens § 25, stk. 2, er det i forretningsordenens § 8 fastsat, at formanden og afdelingsformanden i de 3 afdelinger uden forelæggelse for nævnet kan tage stilling til behandlingen af henvendelser, som falder uden for nævnets kompetence. Denne kompetence er i praksis delegeret til sekretariatet.

Formanden og afdelingsformanden kan herudover i særlige grupper af tilfælde i henhold til skriftlige retningslinjer, fastsat af nævnet ved enstemmig beslutning, træffe afgørelse på nævnets vegne uden forelæggelse for nævnet.

Nævnets tre afdelinger har bemyndiget formanden og afdelingsformændene til at afgøre genoptagelsesanmodninger, når der ikke er grundlag for at genoptage behandling af sagen, idet der ikke foreligger nye væsentlige oplysninger. Nævnets afdeling for apeltilladelser og afdeling for fri proces har desuden bemyndiget formanden og afdelingsformændene til at afgøre visse andre sagstyper.

På Procesbevillingsnævnets hjemmeside kan du finde oversigter over, hvilke formandsbemyndigelser, der gælder i de tre afdelinger.

2.3 Underretning og aktindsigt

Nævnets afgørelse bliver efter forretningsordenens § 19, stk. 1, meddelt til ansøgeren eller klageren uden angivelse af, hvilke medlemmer der har deltaget i sagens behandling, og hvordan de har stemt. Efter begæring bliver det oplyst, hvem der har deltaget i sagens behandling.

I sager vedrørende appeltilladelser sender nævnet også afgørelsen i kopi til orientering til en modpart, der er underrettet eller hørt i anledning af ansøgningen, og der gives tillige underretning til den eller de retter, som har truffet afgørelse i sagen, jf. § 19, stk. 4 og 5. I sager om fri proces sker dette kun, hvis modparten i selve retstvisten rent undtagelsesvist er blevet hørt i forbindelse med klagen. I sager om fri proces bliver der altid givet underretning om afgørelsen til Civilstyrelsen, og ved bevilling af fri proces i verserende retssager bliver meddelelse om bevilling tillige givet til den ret, der behandler sagen, jf. § 19, stk. 6.

Som forudsat i forarbejderne til lovgivningen om Procesbevillingsnævnets virksomhed begrundes nævnets afgørelser kun med henvisning til indholdet af de bestemmelser, der giver hjemmel for meddelelse af appeltilladelse eller fri proces. En særlig bestemmelse herom er optaget i forretningsordenens § 19, stk. 2.

Nævnets afgørelser

Det er forudsat i forarbejderne til lovgivningen om Procesbevillingsnævnets etablering, at nævnets afgørelser ikke skal begrundes nærmere. Dette begrundes navnlig med, at nævnets afgørelser ikke skal fremstå som en afgørelse af selve sagen. I forhold til afslag vil en sådan uddybende begrundelse desuden kunne give f.eks. en landsretsdøm en særlig præjudikatsværdi i forhold til andre landsretsafgørelser, hvor nævnet ikke har behandlet en ansøgning om appeltilladelse til Højesteret. Endvidere vil en nærmere begrundelse for en appeltilladelse på grund af nævnets sammensætning kunne give anledning til principielle betænkeligheder i forhold til den efterfølgende behandling af sagen ved domstolene, herunder Højesteret.

Nævnets afgørelser bliver på den baggrund kun begrundet med henvisning til indholdet af den bestemmelse i retsplejeloven eller anden lovgivning, der giver hjemmel for meddelelse af appeltilladelse eller fri proces, jf. forretningsordenens § 19, stk. 2.

Se om nævnets afgørelser navnlig Bet. 1260/1993, s. 30, og FT 1994-95, tillæg A, s. 2957 ff. Spørgsmålet om, hvorvidt nævnets begrundelser i sager om appeltilladelse kan anses for tilstrækkelige, er flere gange blevet godkendt af domstolene, bl.a. af Højesteret i U 1997.1062 H.

Efter forretningsordenens § 20, stk. 1, meddeles aktindsigt af formanden eller afdelingsformanden i de 3 afdelinger i overensstemmelse med retsplejelovens §§ 41-41 h, 255 a og 729 a-729 d med de fornødne tillemplinger. Efter § 20, stk. 2, bliver begæring om indsigtsret fra den registrerede behandlet efter reglerne i databeskyttelsesforordningens artikel 12 og artikel 15, jf. dog databeskyttelseslovens § 22. I praksis er det sekretariatet, der behandler og meddeler oplysninger efter reglerne om aktindsigt og indsigtsret.

Tabel 2.4 Antal sager om fri proces

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Uafsluttede sager fra året før	131	219	162	153	133	96	105	214	89
Antal modtagne sager	1.081	1.126	992	840	782	662	892	664	666
Antal afsluttede sager	993	1.186	1.001	860	819	653	783	789	579
Uafsluttede sager ved årets udgang	219	162	153	133	96	105	214	89	176

2.4.2 Produktivitet pr. medarbejder

Produktiviteten pr. medarbejder er for 2021 beregnet med udgangspunkt i det samlede antal sager i nævnets tre afdelinger. Antal sager for anmodninger om genoptagelse og anmodninger om aktindsigt indgår ikke i nedenstående tabel. Antallet af årsværk omfatter samtlige medarbejdere i Procesbevillingsnævnets sekretariat.

Tabel 2.5 Udviklingen i antal afsluttede sager pr. årsværk 2013-2021

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Antal afsluttede sager – appel	1.641	1.647	2.409	2.485	2.399	2.161	2.545	2.905	2.487
Antal afsluttede sager – appel (familieretten)	-	-	-	-	-	-	152	176	205
Antal afsluttede sager – fri proces	993	1.183	1.001	860	819	653	783	789	579
Antal afsluttede sager i alt	2.634	2.830	3.410	3.345	3.218	2.815	3.480	3.870	3.271
Antal årsværk*	20,2	20,7	24,0	24,3	24,0	24,4	25,8	27,3	27,7
Antal afsluttede sager pr. årsværk	130,4	136,7	142,1	137,7	134,1	115,4	134,9	141,8	118,1

*I antal årsværk er fratrukket barselsorlov, langtidssygdom og anden orlov.

Det er nævnets mål, at der årligt skal afsluttes mindst 135 sager pr. årsværk. Det skal i forbindelse med opgørelsen af produktiviteten både for 2021 og for tidligere år tages i betragtning, at der ikke indgår alle former for administration og varetagelse af øvrige opgaver.

Samlet set har nævnet i 2021 modtaget 3.315 sager, og nævnet har afsluttet 3.271 sager i løbet af året.

Procesbevillingsnævnets årsværksforbrug i 2021 er på niveau med årsværksforbruget i 2020. Produktiviteten pr. medarbejder i 2021 er lidt lavere end i de to forudgående år.

2.4 Produktivitet

2.4.1 Ansøgninger om appeltilladelse og klager over afslag på fri proces

I nedenstående tabel ses udviklingen i antal ordinære sager om appeltilladelser i perioden 2013-2021:

Tabel 2.2 Antal sager om appeltilladelse

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Uafsluttede sager fra året før	269	295	496	479	414	371	446	504	802
Antal modtagne sager	1.667	1.848	2.392	2.420	2.356	2.237	2.603	3.203	2.448
Antal afsluttede sager	1.641	1.647	2.409	2.485	2.399	2.162	2.545	2.905	2.487
Uafsluttede sager ved årets udgang	295	496	479	414	371	446	504	802	763

I nedenstående tabel ses udviklingen i antal ordinære sager om appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser i perioden fra etableringen i 2019 til 2021:

Tabel 2.3 Antal sager om appeltilladelse vedrørende familierettens afgørelser

					2019	2020	2021
Uafsluttede sager fra året før					0	21	29
Antal modtagne sager					173	184	201
Antal afsluttede sager					152	176	205
Uafsluttede sager ved årets udgang					21	29	25

I nedenstående tabel ses udviklingen i antal ordinære sager om fri proces i perioden 2013-2021:

Det hører blandt andet med til billedet, at der i 2019 og i særlig grad i 2020 har været flere sagskomplekser med en række ensartede typer sager om appeltilladelse til landsretten.

Det bemærkes, at Procesbevillingsnævnet i opgørelsen af produktiviteten ikke foretager en såkaldt vægtning af sagerne.

2.5 Sekretariatets sagsbehandling og brugerorientering

I dette afsnit får du et indblik i, hvordan sagerne i nævnets 3 afdelinger bliver behandlet.

Procesbevillingsnævnet er en institution i retssystemet, der pr. 1. januar 2021 har eksisteret i 25 år og i opgavevolumen er vokset betydeligt gennem årene. Fra nævnets etablering i 1996 har nævnets afdeling for appeltilladelser behandlet ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og til Højesteret i alle typer sager i retssystemet. Dertil kommer, at Procesbevillingsnævnets kompetence siden 2007 har været udvidet til også at omfatte behandling af klager over afslag på fri proces og dermed oprettelse af nævnets afdeling for fri proces. Med virkning fra 1. april 2019 blev nævnets kompetence yderligere udvidet med etablering af nævnets afdeling for appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelse.

Procesbevillingsnævnets 3 afdelinger – afdelingen for appeltilladelser, afdelingen for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser og afdelingen for fri proces – behandler på årsbasis et meget stort antal sager på samlet ca. 3.500-4.000 sager.

Det er nævnets sekretariat, der sørger for at bistå nævnets tre afdelinger med sagsbehandlingen og andre øvrige administrative opgaver.

Procesbevillingsnævnet skal sikre, at retsvæsnets ressourcer anvendes på de rigtige sager. Det betyder, at selv om en sag har væsentlig betydning for den enkelte, er det ikke nødvendigvis ensbetydende med, at sagen opfylder betingelserne for appeltilladelse eller fri proces.

Sekretariatets medarbejdere har i forbindelse med en værdiproces i 2012 formuleret følgende værdier for arbejdet i Procesbevillingsnævnet:

Vi har respekt for den opgave, vi skal løse, og bestræber os på at udføre den med høj faglig kvalitet.

Vi skal være imødekommende, indlevende og grundige.

Vi skal behandle sagerne effektivt og så hurtigt, som det er forsvarligt.

Vi stiller krav til os selv – i hver eneste sag.

2.5.1 Sekretariatets sagsbehandling

Hvis du ønsker enten at søge Procesbevillingsnævnet om appeltilladelse til landsretten eller til Højesteret, eller hvis du ønsker at klage over Civilstyrelsens afslag på fri proces, så skal du sende en sådan henvendelse med relevante bilag digitalt til Procesbevillingsnævnets hovedpostkasse post@procesbevillingsnaevnet.dk eller post@pbn.dk. Det er også muligt at sende med almindelig fysisk baseret post, men næsten alle henvendelser sker i dag digitalt.

På nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk er der nærmere vejledning om at søge om appeltilladelse eller klage over afslag på fri proces, ligesom du også har mulighed for at udfylde en blanket og sende til Procesbevillingsnævnet. Det er vigtigt, at du udover at begrunde din anmodning om appeltilladelse eller fri proces tillige altid sender i hvert fald den eller de afgørelser, der er genstand for din henvendelse.

Det er også muligt at kontakte Procesbevillingsnævnet telefonisk, hvis du har spørgsmål til en sags behandling.

Procesbevillingsnævnets sekretariat bistår nævnets tre afdelinger med at forberede alle sager, herunder ved alle indledende sagsskridt, ved udarbejdelse af notater vedrørende alle sagens aspekter og efter afgørelse af sagen ved udsendelse af afgørelse.

Sekretariatets kontorphonale har bl.a. til opgave at journalisere alle henvendelser. Sekretariatschefen (eller en chefkonsulent) visiterer og screener alle nye sager og angiver interne instrukser om sagsskridt, som kontorphonalet herefter sørger for at kommunikere ud i overensstemmelse hermed.

Når sagerne er klar til sagsbehandling, udarbejder sekretariatets jurister et notat for hver enkelt sag. Sagsbehandlerne vil på baggrund af henvendelsen, den eller de afgørelser, der er genstand for henvendelsen, modpartens eventuelle udtalelse og samtlige øvrige modtagne bilag i sagen udarbejde et notat om de faktiske og juridiske aspekter ved sagen og med en indstilling til, hvordan nævnet skal afgøre sagen. Notatet bliver vedlagt sagens relevante bilag. Sagsbehandlerne får under udarbejdelse af notater løbende råd og vejledning af en chefkonsulent eller af sekretariatschefen. Efter notatet er færdiggjort af sagsbehandleren, vil sagen blive gennemgået af en chefkonsulent eller af sekretariatschefen, der herefter kommer med eventuelle rettelselser og forslag til ændringer eller i øvrigt drøfter sagens aspekter med sagsbehandleren. Efter sekretariatschefens eller chefkonsulentens endelige godkendelse er sagen parat til at blive sendt ud til nævnsmedlemmerne og blive behandlet sammen med alle øvrige behandlede sager til nævnsmødet.

Der er et eller flere nævnsmøder hver uge i nævnets tre afdelinger, og der bliver til hvert nævnsmøde 1-2 uger inden sendt et passende antal sager til nævnsmedlemmerne. Når juristerne har udarbejdet notater med bilag i alle sager, sørger en medarbejder i kontorsekretariatet for at sende alle notater med en dagsorden til nævnsmedlemmerne.

Sagsbehandleren deltager desuden – sammen med enten sekretariatschefen eller en chefkonsulent – i nævnsmødet under behandling af de sager, som er forberedt til mødet. Når nævnets medlemmer har truffet afgørelse i sagen på nævnsmødet, udfærdiger sekretariatet en afgørelse i sagen på baggrund af resultatet af nævnets votering.

Ekspedition af sagsskridt udsendelse til nævnsmøder og afgørelser og anden administration sker i øvrigt i et tæt samarbejde mellem sekretariatschefen, de øvrige jurister og sekretariatets kontorphonale.

2.5.2 Kommunikation om sagsskridt og afgørelser

Procesbevillingsnævnets kommunikation med ansøgere, modparter, advokater, retterne, anklagemyndigheden, Civilstyrelsen m.fl. er i videst muligt omfang baseret på digital kommunikation. Således sender Procesbevillingsnævnet sagsskridt og afgørelser til parterne og øvrige aktører med digital post. Kun hvis vedkommende er undtaget fra digital post, bliver afgørelsen sendt med almindelig post. Desuden foregår al kommunikation digitalt med retterne, anklagemyndigheden og Civilstyrelsen, herunder rekvirering af akter mv.

2.5.3 Kommunikation på nævnets hjemmeside mv.

Procesbevillingsnævnets virksomhed er beskrevet på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk. Hjemmesiden indeholder oplysninger om

- kontaktoplysninger
- nævnsmedlemmer og sekretariat
- nævnets oprettelse, opgaver og organisation
- nævnets tre afdelinger
- blanketter og vejledninger
- spørgsmål og svar
- artikler
- årsberetninger
- nyheder

Der er således en nærmere orientering om behandling af ansøgninger om appeltilladelser og klager over afslag på fri proces på hjemmesiden. Hjemmesiden bliver løbende opdateret med oplysninger om nye afgørelser og anden relevant kommunikation om nævnets virksomhed.

Procesbevillingsnævnet har desuden en LinkedIn profil, hvor forskellige former for kommunikation om nævnets virksomhed bliver formidlet.

Ved afgørelse af en sag bliver der taget stilling til, om der i forlængelse af udsendelse af afgørelsen tillige skal udarbejdes en nyhedstekst, som i så fald bliver kommunikeret på Procesbevillingsnævnets hjemmeside og LinkedIn profil.

Procesbevillingsnævnet udgiver årligt en årsberetning. Årsberetningen omfatter en almindelig orientering om nævnets virksomhed, sammensætning og sagsbehandling i de første to kapitler. De følgende kapitler indeholder desuden en statistisk del med en række talmæssige opgørelser og grafiske illustrationer for sagerne i nævnets afdelinger. Dette bliver suppleret af en omtale af nævnets praksis på udvalgte områder for det enkelte år og med aktuelle indlæg om forskellige emner af betydning for nævnets virksomhed. Bagerst i beretningen er der bilag med lovgivning og andre relevante oplysninger af betydning for Procesbevillingsnævnets virksomhed.

2.5.4 Brugerorientering

En af Procesbevillingsnævnets vigtige målsætninger særligt i disse år er til stadighed at have brugerfokus. Målsætningen om brugerfokus handler om, at brugerne – borgere, virksomheder og myndigheder – er det centrale omdrejningspunkt for organisationen.

Indsatsområderne skal ske med udgangspunkt i den daglige interaktion og med henblik på at styrke videndeling og formidling på en let og forståelig måde om sagsgange fra indgang til udgang for nævnets virksomhed, herunder i skriftlig kommunikation om sagsskridt og afgørelser, på digitale platforme som hjemmesiden, i mundtlig kommunikation, publikationer mv.

Alle sekretariatets medarbejdere tænker helt naturligt brugerfokus ind i arbejdsdagen. Hvis du har spørgsmål til behandling af din sag, kan du som nævnt ofte få svar på dit spørgsmål på Procesbevillingsnævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk. Du er desuden altid velkommen til at kontakte Procesbevillingsnævnets sekretariat.

Hvis du har kommentarer eller ønsker til, at vi supplerer vores hjemmeside med yderligere oplysninger, er du velkommen til at kontakte enten sekretariatschef Hanne Kjærulff eller webmaster Mikala Elverdal på post@procesbevillingsnaevnet.dk eller post@pbn.dk.

2.6 Oversigt over højesteretspraksis om anvendelsesområdet for retsplejelovens § 389 a

I 2014 blev indført en række nye appelbegrænsninger i civile sager, blandt andet bestemmelsen i retsplejelovens § 389 a, hvorefter kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse kun kan kæres til landsretten med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Procesbevillingsnævnet har i årenes løb behandlet et stort antal sager om kære til landsretten i medfør af retsplejelovens § 389 a. Det hører ikke til sjældenhederne, at anvendelsesområdet for retsplejelovens § 389 a har givet anledning til fortolkningstvivl, herunder om dens afgrænsning overfor bestemmelsen i retsplejelovens § 253 om delafgørelser. Denne fortolkningstvivl har gennem årene affødt en stor mængde retspraksis om bestemmelsens anvendelsesområde.

Retsplejelovens § 389 a omfatter ofte afgørelser om formalitetsspørgsmål, og bestemmelsen skal som udgangspunkt afgrænses ud fra et tidsmæssigt kriterium. For eksempel er afgørelser om sagens fremdrift og bevisførelse samt om afvisning og genoptagelse som udgangspunkt omfattet af bestemmelsens anvendelsesområde. Omvendt er afgørelser om spørgsmål, der er afgørende for hele sagens behandling, som for eksempel lovvalg, søgsmålsfrister, søgsmålskompetence og retsevne, som udgangspunkt ikke omfattet af bestemmelsens anvendelsesområde, idet disse afgørelser reguleres af bestemmelsen i retsplejelovens § 253 om delafgørelser. Derudover er afgørelser truffet for eksempel under en isoleret bevisoptagelse og i en almindelig konkurssag, hvor der ikke efter en hovedforhandling skal træffes afgørelse, som udgangspunkt heller ikke omfattet af kærebeegrænsningsreglen i retsplejelovens § 389 a. Der vil i disse tilfælde

ofte være fri kæreadgang til landsretten efter andre bestemmelser i retsplejeloven eller anden lovgivning.

Procesbevillingsnævnet har flere gange meddelt tilladelse til kære til Højesteret af spørgsmålet om anvendelsesområdet for retsplejelovens § 389 a vedrørende en række tilfælde, og Højesteret har udtalt sig om anvendelsesområdet i følgende afgørelser:

Tabel 2.6 Omfattet af retsplejelovens § 389 a

U 2015.2529 H	Kære af byrettens beslutning om at afvise genoptagelse af en sag, hvor der var afsagt udeblivelsesdom, men ikke stillet sikkerhed for omkostningerne, krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse (dissens).
U 2015.2534 H	Kære af byrettens beslutning om at afvise genoptagelse efter udløbet af 4-ugersfristen i retsplejelovens § 367 krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse (dissens).
U 2015.2540 H	Kære af byrettens kendelse om ikke at tillægge et søgsmål mod en offentlig myndighed opsættende virkning krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2016.545 H	Kære af byrettens kendelse om, at der ikke forelå inhabilitet, krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2016.813 H	Kære af byrettens kendelse om beregning af retsafgift krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2016.1966 H	Kære af byrettens afslag på fri proces i medfør af retsplejelovens § 327 krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse. Se dog nu retsplejelovens § 327, stk. 6, 3. pkt., hvorefter kære ikke længere kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2016.3602 H	Kære af skifterettens kendelse om ikke at tinglyse en stævning på den ejendom, som sagen vedrørte, krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse
U 2017.1760 H	I en sag om prøvelse af en voldgiftsafgørelses bestemmelse om sagsomkostninger krævede kære af byrettens beslutning om at afvise sagen som følge af udeblivelse Procesbevillingsnævnets tilladelse
U 2017.3223 H	Kære af byrettens kendelse om ikke at ophæve et rejseforbehold for en beskikket advokat krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2017.3224 H	Kære af byrettens afgørelse om ikke at realitetsbehandle Statsforvaltningens afgørelse om ikke at genoptage behandlingen af en forældremyndighedssag krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse. Se nu de særlige appelbegrænsningsregler vedrørende familierettens afgørelser.
U 2018.3501 H	Kære af byrettens kendelse afsagt i en faderskabssag bl.a. om, at en potentiel fader skulle tages i forvaring, da han nægtede at svare på spørgsmål om, hvor barnet og barnets moder befandt sig, krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2019.1308 H	Kære af byrettens afgørelse om midlertidig forældremyndighed krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2019.1863 H	Kære af byrettens afgørelse om ikke at genoptage en faderskabssag krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2019.1993 H	Kære af skifterettens afvisning af en anmodning om fri proces til en konkurskarantænesag krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2019.1996 H	Kære af skifterettens tilladelse til ændring af partsbetegnelsen i en konkurskarantænesag krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2019.3565 H	Kære af byrettens afgørelse om at frigive sikkerhed i anledning af genoptagelse af en sag, hvor der var afsagt udeblivelsesdom, krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Table 2.7 Ikke omfattet af retsplejelovens § 389 a

U 2015.3715 H	Byrettens kendelse om syn og skøn afsagt under isoleret bevisoptagelse kunne kæres uden Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2019.3545 H	Kære af skifterettens afgørelse om, at skifteretten ikke var kompetent til at behandle en anmodning om ægtefælleskifte, krævede ikke Procesbevillingsnævnets tilladelse efter retsplejelovens § 253, stk. 4, eller § 389 a.
U 2020.3744 H	Skifterettens afgørelse om udpegning af kurator i konkursbo er ikke omfattet af kærebegrænsningsreglen i retsplejelovens § 389 a.
U 2021.2051 H	Kære af familierettens kendelse om tvangsfuldbyrdelse af en samværsafgørelse afsagt i forbindelse med familierettens behandling af en sag om fastsættelse af samvær er ikke omfattet af kærebegrænsningen i retsplejelovens § 389 a. Appel af familierettens afgørelser om tvangsfuldbyrdelse sker efter reglerne om appel af fogedrettens afgørelser i retsplejelovens kapitel 53 (§§ 584-587), jf. lovens § 456 q, stk. 1, 3. pkt.
Højesterets kendelse af 16. juni 2022 (sag BS-48173/2020-HJR)	Kære af en afgørelse efter databeskyttelsesloven, der blev truffet under forberedelsen af en arbejdsskadesag, krævede ikke Procesbevillingsnævnets tilladelse efter retsplejelovens § 389 a.

2.7 Procesbevilling i straffesager

Af professor Thomas Elholm, nævnsmedlem i Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser

I 2013-udgaven af Procesbevillingsnævnets årsberetning indgår en artikel med titlen "Procesbevillingens betydning for strafferetten". Den var skrevet af undertegnede, der på daværende tidspunkt ingen praktisk erfaring havde med procesbevilling. Anledningen var, at jeg blev kontaktet af Procesbevillingsnævnets sekretariat med opfordring til at skrive en sådan artikel i forbindelse med sekretariats udarbejdelse af Årsberetningen for 2013.

Artiklen til Årsberetningen for 2013 blev relativt omfattende. Uden indblik i selve nævnsarbejdet (der jo er fortroligt) blev undersøgelsen lagt an på en analyse af retspraksis for at finde nogle svar på det stillede spørgsmål: Procesbevillingens betydning for strafferetten. Jeg valgte dengang en statistisk præget undersøgelse med systematisering og kategorisering af samtlige domme i den relevante periode, kombineret med en mere kvalitativ undersøgelse af udvalgte domme.

Nu, 10 år senere og efter mere end 2 år i Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser og med erfaring fra et overordentligt stort antal sager om appeltilladelse til landsretten eller Højesteret, har jeg genbesøgt artiklen fra dengang. Det følgende er nogle korte refleksioner over artiklen: insiderens syn på outsiderens iagttagelser.

Om forholdet mellem 2. og 3. instansbevillinger skrev jeg i 2013-artiklen bl.a.: "... under alle omstændigheder må man i dag sige, at Nævnet i praksis administrerer ordningen, så det er noget lettere at få 2. instansbevilling end 3. instansbevilling. Det ses tydeligt af statistikken, jf. nedenfor. Det skyldes ikke blot det forhold, at anke til landsret kan ske med henvisning til bevisbedømmelsen, men også det forhold, at Nævnet lægger tærsklen for det principielle og de "særlige grunde i øvrigt" lavere for 2. end for 3. instans."

”

Nu, 10 år senere og efter mere end 2 år i Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser og med erfaring fra et overordentligt stort antal sager om appeltilladelse til landsretten eller Højesteret, har jeg genbesøgt artiklen fra dengang. Det følgende er nogle korte refleksioner over artiklen: insiderens syn på outsiderens iagttagelser.

”

Min erfaring som nævnsmedlem er, at det i en række sager ville virke utilfredsstillende, hvis byretterne stod med et praktisk relevant problem, der ikke blev belyst med landsretspraksis. Byretterne har brug for den rettesnor, som landsretsdommene giver. Man kan sige, at allerede dette kan underbygge en sags principielle karakter, når det drejer sig om 2. instansbevilling til landsretten. Man føler sig derfor i en række tilfælde foranlediget til at give bevilling, selv om den konkrete byretsdom virker helt korrekt, og selv om der måtte være enkelte andre byretsdomme, der er nået til samme resultat. Der er ikke tilsvarende behov for at få alt og alle enkeltheder behandlet af Højesteret, navnlig hvis retstilstanden – som den kommer til udtryk i den konkrete landsretsdom – forekommer oplagt korrekt og rimelig. Landsretspraksis og landsretsdommenes præjudikatsværdi kan i den henseende være tilstrækkelige.

Et andet forhold, som behandles i 2013-artiklen, er kriterierne for bevilling. Procesbevillingsnævnet kan meddele appeltilladelse til landsretten og Højesteret i straffesager, hvis sagen er af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler for det. Jeg citerer i artiklen et tidligere nævnsmedlem, Erik Werlauff: "Det er bestemt ikke ligegyldigt, om der skal argumenteres for, at 1) 'sagen er af principiel karakter', eller om der 'kun' skal argumenteres for, at 2) 'særlige grunde' taler for at give bevilling. Hvis det kræves, at sagen er principiel, skal man unægtelig højt op på skalaen. Hvis det derimod er nok, at 'særlige grunde' taler for en bevilling, er der åbent for en bredere argumentation". (Erik Werlauff, "At søge procesbevilling", Juristen nr. 8, 2003, s. 296-308).

Jeg er enig med Erik Werlauff i, at der er forskel på, om der skal argumenteres for, at sagen er principiel, eller der foreligger særlige grunde. Argumenterne vil i mange (måske de fleste) tilfælde være forskellige, og der er nok åbnet for en "bredere argumentation". Det kan bl.a. indgå i Nævnets overvejelse for en bevilling, at resultatet i landsretten virker forkert, navnlig hvis der er tale om en indgribende strafferetlig sanktion. Det beror ikke på principielkriteriet, men netop på de "særlige grunde". Og – som Werlauff i øvrigt skriver samme sted – er principielkriteriet "ikke opfyldt, hvis der 'kun' er tale om en materielt forkert afgørelse. Ethvert retssystem må i et vist omfang leve med risikoen for forkerte afgørelser". Imidlertid kan Werlauffs citat give det indtryk, at det er lettere at få bevilling på grundlag af "særlige grunde" end principielkriteriet. Det er dog ikke mit indtryk. Det er muligt, at argumenterne er nogle andre, men tærsklen er lige så høj.

I citatet fra Werlauff omtales en "materielt forkert afgørelse". Werlauffs artikel havde fokus på civile sager. Disse kan alene gives appeltilladelse til Højesteret med henvisning til principielkriteriet, ikke med henvisning til "særlige grunde". Det er derfor en interessant overvejelse, om det materielt forkerte har en betydning, dvs. navnlig om det påvirker den skønsmæssige vurdering af principielkriteriet i de mere tvivlsomme tilfælde. Denne overvejelse er unødvendig i straffesager, hvor der kan gives bevilling med henvisning til de særlige grunde. Det viser imidlertid efter min mening, at der i nogle

tilfælde kan være en vis sammenhæng mellem de særlige grunde og det principielle – også i straffesager.

For så vidt angår straffesager bemærkes, at en anke til Højesteret ikke kan støttes på, at beviserne er bedømt forkert. Højesteret skal lægge landsrettens bevisresultat til grund, men kan til gengæld prøve, om sagsbehandlingen, strafudmålingen eller retsanvendelsen har været korrekt. Vedrørende dette spørgsmål, om afgørelsen er materielt forkert, og spørgsmålets betydning for procesbevilling, skriver jeg i artiklen fra 2013: "Under alle omstændigheder synes Nævnet i praksis at give tilladelse til at anke både byretsdomme og landsretsdomme i straffesager, hvis der er tale om materielt forkerte domme. Det sker enten ud fra kriteriet "særlige grunde" eller i nogle tilfælde, fordi afgørelsen er så forkert, at det er af principiel betydning at få den ændret."

Jeg er nok en smule mere forbeholden i dag. En forkert dom kan ganske vist være en "særlig grund", men man må ikke tro, at man har garanti for at få en forkert dom for Højesteret. Det er ikke enhver – nok så ringe – sagsbehandlingsfejl eller forkert retsanvendelse, der bør give adgang til prøvelse for Højesteret. Med fejls betydning for sagen eller dens udbredelse i praksis stiger sandsynligheden for procesbevilling. Hvad angår spørgsmålet om strafudmåling er sagen ofte den, at domstolene har et vist skøn, og udmålingen skal normalt som minimum ligge uden for skønnet, før det begrundes en bevilling "af særlige grunde".

”

For så vidt angår straffesager bemærkes, at en anke til Højesteret ikke kan støttes på, at beviserne er bedømt forkert. Højesteret skal lægge landsrettens bevisresultat til grund, men kan til gengæld prøve, om sagsbehandlingen, strafudmålingen eller retsanvendelsen har været korrekt.

”

Et tredje emne, som behandles i 2013-artiklen, er spørgsmålet om Højesterets rolle som toneangivende for strafudmålingen ved domstolene. I artiklen refereres til tidligere formand for Nævnet, højesteretsdommer Jon Stokholm, som i beretningen for 2011 skrev: 1) At ny lovgivning kan føre til 3. instansbevilling i en "buket af sager", 2) At uensartet praksis ved landsretterne kan føre til bevilling, selvom det ikke altid sker, f.eks. fordi et problem blot har teoretisk og liden praktisk interesse, samt endelig 3) At der trods ensartet landsretspraksis kan være tale om et spørgsmål af så væsentlig karakter, at praksisdannelse bør ske ved landets øverste domstol.

Min erfaring er, at de to første grunde er dem, der hyppigst giver grundlag for bevilling, mens det er vanskeligere at komme igennem med en bevilling baseret på den tredje. Stokholm nævner ikke – i hvert fald ikke eksplicit – den situation, at der er behov for praksis-ændring, men det falder muligvis ind under punkt 3. Det skete i sagen U 2010.119 H om ægtefællebrud, hvor Højesteret udtaler, at dens opgave er at sikre, at "strafniveauet tilpasses samfundsforholdene ved angivelse af retningslinjer for udmålingen inden for lovens strafferamme".

Højesteret udtaler i dommen, at dens opgave er "at tilpasse" strafniveauet. Der står derimod ikke, at dens rolle er "at fastlægge" strafniveauet. Man skal nok være forsigtig med at lægge for meget i denne nuance fra en enkelt dom. Men under alle omstændigheder kan man argumentere for vigtigheden af, at Højesteret er med til at fastlægge strafniveauet, måske ikke på alle, men dog på mange områder. Før domstolsreformen

i 2007 skete det mere eller mindre automatisk. I dag kommer straffesager ikke for Højesteret uden Nævnets bevilling, og Nævnets praksis kan således enten styrke eller svække Højesterets rolle som toneangivende for strafudmålingen på forskellige områder. Nævnet og medlemmernes indstilling til dette spørgsmål – dvs. i hvilket omfang Højesteret bør fastlægge straffniveauet på forskellige områder – spiller således en central rolle i dag.

Afslutningsvis kan der være behov for et forsøg på at sammenfatte procesbevillingens betydning for strafferetten. Overskriften må være *praksisdannelse*. Jeg er enig med Jon Stokholm i, at der kan og i hvert fald bør kunne gives bevilling med henblik på, at praksisdannelse sker ved landets øverste domstol. Det skyldes naturligvis navnlig, at en række sager får et andet udfald i Højesteret. I artiklen fra 2013 er refereret en række sager, hvorom man må sige, at procesbevillingen havde stor betydning for strafferetten, fordi Højesteret ændrer landsrettens afgørelse. Ganske vist er min oplevelse, at Højesteret i mange sager kommer frem til samme resultat som i landsretten, men i et ikke ubetydeligt antal sager ændres afgørelsen. Her kan betydningen af procesbevillingen jo umiddelbart aflæses, og det er Procesbevillingsnævnets fornemme opgave at finde frem til disse sager.

Det ville formentlig oversvømme Højesteret med sager, hvis Nævnet ved den mindste tvivl om sagens udfald lod den gå videre. Det sker da heller ikke, men mit indtryk er, at Nævnet (og sekretariatet) er yderst opmærksomme på sådanne forhold. Det er karakteristisk for hele nævnsbehandlingen – lige fra sekretariatets skarpe og udførlige notater til de indgående drøftelser i Nævnet – at alle har øjnene stift rettet mod at få vendt alle sten. Det hænder ikke sjældent, at drøftelserne trækker ud, eller at et enkelt medlem pludselig får de øvrige overbevist om, at der skal gives bevilling.

Selvom det nok mest synlige udtryk for procesbevillingens betydning for strafferetten er de sager, hvor Højesteret ændrer afgørelsen og/eller begrundelsen, er det selvfølgelig langt fra bevillingens eneste funktion. Uanset om landsrettens resultat er rigtigt, bør praksisdannelse i et vist omfang ske ved landets øverste domstol, jf. også Stokholm. Væsentlige lovforklningsspørgsmål har i sig selv en principiel karakter. Man ser i øvrigt løbende, at Højesteret kommer med uddybende og vigtige præmisser i den slags sager, uanset om afgørelsen ændres. Om et lovforklningsspørgsmål er væsentligt, beror bl.a. på dets praktiske betydning, og hvor indgribende konsekvenser det har.

Det er på den anden side klart, at praksisdannelse ved Højesteret ikke kan ske vedrørende ethvert lovforklningsspørgsmål og heller ikke vedrørende f.eks. strafudmåling inden for ethvert retsområde. Så ville Højesteret ikke kunne lave andet. Stokholm skriver da også, at der skal være tale om spørgsmål af så *væsentlig karakter*, at praksisdannelse bør ske ved landets øverste domstol. Nævnets opgave bliver således at finde en balance og nogle kriterier for, hvornår praksisdannelse ved Højesteret er hensigtsmæssig og samfundsrelevant. Balancen er til tider ganske vanskelig.

”

Væsentlige lovfortolkningsspørgsmål har i sig selv en principiel karakter. Man ser i øvrigt løbende, at Højesteret kommer med uddybende og vigtige præmisser i den slags sager, uanset om afgørelsen ændres. Om et lovfortolkningsspørgsmål er væsentligt, beror bl.a. på dets praktiske betydning, og hvor indgribende konsekvenser det har.

”

På nogle områder kan en enkelt højesteretssag være tilstrækkelig til at afklare et fortolkningsspørgsmål eller fastlægge en praksis. Det har imidlertid været slående for mig at opleve, at der på visse områder kræves et meget stort antal bevillinger for at afklare retstilstanden. Jeg undersøgte allerede i artiklen fra 2013 spørgsmålet om udvisning. 10 år senere – efter utallige sager for Højesteret, og efter at jeg selv har fået erfaring med udvisningssagerne fra Nævnets arbejde – må jeg konstatere, at selv om meget efterhånden er afklaret, er der fortsat uafklarede spørgsmål. På udvisningsområdet skyldes det et komplekst sæt af kriterier, delvist modsatrettede, der indgår i en skønsmæssig afvejning, kombineret med løbende lovændringer og nye domme fra Menneskerettighedsdomstolen. Det kan derfor indimellem være svært at afgøre, om et spørgsmål allerede er afklaret eller bør prøves for Højesteret. Nævnets evne til at identificere de rette sager har stor betydning for borgerne, myndighederne og domstolene. Her sættes procesbevillingens betydning for (straffe)retten på spidsen.

2.8 Mød medarbejderne

Dorthea Maria Lund, Specialkonsulent

Inden jeg blev ansat i Procesbevillingsnævnet, arbejdede jeg i en del år hos politiet og anklagemyndigheden, hvor jeg næsten udelukkende arbejdede inden for strafferetsplejen. I Procesbevillingsnævnet har jeg fået en enestående mulighed for at udvikle mine juridiske evner inden for en lang række forskellige og for mig helt nye retsområder. Det har virkelig givet mig en unik mulighed for en konstant faglig udvikling, og der bliver stadigvæk taget hensyn til mine særlige interesser inden for strafferetten.

At arbejde med faglig udvikling på daglig basis synes jeg er helt unikt, for der er ikke mange arbejdspladser, der kan tilbyde lige netop dét. Ikke nok med at man igennem sagsbehandlingen bliver fagligt udfordret, så sikrer deltagelsen på nævnsmøderne også en faglig sparring, som jeg heller ikke har oplevet før. Nævnsmedlemmerne er altid meget engagerede, og at høre deres holdninger og synspunkter omkring en sag eller en problemstilling, som man også selv kender ud og ind, er virkelig spændende og lærerigt.

Noget jeg også synes er meget kendetegnende for Procesbevillingsnævnet er, at selv i travle perioder bliver sammenhængskraften mellem arbejdsliv og privatliv altid prioriteret og vægtet højt. Det kan være svært at sikre den gode balance mellem arbejde og fritid, men i Procesbevillingsnævnet har man som udgangspunkt fri, når man har fri. Det gør, at jeg kan være tilstedeværende både på arbejdspladsen og i hjemmet - det sikrer arbejdsglæde for mig.

Pernille Tinndahn Bøndergaard, Specialkonsulent

Jeg har forud for min ansættelse i Procesbevillingsnævnets sekretariat arbejdet som advokatfuldmægtig på et større advokatkontor. Dagligdagen var dengang præget af meget korte deadlines samt et stort fokus på den enkelte klients forretning, hvilket bevirkede, at der var behov for at nå frem til den bedst mulige løsning for klienten inden for den til tider meget korte tidsramme.

En af de ting, jeg derfor virkelig sætter pris på ved mit arbejde i Procesbevillingsnævnet, er muligheden for at kunne fordybe sig i de enkelte juridiske problemstillinger, som de meget forskelligartede sager herinde rejser. Den høje faglighed bliver vægtet højt i Procesbevillingsnævnet, og de til tider meget komplekse juridiske spørgsmål giver sagsbehandleren rig mulighed for at dykke helt ned i en specifik og oftest yderst interessant flig af et retsområde.

Den helt særlige "feedback" man som sagsbehandler får, når et nævn bestående af en række yderst kompetente og erfarne jurister vurderer ens arbejde i form af det notat, som vi udarbejder, er i min optik helt unik for arbejdet i Procesbevillingsnævnet. Vi arbejder som generalister i ordets bredeste betydning, og den mulighed vi har for at høre dommernes, advokaternes og professorernes vurdering af vores arbejde på ugentlig basis har uden tvivl hjulpet mig med at finde min juridiske "mavefornemmelse".

3.1 Generelt

Nævnet har i 2021 afholdt i alt 52 møder i afdelingen for appeltilladelser, hvoraf 36 møder var 5-mandsmøder, og 16 møder var 3-mandsmøder.

Den 1. januar 2021 var 802 sager uafsluttede.

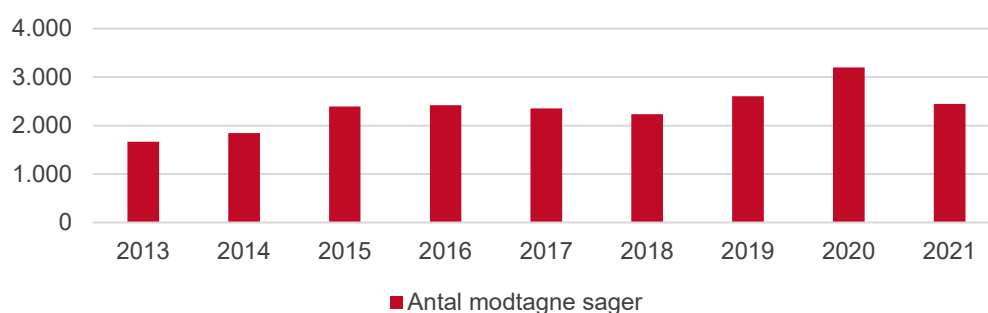
Nævnet har i 2021 modtaget 2.448 sager om appeltilladelse.

Tabel 3.1 Udviklingen i antal modtagne sager i afdelingen for appeltilladelser

År	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Antal	1.667	1.848	2.392	2.420	2.356	2.237	2.603	3.203	2.448

Her er de modtagne sager fra 2013 til 2021 vist i et søjlediagram:

Figur 3.1: Udviklingen i antal modtagne sager vist i et søjlediagram

Tallene viser et støt stigende antal modtagne sager i perioden 2013-2015 og herefter i perioden 2016-2018 et antal modtagne sager på nogenlunde samme niveau som i 2015 og med en lidt dalende tendens i 2017 og 2018. I 2019 var der en markant stigning i antal sager, og med 3.203 modtagne sager i 2020 er der tale om det højeste antal modtagne sager siden nævnets etablering i 1996. Det hører dog med til billedet, at der i 2020 har været flere sagskomplekser med en række ensartede typer sager om appeltilladelse til landsretten. I 2021 er der talmæssigt sket et markant fald i forhold til året før, og antal modtagne sager ligger mere på niveau med 2016 og 2019. Der er i perioden fra 2013-2021 tale om en markant stigning i antal modtagne sager

Der er i perioden fra 2012-2020 tale om en fordobling af antal modtagne sager.

Der er i 2021 blevet afsluttet 2.487 sager. Af disse sager blev 428 sager afgjort uden nævnetsbehandling (tilbagekaldt, videresendt til anden myndighed, afvist som faldende uden for nævnets kompetence, herunder overskridelse af absolut ansøgningsfrist mv.). 28 af disse sager vedrørte overskridelse af den absolutte 2-ugers frist i retsplejelovens § 389 a, stk. 2.

Der var herefter den 31. december 2021 763 uafsluttede sager.

Et udvalg af de sager, som er afgjort af nævnet i 2021, er omtalt nærmere i kapitel 4.

3.1.1 Nævnsbehandlede sager i 2021

Nævnet har i 2021 afgjort 2.059 sager, der fordeler sig således:

Tablet 3.2 Fordeling af de afgjorte nævnsbehandlede sager

	Bevillinger	Realitetsafslag	Fristafslag	I alt
2. instans civile sager	302	575	35	912
3. instans civile sager	91	478	40	609
2. instans straffesager	59	81	13	153
3. instans straffesager	40	337	8	385

De nævnsbehandlede sager fordeler sig således på henholdsvis anke og kære:

Tablet 3.3 Fordeling af de nævnsbehandlede sager på anke og kære

	Bevillinger	Realitetsafslag	Fristafslag	I alt
2. instans civile sager (anke)	136	243	11	390
2. instans civile sager (kære)	166	332	24	522
3. instans civile sager (anke)*	43	256	14	313
3. instans civile sager (kære)**	48	222	26	296
2. instans straffesager	59	81	13	153
3. instans straffesager (anke)	16	218	6	240
3. instans straffesager (kære)	24	119	2	145

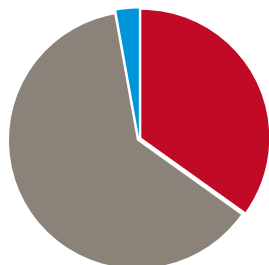
* I gruppen med 3. instans civile ankesager er medtaget sagstyper, hvor appel til Højesteret i sager, der behandles af landsretten og Sø- og Handelsretten som 1. instans og af landsretten som 2. instans, kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse ved særskilt anke af sagsomkostninger i domme, jf. retsplejelovens § 368, stk. 8. Endvidere er medtaget sagstyper, hvor appel til Højesteret i sager, der behandles af landsretten som 1. instans, kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse ved særskilt anke af deldomme, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, 2. pkt.

** I gruppen med 3. instans civile kæresager er medtaget sagstyper, hvor appel til Højesteret af kendelser og beslutninger afsagt i en sag, der behandles af landsretterne som 1. instans, kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. retsplejelovens § 392, stk. 3, og tilsvarende landsrettens kendelser og beslutninger afsagt i en sag, der behandles af landsretten som ankeinstans.

Der er i 2021 meddelt begrænset bevilling i 3 sager, heraf 1 civil kæresag, 1 straffekæresag og 1 straffeankesag.

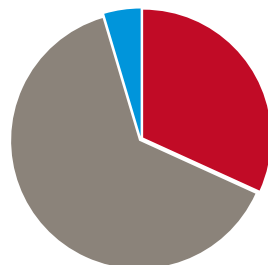
Fordelingen af afgjorte 2. instans civile sager og straffesager samt 3. instans civile sager og straffesager er grafisk angivet i nedenstående figurer på henholdsvis anke- og kæresager:

Figur 3.2 Andeninstans civile sager (anke)

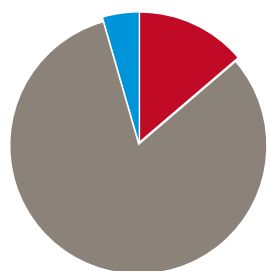
■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

Figur 3.3 Andeninstans civile sager (kære)

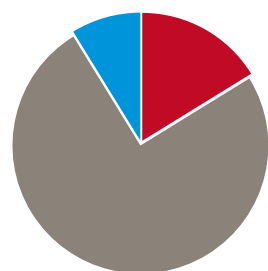
■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

Figur 3.4 Tredjeinstans civile sager (anke)

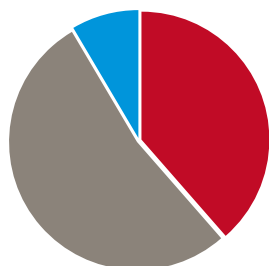
■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

Figur 3.5 Tredjeinstans civile sager (kære)

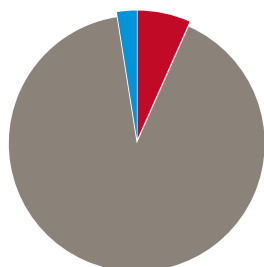
■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

Figur 3.6 Andeninstans straffesager

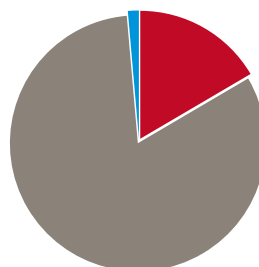
■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

Figur 3.7 Tredjeinstans straffesager (anke)

■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

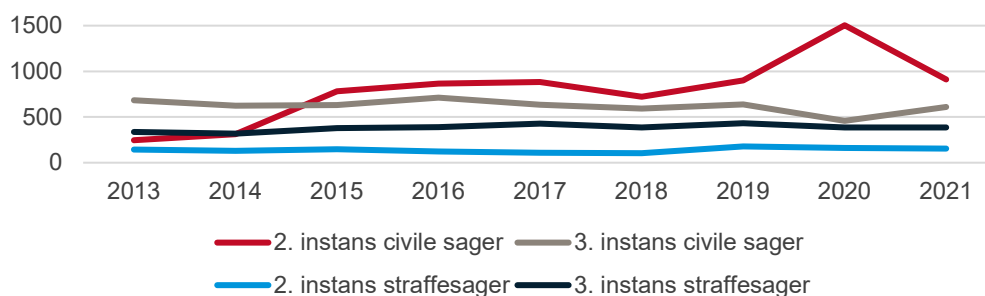
Figur 3.8 Tredjeinstans straffesager (kære)

■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

En undersøgelse af udviklingen i antallet af afgjorte nævnsbehandlede sager i årene 2013 til 2021 fremstår således:

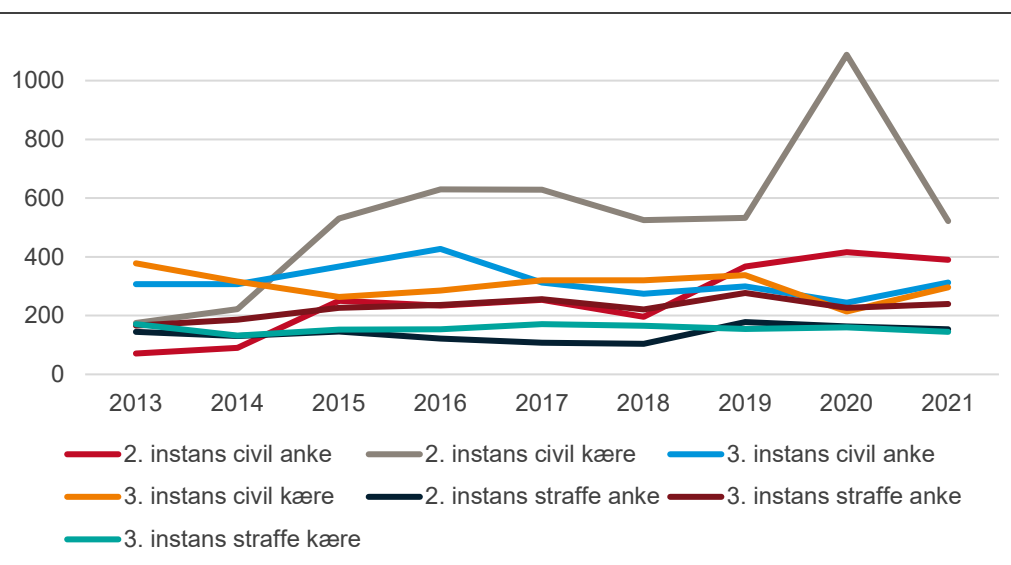
Figur 3.9: Udviklingen i fordelingen af afgjorte sager i perioden 2013-2021

En undersøgelse af udviklingen i antallet af afgjorte nævnsbehandlede sager i årene 2013 til 2021 fremstår således ved en opdeling på anke og kære:

Figur 3.10: Udviklingen i fordelingen af afgjorte sager i perioden 2013-2021 på anke og kære

Tabel 3.4 Fordeling af afgjorte sager i perioden 2013-2021

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Antal afgjorte sager	1.413	1.384	1.935	2.087	2.051	1.805	2.147	2.512	2.059
2. instans civile sager	246	312	781	864	883	721	900	1.504	912
Bevillinger	100	111	249	342	307	263	401	1.011	302
Realitetsafslag	131	159	471	485	532	437	469	467	575
Fristafslag	15	42	61	37	44	21	30	26	35
3. instans civile sager	685	623	630	712	633	594	637	458	609
Bevillinger	74	82	105	124	95	140	137	100	91
Realitetsafslag	594	498	484	543	507	426	462	338	478
Fristafslag	17	43	41	45	31	28	38	20	40
2. instans straffesager	145	131	146	122	108	104	178	163	153
Bevillinger	57	49	55	45	55	51	124	102	59
Realitetsafslag	72	63	70	54	43	44	44	49	81
Fristafslag	16	19	21	23	10	9	10	12	13
3. instans straffesager	337	318	378	389	427	386	432	387	385
Bevillinger	39	41	51	68	47	69	61	76	40
Realitetsafslag	286	266	311	305	364	311	354	295	337
Fristafslag	12	11	16	16	16	6	17	16	8

Som det fremgår, viser udviklingen i perioden fra 2013 til 2021,

- at det samlede antal afgjorte sager i nævnets afdeling for appeltilladelser er steget markant i perioden,
- at antal 2. instans civile sager i 2013 ligger på 246, som var noget højere end årene før, at tallet i 2014 stiger til 312 sager og igen i 2015-2019 med en markant stigning til henholdsvis 781, 864, 883 og 721 og hele 900 sager, hvilket navnlig skyldes de appelbegrænsningsregler i 2014, som har fuld effekt i de følgende år, og igen er der i 2020 sket en yderligere markant stigning til hele 1.504 sager, hvilken stigning navnlig kan forklares med en række sagskomplekser, og at antallet af bevillinger er markant højere med 401 og hele 1.011 bevillinger i 2019 og 2020 sammenlignet med antal bevillinger i de foregående år, og at der igen i 2021 med 912 sager sker et talmæssigt markant fald i antal sager i forhold til i 2020 men til gengæld til et niveau helt på linje med i 2019, mens bevillingsandelen dog er en del lavere end i 2019, nemlig på 302 bevillinger,
- at antal 3. instans civile sager er steget fra henholdsvis 685, 623 og 630 i perioden 2013-2015 til det hidtil højeste antal på 712 sager i 2016, og at antallet herefter er faldet lidt, nemlig til 633 sager i 2017, 594 sager i 2018, 637 sager i 2019, kun 458 sager i 2020 og på ny steget igen til 609 sager i 2021, og at antal bevillinger til gengæld har været det højeste antal i perioden med 140 bevillinger i 2018 og 137 bevillinger i 2019, hvilket tal dog er faldet til 100 bevillinger i 2020 og 91 bevillinger i 2021
- at antal 2. instans straffesager i 2019 med 178 sager, i 2020 med 163 sager og i 2021 med 153 sager er det hidtil højeste i perioden, og at antal bevillinger i 2019 og 2020 er eksplosivt højt med hele 124 og 102 bevillinger, hvilket navnlig kan forklares med, at anklagemyndigheden i et stort antal sager har søgt om appeltilladelse til fordel for tiltalte, og at antal bevillinger i 2021 er faldet til 59 bevillinger, hvilket er helt på niveau med de øvrige år i perioden,
- at antal 3. instans straffesager ligger nogenlunde konstant på mellem 318 og 432 sager som det hidtil højeste antal i 2019, og

- at bevillingsandelen i perioden er markant højere på 2. instans sager end 3. instans sager, mens udviklingen i bevillingsandelen inden for de enkelte kategorier er nogenlunde konstant dog således, at andelen af bevillinger i 2. instans civile sager og straffesager er markant højere i 2019 og 2020, og at der i 2018 – 2020 er sket en vis stigning i bevillingsandelen på flere sagskategorier om appeltilladelser til Højesteret.

En undersøgelse af antallet af henholdsvis anke- og kæretilladelser til Højesteret i forhold til antallet af realitetsbehandlede ansøgninger i perioden 2013-2021 har givet følgende resultat:

Tabel 3.5 Bevillingsandel for 3. instans civile sager (anke)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Rpl. § 371*									
Ansøgninger efter rpl. § 371	279	267	334	371	280	252	282	222	280
Bevillinger efter rpl. § 371	36	32	51	58	48	59	69	46	43
Bevillingsandel i procent	13 %	12 %	15 %	16 %	17 %	23 %	24 %	21 %	15 %
Rpl. § 253, stk. 4, 2. pkt.**									
Ansøgninger efter rpl. § 253, stk. 4, 2. pkt.	-	0	0	10	0	0	1	0	0
Bevillinger efter rpl. § 253, stk. 4, 2. pkt.	-	0	0	10	0	0	1	0	0
Bevillingsandel i procent	-	-	-	100 %	-	-	100 %	-	-
Rpl. § 368, stk. 8***									
Ansøgninger efter rpl. § 368, stk. 8	24	23	14	28	20	16	11	14	19
Bevillinger efter rpl. § 368, stk. 8	2	2	1	3	1	4	3	6	0
Bevillingsandel i procent	8 %	9 %	7 %	11 %	5 %	25 %	27 %	43 %	0 %

* Kategorien "rpl. § 371" omfatter – foruden rpl. § 371 – ansøgninger efter alle de hjemler, der henviser til rpl. § 371, nemlig rpl. § 475, stk. 3, rpl. § 475 i, stk. 3, konkurslovens § 254, dødsboskiftelovens § 105 samt den færøske og den grønlandske retsplejelov. Kategorien omfatter endvidere ansøgninger efter rpl. § 253, stk. 4, jf. § 371.

** Efter rpl. § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt., kan Procesbevillingsnævnet meddele tilladelse til anke til Højesteret af deldomme afsagt af landsretten i sager, der behandles af landsretten som 1. instans, hvis der foreligger særlige grunde

*** Efter retsplejelovens § 368, stk. 8, kan Procesbevillingsnævnet meddele tilladelse til særskilt anke til Højesteret af bestemmelser om sagsomkostninger i domme afsagt af landsretterne eller Sø- og Handelsretten, såfremt afgørelsen herom er af principiel karakter.

Tabel 3.6 Bevillingsandel for 3. instans civile sager (kære)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ansøgninger*	365	290	241	258	302	298	305	202	270
Bevillinger	36	48	53	53	46	77	64	48	48
Bevillingsandel i procent	10 %	17 %	22 %	21 %	15 %	26 %	21 %	24 %	18 %

* Denne tabel omfatter alle sager om kære af landsrettens kendelser og beslutninger til Højesteret, som udover den centrale bestemmelse i retsplejelovens § 392, stk. 3, tillige omfatter § 253, stk. 4, § 372, stk. 2, sidste pkt., begge jf. § 392, stk. 3, og § 391, stk. 3, § 391, stk. 4, § 585, § 586, stk. 4, 5. pkt., konkurslovens § 254, dødsboskiftelovens § 105 og straffuldbyrdelseslovens § 121, alle de 4 sidstnævnte bestemmelser jf. retsplejelovens § 392, stk. 3, samt Færøernes retsplejelov og Grønlands retsplejelov.

Tabel 3.7 Bevillingsandel for 3. instans straffesager (anke)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ansøgninger	156	178	213	222	244	215	264	213	234
Bevillinger	20	15	29	29	30	36	26	45	16
Bevillingsandel i procent	13 %	8 %	14 %	13 %	12 %	17 %	10 %	21 %	7 %

Tabel 3.8 Bevillingsandel for 3. instans straffesager (kære)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ansøgninger	169	129	149	151	167	165	151	158	143
Bevillinger	19	26	22	39	17	33	35	31	24
Bevillingsandel i procent	11 %	20 %	15 %	26 %	10 %	20 %	23 %	20 %	17 %

3.1.2 Sagsbehandlingstiden

Procesbevillingsnævnet foretager årligt en opgørelse af sagsbehandlingstiden i nævnets tre afdelinger.

Sagsbehandlingstiden bliver beregnet fra tidspunktet fra modtagelse af ansøgningen til afslutning af sagen, og heri indgår den tid, som medgår til kontradiktion og indhentelse af nødvendige bilag fra ansøgeren, retterne mv.

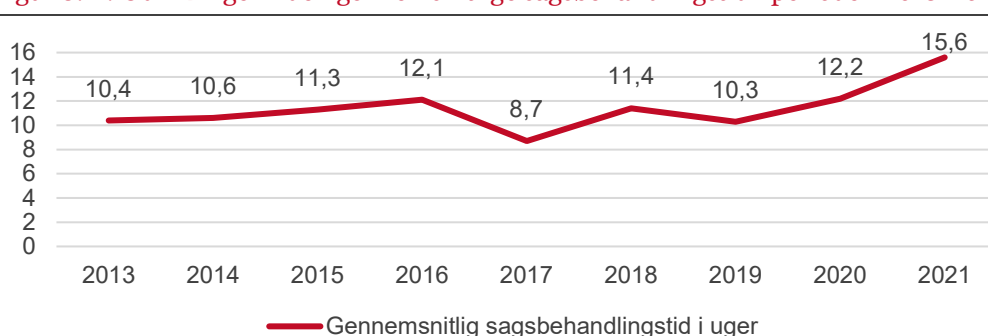
En opgørelse over sagsbehandlingstiden for 2021 (2.487 sager) i afdelingen for appeltilladelser sammenlignet med årene 2013-2021 giver følgende resultat:

Tabel 3.9 Opgørelse af sagsbehandlingstiden gennem årene

Andel afsluttede sager i %	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Under 4 uger	15	19	18	14	18	14	14	13	14
Under 6 uger	31	30	27	25	30	23	24	20	20
Under 8 uger	42	42	36	34	48	35	37	30	26
Under 10 uger	51	51	45	45	66	47	53	41	32
Under 12 uger	62	58	55	55	77	57	66	52	37
Under 14 uger	71	66	65	63	84	66	77	59	43
Under 16 uger	78	74	72	70	89	74	85	67	48
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antal sager i alt	1.641	1.647	2.395	2.485	2.399	2.162	2.545	2.905	2.487

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen for appeltilladelser var i 2021 på 15,6 uger. Der er således tale om en stigning på 3,4 uger i forhold til 2020, hvor den gennemsnitlige sagsbehandlingstid var på 12,2 uger.

Figur 3.11: Udviklingen i den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i perioden 2013-2021

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen i 2021 var tilsvarende på 15,6 uger, hvis man fratrækker de 10 % af sagerne med kortest sagsbehandlingstid og de 10 % af sagerne med længst sagsbehandlingstid.

Stigningen i sagsbehandlingstiden i afdelingen for appeltilladelser kan blandt andet forklares med afviklingen af en større sagspukkel som følge af navnlig et stort indtag af sager i 2019 og 2020.

Det er nævnets mål, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid ikke overstiger 8-10 uger, men henset til det meget store antal verserende sager i afdelingen, og selvom vi i 2021 afsluttede flere sager om appeltilladels, end vi modtog i året, forventes den gennemsnitlige sagsbehandlingstid ikke at kunne nedbringes i 2022 i forhold til 2021.

3.1.3 Anmodning om genoptagelse

Procesbevillingsnævnet journaliserer anmodninger om genoptagelse og anmodninger om aktindsigt i særskilte sager.

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser har således udover de ovenfor nævnte antal sager på 2.448 modtaget 62 anmodninger om genoptagelse af sager i afdelingen for appeltilladelser.

Der henstod ved begyndelsen af 2021 10 uafsluttede sager om genoptagelse fra året før. 66 anmodninger om genoptagelse blev afsluttet i 2021 med en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 8 uger. Der henstod herefter 6 uafsluttede genoptagelsessager ved årets afslutning.

Nævnets afdeling for appeltilladelser har bemyndiget formanden – og afdelingsformanden – til at afgøre genoptagelsesanmodninger, når der ikke er grundlag for at genoptage behandling af sagen, idet der ikke foreligger nye væsentlige oplysninger.

Af de 66 afsluttede sager om genoptagelse blev 5 anmodninger afvist under henvisning til overskridelse af absolutte ansøgningsfrister i retsplejeloven. Det blev besluttet at meddele afslag på genoptagelse i 55 sager. I 4 sager besluttede nævnet at genoptage sagen og fastholde nævnets tidligere afgørelse. I 2 sager besluttede nævnet at genoptage sagen og meddele bevilling.

Fornyede anmodninger om genoptagelse vedrørende samme ansøgning om appeltilladelse journaliseres på samme sag som den første genoptagelsesanmodning, og nævnet har derfor udover de nye genoptagelsesanmodninger desuden modtaget og behandlet et ukendt antal fornyede genoptagelsesanmodninger.

3.1.4 Anmodning om aktindsigt

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser har i 2021 desuden modtaget 49 anmodninger om aktindsigt.

Der henstod ingen ubehandlede anmodninger om aktindsigt pr. 1. januar 2021.

De 49 anmodninger om aktindsigt blev alle afsluttet i 2021 med en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 0,9 uger. Der henstod herefter ingen uafsluttede anmodninger om aktindsigt ved årets afslutning.

3.2 Civile sager

I afsnit 3.2 og afsnit 3.3 foretages en talmæssig gennemgang af de afgjorte sager i afdelingen for appeltilladelser henholdsvis i civile sager og i straffesager. I kapitel 4 er refereret en række af de sager, hvor Procesbevillingsnævnet har meddelt appeltilladelse til Højesteret. Se også Procesbevillingsnævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk og LinkedIn, hvor der løbende bliver opdateret nyheder i afdelingen for appeltilladelser.

3.2.1 2. instansbevillinger i civile sager (anke)

Nævnet har i 2021 realitetsbehandlet i alt 379 ansøgninger om tilladelse til anke fra byret til landsret i civile sager. Der blev meddelt bevilling i samlet 136 sager.

Sagerne fordeler sig som følger:

Figur 3.12: Sager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 368, stk. 2	128	133	261
Ansøgninger efter rpl § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt. (deldomme)	1	0	1
Ansøgninger efter servicelovens § 171	7	110	117
I alt	136	243	379

Procesbevillingsnævnets hjemler og kriterierne for at meddele tilladelse til anke fra byret til landsret i civile sager er nærmere beskrevet i nedenstående boks. Som bilag C til denne årsberetning er vedlagt en oversigt over bestemmelser i retsplejeloven mv. om meddelelse af appeltilladelse.

Almindelige civile sager med en værdi på højst 20.000 kr.

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at anke fra byret til landsret i sager angående krav, der efter påstanden har en økonomisk værdi af højst 20.000 kr. Det følger således af retsplejelovens § 368, stk. 2, jf. stk. 1, 1. pkt., at Procesbevillingsnævnet kan meddele anketilladelse i sådanne sager, hvis sagen er af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler derfor.

Deldomme

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse af appellere byrettens deldomme, der ikke kan fuldbyrdes, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt. Kriteriet for at meddele anketilladelse til landsretten efter bestemmelsen er, at der foreligger særlige grunde.

Tvangsanbringelse mv.

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at anke fra byret til landsret i sager om tvangsanbringelser mv. Det følger således af servicelovens § 171, at Procesbevillingsnævnet kan give tilladelse til anke, hvis sagen er af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler derfor.

Det samme gælder for appel af byrettens afgørelser i sager behandlet af Ungdomskriminalitetsnævnet i de tilfælde, hvor sådanne typer sager er indbragt for byretten via Ankestyrelsen efter regler herom.

De nævnsbehandlede sager fordeler sig som følger:

Tabel 3.10 Emnefordeling på sager om anke til landsret i civile sager

	Bevillinger	Afslag
Advokatnævns sager	2	6
Aftale- og formueret	8	24
Erstatning (flyforsinkelse)	103	69
Erstatning, tingsskade	0	2
Erstatning, andet	2	4
Foreningsforhold	1	0
Forsikringsret	0	1
Lejeret	3	8
Parkering	3	10
Skatter og afgifter	1	1
Tvangsfjernelse	7	110
Andet	6	8
I alt	136	243

3.2.2 2. instansbevillinger i civile sager (kære)

Nævnet har i 2021 realitetsbehandlet samlet 498 ansøgninger om tilladelse til kære fra byret og Sø- og Handelsretten til landsret, og der blev meddelt bevilling i 166 sager.

Det er som følger:

Tablet 3.11 Sager om kære til landsretten i civile sager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 148 a	2	0	2
Ansøgninger efter rpl. § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt. (delafgørelser)*	16	19	35
Ansøgninger efter rpl. § 389, stk. 2	22	24	46
Ansøgninger efter rpl. § 389, stk. 3	3	1	4
Ansøgninger efter rpl. § 389 a**	79	226	305
Ansøgninger efter rpl. § 391, stk. 2	21	12	33
Ansøgninger efter rpl. § 392 a, stk. 1, jf. § 253, stk. 4	2	0	2
Ansøgninger efter rpl. § 392 a, stk. 2	2	5	7
Ansøgninger efter rpl. § 584, stk. 2	12	34	46
Ansøgninger efter rpl. § 584 a, stk. 2	5	9	14
Ansøgninger efter rpl. § 584 a, stk. 3	1	2	3
Ansøgninger efter den færøske retsplejelov	1	0	1
I alt	166	332	498

*1 ansøgning blev afvist af nævnet under henvisning til, at den pågældende afgørelse ikke var omfattet af kærebeegrænsningsreglen i retsplejelovens § 253, stk. 4.

**1 ansøgning blev afvist af nævnet under henvisning til, at ansøgeren – der var indtrådt som biintervenient – ikke havde partsbeføjelser.

Procesbevillingsnævnets hjemler og kriterierne for at meddele tilladelse til kære fra byret eller Sø- og Handelsretten til landsret i civile sager er nærmere beskrevet i nedenstående boks. Som bilag C til denne årsberetning er vedlagt en oversigt over bestemmelser i retsplejeloven om meddelelse af apptilladelse.

Fritagelse for anvendelse af domstolenes sagsportal

Retten beslutning om fritagelse for anvendelse af domstolenes sagsportal eller afslag herpå kan ikke uden Procesbevillingsnævnets tilladelse indbringes for højere ret. Procesbevillingsnævnet kan efter bestemmelsen i retsplejelovens § 148 a meddele kæretilladelse, hvis beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller af afgørende betydning for den, der ansøger om kæretilladelse, og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve af en højere ret.

Delafgørelser

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse af appellere byrettens delafgørelser, der ikke kan fuldbyrdes, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt. Kriteriet for at meddele kæretilladelse til landsretten efter bestemmelsen er, at der foreligger særlige grunde.

Sagsomkostninger og salær.

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære byrettens kendelser og beslutninger om sagsomkostninger, der er fastsat til højst 20.000 kr., jf. retsplejelovens § 389, stk. 2, 1. og 3. pkt. Tilsvarende gælder bestemmelser om sagsomkostninger i byretsdomme, jf. retsplejelovens § 391, stk. 1, 1. pkt., og stk. 2.

Hvis det er bestemt, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part, kan byrettens afgørelse herom kun indbringes for landsretten uden Procesbevillingsnævnets tilladelse, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 20.000 kr., jf. retsplejelovens § 389, stk. 2, 2. og 3. pkt., henholdsvis § 391, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2.

Kære af beslutninger efter retsplejelovens § 334, stk. 4, om salær, der er fastsat til højst 20.000 kr., kræver også Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. retsplejelovens § 389, stk. 3.

Kriteriet for at meddele kæretilladelse vedrørende både sagsomkostninger og salær er, at særlige grunde taler derfor.

§ 389 a

Efter retsplejelovens § 389 a kan kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse, ikke kæres uden Procesbevillingsnævnets tilladelse. Kriterierne for at meddele kæretilladelse efter § 389 a er, at kendelsen eller beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller er af afgørende betydning for parten, og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve i landsretten som 2. instans.

Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger

Kære af Sø- og Handelsrettens delafgørelser, der ikke kan fuldbyrdes, kan kun ske med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, jf. retsplejelovens § 392 a, stk. 1 og 3, jf. § 253, stk. 4. Kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at der foreligger særlige grunde.

Det kræver desuden Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære kendelser og beslutninger, der afsiges af Sø- og Handelsretten, jf. retsplejelovens § 392 a, stk. 2. Kriteriet for at meddele kæretilladelse efter denne bestemmelse er, at kendelsen eller beslutningen vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Fogedrettens afgørelser om udlæg

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære fogedrettens afgørelser om udlæg for krav, der har en økonomisk værdi af højst 20.000 kr., jf. retsplejelovens § 584, stk. 2 og 3. Kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at særlige grunde taler derfor.

Fogedrettens afgørelser om sagsomkostninger og salær

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære fogedrettens kendelser og beslutninger om sagsomkostninger og salær, der er fastsat til højst 20.000 kr., jf. retsplejelovens § 584 a. Hvis det er bestemt, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part, kan fogedrettens afgørelse herom kun indbringes for landsretten uden Procesbevillingsnævnets tilladelse, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 20.000 kr. Kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at der foreligger særlige grunde.

3. instansbevillinger i civile sager (anke)

Nævnet har i 2021 realitetsbehandlet 299 ansøgninger om tilladelse til anke til Højesteret af landsrettens domme. Heraf vedrørte 19 sager, ansøgninger om tilladelse til særskilt anke af bestemmelser om sagsomkostninger i domme, som er afsagt af en landsret eller Sø- og Handelsretten, jf. retsplejelovens § 368, stk. 8. Nogle af disse sager vedrører domme, som er afsagt af landsretterne som 1. instans.

Sagerne fordeler sig som følger:

Tablet 3.12 Sager om anke til Højesteret i civile sager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 371	36	218	254
Ansøgninger efter rpl § 253, stk. 4, 2. pkt.	0	0	0
Ansøgninger efter rpl § 253, stk. 4, jf. § 371	0	2	2
Ansøgninger efter konkurslovens § 254, jf. rpl § 371	0	4	4
Ansøgninger efter dødsboskiftelovens § 105, jf. rpl § 371	0	1	1
Ansøgninger efter rpl § 475, stk. 3, jf. § 371	4	7	11
Ansøgninger efter rpl § 475 i, stk. 3, jf. § 371	1	3	4
Ansøgninger efter den færøske retsplejelov	1	1	2
Ansøgninger efter den grønlandske retsplejelov	1	1	2
Ansøgninger efter rpl § 368, stk. 8	0	19	19
I alt	43	256	299

Sagerne fordeler sig som følger på de materielle emner:

Tablet 3.13 Emnefordeling på sager om anke til Højesteret i civile sager

	Bevillinger	Afslag
Administrativ frihedsberøvelse	4	7
Advokatnævns sager	0	7
Aftale- og formueret	3	28
Andelsboligforhold	3	3
Ansættelsesret	1	8
Arveret	0	2
Erstatning, personskade	4	20
Erstatning, rådgiveransvar	0	1
Erstatning, tingsskade	0	2
Erstatning, andet*	3	7
Familieret	0	10
Fast ejendom	1	7
Forsikringsret	2	5
Forældremyndighed, bopæl og samvær	1	47
Freds- og æreskrænkelser	0	4
Immaterialret	2	4
Kommunalret	0	2
Konkursret	2	8
Lejeret	4	14
Miljøret	0	1
Naboret	0	3
Retsplejelov	1	4
Sagsomkostninger (særskilt anke)**	0	19
Selskabsret	0	4
Skatter og afgifter	5	20
Socialret	0	4
Tvangsadoption	1	3
Værgemål	0	1
Udlændingeret	0	1
Andet	6	10
I alt	43	256

*Kategorien "andet" omfatter blandt andet 3 sager om ejendomshævd over et kommunalt ejet område, hvor der blev meddelt bevilling.

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til anke til Højesteret er refereret i afsnit 4.2.

Almindelige civile anker til Højesteret

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at anke domme afsagt af landsretten som 2. instans, jf. retsplejelovens § 371. Følgende bestemmelser i retsplejeloven og speciallovgivningen henviser til § 371 som styrende for adgangen til at anke landsrettens dom som 2. instans til Højesteret:

- Retsplejelovens § 475, stk. 3, om prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse
- Retsplejelovens § 475 i, stk. 3, om prøvelse af beslutning om adoption uden samtykke
- Konkurslovens § 254 om konkursretlige sager
- Dødsboskiftelovens § 105 i dødsboskiftesager

Kriteriet for at meddele anketilladelse er i alle ovenstående tilfælde, at sagen er af principiel karakter.

Særskilt anke af afgørelser om sagsomkostninger i domme

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse særskilt at anke bestemmelser om sagsomkostninger i domme, som er afsagt af en landsret eller af Sø- og Handelsretten, jf. retsplejelovens § 368, stk. 8, jf. § 371. Kriteriet for at meddele anketilladelse er, at afgørelsen om sagsomkostninger er af principiel karakter.

Landsrettens deldomme

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at anke deldomme afsagt af landsretten i sager, som behandles af landsretten i 1. instans, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt. Kriteriet for at meddele anketilladelse til at indbringe en deldom for Højesteret er, at der foreligger "særlige grunde" til at lade Højesteret tage stilling til delspørgsmålet, inden sagen færdigbehandles ved landsretten.

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at anke deldomme, som er afsagt af landsretten som 2. instans, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, 2. og 3. pkt., jf. § 371. Kriterierne for at meddele anketilladelse til at indbringe en sådan deldom for Højesteret er, at der foreligger "særlige grunde" til at lade Højesteret tage stilling til delspørgsmålet, inden sagen færdigbehandles ved den underordnede instans. Desuden skal problemstillingen være af principiel karakter.

3.2.3 3. instansbevillinger i civile sager (kære)

Nævnet har i 2021 realitetsbehandlet samlet 270 ansøgninger om tilladelse til kære til Højesteret i civile sager, og der blev meddelt bevilling i samlet 48 sager. Det er som følger:

Tabel 3.14 Sager om kære til Højesteret i civile sager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 253, stk. 4, jf. § 392, stk. 1	0	0	0
Ansøgninger efter rpl § 253, stk. 4, 3. pkt., jf. § 392, stk. 3	2	3	5
Ansøgninger efter rpl § 372, stk. 2, 8. pkt., jf. § 392, stk. 3-5	0	0	0
Ansøgninger efter rpl § 391, stk. 3	0	3	3
Ansøgninger efter rpl § 391, stk. 4	2	9	11
Ansøgninger efter rpl § 392, stk. 3	25	102	127
Ansøgninger efter konkurslovens § 254, jf. rpl § 392, stk. 3	9	35	44
Ansøgninger efter dødsboskiftelovens § 105, jf. rpl § 392, stk. 3	1	4	5
Ansøgninger efter rpl § 585	8	56	64
Ansøgninger efter rpl § 586, stk. 4, 5. pkt., jf. § 392, stk. 3-5	0	1	1
Ansøgninger efter straffuldbyrdslovens § 121, jf. rpl § 392, stk. 3	1	8	9
Ansøgninger efter den færøske retsplejelov	0	0	0
Ansøgninger efter den grønlandske retsplejelov	0	1	1
I alt	48	222	270

De enkelte hjemler og kriterierne for meddelelse af kæretiladelse er nærmere opregnet i nedenstående bokse.

Landsrettens delafgørelser

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens delafgørelse truffet af landsretten i sager, som behandles af landsretten i *1. instans*, jf. retsplejelovens § 392, stk. 1, jf. § 253, stk. 4. Kriteriet for at meddele kæretiladelse til at indbringe en delafgørelse for Højesteret er, at der foreligger "særlige grunde" til at lade Højesteret tage stilling til delspørgsmålet, inden sagen færdigbehandles ved landsretten.

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære delafgørelser, som er truffet af landsretten som *2. instans*, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, 2. og 3. pkt., jf. § 392, stk. 3. Kriterierne for at meddele kæretiladelse til at indbringe en sådan delafgørelse for Højesteret er, at der foreligger "særlige grunde" til at lade Højesteret tage stilling til delspørgsmålet, inden sagen færdigbehandles ved den underordnede instans. Desuden skal problemstillingen være af principiel karakter.

Landsrettens afvisningsdomme efter § 368 a

Efter retsplejelovens § 368 a kan landsretten afvise at behandle en sag i 2. instans, hvis der ikke er udsigt til, at sagen vil få et andet udfald end i byretten, og sagen ikke er af principiel karakter, eller andre grunde i øvrigt taler for, at sagen skal behandles af landsretten.

Efter retsplejelovens § 391, stk. 4, kræver det Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens dom om afvisning af en ankesag efter retsplejelovens § 368 a. Kriteriet for at meddele kæretilladelse efter § 391, stk. 4, er, at særlige grunde taler derfor.

Landsrettens kendelser og beslutninger

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens kendelser og beslutninger, jf. retsplejelovens § 392, stk. 3, og stk. 4-5. Bestemmelsen finder anvendelse på landsrettens kendelser og beslutninger, uanset om afgørelsen er truffet som 1. eller som 2. instans, og kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Der er herudover en række bestemmelser i speciallovgivningen, som henviser til retsplejelovens generelle regler om kære. Som eksempler kan nævnes konkurslovens § 254, dødsboskiftelovens § 105 og straffuldbyrdelseslovens § 121. I alle disse tilfælde er det i kraft af henvisningen til retsplejelovens § 392, stk. 3, og stk. 4-5, kriteriet for at meddele kæretilladelse, at kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Fogedsager

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens afgørelser i en kæresag i fogedretlige sager, jf. retsplejelovens § 585. Kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse efter retsplejelovens § 586, stk. 4, 5. pkt., jf. § 392, stk. 3-5, at kære landsrettens afgørelse om at admittere et for sent indgivet kæremål i en fogedsag. Kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til kære til Højesteret, er refereret i afsnit 4.2.

3.3 Straffesager

3.3.1 2. instansbevillinger i straffesager

Nævnet har i 2021 realitetsbehandlet i alt 140 ansøgninger om tilladelse til anke fra byret til landsret i straffesager.

Tabel 3.15 Anke til landsret i straffesager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 903	59	81	140
Ansøgninger efter den færøske retsplejelov	0	0	0
I alt	59	81	140

101 af ansøgningerne var indgivet af tiltalte, og nævnet meddelte bevilling i 27 sager.

Ansøgningerne om 2. instansbevilling fra tiltalte fordeler sig på følgende måde:

Tabel 3.16 Emnefordeling vedrørende tiltaltes ansøgninger

Overtrædelse af straffeloven	Bevillinger	Afslag
Freds- og ærekrænkelser	1	2
Blufærdighedskrænkelse	4	1
Hærværk	2	1
Tyveri	3	4
Anden berigelseskriminalitet	1	1
Overtrædelse mod tjenestemand	1	4
Personfarlig kriminalitet	1	2
Andet	1	2
Overtrædelse af særlovgivningen		
Arbejds miljølovgivning	0	1
Lov om euforiserende stoffer	3	2
Dyrebeskyttelseslovgivning	0	1
Færdselslov, hastighed	0	8
Færdselslov, andet	3	26
Natur- og miljøbeskyttelseslovgivning	0	2
Ordensbekendtgørelsen	0	4
Retsplejelov	0	1
Tilholdsloven	0	2
Våben og fyrværkeri	0	2
Anden særlovgivning**	7	8
I alt	27	74

*Kategorien "anden særlovgivning" omfatter blandt andet sager om overtrædelse af Covid-19 forsamlingsforbuddet.

39 ud af de 140 ansøgninger om 2. instansbevilling i straffesager, var indgivet af anklagemyndigheden. Der blev meddelt bevilling i 32 sager. Det bemærkes i den forbindelse, at der i hovedparten af ansøgningerne fra anklagemyndigheden var søgt om anketilladelse med henblik på frifindelse af den tiltalte eller formildelse af straffen.

Ansøgningerne om 2. instansbevilling fra anklagemyndigheden fordeler sig på følgende måde:

Tabel 3.17 Emnefordeling vedrørende anklagemyndighedens ansøgninger

Overtrædelse af straffeloven	Bevillinger	Afslag
Tyveri	2	0
Overtrædelse af særlovgivningen		
Arbejds miljølovgivning	1	0
Færdselslov, hastighed	9	0
Færdselslov, andet	11	3
Anden særlovgivning*	9	4
I alt	32	7

* Kategorien "anden særlovgivning" omfatter blandt andet sager om overtrædelse af markedsføringsloven og overtrædelse af Covid-19 forsamlingsforbuddet.

Anke til landsret i straffesager

I følgende tilfælde kan anke kun ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse:

- Anklagemyndighedens anke af domme i sager, hvor der ikke kan idømmes andre offentligretlige følger end bøde eller konfiskation efter de lovbestemmelser, tiltalen lyder på, jf. retsplejelovens § 902, stk. 1, jf. § 903, stk. 1 og 2.
- Tiltaltes anke af domme, hvor tiltalte har givet møde i byretten og er idømt højst 20 dagbøder, en bøde på over 6.000 kr. eller konfiskation af genstande af tilsvarende værdi, og hvor der ikke tillige er idømt andre offentligretlige følger, jf. retsplejelovens § 902, stk. 2, jf. § 903, stk. 1 og 2.
- Tiltaltes anke af udeblivelsesdomme, jf. retsplejelovens § 903, stk. 1.
- Tiltalte og anklagemyndighedens anke af afgørelser efter retsplejelovens § 899 om indenretlige bøvedtagelser og § 900 om advarsler, jf. retsplejelovens § 902, stk. 4, jf. § 903, stk. 3, jf. stk. 1 og 2.

Kriterierne for at meddele anketilladelse er, at sagen er af principiel karakter, eller at særlige grunde i øvrigt taler derfor.

3.3.2 3. instansbevillinger i straffesager (anke)

Nævnet har i 2021 realitetsbehandlet 234 ansøgninger om tilladelse til anke til Højesteret i straffesager.

Tabel 3.18 Anke til Højesteret i straffesager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 932, stk. 1	16	217	233
Ansøgninger efter den færøske retsplejelov	0	0	0
Ansøgninger efter den grønlandske retsplejelov	0	1	1
I alt	16	218	234

232 af ansøgningerne var indgivet af tiltalte, og nævnet meddelte bevilling i 14 af disse sager.

Ansøgningerne om 3. instansbevilling (anke) fra tiltalte fordeler sig på følgende måde:

Tabel 3.19 Emnefordeling vedrørende tiltaltes ansøgninger (3. instans)

	Bevillinger	Afslag
Overtrædelse af straffeloven		
Berigelseskriminalitet	2	18
Drab	1	8
Freds- og ærekrænkelser	0	2
Narkotika	0	10
Opløb med videre	0	1
Overtrædelse af vilkår	0	1
Overtrædelse mod tjenestemand	1	4
Personfarlig kriminalitet*	0	39
Røveri	0	1
Seksuualforbrydelser	0	15
Terrorisme med videre	3	2
Udvisning	3	61
Våben	1	4
Andet**	1	4
Overtrædelse af særlovgivningen		
Arbejds miljølovgivning	0	4
Dyrebeskyttelseslovgivning	0	3
Erstatning for strafferetlig forfølgning	0	4
Færdselslov, hastighed	0	6
Færdselslov, spiritus	0	2
Færdselslov, andet	0	8
Lov om euforiserende stoffer	0	3
Ordensbekendtgørelsen	0	1
Retsplejelov	0	1
Told-, skat-, afgiftslovgivning	0	3
Udlændinglovgivning	1	5
Våben og fyrværkeri	0	1
Anden særlovgivning***	1	7
I alt	14	218

* Kategorien "personfarlig kriminalitet" inkluderer ikke røveri og drab, der er opgjort særskilt, eller vold mod tjenestemand, der er inkluderet i rubrikken overtrædelse mod tjenestemand.

** Kategorien "andet" omfatter andre straffelovsovertrædelser, herunder dokumentfalsk efter straffelovens § 171 og videregivelse af følsomme personoplysninger efter straffelovens § 152.

*** Kategorien "anden særlovgivning" omfatter blandt andet sager om overtrædelse af planloven, hvidvaskloven og tilholdsloven.

2 ud af de i alt 234 ansøgninger om 3. instansbevilling i straffesager var indgivet af anklagemyndigheden, og nævnet meddelte bevilling i begge sager.

Ansøgningerne om 3. instansbevilling (anke) fra anklagemyndigheden fordeler sig på følgende måde:

Tablet 3.20 Emnefordeling vedrørende anklagemyndighedens ansøgninger (3. instans)

	Bevillinger	Afslag
Personfarlig kriminalitet	1	0
Seksualforbrydelser	1	0
I alt	2	0

Anke til Højesteret i straffesager

Efter retsplejelovens § 932 kræver anke af landsrettens domme i straffesager til Højesteret altid tilladelse fra Procesbevillingsnævnet. Kriterierne for at meddele anketilladelse er, at sagen er af principiel karakter, eller at særlige grunde i øvrigt taler derfor.

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til anke til Højesteret, er refereret i afsnit 4.3.

3.3.3 3. instansbevillinger i straffesager (kære)

Nævnet har i 2021 realitetsbehandlet 143 ansøgninger om tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens kendelser og beslutninger i straffesager.

Tablet 3.21 Kære til Højesteret i straffesager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 968 a	5	26	31
Ansøgninger efter rpl § 973	18	85	103
Ansøgninger efter rpl § 1013	1	4	5
Ansøgninger efter den færøske retsplejelov	0	0	0
Ansøgninger efter den grønlandske retsplejelov	0	4	4
I alt	24	119	143

Ansøgning var indgivet af tiltalte/sigtede/forsvarer i 139 sager, heraf 43 sager vedrørende varetægtsfængsling. Bevilling blev meddelt i 20 sager, og 4 af disse sager vedrørte varetægtsfængsling.

Ansøgning var indgivet af anklagemyndigheden i 4 sager. Der blev meddelt bevilling i alle 4 sager.

Kære til Højesteret i straffesager

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære kendelser og beslutninger, der er afsagt af landsretten under behandling af en ankesag, jf. retsplejelovens § 968 a, stk. 1. Det kræver endvidere Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens afgørelse i en kæresag, jf. retsplejelovens § 973.

Kriterierne for at meddele kæretilladelse er i begge ovenstående tilfælde, at kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter, eller at særlige grunde i øvrigt taler for det.

Landsrettens afgørelser om vederlag til forsvarere

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens afgørelser om vederlag til forsvarere, jf. retsplejelovens § 1013, stk. 3. Kriterierne for at meddele kæretilladelse er, at kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter, eller at andre særlige grunde i øvrigt taler for det.

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til kære til Højesteret, er refereret i afsnit 4.3.

Nævnsmøde i Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser

4.1 Generelt

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser behandler ansøgninger om appeltilladelser til landsretten og til Højesteret i civile sager og straffesager. Nedenfor er givet en kort beskrivelse af nogle af de sager, hvori Procesbevillingsnævnet har meddelt appeltilladelse til Højesteret i 2021. I civile sager er kriteriet for at meddele tilladelse til appel til Højesteret i næsten alle tilfælde, at sagen er af principiel karakter, og i straffesager tillige, hvis der foreligger særlige grunde.

Procesbevillingsnævnet skal sikre, at retsvæsnets ressourcer anvendes på de rigtige sager. Afdelingen for appeltilladelser skal således blandt andet medvirke til, at Højesterets ressourcer primært anvendes på sager, der rejser spørgsmål af generel betydning for såvel rets anvendelsen og retsudviklingen eller i øvrigt er af væsentlig samfundsmæssig rækkevidde. For at få tilladelse til at indbringe en sag for Højesteret skal den således have en retlig betydning, der rækker ud over den enkelte sag.

Procesbevillingsnævnet er opmærksom på, at der ved visse sagsområder kan være behov for at meddele bevilling i et antal af sager vedrørende samme problemstilling således, at Højesteret får mulighed for at fastlægge retspraksis ved at udstikke mere differentierede retningslinjer på et givent område.

Årsberetningen for 2021 indeholder alene korte beskrivelser af udvalgte sager, hvori der er truffet afgørelse i sager om tilladelse til anke eller kære til Højesteret. Procesbevillingsnævnet har i år ligesom ved årsberetningen for 2020 valgt i højere grad at beskrive de udvalgte sager under forskellige temaer, herunder temaer der er udvalgt på grund af særlig aktualitet. Dette kan være omtale af sager, der på grund af samfundssituationen eller nye regler er særligt aktuelle. Dette betyder, at der ikke vil være en skarp opdeling imellem anke- og kæresager.

Der vil under temaerne typisk være en nærmere omtale af en sag, der vurderes at være særlig vigtig eller interessant, hvorefter der eventuelt vil blive nævnt andre sager med lignende problemstillinger, hvor sagerne er behandlet primært i 2021.

Som det også har været tilfældet for Procesbevillingsnævnets tidligere årsberetninger, er der mange sager, som der ikke har været plads til at omtale i beretningen.

Du kan se en nærmere omtale af disse sager på Procesbevillingsnævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk og LinkedIn, der har referater af sager, hvor der er meddelt appeltilladelse til Højesteret, og hvor de i årsberetningen for 2021 omtalte sager også er beskrevet. Omtale af sagerne bliver løbende offentliggjort på nævnets hjemmeside. Retsplejelovens regler om appeltilladelser er medtaget som bilag C.

4.2 Civile sager

4.2.1 Procesbevillingsnævnets kompetence

Gennem alle årene i Procesbevillingsnævnets tid har der været sager, hvor det har været nødvendigt at tage stilling til, om appel har krævet Procesbevillingsnævnets tilladelse. Året 2021 er ingen undtagelse. Nedenfor vil blive omtalt en sag om Procesbevillingsnævnets kompetence i forhold til kærebegrænsningsreglen i retsplejelovens § 253, stk. 4, om delafgørelser.

Retsplejelovens § 253

Retten kan bestemme, at forberedelsen eller hovedforhandlingen foreløbig skal begrænses til en del af det krav, som sagen angår, eller, hvor sagen omfatter flere krav eller spørgsmål, til et af disse.

Stk. 2. Retten kan træffe særskilt afgørelse om en del af det krav, som sagen angår. Omfatter sagen flere krav eller spørgsmål, kan retten træffe særskilt afgørelse om et af disse.

Stk. 3. Særskilte afgørelser om modkrav eller krav, over for hvilke der er fremsat modkrav, kan kun fuldbyrdes, hvis retten i afgørelsen har truffet bestemmelse om, at afgørelsen mod eller uden sikkerhedsstillelse skal kunne fuldbyrdes for en del eller i sin helhed. Det samme gælder særskilte afgørelser om et enkelt af sagens spørgsmål, der ikke afslutter rettens behandling af sagen eller et af kravene i sagen.

Stk. 4. De i stk. 3 nævnte afgørelser kan først indbringes for højere ret i forbindelse med den endelige afgørelse i sagen, medmindre afgørelsen kan fuldbyrdes eller Procesbevillingsnævnet har tilladt, at afgørelsen indbringes særskilt. Sådant tilladelse kan gives, hvis der foreligger særlige grunde. Hvis tilladelse skal gives til at indbringe en afgørelse for Højesteret som 3. instans, skal sagen desuden angå spørgsmål af principiel karakter, jf. § 371, stk. 1, og § 392, stk. 3. En tilladelse til at indbringe afgørelsen for Højesteret som 3. instans kan begrænses til en del af sagen, hvis særlige grunde taler for det.

Stk. 5. Ansøgning om tilladelse efter stk. 4 skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden udløbet af den almindelige frist for indbringelse af afgørelsen. § 371, stk. 2, 2. pkt., og § 392, stk. 4, 2. pkt., finder tilsvarende anvendelse. Meddeles tilladelsen, skal sagen indbringes for den overordnede ret inden 4 uger.

Anvendelse af retsplejelovens § 253, stk. 4, i en børnebortførelsessag

I november 2020 forlod en far USA sammen med sin søn under en verserende forældremyndighedssag vedrørende sønnen. Moren anmodede umiddelbart herefter om tilbagelevering af sønnen til hende i USA i henhold til Haagerkonventionen, hvorefter Social- og Indenrigsministeriet anmodede Familieretten i Københavns Byret om at tage stilling til spørgsmålet om tilbagelevering af sønnen.

Familieretten udskilte spørgsmålet om konventionens anvendelse og fremmede sagen

Familieretten udskilte spørgsmålet om, hvorvidt Haagerkonventionen fandt anvendelse i sagen, til særskilt forhandling og afgørelse og afsagde ultimo januar 2021 en såkaldt "del-kendelse", hvorved familieretten bestemte, at sagen skulle fremmes.

Faren kærede familierettens afgørelse direkte til landsretten, ligesom faren tillige ansøgte Procesbevillingsnævnet om tilladelse til kære af familierettens kendelse til landsretten.

Landsretten afviste kæremålet

Landsretten henviste til, at den afsagte kendelse var en delafgørelse, som alene kunne kæres med Procesbevillingsnævnets tilladelse i medfør af retsplejelovens § 253, stk. 4, og da en sådan tilladelse ikke forelå, afviste landsretten kæremålet.

Faren kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret.

Højesteret stadfæstede landsrettens kendelse

Højesteret bemærkede, at familierettens kendelse var en delafgørelse, og da der ikke forelå tilladelse til kære fra Procesbevillingsnævnet, var det derfor korrekt, at landsretten havde afvist kæremålet.

Tilladelse til kære til Højesteret af 17. maj 2021 (PBN 21/07423).
U 2021.4702 H.

Kære af afgørelse om udlevering i en tvangsfuldbyrdelsessag

Procesbevillingsnævnet har desuden i 2020 meddelt en mor tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens kendelse om afvisning af en kæresag om udlevering af et barn til samvær med henvisning til, at sagen ikke kunne kæres uden Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. § retsplejelovens § 389 a, og hvor Højesteret udtalte, at § 389 a ikke fandt anvendelse på sagen om tvangsfuldbyrdelse og derved ændrede landsrettens afgørelse og hjemviste sagen til realitetsbehandling i landsretten.

Tilladelse til kære til Højesteret af 12. november 2020 (PBN 2020-22-0406).
U 2021.2051 H.

Dækning af rejse- og opholdsudgifter i børnebortførelsessag

Procesbevillingsnævnet har desuden i ovennævnte børnebortførelsessag meddelt moren tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens beslutning om, at de af moren afholdte rejse- og opholdsudgifter i forbindelse med sagens mundtlige behandling for familieretten og landsretten ikke kunne dækkes af statskassen. Moren var blevet beskikket en advokat efter børnebortførelseslovens § 18, stk. 2, hvorefter der godtgøres

salær og omkostninger, som var der meddelt fri proces, jf. retsplejelovens kapitel 31.

Tilladelse til kære til Højesteret af 9. december 2021 (PBN 21/26131).

4.2.2 Kropsvisitation og celleransøgning for varetægtsfængslet person

Procesbevillingsnævnet har også i de seneste år haft fokus på sager om blandt andet afsoningsforhold, og nævnet har således blandt andet meddelt en varetægtsfængslet person tilladelse til anke til Højesteret af en dom om systematisk kropsvisitation og celleransøgninger.

Straffuldbyrdslovens § 60

Direktoratet for Kriminalforsorgen og kriminalforsorgsområdet kan uden retskendelse undersøge, hvilke effekter en indsat har i sin besiddelse i sit opholdsrum eller på sin person, hvis en sådan undersøgelse er nødvendig for at sikre, at ordensbestemmelser overholdes eller sikkerhedshensyn iagttages, herunder,

- 1) når den indsatte indsættes i institutionen,
- 2) hvis den indsatte mistænkes for uretmæssig besiddelse af effekter,
- 3) før og efter besøg eller
- 4) før og efter fravær fra institutionen eller opholdsafdelingen.

Stk. 2. Undersøgelse af den indsatte kan ligeledes finde sted efter reglerne i kapitel 10 a.

Stk. 3. Endvidere kan kriminalforsorgsområdet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn træffe bestemmelse om en nærmere undersøgelse af den indsatte person, hvis der er bestemte grunde til at antage, at den indsatte er i uretmæssig besiddelse af effekter.

Stk. 4. Undersøgelse må dog ikke gennemføres, hvis det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Stk. 5. Undersøgelse skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader.

Stk. 6. Undersøgelse, der indebærer afklædning, må kun foretages og overværes af personer af samme køn som den indsatte. Dette gælder dog ikke for sundhedspersonale.

Stk. 7. ...

Systematisk kropsvisitation og celleransøgning af en person, der var varetægtsfængslet og sigtet for blandt andet terror

En person, der var varetægtsfængslet og sigtet for blandt andet terror, blev efter en afgørelse fra Direktoratet for Kriminalforsorgen som en sikkerhedsforanstaltning underkastet en forholdsordre af 23. juni 2016 om særlig skærpet opmærksomhed. Dette indebærer blandt andet automatisk kropsvisitation og ransøgning af celle, hvilket blev gennemført mindst én gang dagligt og i øvrigt før og efter besøg, gårdture m.v. Under kropsvisitationen skulle personen afklæde sig alt sit tøj. Forholdsordren, der havde en foreløbig varighed på tre måneder, blev løbende forlænget og havde samlet været opretholdt i en

periode på ca. 11 måneder. Ingen af undersøgelserne af personen eller cellen havde ført til fund af effekter, som personen uretmæssigt var i besiddelse af.

Personen anlagde herefter sag mod Direktoratet for Kriminalforsorgen med påstand om tilsidesættelse af afgørelserne om automatiske, daglige kropsvisitationer og celleransagninger, og om betaling af godtgørelse på 80.000 kr.

Byretten fandt, at afgørelserne om kropsvisitationer var ugyldige og tilkendte en godtgørelse på 25.000 kr.

Byretten fandt, at en afgørelse om forlængelse af forholdsordren fra september 2016 og efterfølgende afgørelser herom var ugyldige og tilkendte herefter personen en godtgørelse på 25.000 kr.

Landsretten ændrede delvist byrettens dom og forhøjede godtgørelsen til 30.000 kr.

Landsretten fandt, at det i en række tilfælde under varetægtsfængslingen havde været berettiget at undersøge personens celle og at foretage undersøgelser af personen i medfør af straffuldbyrdelseslovens § 60, men at der imidlertid ikke havde været hjemmel til rutinemæssigt at gennemføre undersøgelser af cellen og personen som sket. Landsretten lagde herved navnlig vægt på, at de mere end 300 undersøgelser af henholdsvis cellen og personen var gennemført rutinemæssigt og på næsten daglig basis over en meget lang periode, uden at der i de enkelte tilfælde var foretaget en konkret vurdering af nødvendigheden af indgrebet.

Landsretten fandt endvidere efter en samlet vurdering, at der efter karakteren og omfanget af undersøgelserne af personen var tale om en nedværdigende behandling, som indebar en krænkelse af EMRK art. 3. Landsretten lagde herved navnlig vægt på, at der gennem næsten et år rutinemæssigt var foretaget et meget stort antal personundersøgelser, der indebar fuldstændig afklædning, uden at det havde været nødvendigt. Undersøgelserne af cellen fandt landsretten dog ikke stridende mod grundlovens § 72 om boligens ukrænkelighed eller EMRK art. 8 om, at enhver har ret til respekt for sit hjem, da der var tale om undersøgelser af en celle i et fængsel og ikke om husundersøgelser af en privat bolig eller lignende.

Landsretten fandt endelig, at personen havde krav på godtgørelse for de skete krænkelse, jf. princippet i erstatningsansvarslovens § 26 smh. med EMRK art. 13. Landsretten fastsatte skønsmæssigt og under hensyntagen til Menneskerettighedsdomstolens praksis, jf. konventionens artikel 41, godtgørelsen til 30.000 kr., og lagde herved navnlig vægt på krænkelseernes karakter og antal, og at undersøgelserne af personen havde fundet sted gennem næsten et år. Landsretten fandt således, at Direktoratets for Kriminalforsorgens afgørelse af 23. juni 2016, som efterfølgende var fastholdt, var ugyldig, og landsretten tilkendte herefter personen en godtgørelse på 30.000 kr.

Procesbevillingsnævnet har meddelt såvel Direktoratet for Kriminalforsorgen og personen tilladelse til anke til Højesteret

Højesteret stadfæstede landsrettens dom

Højesteret udtalte, at personundersøgelserne i en række tilfælde havde været i strid med straffuldbyrdelsesloven, fordi de ikke opfyldte lovens krav om nødvendighed og forholdsmæssighed, og at de retsstridige personundersøgelser havde indebåret nedværdigende behandling i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 3 om forbud mod umenneskelig eller nedværdigende behandling.

Højesteret lagde herved på den ene side vægt på sigtelsens karakter og Kriminalforsorgens vurdering af risikoen for ulovlig kommunikation. På den anden side lagde Højesteret vægt på, at personundersøgelserne blev gennemført rutinemæssigt og systematisk over mere end 11 måneder, herunder på dage hvor personen ikke havde forladt sin celle, og at ingen af undersøgelserne førte til fund af effekter, som personen uretmæssigt havde været i besiddelse af.

Højesteret udtalte, at også celleundersøgelserne i en række tilfælde havde været i strid med straffuldbyrdelsesloven, og at de retsstridige celleundersøgelser havde indebåret en krænkelse af Menneskerettighedskonventionens artikel 8 om ret til respekt for privatliv. Højesteret tiltrådte herefter, at personen havde krav på godtgørelse for de skete krænkelse og fastsatte godtgørelsen til 30.000 kr. Højesteret stadfæstede således i det væsentlige landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 3. juni 2021 (PBN 20/03625 og 21/00051).
H.D. af 22. juni 2022 i sag 25262/2021 og 25448/2021.

4.2.3 Personskadesager

Hvert år behandler Procesbevillingsnævnet ansøgninger om tilladelse til kære eller anke i sager om personskade. Året 2021 er ingen undtagelse. Nedenfor vil blive omtalt en udvalgt sag blandt andet om forældelse af krav ved Erstatningsnævnet.

Offererstatningslovens § 13 (dagældende)

Stk. 1 – 2. ...

Stk. 3. Nævnet kan ikke behandle en ansøgning, hvis nævnet tidligere har behandlet erstatningskrav fra samme ansøger vedrørende samme lovovertrædelse og det nye krav fremsættes, mere end 2 år efter at ansøgeren indså eller burde indse eksistensen af dette krav, medmindre der foreligger særlige grunde. Direktoratet for Kriminalforsorgen og kriminalforsorgsområdet kan uden retskendelse undersøge, hvilke effekter en indsat har i sin besiddelse i sit opholdsrum eller på sin person, hvis en sådan undersøgelse er nødvendig for at sikre, at ordensbestemmelser overholdes eller sikkerhedshensyn

Om forældelse af krav ved Erstatningsnævnet

I forbindelse med behandlingen af en straffesag blev en advokat beskikket som bistandsadvokat for en forurettet i sagen. Efter straffesagens behandling fremsatte advokaten i januar 2015 over for Erstatningsnævnet på vegne af den forurettede krav om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, godtgørelse for svie og smerte samt tab af varigt mén og tab af erhvervsevne.

Ved Erstatningsnævnets afgørelse i februar 2015 blev den forurettede tilkendt godtgørelse for svie og smerte i 14 dage. Erstatningsnævnet anmodede samtidig om indsendelse af nærmere angiven dokumentation for kravene om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste og yderligere godtgørelse for svie og smerte. Advokaten indsendte ikke den angivne dokumentation og kontaktede ikke i øvrigt Erstatningsnævnet herom.

I februar 2018 anmodede den forurettedes nye advokat Erstatningsnævnet om suspension af forældelsesfristen, hvilket medførte, at Erstatningsnævnet ved en afgørelse i november 2018 fandt, at der var grundlag for at tilkende den forurettede erstatning for tab af erhvervsevne. Erstatningsnævnet afviste samtidig kravet om erstatning for yderligere svie og smerte samt tabt arbejdsfortjeneste under henvisning til, at kravet blev fremsat mere end to år efter, at ansøgeren om erstatning indså eller burde have indset eksistensen af kravet, jf. den dagældende offererstatningslovs § 13, stk. 3.

Den forurettede anlagde herefter en sag mod den oprindelige advokat om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste og svie og smerte, hvilket den oprindelige advokat afviste og anlagde en ny sag mod Erstatningsnævnet med påstand om, at nævnet skulle anerkende, at nævnets afgørelse fra november 2018 om at afslå kravet om godtgørelse for svie og smerte og erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, var ugyldig. Sagerne blev sambehandlet.

Byretten og landsretten (sidstnævnte med dissens) frifandt Erstatningsnævnet og dømte den oprindelige advokat til at betale erstatning

Byretten og landsrettens flertal frifandt Erstatningsnævnet og pålagde desuden den oprindelige advokat at betale erstatning.

Byretten og landsrettens flertal frifandt Erstatningsnævnet og landsrettens flertal henviste til, at Erstatningsnævnets dagældende praksis om ikke at behandle et fremsat krav, såfremt nævnet havde anmodet om dokumentation herfor, men ikke modtaget denne inden 2 år, havde hjemmel i dagældende § 13, stk. 3.

Procesbevillingsnævnet meddelte advokaten tilladelse til anke til Højesteret.

Højesteret ændrede landsrettens dom og dømte Erstatningsnævnet samt frifandt advokaten

Højesteret fandt med henvisning til bestemmelsens ordlyd og forarbejder samt tidligere højesteretspraksis frem til, at bestemmelsen ikke gav hjemmel til at anvende 2-års fristen i tilfælde, hvor nævnet havde anmodet om dokumentation for fremsatte krav i sager, der fortsat verserede ved nævnet. Erstatningsnævnet havde derfor ikke været berettiget til i sin afgørelse af 8. november 2018 at afslå at behandle de fremsatte erstatningskrav. Højesteret dømte derfor Erstatningsnævnet til at anerkende, at nævnets afgørelse af 8. november 2018 om at afslå forurettedes krav om godtgørelse for svie og smerte og erstatning for tabt arbejdsfortjeneste var ugyldig, og Højesteret frifandt samtidig advokaten.

Tilladelse til anke til Højesteret af 22. januar 2021 (PBN 20/00337 og 20/00353).
U 2022.2392 H.

Lov om klage- og erstatningsadgang inden for sundhedsvæsenet § 59

Erstatningskrav efter kapitel 3 skal være anmeldt til Patienterstatningen senest 3 år efter, at den erstatningsberettigede har fået eller burde have fået kendskab til skaden.

Stk. 2. Forældelse af erstatningskrav indtræder dog senest 10 år efter den dag, hvor skaden er forårsaget.

Forældelse i patientskadesager

Procesbevillingsnævnet har i 2021 desuden meddelt en patient tilladelse til anke til Højesteret af landsrettens dom i en patientskadesag, hvor byretten og landsretten havde fundet, at en i 2016 anmeldt patientskade som følge af en biopsitagning i 2012 var forældet efter § 59, stk. 1, i lov om klage- og erstatningsadgang inden for sundhedsvæsenet. Kvinden havde i 2018 fået påvist kroniske forandringer i hjernen, som skyldtes enten behandlingen i forbindelse med biopsitagningen eller en kemoterapibehandling. Højesteret har endnu ikke truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 19. november 2021 (PBN 21/10838).

Procesbevillingsnævnet har i 2020 desuden meddelt tilladelse til anke til Højesteret i yderligere tre sager om forældelse i patientskadesager.

Den ene sag angik, om Patienterstatningen ved en afgørelse om, at patienten ikke var berettiget til erstatning efter patientforsikringsloven for manglende diagnosticering af et håndledsbrud i 2001, allerede fordi erstatningen ikke oversteg den dagældende beløbsmæssige grænse på 10.000 kr., havde anerkendt, at patienten havde pådraget sig en patientskade, da der i så fald ikke var indtrådt forældelse for erstatningskravet. Byretten og landsretten havde frifundet Ankenævnet for Patienterstatningen, men Højesteret fandt, at det i afgørelsen ikke var tilstrækkeligt klart angivet over for patienten, at der ikke ved afgørelsen var taget stilling til, om den manglende diagnosticering udgjorde en skade, der ville berettige til erstatning, hvis erstatningens størrelse var over 10.000 kr. Efter en konkret vurdering af det samlede indhold af afgørelsen fandt Højesteret, at afgørelsen måtte forstås sådan, at der var truffet bindende afgørelse om at anerkende, at der forelå en skade, der gav ret til erstatning, hvis betingelsen om, at erstatningen skal overstige 10.000 kr., var opfyldt. Højesteret tog derfor patientens påstand om hjemvisning af sagen til Ankenævnet for Patienterstatningen til følge og ændrede herved landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 26. marts 2020 (PBN 2020-22-0055).
U 2021.2525 H.

Den anden sag vedrørte den skadelidtes "burde viden" i en patientskadesag om for sen diagnosticering af en seneoverrivning i venstre ben i 2013, hvor der først skete anmeldelse i 2017. Det var under sagen et centralt spørgsmål, om patienten i forbindelse med konsultationer hos speciallæger havde fået eller burde have fået kendskab til, at der kunne være grundlag for et krav om patientskadeerstatning som følge af den sene diagnosticering. Byretten, landsretten og senere Højesteret fandt, at kravet ikke var forældet. Højesteret udtalte navnlig, at forældelsesfristen for patientskader regnes fra det tidspunkt, hvor den erstatningsberettigede har fået eller burde have fået kendskab ikke alene til selve skaden, men også til at denne kunne være forårsaget af behandlingen eller muligvis kunne være undgået ved en anden behandling og dermed til, at der kunne være grundlag for et krav om erstatning.

Tilladelse til anke til Højesteret af 22. oktober 2020 (PBN 2020-22-0302).
U 2022.136 H.

Den tredje sag vedrørte spørgsmålet om forældelse af "senfølger" i en patientskadesag, hvor lidelsen først viser sig senere. Højesteret stadfæstede landsrettens dom om hjemvisning til Ankenævnet for Patienterstatningen og udtalte navnlig, at forældelsesfristens begyndelsestidspunkt i § 59, stk. 1, må fastlægges i overensstemmelse med de almindelige regler om forældelse i forældelsesloven, hvorfor begyndelsestidspunktet for

forældelsesfristen først indtræder, når den lidelse, der kræves erstatning for, har vist sig på en sådan måde, at den skadelidte havde rimelig anledning til og mulighed for at rejse et erstatningskrav.

Tilladelse til anke til Højesteret af 22. oktober 2020 (PBN 2020-22-0313).
U 2022.1213 H.

4.2.4 Skattesager

Procesbevillingsnævnet har i løbet af 2021 behandlet flere ansøgninger om tilladelse til appel i skattesager, herunder har nævnet meddelt tilladelse til anke til Højesteret i sager om henholdsvis dækningsbidrag, omkostningsgodtgørelse, skattemæssig status og beregning af procesrente ved en afvist forudbetaling/deponering af et eventuelt moms-krav. Derudover har nævnet i 2021 meddelt tilladelse til anke af en dom i en sag om inddrivelse af danske skattekrav på Færøerne.

§ 23 A i lov om kommunal ejendomsskat

Kommunalbestyrelsen kan bestemme, at der som bidrag til de udgifter, ejendomme, der anvendes til kontor, forretning, hotel, fabrik, værksted og lignende øjemed, medfører for kommunen, skal svares dækningsafgift af sådanne ejendomes forskelsværdi. Af ejendomme, der delvis anvendes som anført, svares dækningsafgift dog kun, når den del af forskelsværdien, der vedrører den til de nævnte formål anvendte del af ejendommen, udgør mere end halvdelen af forskelsværdien for hele ejendommen.

Stk. 2.-6 ...

Betaling af dækningsafgift for et lejemål

En non profit forening lejede nogle lokaler af en kommune og skulle som en del af lejen betale dækningsafgift, hvis lokalerne blev anvendt til dækningsafgiftspligtig virksomhed. Foreningen anvendte hovedsageligt lokalerne til yogahold, og dermed ikke til de i bestemmelsen udtrykkeligt nævnte former for anvendelse. Spørgsmålet var derfor, om foreningens anvendelse af lokalerne var sket i et "lignende øjemed".

Dette fandt kommunen og opkrævede herefter dækningsafgift for årene 2016, 2017 og 2018. Foreningen anlagde herefter sag mod kommunen med påstand om tilbagebetaling af den opkrævede dækningsafgift.

Byretten og landsretten fandt, at kommunen skulle tilbagebetale den opkrævede dækningsafgift

Byretten og landsretten fandt, at kommunen skulle tilbagebetale dækningsafgiften og henviste navnlig til bestemmelsens forarbejder mv, hvor det blandt andet fremgår, at formålet med bestemmelsen er at give kommunerne mulighed for at skaffe sig dækning for de udgifter til blandt andet gader, veje og brandvæsen m.v., som erhvervsjendomme påfører kommunen. Den konkrete undervisningsaktivitet i yoga havde været en så begrænset anvendelse af lejemålet, at der ikke var påført kommunen nævneværdige udgifter hertil, hvorfor kommunen ikke havde været berettiget til at opkræve dækningsafgift som sket.

Procesbevillingsnævnet meddelte kommunen tilladelse til anke til Højesteret.

Højesteret ændrede landsrettens dom

Højesteret udtalte, at der navnlig må lægges vægt på, om anvendelsen generelt må antages at påføre kommunen udgifter af den art, som afgiften har til formål at bidrage til at dække, og at det ikke er afgørende, om der er tale om kommerciel virksomhed.

Højesteret fandt, at anvendelse af lokaler til yogahold, der udbydes til offentligheden, måtte antages at påføre kommunen udgifter af den art, som kommunen er berettiget til at kræve bidrag til gennem dækningsafgift. Det var uden betydning, om anvendelsen af lokalerne til yogahold kunne karakteriseres som undervisning, og om yogaaktiviteterne var omfattet af folkeoplysningsloven. Højesteret fandt herefter, at kommunen var berettiget til at opkræve dækningsafgift af foreningen for anvendelsen af lokalerne, og Højesteret ændrede således landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 24. juni 2021 (PBN 21/00510).
U 2022.2846 H.

Omkostningsgodtgørelse i en skattesag

Procesbevillingsnævnet har i 2021 desuden meddelt en virksomhed tilladelse til anke til Højesteret i en sag om omkostningsgodtgørelse efter skatteforvaltningslovens § 52, hvorefter der under visse betingelser kan ydes en godtgørelse på 50 pct. af udgifter til sagkyndig bistand eller 100 pct., hvis den pågældende person i sagen har fået fuldt medhold eller medhold i overvejende grad. Skattemyndighederne havde afslået omkostningsgodtgørelse, hvilket byretten og landsretten stadfæstede. Højesteret har endnu ikke truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 11. februar 2021 (PBN 20/01090).

Erhvervsdykkers skattemæssige status

I 2021 har Procesbevillingsnævnet desuden meddelt et hollandsk selskab tilladelse til anke til Højesteret af en dom om erhvervsdykkers skattemæssige status. Selskabet havde med henblik på vedligeholdelse og reparation af offshore rørsystemer indgået ansættelseskontrakter i form af selvstændige konsulentansættelser med lidt over 100 erhvervsdykkere fra Europa, Asien, Mellemøsten, Afrika, Australien og Canada. På grund af forholdene omkring det udførte arbejde, herunder at dykkerne arbejdede i faste hold, havde løbende anvisninger og adgang til at låne relevant værktøj og udstyr, traf SKAT og efterfølgende Landsskatteretten afgørelse om, at dykkerne skulle anses for at være lønmodtagere, hvorfor selskabet var forpligtet til at indeholde A-Skat og AM-bidrag i dykkernes vederlag. Selskabet anlagde herefter sag mod Skatteministeriet med påstand om omgørelse af skattemyndighedernes afgørelse. Byretten frifandt Skatteministeriet, og landsretten stadfæstede med dissens byrettens dom. Procesbevillingsnævnet meddelte selskabet tilladelse til anke til Højesteret, der endnu ikke har truffet afgørelse.

Tilladelse til anke til Højesteret af 13. september 2021 (PBN 21/11695).

Beregning af procesrente i en sag om momspligt af udtrædelsesvederlag

Procesbevillingsnævnet har desuden i 2021 meddelt en IT-virksomhed tilladelse til anke til Højesteret af en dom om beregning af procesrente i en sag om momspligt af udtrædelsesvederlag. Virksomheden havde i forbindelse med retssagen indbetalt/ansmodet om deponering af det eventuelt pligtige momsbeløb for derved at undgå risikoen

for at betale procesrenter indtil domsafsigelse. SKAT tilbagebetalte imidlertid beløbet med henvisning til, at der ikke var hjemmel til den ønskede deponering. Både byretten og landsretten fandt, at udtrædelsesvederlaget var momspligtigt og dømte virksomheden til at betale moms. Byretten bestemte imidlertid med henvisning til virksomhedens betaling eller anmodning om deponering, at virksomheden alene skulle betale procesrente fra 14 dage fra dommens afsigelse. Landsretten ændrede dommen for så vidt angik procesrenten og bestemte, at virksomheden skulle betale procesrente fra sagens anlæg, jf. rentelovens § 8, stk. 1, da der ikke i overensstemmelse med § 8, stk. 2, jf. § 3, stk. 5, var godtgjort et forløb eller omstændigheder, som kunne give grundlag for en fravigelse af lovens udgangspunkt. Højesteret har endnu ikke truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 2. november 2021 (PBN 21/13884).

Færøsk skattesag om bistand til inddrivelse af dansk skattekrav

I 2021 har Procesbevillingsnævnet tillige meddelt de færøske skattemyndigheder tilladelse til anke til Højesteret af en dom om hjemmelsgrundlaget for de færøske skattemyndigheders inddrivelse af et dansk skattekrav mod en mand bosat på Færøerne. SKAT anmodede – i henhold til en hjælpeaftale fra 1989 mellem de nordiske lande om bistand i skattesager – de færøske skattemyndigheder, TAKS, om bistand til inddrivelse af skattekravet. TAKS foretog herefter udpantningsudlæg hos manden. Mandens dødsbo gjorde efterfølgende gældende, at der ikke forelå den fornødne lovhjemmel for udpantning af et dansk skattekrav på Færøerne, og at udpantningen derfor skulle ophæves. Fogedretten på Færøerne fandt, at udpantningen havde den fornødne hjemmel og ikke skulle ophæves. Afgørelsen blev anket til landsretten, der ændrede afgørelsen og ophævede udpantningen. Landsretten udtalte navnlig, at hjælpeaftalen hverken efter sin form eller ordlyd havde karakter af en forskrift, der rettede sig til borgere, og at aftalen ikke var tilstrækkeligt kundgjort, hvorfor hjælpeaftalen ikke havde den fornødne hjemmel for TAKS til at foretage udpantning over for borgere.

Højesteret ændrede landsrettens afgørelse og bemærkede, at lovgivningen på tidspunktet for indgåelsen af bistandsaftalen mellem blandt andet Færøerne og Danmark indeholdt en bestemmelse om, at landsstyret kunne indgå sådanne aftaler. Det var forudsat i forarbejderne til bestemmelsen, at indgåelse af en sådan aftale betød, at skat, der var forfaldet til betaling i et andet land, kunne inddrives efter reglerne om inddrivelse på Færøerne, og der var ikke ved en senere ophævelse af bestemmelsen ændret ved denne forudsætning. Højesteret udtalte på den baggrund, at skattelovens inddrivelsesregler indeholdt hjemmel til at foretage udpantning som led i bistand inden for rammerne af aftaler, der var indgået med Danmark og andre lande. Det var uden betydning, om bistandsaftalen, der regulerede myndighedernes samarbejde, var kundgjort.

Tilladelse til anke til Højesteret af 9. december 2021 (PBN 21/22275).
H.D. af 22. juni 2022 i sag 3/2022.

4.2.5 Ansættelsesretlige sager

Procesbevillingsnævnet har 2021 behandlet flere ansættelsesretlige sager, og herunder meddelt tilladelse til anke til Højesteret i en sag om bortvisning efter en sygmeldt grønlandsk lærers ændring af adresse til Danmark.

Bortvisning af sygmeldt skolelærer på Grønland efter adresseændring

En folkeskolelærer i en kommune på Grønland sygemeldte sig i november 2018. Han fremsendte efterfølgende flere lægeerklæringer til kommunen og skiftede den 31. december 2018 sin folkeregisteradresse til Bornholm.

Den 10. januar 2019 sendte kommunen et partshøringsbrev om påtænkt bortvisning på grund af ulovlig udeblivelse og manglende overholdelse af reglerne om sygemelding, herunder som følge af flytningen til Danmark. Kommunen tilkendegav, at folkeregisteradresse i kommunen var en grundlæggende forudsætning for ansættelsesforholdet, og at kommunen opfattede flytningen som udtryk for, at læreren ikke havde til hensigt at fortsætte arbejdet på Grønland. Læreren anførte i sit høringssvar, at han havde levet op til de almindelige regler for sygemelding, og at bemærkningerne om flytningen af adresse ikke havde relevans.

Kommunen bortviste herefter læreren, der anlagde sag mod kommunen med påstand om erstatning og godtgørelse for usaglig afskedigelse.

Byretten frifandt kommunen

Retten i Grønland fandt, at kommunen havde været berettiget til at antage, at lærerens flytning af folkeregisteradresse var udtryk for, at han ikke kunne eller ville fortsætte ansættelsesforholdet, hvorfor bortvisningen var berettiget.

Landsretten ændrede byrettens dom

Grønlands Landsret fandt, at læreren havde overholdt reglerne for sygemelding, idet han uopfordret havde fremsendt flere lægeerklæringer, mens kommunen ikke havde anmodet om nærmere dokumentation for sygdommen. Landsretten fandt endvidere, at kommunen ikke havde godtgjort, at bortvisningen var berettiget med henvisning til adresseskiftet og lagde i den forbindelse vægt på lærerens forklaring om, at han alene havde ændret sin adresse for at få en lægeerklæring, og at det ikke var meningen, at flytningen skulle være endelig. Landsretten lagde også vægt på, at kommunen ikke havde fremlagt oplysninger om en eventuel bopælspligt i kommunen. Landsretten fandt derfor, at kommunen skulle betale erstatning og godtgørelse til læreren og ændrede derved byrettens dom.

Procesbevillingsnævnet meddelte kommunen tilladelse til anke til Højesteret.

Højesteret stadfæstede Grønlands Landsrets dom i sagen.

Højesteret udtalte blandt andet, at der efter lærerens ansættelseskontrakt ikke var knyttet en bopælspligt til stillingen som lærer i den pågældende kommune, og at det ikke kan lægges til grund, at det er en typeforudsætning for ansættelsen som lærer i Grønland, at medarbejderen under ansættelsen har bopæl i den kommune, hvor arbejdsstedet er. Højesteret stadfæstede herefter Grønlands Landsrets dom i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 7. maj 2021 (PBN 20/01036).
H.D. af 8. juni 2022 i sag 64/2021.

4.2.6 Landsretternes forhåndsafvisninger af ankesager efter § 368 a

Siden 2014 har Procesbevillingsnævnet haft kompetence til at meddele tilladelse til kære af landsretternes afgørelse om forhåndsafvisning af ankesager efter retsplejelovens § 368 a. Nævnet har siden bestemmelsens ikrafttrædelse stort set for alle år

meddelt tilladelse til kære til Højesteret i sådanne sager med henblik på, at Højesteret vil kunne fastlægge rækkevidden af bestemmelsens anvendelse. Dette er tilsvarende tilfældet for året 2021.

Retsplejelovens § 368 a

Landsretten kan afvise at behandle en sag i 2. instans, hvis der ikke er udsigt til, at sagen vil få et andet udfald end i byretten, og sagen ikke er af principiel karakter eller andre grunde ikke i øvrigt taler for, at sagen skal behandles af landsretten. Landsretten kan dog ikke afvise en sag, som er indbragt efter tilladelse fra Procesbevillingsnævnet.

Stk. 2. – 3. ...

Afvisning af ankesag om grundlaget for bortvisning

En arbejdstager blev efter en ansættelse gennem ca. 1½ år i henholdsvis en tidsbegrænset og en fast deltidsstilling som servicemedarbejder hos et biludlejningsfirma, bortvist fra sin stilling efter en video-optaget episode med en kunde, hvor arbejdstageren havde smækket med en bildør, så kunden måtte flytte sig, havde bevæget sig aggressivt mod kunden og havde kastet kundens bagage på vejen for derefter i en anden bil at bakke med høj fart mod ensretningen på den vej, hvor kunden kom gående for først at stoppe, da han nåede hen til kunden.

Arbejdstageren anlagde efter bortvisningen sag mod sin tidligere arbejdsgiver med påstand om betaling af diverse krav vedrørende løn i opsigelsesperioden, godtgørelse for uberettiget bortvisning og godtgørelse i henhold til forskelsbehandlingsloven som følge af racediskrimination.

Byretten frifandt arbejdsgiveren

Byretten henviste til, at bevisførelsen, herunder videooptagelser, viste, at arbejdstageren ved episoden med kunden havde udvist en sådan grov og tillige farlig adfærd, at bortvisningen var sket med rette. Endvidere fandt byretten det ikke godtgjort, at kunden under episoden skulle have fremsat diskriminerende udtalelser mod arbejdstageren, eller at arbejdstageren i anledning heraf skulle have fremsat krav om ligebehandling over for arbejdsgiveren efter episoden. Af disse årsager fandt byretten det heller ikke bevist, at arbejdstageren havde været udsat for ulovlig forskelsbehandling. Byretten frifandt herefter arbejdsgiveren.

Arbejdstageren ankede byrettens dom til landsretten og gentog i det væsentligste sine påstande, anbringender og beviser for byretten, dog med yderligere henvisning til, at sagen var principiel, og at han ville afgive supplerende partsforklaring for landsretten.

Landsretten afviste ankesagen efter retsplejelovens § 368 a

Landsretten fandt efter en gennemgang af sagen, herunder videooptagelserne fra episoden mellem arbejdstageren og kunden, at der ikke var udsigt til, at sagen ville få et andet udfald end i byretten, og at sagen ikke var principiel, eller at andre grunde i øvrigt talte for, at sagen skulle behandles af landsretten. Landsretten afviste herefter ankesagen efter retsplejelovens § 368 a.

Arbejdstageren kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret, der endnu ikke har truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til kære til Højesteret af 19. november 2021 (PBN 21/15356).

Afvisning af ankesag om mangler ved siloer

Procesbevillingsnævnet har endvidere meddelt et selskab tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens dom om afvisning efter retsplejelovens § 368 a i en sag om erstatning for mangler ved nogle udluftningsrør på nogle store siloer købt af en landbrugsvirksomhed, hvor det af en skønserklæring derimod fremgik, at sagen drejede sig om mangler ved siloer af en mindre modeltype, og hvor selskabet blandt andet gjorde gældende, at der ikke var reklameret over eller dokumenteret mangler ved de pågældende siloer. Højesteret har endnu ikke truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til kære til Højesteret af 3. december 2021 (PBN 21/14101).

Afvisning af ankesag vedrørende et gælds brev

Det kan desuden oplyses, at Procesbevillingsnævnet har meddelt en kvinde tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens dom om afvisning efter retsplejelovens § 368 a i en sag om gyldigheden af et af kvinden underskrevet gælds brev til hendes tidligere kæreste, hvor deres forhold havde været kaotisk og konfliktfyldt, og hvor kvinden kort tid efter underskrivelsen flyttede på krisecenter. Højesteret har endnu ikke truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til kære til Højesteret af 4. februar 2022 (PBN 21/21138).

Afvisning af ankesag om forældremyndighed

Det bemærkes, at Procesbevillingsnævnet i 2020 desuden har meddelt en far som appellatant i en ankesag tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens dom om afvisning efter retsplejelovens § 368 a af henholdsvis en ankesag om forældremyndighed over en dreng på 14½ år, og en sambehandlet ankesag om retten til at fortsætte det fælles lejemål. Højesteret ophævede landsrettens dom og hjemviste sagerne til behandling ved landsretten med henvisning til, at ankesagerne ikke kunne afvises i medfør af retsplejelovens § 368 a, da sagerne var af særlig betydning for faren (appellanten).

Tilladelse til kære til Højesteret af 14. maj 2020 (PBN 2020-22-0127 og 2020-22-0128).
U 2021.502 H.

Ovennævnte sag er også kort omtalt i Procesbevillingsnævnets årsberetning for 2020, hvor der tillige er en artikel af advokat Anne Almose Røpke, suppleant i Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser, med titlen "Ikke alle advokater er opmærksomme på retsplejelovens § 368 a". I artiklen er blandt andet henvist til højesteretspraksis vedrørende bestemmelsen, herunder ovennævnte forældremyndighedssag samt en sag om drift af erhvervsvirksomhed på privat grund.

4.2.7 Opsættende virkning i ankesager om opholdstilladelse

Procesbevillingsnævnet har i 2021 meddelt henholdsvis Udlændingenævnet og en udenlandsk kvinde tilladelse til kære af kendelser om opsættende virkning i ankesager om opholdstilladelse.

Opsættende virkning i en ankesag om opholdstilladelse, hvor byretten havde frifundet Udlændingenævnet

En udenlandsk kvinde havde af Udlændingestyrelsen og efterfølgende Udlændingenævnet fået afslag på forlængelse af opholdstilladelse i Danmark. Begrundelsen for afslaget var blandt andet, at hende og hendes ægtefælle ikke havde dokumenteret at råde over egen bolig af rimelig størrelse. Udlændingenævnet afslog efterfølgende at genoptage sagen og meddelte i den forbindelse, at kvinden skulle udrejse straks. Kvinden indbragte Udlændingenævnets afgørelser for byretten, der frifandt nævnet, og hun ankede herefter dommen og anmodede i den forbindelse om, at anken blev tillagt opsættende virkning, så hun kunne opholde sig her i landet under sagens behandling for landsretten.

Landsretten tog kvindens anmodning om opsættende virkning til følge

Procesbevillingsnævnet meddelte Udlændingenævnet tilladelse til kære til Højesteret.

Højesteret ændrede landsrettens kendelse.

Højesteret udtalte, at domstolene uden udtrykkelig lovhjemmel kan tillægge et søgsmål vedrørende prøvelse af en administrativ afgørelse opsættende virkning, og at afgørelsen heraf beror på en afvejning af det offentlige interesse i, at gennemførelsen af afgørelsen ikke udsættes, over for omfanget og arten af den skade, som den pågældende derved kan blive påført. Endvidere bemærkede Højesteret, at det desuden måtte tillægges betydning, om der efter en foreløbig vurdering forelå et rimeligt grundlag for den nedlagte påstand.

Højesteret henviste herefter til, at Udlændingenævnet var blevet frifundet i byretten, og fandt efter en samlet vurdering af sagen, at kvindens interesse i at forblive sammen med sin ægtefælle i Danmark, mens landsretten behandlede ankesagen, ikke oversteg udlændingemyndighedernes klare interesse i, at udsendelsen af hende ikke blev udsat yderligere. Højesteret udtalte endvidere, at oplysninger om kvindens efterfølgende boligforhold og om håndhævelsen af udrejsepligten ikke kunne føre til en anden vurdering. Højesteret ændrede herefter landsrettens kendelse således, at anken til landsretten ikke blev tillagt opsættende virkning.

Tilladelse til kære til Højesteret af 15. december 2021 (PBN 21/25661).
U 2022.2454 H

Opsættende virkning i en ankesag om opholdstilladelse, hvor byretten havde ophævet Udlændingenævnets afgørelse

En udenlandsk kvinde havde af Udlændingestyrelsen og efterfølgende Udlændingenævnet fået afslag på opholdstilladelse i Danmark. Udlændingenævnet meddelte i forbindelse med afslaget, at kvinden skulle udrejse straks. Kvinden indbragte Udlændingenævnets afgørelse for byretten, der ophævede nævnets afgørelse og hjemviste sagen til fornyet behandling.

Udlændingenævnet ankede byrettens dom. Kvinden nedlagde påstand om, at retssagen skulle tillægges opsættende virkning, så hun kunne opholde sig her i landet under sagens behandling for landsretten.

Landsretten tog ikke kvindens påstand om opsættende virkning til følge

Procesbevillingsnævnet meddelte kvinden tilladelse til kære til Højesteret.

Højesteret ændrede landsrettens kendelse.

Højesteret udtalte, at domstolene uden udtrykkelig lovhjemmel kan tillægge et søgsmål vedrørende prøvelse af en administrativ afgørelse opsættende virkning, og at afgørelsen heraf beror på en afvejning af det offentliges interesse i, at gennemførelsen af afgørelsen ikke udsættes, over for omfanget og arten af den skade, som den pågældende derved kan blive påført. Endvidere bemærkede Højesteret, at det desuden måtte tillægges betydning, om der efter en foreløbig vurdering forelå et rimeligt grundlag for den nedlagte påstand.

Højesteret henviste herefter til, at byretten havde underkendt Udlændingenævnets afslag på opholdstilladelse, og fandt efter en samlet vurdering af sagen, at udlændingemyndighedernes interesse i håndhævelsen af udlændingelovgivningen måtte vige for den særlige interesse, som kvinden havde i, at hun og hendes familie kunne forblive sammen i Danmark, mens landsretten behandlede ankesagen. Højesteret ændrede herefter landsrettens kendelse således, at retssagen blev tillagt opsættende virkning under landsrettens behandling af ankesagen.

Tilladelse til kære til Højesteret af 29. december 2021 (PBN 21/17849).
U 2022.2449 H.

4.2.8 **Tvangsauktioner**

Som følge af boligmarkedet er der de seneste år sket en nedgang i fogedretternes behandling af tvangsauktionssager, og Procesbevillingsnævnet har også alene modtaget få ansøgninger om tilladelse til kære af auktionssager. Procesbevillingsnævnet har dog i 2021 meddelt tilladelse til kære af netop sådan en sag.

Tvangsauktion over et kolonihavehus

En kreditor begærede tvangsauktion over et kolonihavehus på baggrund af et pantebrev, der alene gav pant i bygningen. Kolonihavehuset var ikke omfattet af kolonihave-loven, men blev betragtet som en bygning på lejet grund.

Af haveforeningens vedtægter fremgik blandt andet, at lejeren af haveloddet var forpligtet til at være medlem af haveforeningen og til at respektere haveforeningens vedtægter, der blandt andet indeholdt bestemmelser om maksimalpriser og ventelister.

I forbindelse med indgivelse af en begæring om tvangsauktion begærede kreditoren tillige udlæg i skyldnerens andel i haveforeningen og dermed brugsretten til haveloddet.

Under tvangsauktionssagen opstod der tvivl, dels om tvangsauktionen alene omfattede bygningen, eller om medlemskabet i foreningen og brugsretten til haveloddet tillige kunne bortauktioneres, dels om tvangsauktionen skulle respektere de begrænsninger, der fulgte af vedtægterne og dermed, om kolonihavehuset skulle tilbydes til personer på ventelisten og til en lavere pris end det højeste bud.

Fogedretten fremmede tvangsauktionen til salg af bygning med tilhørende lejerettigheder og bestemte, at ejendommen skulle sælges uden anvendelse af bestemmelsen om maksimalpriser og dermed til højstbydende

Fogedretten lagde vægt på, at pantebrevet alene gav pant i bygningen, men at der tillige var opnået pant i lejeretten ved udlægsforretningen, da vedtægterne var tinglyst før udlægget i lejerettighederne og derfor som udgangspunkt skulle respekteres. Fogedretten fandt samtidig, at bestemmelserne om maksimalpriser ikke skulle anvendes, idet bestemmelserne blev tinglyst efter tinglysningen af pantebrevet og ville påvirke bygningsværdi væsentligt. Fogedretten kom derudover frem til, at personer på foreningens ventelister skulle orienteres om tvangsauktionen, om end kolonihaven skulle sælges til højstbydende uden hensyn til, om højstbydende var på venteliste.

Fogedretten fremmede herefter tvangsauktionen til salg af bygning med tilhørende lejerettigheder i henhold til haveforeningens vedtægt og uden anvendelse af bestemmelsen om maksimalpriser. Haveforeningen, der var indtrådt i tvangsauktionssagen, kærede kendelsen til landsretten og gjorde navnlig gældende, at der ikke kunne ske tvangsauktion af bygningen inklusive lejeretten, og at hverken kreditor eller en erhverver kunne indtræde i lejeretten.

Landsretten stadfæstede fogedrettens kendelse med den ændring, at tvangsauktionen kunne fremmes med respekt af vedtægtsbestemmelserne om maksimalpriser og ventelister

Landsretten tiltrådte, at pantebrevet, der alene gav pant i bygningen, ikke kunne udstrækkes til at omfatte en brugs- eller lejerettighed, og at en bortauktionering af bygningen alene ikke ville skulle respektere bestemmelser om maksimalpris og ventelister. Landsretten bemærkede, at kreditor efterfølgende havde fået udlæg i skyldnerens andel i haveforeningen med brugsret til havelodden, og at det fremgik af foreningens vedtægter, at det var tilladt at pantsætte sin lejeret i forbindelse med en pantsætning af bygningen til banker og anerkendte realkreditinstitutter, hvorfor landsretten fandt, at lejeretten havde en økonomisk værdi, hvori der kunne foretages udlæg.

Da kreditor ved udlægsforretningen også havde opnået et gyldigt udlæg i skyldnerens havelod, da skyldneren selv var forpligtet til at respektere haveforeningens vedtægter om blandt andet overdragelse og prisfastsættelse, og da kreditor ved udlægget ikke kunne opnå en bedre ret end skyldneren, fandt landsretten, at kreditor skulle respektere foreningens vedtægter, herunder bestemmelserne om maksimalpriser og ventelister.

Landsretten stadfæstede herefter kendelsen om fremme af tvangsauktionen over bygningen med tilhørende lejerettigheder og med respekt af vedtægtsbestemmelser om maksimalpriser og ventelister.

Procesbevillingsnævnet meddelte kreditoren tilladelse til kære til Højesteret, der endnu ikke har truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til kære til Højesteret af 1. oktober 2021 (PBN 21/17947).
U 2021.3901 Ø.L.K.

4.2.9 Covid-19

I Procesbevillingsnævnets årsberetning for 2020 blev der omtalt flere sager med Covid-19 relaterede problemstillinger, hvor Højesteret nu har truffet afgørelse. Nævnet har desuden efterfølgende modtaget flere Covid-19 relaterede sager, herunder civile kæresager.

Retsplejelovens § 320

Retten kan beslutte, at statskassen skal erstatte udgifter, som en part uden egen skyld er blevet påført som følge af, at sagen helt eller delvis har måttet gå om eller ikke har kunnet behandles.

Godtgørelse af merudgifter ved udsættelse af en sag grundet Covid-19

Som også omtalt i årsberetningen for 2020 har Procesbevillingsnævnet i 2021 meddelt en part tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens kendelse om, at statskassen ikke skulle erstatte partens merudgifter til advokatbistand ved udsættelse af en civil sag grundet Covid-19. Byretten havde besluttet ikke at imødekomme en anmodning om godtgørelse, og landsrettens flertal tilsluttede sig dette med henvisning til, at aflysningen af en fortsat hovedforhandling skyldtes den helt særlige Covid-19-situation, der ramte det danske samfund bredt, og som ikke var en omstændighed, der kunne henføres til retten, og som lå inden for rammerne af den i retsplejelovens § 320 forudsatte snævre erstatningsadgang. Højesteret har ved kendelse af 7. april 2022 stadfæstet landsrettens afgørelse om, at der ikke kunne tilkendes erstatning efter retsplejelovens § 320.

Tilladelse til kære af 26. marts 2021 (PBN 21/04812).
U 2022.2414 H

Retsplejelovens § 387

Retten kan bestemme, at sagen afgøres uden mundtlig hovedforhandling, hvis

- 1) parterne er enige herom,
- 2) genstanden for forhandlingen alene er, om anken kan fremmes, eller
- 3) det i øvrigt på grund af sagens særlige beskaffenhed findes hensigtsmæssigt.

Stk. 2. ...

Sag om skriftlig behandling af ankesag med henvisning til Covid-19

I 2021 har nævnet yderligere meddelt et forsikringsselskab tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens kendelse om at tillade skriftlig behandling af en ankesag efter retsplejelovens § 387, stk. 1, nr. 3, uanset forsikringsselskabets protest herimod. Landsretten havde til støtte herfor navnlig henvist til, at sagen angik en afgrænset juridisk problemstilling, at parterne var enige om de faktiske omstændigheder i sagen, og at der ikke skulle være bevisførelse for landsretten. Forinden kendelsens afsigelse havde landsretten anmodet om parternes stillingtagen hertil og blandt andet henvist til hensynet til at imødegå presset på landsrettens berammelseskalender som følge af mange aflyste hovedforhandlinger grundet Covid-19. Højesteret har stadfæstet landsrettens afgørelse og udtalt, at der med retsplejelovens § 387, stk. 1, nr. 3, var overladt et betydeligt skøn til retterne, og at der efter sagens oplysninger ikke var grundlag for at tilside sætte landsrettens skøn.

Tilladelse til kære af 3. maj 2021 (PBN 21/06209).
U 2021.4126 H.

4.3 Straffesager

4.3.1 Seksualforbrydelser

Procesbevillingsnævnet har i løbet af året 2021 behandlet ansøgninger om tilladelse til anke til Højesteret i flere sager om overtrædelser af straffelovens bestemmelser om seksualforbrydelser, herunder meddelt tilladelse til anke i en sag om strafudmåling for voldtægt efter den nye samtykkebestemmelse i straffelovens § 216, stk. 1. Nævnet har desuden i en anden sag meddelt tilladelse til anke af landsrettens dom for så vidt angår den del, der vedrørte spørgsmålet om størrelsen af en tortgodtgørelse efter erstatningsansvarslovens § 26.

Straffelovens § 216

For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der har samleje med en person, der ikke har samtykket heri.

Stk. 2. – 5 ...

Strafudmåling for voldtægt efter den nye samtykkebestemmelse

En mand blev tiltalt for overtrædelse af bl.a. straffelovens § 216, stk. 1, ved to gange samme nat at have haft samleje med en kvinde, der ikke samtykkede heri, idet hun på grund af stærk beruselse og/eller påvirkning af euforiserende stoffer befandt sig i en tilstand, hvor hun var ude af stand til at modsætte sig handlingen, ligesom hun græd undervejs og flere gange sagde fra. Tiltalte nægtede sig skyldig.

Byretten fandt tiltalte skyldig og fastsatte straffen til fængsel i 1 år og 4 måneder

Byretten fandt tiltaltes forklaring utroværdig og bemærkede, at det var ubestridt, at kvinden havde besøgt tiltalte i lejligheden på det anførte tidspunkt, og at parterne havde haft samleje to gange. På baggrund af kvindens detaljerede og særdeles troværdige forklaring om episoden, som også blev understøttet af de øvrige vidners forklaringer om hendes reaktion efter besøget hos tiltalte, fandt retten det bevist, at tiltalte var skyldig i overensstemmelse med anklageskriftet.

Ved straffastsættelsen lagde byretten vægt på, at straffen for én voldtægt svarende til den omhandlede efter lovens forarbejder som udgangspunkt skulle fastsættes til fængsel i omkring 1 år og 2 måneder. Da sagen omhandlede to voldtægter begået inden for en meget kort tidsmæssig periode, fandt byretten, at straffen passende kunne fastsættes til fængsel i 1 år og 4 måneder.

Landsretten fandt tiltalte skyldig i en del af tiltalen, men skærpede straffen til fængsel i 1 år og 6 måneder

Landsretten fandt ligesom byretten tiltaltes forklaring utroværdig, mens kvindens forklaring også for landsretten fremstod detaljeret og troværdig. Landsretten fandt det bevist,

at tiltalte to gange gennemførte samleje med kvinden, uden at hun havde givet samtykke. På baggrund af bl.a. sagens lægelige oplysninger fandt landsretten dog ikke tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at kvinden – som beskrevet i tiltalen – på grund af stærk beruselse og/eller påvirkning af euforiserende stoffer befandt sig i en tilstand, hvor hun var ude af stand til at modsætte sig handlingen og give samtykke. Tiltalte blev derfor frifundet for dette led i tiltalen.

Efter kvindens forklaring fandt landsretten det bevist, at hun mange gange i forløbet både forud for og i løbet af det første samleje og i forbindelse med det andet samleje gav udtryk for, at hun ikke havde lyst, og bad tiltalte lade være, ligesom hun mange gange sagde, at hun ville hjem og bad ham om at stoppe. Det fandtes herefter bevist, at de to samlejer blev gennemført uden samtykke, og at tiltalte var klar over dette. Landsretten skærpede straffen til fængsel i 1 år og 6 måneder, idet flertallet lagde vægt på sagens forløb for byretten og landsretten og på, at de to samlejer var sket i umiddelbar forlængelse af hinanden.

Anklagemyndigheden ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse straffastsættelsen til Højesteret.

Højesteret skærpede straffen til fængsel i 2 år

Højesteret udtalte, at efter landsrettens bevisresultat findes samlejerne på den ene side ikke at kunne sidestilles med de i forarbejderne nævnte groveste tilfælde af voldtægt, men at samlejerne på den anden side heller ikke kunne sidestilles med de situationer, hvor forurettede befandt sig i en tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen. Efter en samlet vurdering af de to tilfælde af voldtægt ved samleje uden samtykke, der var begået mod samme person inden for et kortere tidsrum, forhøjede Højesteret straffen til fængsel i 2 år.

Tilladelse til anke til Højesteret af 29. december 2021 (PBN 21/23040).
U 2022.2048 H.

Erstatningsansvarslovens § 26

Den, der er ansvarlig for en retsstridig krænkelse af en andens frihed, fred, ære eller person, skal betale den forurettede godtgørelse for tort.

Stk. 2. Ved fastsættelsen af godtgørelsen kan det tillægges vægt, at krænkelsen er begået ved en forbrydelse, der har indebåret en overtrædelse af bestemmelser i straffelovens kapitel 23 eller 24, herunder at krænkelsen er begået over for en person under 18 år.

Stk. 3. – 4. ...

Tortgodtgørelse i voldtægtssag

En 47-årig mand blev tiltalt for voldtægt og blufærdighedskrænkelser ved at have befølt og skaffet sig samleje med en kvinde, som han havde været på et arbejdsrelateret ophold med. Overgrebet skete, mens kvinden på grund af træthed og beruselse sov og befandt sig i en tilstand, hvor hun var ude af stand til at modsætte sig handlingen.

Anklagemyndigheden nedlagde påstand om fængselsstraf, og tiltalte nægtede sig skyldig. Kvinden påstod, at tiltalte skulle betale hende ca. 140.000 kr. i erstatning og

godtgørelse, hvoraf de 100.000 udgjorde tortgodtgørelse. Tiltalte bestred erstatningspligten og erstatningskravets størrelse.

Byretten fandt tiltalte skyldig og fastsatte tortgodtgørelsen til 35.000 kr.

Byretten fandt tiltalte skyldig i voldtægt og fastsatte straffen til fængsel i 1 år og 2 måneder, ligesom der blev fastsat en tortgodtgørelse på 35.000 kr. Byretten lagde ved strafudmålingen vægt på, at udgangspunktet for den foreliggende lovovertrædelse var fængsel i 1 år og 2 måneder, og at der hverken forelå formildende eller skærpende omstændigheder, som medførte, at udgangspunktet burde fraviges.

I forhold til tortgodtgørelsen på 35.000 kr. lagde byretten vægt på, at tort for den pågældende lovovertrædelse tidligere blev fastsat i størrelsesordenen 20-25.000 kr., men at der ved lov nr. 140 af 28. februar 2018 skete en forhøjelse med 1/3. De øvrige erstatningsposter blev henvist til behandling ved Erstatningsnævnet eller et eventuelt civil søgsmål.

Tiltalte ankede dommen med påstand om frifindelse, subsidiært formildelse. Anklagemyndigheden påstod skærpeelse. Kvinden gentog den nedlagte påstand om erstatning og godtgørelse.

Landsretten stadfæstede byrettens dom

Landsretten fandt af de grunde, der var anført af byretten, tiltalte skyldig i voldtægt og blufærdighedskrænkelser og landsretten fandt den fastsatte straf passende. Landsretten tiltrådte endvidere af de grunde, der var anført af byretten, at kvinden skulle tilkendes en godtgørelse for tort på 35.000 kr. Landsretten stadfæstede således byrettens dom.

Den forurettede kvinde ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse afgørelsen om tortgodtgørelse i dommen til Højesteret.

Højesteret (dissens) stadfæstede landsrettens afgørelse om tortgodtgørelse

Højesteret udtalte, at erstatningsansvarslovens § 26, stk. 2, blev ændret i 2018. Formålet med lovændringen var ifølge forarbejderne bl.a. at gennemføre en generel forhøjelse af godtgørelsesniveauerne for tort i sager om seksuelle krænkelser navnlig i lyset af den almindelige lønudvikling. Godtgørelsesniveauerne for tort i sager om seksuelle krænkelser skulle herefter forhøjes med ca. 1/3. Godtgørelsesniveauet i sager om "fuldbyrdet voldtægt" skulle endvidere forhøjes med yderligere ca. 1/3 for at afspejle disse overtrædelsers særligt alvorlige karakter. Tortgodtgørelsen i en sag om "fuldbyrdet voldtægt" burde således som udgangspunkt være ca. 100.000 kr. Ved udmåling af godtgørelser burde domstolene endvidere fremover tage hensyn til lønudviklingen, så godtgørelserne ikke stagnerede på 2017-niveau.

Højesterets flertal fandt, at udtrykket "fuldbyrdet voldtægt" i forarbejderne sigtede til den oprindelige form for voldtægt, der også før lovændringen af straffeloven i 2013 var omfattet af straffelovens § 216 (navnlig voldtægt ved vold eller trussel om vold). Formålet med lovændringen i 2018 og det anførte i forarbejderne var således ikke, at forhøjelsen til 100.000 kr. for "fuldbyrdet voldtægt" skulle omfatte alle de former for voldtægt, der efter lovændringen i 2013 blev omfattet af straffelovens § 216, herunder den seksualforbrydelse, der tidligere var reguleret i straffelovens § 218, stk. 2.

Voldtægt i form af udnyttelse af, at forurettede befinder sig i en tilstand, hvor den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, er en alvorlig forbrydelse, der

er krænkende for offeret. Højesterets flertal fandt imidlertid, at der ikke – med hensyn til udmåling af tortgodtgørelse – var lovgivningsmæssigt grundlag for at sidestille denne form for voldtægt med voldtægt ved vold eller trussel om vold. Selv om begge seksualforbrydelser er omfattet af straffelovens § 216, er der markant forskel i den straf, der efter forarbejderne normalt forudsættes udmålt i de to situationer. Voldtægt ved vold eller trussel om vold forudsættes som udgangspunkt straffet med fængsel mellem 2 år og 6 måneder og 3 år. Straffen for at skaffe sig samleje med en person, der befinder sig i en tilstand, hvor den pågældende ikke kan modsætte sig handlingen, forudsættes som udgangspunkt udmålt til fængsel i 1 år og 2 måneder.

Herefter var der ikke grundlag for at forhøje godtgørelsen for tort til forurettede, så godtgørelsen svarede til den godtgørelse, der ville have været udmålt, hvis krænkelserne havde bestået i, at hun havde været udsat for voldtægt ved vold eller trussel om vold. Forurettede havde derimod krav på en tortgodtgørelse, der i forhold til godtgørelsesniveauet forud for ændringen i 2018 af erstatningsansvarslovens § 26, stk. 2, skulle forhøjes med ca. 1/3, ligesom der skulle tages hensyn til lønudviklingen fra 2017 til 2020. Flertallet fandt efter en samlet vurdering, at godtgørelsen for tort var passende udmålt til 35.000 kr. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 8. april 2021 (PBN 20/00446).
U 2022.1830 H.

4.3.2 Straffastsættelse

Procesbevillingsnævnet behandler hvert år adskillige sager, hvor det centrale er straffastsættelsen. Dette kan både være sager om størrelsen af bøder eller udmålingen af fængselsstraffe, herunder om straffen burde have været betinget, eller om der er grundlag for en livstidsdom eller måske forvaring.

Straffelovens § 70

Stk. 1. ...

Stk. 2. En person kan endvidere dømmes til forvaring, hvis

- 1) han findes skyldig i voldtægt eller anden alvorlig seksualforbrydelse eller i forsøg herpå, og
- 2) det efter karakteren af det begåede forhold og oplysningerne om hans person, herunder om tidligere kriminalitet, må antages, at han frembyder væsentlig fare for andres liv, legeme, helbred eller frihed, og
- 3) anvendelse af forvaring i stedet for fængsel findes påkrævet for at forebygge denne fare.

Om anvendelse af forvaring

Anklagemyndigheden havde i en straffesag rejst tiltale for 17 forhold vedrørende blandt andet ulovlig tvang, trusler, vidnetrusler, frihedsberøvelse, grov vold, mishandling, røverier, voldtægt og andre seksuelle forhold end samleje begået i en periode fra 2015 til 2019 over for den tiltalte to tidligere samleverer. Flere af forholdene var begået i forning med flere medtiltalte.

Den tiltalte var ikke tidligere straffet. Sagen var forinden byrettens behandling blevet forelagt for Retslægerådet, der fandt den tiltalte svært personligheds-mæssigt afvigende med overvejende dyssociale, narcissistiske, paranoide og emotionelt ustabile træk. Retslægerådet vurderede, at den tiltalte udgjorde en nærliggende og væsentlig fare for andres liv, legeme, helbred og frihed, hvorfor anvendelse af forvaring i stedet for fængsel var påkrævet for at forebygge denne fare.

Anklagemyndigheden nedlagde under straffesagen påstand om forvaring efter straffelovens § 70, stk. 1, og stk. 2.

Byretten idømte forvaring

Byretten fandt den tiltalte skyldig i 16 forhold og idømte den tiltalte forvaring efter straffelovens § 70, stk. 2. Byretten lagde vægt på omfanget, karakteren og grovheden af de begåede forbrydelser sammenholdt med oplysningerne om den tiltaltes person, herunder Retslægerådets vurdering af den tiltaltes farlighed.

Den tiltalte ankede byrettens dom med påstand om frifindelse i det ikke erkendte omfang, subsidiært formildelse således, at sanktionen blev ændret til fængselsstraf frem for forvaring.

Landsretten ændrede byrettens dom og idømte fængsel i 8 år

Landsretten fandt ligeledes den tiltalte skyldig i 16 forhold. Uanset oplysningerne om den tiltaltes personlige forhold, herunder udtalelsen fra Retslægerådet, fandt landsretten ikke grundlag for at idømme den tiltalte forvaring. Landsretten henviste til karakteren af de begåede forhold, at den tiltalte ikke tidligere var straffet, og at kriminaliteten ikke havde rettet sig imod tilfældige ofre. Henset til forholdenes grovhed, og at disse var begået over en længere årrække mod to forurettede samt til dels var begået i for- ening med andre medtiltalte, fastsatte landsretten straffen til fængsel i 8 år. Landsretten ændrede således byrettens dom.

Procesbevillingsnævnet meddelte anklagemyndigheden tilladelse til anke til Højesteret.

Højesteret stadfæstede byrettens dom om forvaring.

Højesteret udtalte, at voldtægtsforholdene var begået som led i den tiltaltes systematiske og langvarige mishandling af de to kvinder, og at der samlet set var tale om omfattende personfarlig kriminalitet. På den baggrund og efter oplysningerne om den tiltaltes person fandt Højesteret, at betingelserne for at idømme forvaring var opfyldt. Højesteret stadfæstede herefter byrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 26. marts 2021 (PBN 20/00387 tidl. 2020-25-0297).
U 2021.5275 H.

Terrorsager

Procesbevillingsnævnet har i de seneste år behandlet flere sager med terrorrelaterede problemstillinger, herunder i medieomtalte sager. Dette er tilsvarende gældende for 2021, hvor nævnet har meddelt tilladelse til anke af landsrettens dom i den såkaldte "dronesag".

Straffelovens § 114

For terrorisme straffes med fængsel indtil på livstid den, som med forsæt til at skræmme en befolkning i alvorlig grad eller uretmæssigt at tvinge danske eller udenlandske offentlige myndigheder eller en international organisation til at foretage eller undlade at foretage en handling eller at destabilisere eller ødelægge et lands eller en international organisations grundlæggende politiske, forfatningsmæssige, økonomiske eller samfundsmæssige strukturer begår en eller flere af de følgende handlinger, når handlingen i kraft af sin karakter eller den sammenhæng, hvori den begås, kan tilføje et land eller en international organisation alvorlig skade:

- 1) Manddrab efter § 237.
- 2) Grov vold efter § 245 eller § 246.
- 3) ...

Straffelovens § 114 e

Med fængsel indtil 8 år straffes den, som i øvrigt fremmer virksomheden for en person, en gruppe eller en sammenslutning, der begår eller har til hensigt at begå handlinger omfattet af §§ 114, 114 a, 114 b, 114 c eller 114 d. Er den pågældende tilsluttet en væbnet styrke, kan straffen stige til fængsel indtil 12 år eller under særligt skærpende omstændigheder til fængsel indtil 16 år. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor den pågældende har deltaget i kamphandlinger.

Terrorsag om indkøb af droneudstyr til Islamisk Stat

På baggrund af en længerevarende efterforskning, herunder blandt andet en agentoperation, hvor PET samarbejdede med to ejere af en droneforretning, blev tre personer anholdt og sigtet i den såkaldte "drone-sag".

De tre personer blev tiltalt i sagens forhold 1 for medvirken til forsøg på terror ved indkøb og videreformidling til Islamisk Stat af hobbyfly og droner og yderligere udstyr, som efter tiltalen skulle anvendes i forbindelse med kamphandlinger mod Islamisk Stats modstandere. To af de tre personer blev i sagens forhold 2 tiltalt for medvirken til terrorisme for indkøb af Go Pro-kameraer, som efter tiltalen senere blev anvendt til rekognoscering i forbindelse med et konkret angreb på en base i Syrien, hvor flere personer blev dræbt. I begge forhold nedlagde anklagemyndigheden en subsidiær påstand om domfældelse efter straffelovens § 114 e om fremme af en terrorvirksomhed.

Byretten dømte de tiltalte for overtrædelse af straffelovens § 114 e og fastsatte straffen til fængsel til i 4 år og med udvisning (tiltalte 1), 3 år og 6 måneder (tiltalte 2) samt 2 år og 6 måneder (tiltalte 3)

Byretten fandt, at de tiltalte for begge forhold var skyldige i overtrædelse af straffelovens § 114 e. Byretten udtalte, at tiltalen i forhold 1 ikke angik medvirken til konkrete terrorhandlinger, men generel bistand til Islamisk Stats aktiviteter i Syrien og Irak. I sagens forhold 2 fandt byretten det ikke bevist, at de tiltalte havde forsæt til at medvirke til en bestemt terrorhandling.

Tiltalte 2 og 3 blev herefter idømt fængselsstraffe på henholdsvis 2 år og 6 måneders samt 3 år og 6 måneder. Tiltalte 1 blev idømt 4 års fængsel, og han blev som tyrkisk statsborger udvist af Danmark med indrejseforbud for bestandig.

Landsretten dømte tillige tiltalte 1 for overtrædelse af straffelovens § 114 og skærpede straffen til henholdsvis 8 år (tiltalte 1), 4 år og 6 måneder (tiltalte 2) og 3 år (tiltalte 3) samt tiltrådte byrettens afgørelse om udvisning af tiltalte 1

For så vidt angår to af de tiltalte stadfæstede landsretten byrettens bevisbedømmelse og subsumeringen under straffelovens § 114 e.

Landsretten fandt imidlertid tiltalte 1 skyldig i medvirken til forsøg på terror, jf. straffelovens § 114, stk. 1, nr. 1 og 2, jf. § 23, jf. § 21, for så vidt angik en del af sagens forhold 1. Landsretten udtalte, at ansøger for så vidt angik seks termiske kameraer havde en sådan viden om Islamisk Stats anvendelse af droner til blandt andet angrebsformål, at han i hvert fald anså det som overvejende sandsynligt, at kameraerne af Islamisk Stat ville blive anvendt på droner i forbindelse med angreb eller forberedelse af sådanne angreb, der havde til formål at dræbe eller udøve grov vold.

Landsretten skærpede herefter straffene for tiltalte 1 til 3 til fængsel i henholdsvis 8 år, 4 år og 6 måneder samt 3 år. Landsretten stadfæstede desuden byrettens afgørelse om udvisning af tiltalte 1.

Procesbevillingsnævnet meddelte de tre tiltalte tilladelse til anke landsrettens strafudmåling til Højesteret.

Højesteret stadfæstede landsrettens dom men skærpede straffen for den ene tiltalte til fængsel i 10 år

Højesteret udtalte, at det var straffelovens almindelige medvirkensbegreb, der skulle anvendes ved vurderingen af, om et forhold skulle henføres under straffelovens § 114. Højesteret fandt, at tiltaltes 1's forsæt til at medvirke til terrorhandlinger efter landsrettens bevisresultat var tilstrækkeligt konkretiseret, og at det i den forbindelse ikke kunne kræves, at han havde mere præcis viden om, hvorledes terrorhandlingerne skulle udføres. Han var derfor med rette dømt for medvirken til forsøg på terrorisme efter straffelovens § 114, stk. 1, nr. 1 og 2.

Efter forholdenes alvorlige karakter fandt Højesteret efter en samlet vurdering, at straffen for tiltalte 1 skulle forhøjes til fængsel i 10 år. Højesteret stadfæstede desuden bestemmelsen om udvisning af tiltalte 1 med indrejseforbud for bestandig. Højesteret tiltrådte herudover, at tiltalte 2 skulle straffes med fængsel i 4 år og 6 måneder, og at tiltalte 3 skulle straffes med fængsel i 3 år. Højesteret stadfæstede således landsrettens dom men skærpede straffen for tiltalte 1 til fængsel i 10 år.

Tilladelse til anke til Højesteret af 10. februar 2021 (PBN 20/00683, 20/00695 og 20/00699).
U 2021.5369 H.

4.3.3 Overtrædelse af tilhold

Procesbevillingsnævnet behandler hvert år flere straffesager om overtrædelse af bestemmelser om tilhold. I 2021 har nævnet behandlet en sådan sag, hvor spørgsmålet nærmere var, om alene opslag på Facebook var en overtrædelse af tilholdet.

Lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisnings § 1

Ved tilhold kan en person forbydes at opsøge en anden ved personlig, mundtlig eller skriftlig henvendelse, herunder ved elektronisk kommunikation, eller på anden måde kontakte eller følge efter den anden.

Sag om overtrædelse af tilhold mod to personer ved opslag på Facebook

Tiltalte var overfor to personer blevet meddelt et tilhold mod direkte eller indirekte at kontakte dem. Efterfølgende lavede tiltalte fem opslag på sin egen facebookside, hvor han i de tre af opslagene blandt andet nævnte de to personers navne. De to af opslagene omhandlede, at tiltalte var blevet sigtet for overtrædelse af de meddelte tilhold, mens det sidste opslag var en kommentar vedrørende de danske politikere.

I byretten blev der rejst tiltale vedrørende i alt 11 forhold, hvoraf de 6 forhold omhandlede overtrædelse af de to tilhold. De øvrige forhold vedrørte hæværk, trusler samt erhvervelse og indførelse af et slagvåben.

Byretten fandt tiltalte skyldig i overtrædelse af tilholdene

Tiltalte erkendte sig skyldig i et tilfælde af overtrædelse af sit tilhold mod den ene person ved at have henvendt sig direkte til denne person i et facebookopslag. Tiltalte blev i øvrigt frifundet i det ene forhold om overtrædelse af tilhold blandt andet med henvisning til, at opslaget ikke nævnte vedkommendes navn.

Flertallet i byretten fandt tiltalte skyldig i de øvrige 4 forhold om overtrædelse af de meddelte tilhold med henvisning til, at facebookopslagene nævnte de to personers navne. En dommer stemte for frifindelse med henvisning til, at opslagene ikke kunne anses for hverken direkte eller indirekte henvendelser til de to personer, som tiltalte havde tilhold mod at kontakte. Tiltalte blev desuden dømt for de øvrige forhold.

Ved byrettens dom blev tiltalte idømt en fællesstraf på 40 dages fængsel, og der blev hos tiltalte konfiskeret et slagvåben.

Landsretten stadfæstede byrettens dom

Tiltalte ankede dommen til landsretten, der stadfæstede byrettens dom. Landsretten henviste blandt andet til, at tiltalte efter landsrettens opfattelse havde været bekendt med, at opslag med de to personers navne ville blive bragt til de pågældendes kendskab, ligesom tiltalte måtte være klar over, at opslagene ville medføre henvendelser til de to personer fra personer, der fulgte tiltalte på sociale medier. På denne baggrund fandt landsretten, at opslagene havde karakter af indirekte henvendelser til de to personer. Landsretten stadfæstede herefter byrettens dom.

Procesbevillingsnævnets meddelte den tiltalte en begrænset tilladelse til anke til Højesteret for så vidt angik spørgsmålet om overtrædelse af lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning § 1 samt straffastsættelsen.

Højesteret stadfæstede landsrettens dom

For Højesteret var hovedspørgsmålet, om landsretten havde anvendt § 1 i lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning urigtigt ved at fastslå, at opslagene havde karakter af indirekte henvendelser til de to personer.

Højesteret udtalte, at kontaktbegrebet i bestemmelsen efter forarbejderne må forstås bredt, og at det må bero på en samlet vurdering af de konkrete omstændigheder, om et opslag på de sociale medier eller internettet i øvrigt reelt har karakter af en henvendelse eller kontakt til den forurettede fra den person, der har fået tilhold. I vurderingen må indgå blandt andet indholdet af det konkrete opslag, herunder om forurettede er nævnt i opslaget, og karakteren og omfanget af den uønskede kontakt, som har givet grundlag for tilhold, og som opslaget må ses i sammenhæng med.

Højesteret fandt, at landsretten havde anvendt bestemmelsen rigtigt, og at tiltalte således med rette var fundet skyldig i overtrædelse af tilholdene. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 25. august 2021 (PBN 20/03543).
U 2022.644 H.

4.3.4 Videregivelse af fortrolige oplysninger og tjenestemisbrug

Procesbevillingsnævnet har i 2021 behandlet en sag om overtrædelse af straffelovens bestemmelser om uberettiget videregivelse af fortrolige oplysninger og embedsmisbrug.

Straffelovens § 152

Den, som virker eller har virket i offentlig tjeneste eller hverv, og som uberettiget videregiver eller udnytter fortrolige oplysninger, hvortil den pågældende i den forbindelse har fået kendskab, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

Stk. 2. Begås det i stk. 1 nævnte forhold med forsæt til at skaffe sig eller andre uberettiget vinding, eller foreligger der i øvrigt særligt skærpende omstændigheder, kan straffen stige til fængsel indtil 2 år. Som særligt skærpende omstændighed anses navnlig tilfælde, hvor videregivelsen eller udnyttelsen er sket under sådanne omstændigheder, at det påfører andre en betydelig skade eller indebærer en særlig risiko herfor.

Stk. 3. ...

Straffelovens § 152 e

Bestemmelserne i §§ 152-152 d omfatter ikke tilfælde, hvor den pågældende:

- 1) er forpligtet til at videregive oplysningen eller
- 2) handler i berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse eller af eget eller andres tarv.

Straffelovens § 155

Misbruger nogen, som virker i offentlig tjeneste eller hverv, sin stilling til at krænke privates eller det offentliges ret, straffes han med bøde eller fængsel indtil 4 måneder. Sker det for at skaffe sig eller andre uberettiget fordel, kan fængsel indtil 2 år anvendes.

Videregivelse af fortrolige oplysninger og tjenestemisbrug

En tiltalt kvinde var ansat i en kommunes rehabiliteringsteam, hvor hun i forbindelse med sit arbejde fik kendskab til kommunens sagsbehandling i sager om førtidspension. Som ansat i kommunen var hun underlagt tavshedspligt. Hun hjemtog kommunale akter med personfølsomme oplysninger vedrørende 90 borgere, der havde haft en sag om førtidspension i kommunen, og opbevarede akterne på sin bopæl i mere end 1 år. Derudover videregav hun de kommunale akter vedrørende 89 af borgerne til en journalist og videregav mundtligt oplysninger fra yderligere én sag til journalisten. De videregivne oplysninger vedrørte blandt andet borgernes diagnoser samt psykiske og sociale forhold.

Anklagemyndigheden rejste på denne baggrund tiltale for overtrædelse af straffelovens § 152, stk. 1, jf. § 152, stk. 2, om uberettiget videregivelse og udnyttelse af fortrolige oplysning, og for overtrædelse af § 155 om tjenestemisbrug.

Den tiltalte påstod frifindelse blandt andet under henvisning til straffelovens § 152 e, nr. 2, hvorefter bestemmelserne i §§ 152-152 d ikke omfatter tilfælde, hvor den pågældende har handlet i berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse eller af eget eller andres tarv, idet hun havde videregivet oplysningerne og akterne med henblik på at sætte fokus på kommunens sagsbehandling på rehabiliteringsområdet, idet hun var af den opfattelse, at sagsbehandlingen var i strid med lovgivningen

Byretten fandt den tiltalte skyldig og idømte 10 dagbøder på hver 500 kr.

Byretten fandt, at forholdene ikke var omfattet af straffelovens § 152 e, nr. 2, og at grovhedskriteriet i straffelovens § 155 var opfyldt. Byretten fandt herefter den tiltalte skyldig og idømte 10 dagbøder på hver 500 kr. for overtrædelse af straffelovens § 152, stk. 1, og § 155.

Landsretten stadfæstede byrettens afgørelse

Efter en samlet afvejning fandt landsretten, at hensynet til at få belyst kommunens sagsbehandling på rehabiliteringsområdet ikke berettigede til den krænkelse, som borgerne var blevet udsat for ved videregivelsen af de kommunale sagsakter, og at videregivelsen derfor ikke var berettiget efter straffelovens § 152, stk. 1, jf. § 152 e, nr. 2, således som disse bestemmelser skal fortolkes i lyset af artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

For så vidt angik overtrædelsen af straffelovens § 155 lagde landsretten blandt andet vægt på antallet af sagsakter, og på hvor længe den tiltalte havde opbevaret dem på sin bopæl.

Landsrettens stadfæstede herefter i det hele byrettens dom i det omfang, den var anket.

Procesbevillingsnævnet meddelte den tiltalte tilladelse til anke til Højesteret.

Højesteret stadfæstede landsrettens dom

Højesteret udtalte blandt andet, at tiltaltes ønske om at få afdækket kommunens sagsbehandling på rehabiliteringsområdet ikke berettigede til den krænkelse, som hendes videregivelse af de særdeles følsomme personoplysninger om 89 borgere indebar. Videregivelsen var derfor strafbar. Højesteret lagde blandt andet vægt på, at ønsket om

at få afdækket sagsbehandlingen hos kommunen kunne være opfyldt på en anden måde end ved som sket at videregive særdeles følsomme, personhenførbare oplysninger til journalisten. Den nye lov om beskyttelse af whistleblowere kunne heller ikke føre til strafrihed.

Højesteret udtalte desuden, at det var strafbart, at den tiltalte havde opbevaret sagsakterne med personhenførbare oplysninger om 89 borgere på sin bopæl i en længere periode, uden at dette tjente et sagsbehandlingsformål.

Højesteret fastslog desuden, at der ikke var grundlag for at nedsætte straffen, som af byretten og landsretten var fastsat til 10 dagbøder á 500 kr. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 14. oktober 2021 (PBN 21/09633).
U 2022.936 H.

4.3.5 Udvisning og prøvelse af udvisning

Udvisning

Nævnet har i lighed med tidligere år meddelt tilladelse til anke i en række sager vedrørende udvisning, både vedrørende EU-borgere, tyrkiske statsborgere og tredjelandsstatsborgere, herunder to EU-borgere, der blev straffet henholdsvis 40 og 20 dages fængsel for henholdsvis indbrudsforsøg og spirituskørsel. Derudover har nævnet meddelt tilladelse til anke i flere sager om udvisning af udlændinge for overtrædelse af opholds- og meldepligter. Nævnet har i 2022 desuden meddelt appeltilladelse i to sager om opretholdelse af udvisning.

Disse sager vil ikke blive yderligere omtalt i årsberetningen, men du vil også for disse sager, som for de øvrige sager i afsnittet kunne se en nærmere omtale af sagerne på Procesbevillingsnævnets hjemmeside.

4.3.6 Covid-19

I Procesbevillingsnævnets årsberetning for 2020 blev der omtalt flere sager med Covid-19 relaterede problemstillinger. Den verdensomspændende epidemi har også i året 2021 budt på flere Covid-19 relaterede sager. Procesbevillingsnævnet har i 2021 navnlig meddelt to tiltalte tilladelse til anke til Højesteret i sager om straf for svindel med Covid-19 hjælpepakker, hvor forholdet tillige var henført under den tidligere gældende bestemmelse i straffelovens § 81 d, stk. 2, hvorefter straffen kunne forhøjes, så den blev fire gange så høj, hvis der uberettiget var opnået eller søgt opnået lån, kredit mv. fra hjælpepakker til imødegåelse af skadesvirkninger ved covid-19-epidemien i Danmark.

Straffelovens § 81 d (ophævet den 1. januar 2022)

Den straf, der er foreskrevet i denne lovs §§ 119-122, [...], § 172, jf. § 171, stk. 1, [...] samt §§ 288-290, [...], kan forhøjes indtil det dobbelte, hvis lovovertrædelsen har baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark.

Stk. 2. Har en af de i stk. 1 nævnte lovovertrædelser fundet sted under sådanne omstændigheder, at der uberettiget er opnået eller søgt opnået lån, kredit, støtte, tilskud eller lignende kompensation fra hjælpepakker til imødegåelse af skadevirkninger ved covid-19-epidemien, kan straffen forhøjes således, at den bliver fire gange så høj.

Stk. 3. Ved udmåling af tillægsbøde efter § 50, stk. 2, i forbindelse med overtrædelser omfattet af stk. 2 skal der lægges vægt på den opnåede eller tilsigtede vinding.

Stk. 4. Ved fastsættelse af straf for lovovertrædelser, som ikke er omfattet af stk. 1 eller 2, skal det i almindelighed indgå som en skærpende omstændighed, hvis lovovertrædelsen har baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark.

Straffen for svindel med Covid-19 hjælpepakker

En tiltalt indsendte i perioden fra den 25. marts 2020 til 16. april 2020 en række ansøgninger til Erhvervsstyrelsen om kompensation for lønudgifter på vegne af nogle foreninger og selskaber med henvisning til Covid-19 situationen. Den tiltalte indsendte endvidere en ansøgning om kompensation for tab ved aflysning af større arrangementer som følge heraf. Der var ansøgt om et samlet kompensationsbeløb på ca. 1,6 mio. kr. Erhvervsstyrelsen afviste samtlige ansøgninger og anmodede SØIK om at indlede en undersøgelse mod den tiltalte, som styrelsen mistænkte for at have overtrådt bekendtgørelsen om en midlertidig lønkompensationsordning til virksomheder i økonomisk krise som følge af Covid-19. Der blev herefter rejst tiltale for svig med offentlige midler af særlig grov karakter samt dokumentfalsk af særlig grov karakter.

Byretten fandt den tiltalte skyldig og fastsatte straffen til fængsel i 3 år og 6 måneder samt en tillægsbøde på 2.850.000 kr.

Byretten fandt den tiltalte skyldig for overtrædelse af straffelovens § 289 a, stk. 1, jf. stk. 4, jf. § 289, stk. 1, jf. stk. 2, jf. til dels § 81 d, stk. 2, jf. stk. 1, og § 171, jf. § 172, stk. 2. Byretten fastsatte straffen til fængsel i 3 år og 6 måneder samt fastsatte en tillægsbøde på 2.850.000 kr. i medfør af straffelovens § 50, stk. 2, jf. til dels § 81 d, stk. 3, jf. stk. 2. Byretten lagde ved strafudmålingen vægt på karakteren og omfanget af den begåede kriminalitet, herunder navnlig den tilsigtede vinding, samt omfanget af den tiltaltes strafbare gerninger, der involverede mange enheder og personer samt ansøgninger til flere forskellige støtteordninger.

Idet forholdene var begået dels før og dels efter strafskærpelsen, som blev indført ved straffelovens § 81 d, jf. lov nr. 349 af 2. april 2020, fastsatte byretten straffen efter en konkret vurdering, hvor der dels blev lagt vægt på det almindelige strafniveau for økonomisk kriminalitet af tilsvarende karakter, dels blev taget hensyn til den efter forarbejderne til loven tilsigtede markante skærpelse af straffen for lovovertrædelser, der har baggrund i eller sammenhæng med Covid-19 pandemien.

Tiltalte blev endvidere frakendt retten til navnlig at deltage i ledelsen af en erhvervsvirksomhed uden at hæfte personligt og ubegrænset for virksomhedens forpligtelser i en periode på 5 år fra endelig dom.

Landsretten stadfæstede byrettens dom med den ændring, at tillægsbøden blev forhøjet til 3.400.000 kr.

Landsretten fandt tilsvarende den tiltalte skyldig og stadfæstede byretsdommen med den ændring, at tillægsbøden på grundlag af forarbejderne til straffelovens § 81 d og i overensstemmelse med anklagemyndighedens påstand skulle forhøjes til 3.400.000 kr. Procesbevillingsnævnet meddelte den tiltalte tilladelse til at anke dommen til Højesteret, der endnu ikke har truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 15. december 2021 (PBN 21/16724).

Procesbevillingsnævnet har endvidere meddelt en anden tiltalt tilladelse til anke til Højesteret af en straffedom i en tilsvarende sag om svig med offentlige midler af særlig grov karakter, hvor den pågældende i byretten og landsretten var idømt fængsel i 2 år og en tillægsbøde, der i byretten blev fastsat til 1.450.000 kr. og i landsretten nedsat til 1.125.000 kr. Højesteret har endnu ikke truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 15. december 2021 (PBN 21/17743).

Salær for aflyste retsdage blandt andet som følge af Covid-19

Nævnet har i 2021 desuden meddelt en forsvarsadvokat tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens kendelse om ikke at tilkende yderligere forsvarersalær for aflyste retsdage blandt andet som følge af Covid-19. I denne sag, der ligeledes er omtalt i årsberetningen for 2020, har Højesteret nu stadfæstet landsrettens kendelse og tiltrådt, at der ikke var grundlag for at tilkende advokaten honorar for de retsdage, der var blevet aflyst som følge af covid-19-situationen.

Tilladelse til kære af 5. maj 2021 (PBN 20/01130).
U 2022.2411 H.

4.3.7 Beslaglæggelse af biler ved vanvidskørsel

Politiet har i de senere år beslaglagt flere biler med henblik på tredjemandskonfiskation ved vanvidskørsel efter de nye regler herom, og mange ejere har gjort indsigelse mod politiets beslaglæggelser med henvisning til, at en efterfølgende konfiskation vil være uforholdsmæssig indgribende. Procesbevillingsnævnet har i både 2021 og 2022 behandlet flere sager herom.

Færdselslovens § 133 a

Stk. 1. ...

Stk. 2. Konfiskation skal ske, hvis ejeren af et motordrevet køretøj, hvortil der kræves kørekort, bortset fra lille knallert har gjort sig skyldig i spirituskørsel med en alkoholkoncentration i blodet under eller efter kørslen på over 2,00 promille eller en alkoholkoncentration i udåndingsluften under eller efter kørslen på over 1,00 mg pr. l luft eller i et forhold, der medfører ubetinget frakendelse af førerretten efter § 126, stk. 1, nr. 4, 10 eller 11. I tilfælde, hvor køretøjet føres af en anden person end køretøjets ejer og føreren har gjort sig skyldig i en eller flere af de i 1. pkt. nævnte overtrædelser, skal konfiskation ske, medmindre konfiskation må anses for uforholdsmæssigt indgribende, navnlig henset til ejerens mulighed for at kunne vide, at køretøjet ville blive anvendt ved en eller flere af de overtrædelser, der nævnes i 1. pkt., og for at tage alle rimelige skridt til at sikre sin økonomiske stilling i anledning af overdragelsen af køretøjet til den anden person.

Tre sager om beslaglæggelse af biler med henblik på tredjemandskonfiskation

I hver af de tre sager sigtede politiet en person for en overtrædelse af færdselsloven, der efter den nyindførte bestemmelse i færdselslovens § 133 a, stk. 2, skal medføre konfiskation af køretøjet. Efter bestemmelsens 2. pkt., gælder dette også i tilfælde, hvor køretøjet føres af en anden person end køretøjets ejer, medmindre konfiskation må anses for uforholdsmæssigt indgribende.

I to af sagerne var køretøjerne ejet af den sigtedes far, og i den tredje sag var køretøjet ejet af et leasingfirma. Politiet beslaglagde de tre personbiler med henblik på konfiskation efter færdselslovens § 133 a, stk. 2, 2. pkt., og indbragte efter anmodning fra ejerne lovligheden af beslaglæggelserne for retten.

Byretterne og landsretten godkendte beslaglæggelserne af de tre biler

Procesbevillingsnævnet meddelte de to personer og leasingselskabet tilladelse til kære til Højesteret, der endnu ikke har truffet afgørelse i sagerne.

Tilladelse til kære til Højesteret af 28. oktober 2021 (PBN 21/18407, PBN 21/22416 og PBN 21/22429).

Det kan desuden oplyses, at Procesbevillingsnævnet i 2022 har meddelt tilladelse til kære til tre personer og et leasingselskab i tilsvarende sager om beslaglæggelse af to biler, hvor der var mistanke om, at bilerne var blevet brugt til grove overtrædelser af færdselsloven. Ejeren af den ene bil gjorde indsigelse mod beslaglæggelsen, og for så vidt angik den anden bil gjorde både ejeren, der var et leasingselskab, leasingtageren og føreren indsigelse mod beslaglæggelsen. Om begge biler blev det gjort gældende, at førerne ikke havde fået tilladelse af henholdsvis ejeren og leasingtageren til at låne bilerne. Byretterne og landsretten godkendte beslaglæggelserne af de to biler med bemærkning om, at der ikke var holdepunkter for at antage, at konfiskation af bilerne ville være uforholdsmæssigt indgribende over for ejeren. For sidstnævnte bil endvidere med bemærkning om, at der ikke var grundlag for anse bilen for brugsstjålet på kørselstidspunktet.

Tilladelse til kære til Højesteret af 8. februar 2022 (PBN 21/26950, PBN 21/27740, PBN 21/27785 og PBN 21/27865).

4.3.8 Foranstaltning under efterforskning

Procesbevillingsnævnet har 2021 behandlet en sag om politiets rumaflytning i forbindelse med en efterforskning af en straffesag om grov økonomisk kriminalitet.

Retsplejelovens § 783

Indgreb i meddeleleshemmeligheden sker efter rettens kendelse. I kendelsen anføres de telefonnumre, lokaliteter, adressater eller forsendelser, som indgrebet angår, jf. dog stk. 2. Endvidere anføres de konkrete omstændigheder i sagen, hvorpå det støttes, at betingelserne for indgrebet er opfyldt. Kendelsen kan til enhver tid omgøres.

Stk. 2 – 5. ...

Rumaflytning

Under efterforskningen af en straffesag om grov økonomisk kriminalitet anmodede anklagemyndigheden byretten om tilladelse til, at politiet kunne foretage teknisk aflytning af samtaler og udtalelser, der skulle foregå på lokaliteter og områder i Danmark, hvor den mistænkte måtte befinde sig, jf. retsplejelovens § 783, stk. 3, jf. § 780, stk. 1, nr. 2, jf. § 781, stk. 1 og 5.

Byretten afviste anmodningen om rumaflytning

Byretten udtalte, at således som anklagemyndighedens anmodning er formuleret, vedrører denne aflytning af en hvilken som helst, ikke nærmere specificeret lokalitet i Danmark, hvor den mistænkte måtte befinde sig. Byretten fandt, at en tilladelse som begæret ikke ville kunne opfylde specificationskravet i retsplejelovens § 783, stk. 1, 2. pkt., da det ikke i kendelsen vil være muligt at angive den eller de lokaliteter, som indgrebet angår. Byretten afviste herefter anmodningen om rumaflytning.

Landsretten stadfæstede byrettens kendelse

Landsretten stadfæstede byrettens kendelse, idet landsretten med henvisning til lovforarbejderne til retsplejelovens § 783 ligeledes fandt, at anmodningen ikke opfyldte specificationskravet. Procesbevillingsnævnet meddelte anklagemyndigheden tilladelse til kære til Højesteret.

Højesteret stadfæstede landsrettens kendelse

Højesteret udtalte, at hvis det blev tilladt politiet at foretage aflytning på lokaliteter og områder i Danmark, hvor en mistænkt befinder sig, uden yderligere specificering, ville det være overladt til politiet selv at vurdere, om betingelserne for at foretage aflytning er til stede i en given situation. Tilsvarende ville gælde for en tilladelse til at foretage aflytning på lokaliteter og områder, hvor offentligheden har almindelig adgang, eller en tilladelse til at foretage anden aflytning på lokaliteter og områder i det fri. Det tilkommer efter retsplejelovens § 783 retten – og ikke politiet – at tage stilling til, om betingelserne for at foretage et indgreb i meddeleleshemmeligheden er til stede. Højesteret fandt derfor, at specificationskravet i retsplejelovens § 783, stk. 1, ikke var opfyldt. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens kendelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 12. februar 2021 (PBN 20/03619). U 2021.4113 H.

4.3.9 Personundersøgelser

Procesbevillingsnævnet har 2021 behandlet en sag om mentalundersøgelse og tilvejebringelse af personlige oplysninger om en person, der var tiltalt for flere overtrædelser af straffeloven, og som inden hovedforhandlingen var blevet indlagt på psykiatrisk afdeling.

Retsplejelovens § 809

Sigtede skal underkastes mentalundersøgelse, når dette findes at være af betydning for sagens afgørelse. Hvis han ikke udtrykkeligt samtykker i undersøgelsen, kan denne kun finde sted efter retskendelse. Er sigtede udeblevet fra et retsmøde trods lovlig indkaldelse og uden dokumenteret lovligt forfald, kan retten uden sigtedes tilstedeværelse bestemme, at sigtede skal underkastes mentalundersøgelse. Det skal fremgå af indkaldelsen til retsmødet, at udeblivelse uden dokumenteret lovligt forfald kan medføre, at retten træffer bestemmelse om mentalundersøgelse. Er sigtede fængslet, kan han ikke mentalundersøges uden rettens bestemmelse.

Stk. 2. Findes det påkrævet, at sigtede indlægges til mentalundersøgelse på hospital for sindslidende, i institution for personer med vidtgående psykiske handicap eller i anden egnet institution, træffer retten ved kendelse bestemmelse herom.

Retsplejelovens § 810

Såfremt sigtede ikke samtykker i, at der søges tilvejebragt oplysninger om hans personlige forhold ved henvendelse til hans pårørende eller andre privatpersoner, kan dette kun ske, hvis retten finder det af væsentlig betydning for sagens afgørelse og ved kendelse træffer bestemmelse herom. Er sigtede udeblevet fra et retsmøde trods lovlig indkaldelse og uden dokumenteret lovligt forfald, kan retten afsige kendelse efter 1. pkt. uden sigtedes tilstedeværelse. Det skal fremgå af indkaldelsen til retsmødet, at udeblivelse uden dokumenteret lovligt forfald kan medføre, at retten afsiger kendelse som nævnt i 2. pkt.

Mentalundersøgelse og tilvejebringelse af personlige oplysninger

En tiltalte var i en straffesag tiltalt for flere forhold, herunder blandt andet overtrædelse af straffelovens § 293 a, flere overtrædelser af straffelovens § 119, stk. 1, jf. til dels § 245, samt flere overtrædelser af straffelovens § 266. Til brug for vurderingen af sanktionsspørgsmålet havde Kriminalforsorgen forgæves forsøgt at indkalde den tiltalte til udarbejdelse af en personundersøgelse.

Inden hovedforhandlingen blev påbegyndt, blev den tiltalte indlagt på en psykiatrisk afdeling, og anklagemyndigheden blev i den forbindelse bekendt med, at den tiltalte var diagnosticeret med skizofreni. Som følge heraf anmodede anklagemyndigheden om rettens kendelse om mentalundersøgelse af den tiltalte i medfør af retsplejelovens § 809, stk. 1, samt om tilladelse til at tilvejebringe personlige oplysninger om den tiltalte hos pårørende eller andre privatpersoner i medfør af retsplejelovens § 810. Anklagemyndigheden havde ikke nærmere angivet, hvem af den tiltaltes pårørende og hvilke andre privatpersoner, der skulle rettes henvendelse til, ligesom det ikke var angivet, hvilke oplysninger der ønskedes tilvejebragt fra disse personer til brug for mentalundersøgelsen. Den tiltalte ønskede ikke at medvirke til en mentalundersøgelse, ligesom han ikke ville give samtykke til, at der kunne tilvejebringes oplysninger om ham hos pårørende eller andre privatpersoner. Derimod var den tiltalte indstillet på at samarbejde med Kriminalforsorgen om udarbejdelse af en personundersøgelse.

Byretten og landsretten tillod mentalundersøgelse og tilvejebringelse af personlige oplysninger

Byretten tillod, at den tiltalte skulle mentalundersøges ambulant, ligesom det blev tilladt, at der kunne rettes henvendelse til pårørende eller andre privatpersoner for at tilvejebringe oplysninger om den tiltaltes personlige forhold. Byretten fandt på baggrund af de lægelige oplysninger i sagen samt omfanget og karakteren af tiltalen, at mentalundersøgelse af den tiltalte var nødvendig for sagens afgørelse.

Byretten fandt endvidere på baggrund af den tiltaltes manglende samtykke til udarbejdelse af mentalundersøgelsen, at det var af væsentlig betydning for sagens afgørelse, at Retspsykiatrisk Klinik kunne rette henvendelse til den tiltaltes pårørende eller andre privatpersoner med henblik på at tilvejebringe oplysninger til brug for en mentalundersøgelse.

Landsretten var enig i byrettens resultat og begrundelse og stadfæstede byrettens kendelse.

Procesbevillingsnævnet meddelte den tiltalte tilladelse til kære til Højesteret.

Højesteret ændrede delvist landsrettens afgørelse

Sagen for Højesteret angik for det første, om der var grundlag for at underkaste tiltalte en ambulant mentalundersøgelse – eller om der i første omgang skulle gennemføres en personundersøgelse, som tiltalte nu ville medvirke til – og for det andet, om der var grundlag for at tillade, at der kunne rettes henvendelse til tiltaltes pårørende eller andre privatpersoner med henblik på at tilvejebringe oplysninger til brug for mentalundersøgelsen.

I forhold til det første spørgsmål kom Højesteret frem til, at det var af betydning for sagens afgørelse, at den tiltalte blev underkastet en ambulant mentalundersøgelse, og anklagemyndighedens anmodning herom blev derfor taget til følge.

I forhold til det andet spørgsmål kom Højesteret imidlertid frem til, at betingelserne herfor ikke var opfyldt på det foreliggende grundlag. Højesteret henviste i den forbindelse til, at det ikke var oplyst, hvem der skulle rettes henvendelse til og hvilke oplysninger, der herved ønskedes tilvejebragt fra disse til brug for mentalundersøgelsen. Anklagemyndighedens anmodning herom blev derfor ikke taget til følge.

Højesteret tog herefter anklagemyndighedens anmodning om ambulant mentalundersøgelse i medfør af retsplejelovens § 809, stk. 1, til følge. Højesteret bestemte endvidere, at anklagemyndighedens anmodning om indhentelse af oplysninger fra den tiltaltes pårørende eller andre privatpersoner i medfør af retsplejelovens § 810 ikke skulle tages til følge.

Tilladelse til kære til Højesteret af 22. september 2021 (PBN 21/16412).
U 2022.1845 H.

4.3.10 Kommunikation

Du kan få nærmere information om behandling af alle sager i Procesbevillingsnævnet og herunder i afdelingen for apptilladelser på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Du kan desuden få en række praktiske informationer om retssagers behandling og forløb i de 24 byretter, de to landsretter og Højesteret på www.domstol.dk eller på de lokale sider for de enkelte retter.

Hvis du i øvrigt har spørgsmål til behandling af en sag om apptilladelse, er du også altid velkommen til at kontakte Procesbevillingsnævnet enten via mail til post@procesbevillingsnaevnet.dk, post@pbn.dk eller på telefon 33 12 13 20.

5.1 Generelt

Nævnet har i 2021 afholdt i alt 9 møder i afdelingen for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser.

Den 1. januar 2021 var 29 sager uafsluttede.

Nævnet har i 2021 modtaget 201 sager om appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser. Dette er 17 flere sager end i 2020, hvor afdelingen modtog 184 sager.

Der er i 2021 blevet afsluttet 205 sager. Af disse sager blev 35 sager afgjort uden nævnsbehandling (tilbagekaldt, afvist som faldende uden for nævnets kompetence eller eksempelvis henlagt, fordi ansøger foruden at have søgt om appeltilladelser tillige havde appelleret til landsretten).

Der var herefter den 31. december 2021 25 uafsluttede sager.

5.1.1 Nævnsbehandlede sager i 2021

Nævnet har i 2021 afgjort 170 sager om appel til landsretten af familierettens afgørelser, der fordeler sig således:

Tabel 5.1 Fordeling af de afgjorte nævnsbehandlede sager på anke og kære

	Bevillinger	Realitetsafslag	Fristafslag	I alt
Antal sager (anke)	18	98	8	124
Antal sager (kære)	9	35	2	46

Nævnet har således realitetsbehandlet 160 ansøgninger om tilladelse til appel til landsretten af familierettens afgørelser. Sagerne fordeler sig som følger:

Tabel 5.2 Sager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag
Ansøgninger efter § 389, stk. 3 (salær)	1	0
Ansøgninger efter § 389 a	7	29
Ansøgninger efter § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt. (delafgørelser)	0	2
Ansøgninger efter § 453, stk. 2 (domme)	18	98
Ansøgninger efter § 453, stk. 3 (kendelser og beslutninger)	1	4
I alt	27	133

De 116 realitetsbehandlede ansøgninger efter retsplejelovens § 453, stk. 2, om tilladelse til anke af familierettens *domme* til landsretten fordeler sig som følger på emner:

Tabel 5.3 Emnefordeling på ansøgninger om anke

	Bevillinger	Afslag
Børnebidrag	4	29
Midlertidig forældremyndighed/bopæl	0	12
Samvær	3	12
Midlertidig samvær	4	16
Navnelov	1	1
Uddannelsesbidrag	0	1
Ægtefællebidrag	2	11
Andet*	4	16
I alt	18	98

*Kategorien "andet" omfatter blandt andet sager vedrørende genoptagelse efter forældreansvarslovens § 39 og forskellige processuelle problemstillinger

Som det fremgår, angår langt de fleste sager børnebidrag og samvær. Dette var også tilfældet i både 2019 og 2020.

5.1.2 Sagsbehandlingstiden

Procesbevillingsnævnet foretager årligt en opgørelse af sagsbehandlingstiden i nævnets tre afdelinger.

Sagsbehandlingstiden bliver beregnet fra tidspunktet fra modtagelse af ansøgningen til afslutning af sagen, og heri indgår den tid, som medgår til kontradiktion og indhentelse af nødvendige bilag fra ansøgeren, retterne mv.

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser var i 2021 på 6,7 uger. Dette er en forbedring på 1 uge sammenlignet med 2020, hvor den gennemsnitlige sagsbehandlingstid var 7,7 uger.

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen i 2020 var 6,5 uger, hvis man fratrækker de 10 % af sagerne med kortest sagsbehandlingstid og de 10 % af sagerne med længst sagsbehandlingstid.

Det er nævnets mål, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid ikke overstiger 6-8 uger. Det kan ikke forventes, at sagsbehandlingstiden bliver yderligere nedbragt de kommende år, da der ved behandling af samtlige sager vil skulle tages højde for sagsskridt forbundet med modtagelse af en ansøgning, rekvirering af akter, eventuel høring af modparten i sagen, selve sagsbehandlingen, udsendelse af sager til nævnsmøde og udsendelse af afgørelse i sagen.

5.1.3 Anmodning om genoptagelse

Procesbevillingsnævnet journaliserer anmodninger om genoptagelse og anmodninger om aktindsigt i særskilte sager.

Nævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser har således udover det ovenfor nævnte antal sager på 201 sager i 2021 modtaget 13 anmodninger om genoptagelse af sager i afdelingen.

Der henstod ved begyndelsen af 2021 ingen uafsluttede sager om genoptagelse fra året før, og 12 anmodninger om genoptagelse blev afsluttet i 2021. Der henstod herefter 1 uafsluttet genoptagelsessag ved årets afslutning.

Nævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser har bemyndiget formanden til at afgøre genoptagelsesansøgninger, når der ikke er grundlag for at genoptage behandling af sagen, idet der ikke foreligger nye væsentlige oplysninger.

Nævnet meddelte i alle 12 afsluttede sager afslag på genoptagelse under henvisning til, at der ikke forelå nye væsentlige oplysninger.

5.1.4 Anmodning om aktindsigt

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser har i 2021 desuden modtaget 4 anmodninger om aktindsigt.

Alle 4 anmodninger om aktindsigt blev afsluttet i 2021, og der henstod derfor ingen uafsluttede anmodninger om aktindsigt ved årets afslutning.

Nævnsmøde i Procesbevillingsnævnets afdeling for apeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser

5.2 Omtale af sager, der er afgjort i nævnets afdeling for apeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser

5.2.1 Indledning

I dette afsnit får du et overblik over reglerne for behandling af sagerne – suppleret med omtale af uddrag af konkrete afgørelser – i nævnets afdeling for apeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser.

5.2.2 Familieretsreformen og etableringen af familieretsnævnet

Procesbevillingsnævnet har løbende gennem årene som følge af reformer og andre lovændringer fået nye opgaver og kompetencer. I 2019 blev nævnets kompetence udvidet i forbindelse med familieretsreformen, som blev implementeret ved lov nr. 1702 af 27. december 2018 om Familieretshuset og lov nr. 1711 af 27. december 2018 om ændring af en række love, herunder retsplejeloven. Reformen trådte i kraft den 1. april 2019.

Der blev i forbindelse med familieretsreformen med virkning fra 1. april 2019 etableret en ekstra afdeling i Procesbevillingsnævnet, nemlig afdelingen for apeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser eller populærbetegnelsen hos os "familieretsnævnet". Nævnet består af en landsdommer, en byretsdommer og en advokat og har til opgave at behandle ansøgninger om apeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser.

Når forældre går fra hinanden, kan der opstå uenigheder vedrørende en række forhold. Det kan angå både ægtefællernes indbyrdes retsforhold og forhold vedrørende fælles børn. For eksempel om, hvor børnene skal bo, eller hvor meget de skal se deres respektive forældre. Det nye familieretlige system er skabt med henblik på at hjælpe familier bedst muligt med at finde en løsning på uenighederne.

Familieretten er en afdeling i den lokale byret og udgør sammen med Familieretshuset (tidligere Statsforvaltningen) det nye familieretlige system. Alle familieretlige forløb om forældreansvar, skilsmisse, børnebidrag m.v. starter i Familieretshuset.

I mange typer af sager har Familieretshuset kompetence til at træffe afgørelse, og parterne har efter reglerne herom mulighed for at bede om at få afgørelsen indbragt for familieretten til afgørelse.

Der er også en række situationer, hvor sagerne efter de respektive regler herom alene bliver forberedt i Familieretshuset, der herefter sender sagen til familieretten til afgørelse. Dette angår enten bestemte sagstyper eller i øvrigt i sager, som er særligt konfliktfyldte.

Med etableringen af Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser blev der samtidig indført en ny appelbegrænsningsregel i retsplejelovens § 453, som har central betydning for nævnets virke.

Efter § 453 kræver anke – eller kære – af familierettens afgørelser til landsretten Procesbevillingsnævnets tilladelse i alle de tilfælde, hvor Familieretshuset har truffet afgørelse inden indbringelse af sagen for familieretten.

Retsplejelovens § 453

En dom afsagt af familieretten i en sag, hvor en afgørelse truffet af Familieretshuset er indbragt for familieretten, kan kun ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan give tilladelse til anke af en dom efter stk. 1, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Ansøgning om tilladelse skal indgives til nævnet inden 4 uger efter afsigelse af dommen. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afsigelsen.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse for kendelser, dog således at ansøgningsfristerne i stk. 2 er henholdsvis 2 uger og 6 måneder.

Desuden gælder de almindelige appelbegrænsningsregler ved siden af i relevant omfang. Den mest relevante regel er retsplejelovens § 389 a, hvorefter kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten – i dette tilfælde familieretten – under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse kun kan kæres til landsretten med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Bestemmelsen skal som udgangspunkt afgrænses ud fra et tidsmæssigt kriterium og kan for eksempel omfatte afgørelser om formalitets spørgsmål og afgørelser om midlertidig forældremyndighed, bopæl og samvær i sager, hvor Familieretshuset ikke har truffet afgørelse herom forinden.

Retsplejelovens § 389 a

Kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse, kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til kære, hvis kendelsen eller beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller af afgørende betydning for parten og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve af landsretten som 2. instans.

Stk. 2. Ansøgning om kæretiladelse efter stk. 1 skal indgives til Procesbevillingsnævnet, inden 2 uger efter at afgørelsen er truffet.

5.2.3 Status i familieretsnævnet i 2021

Familieretsnævnet består som nævnt af en landsdommer, en byretsdommer og en advokat. De tre nævnsmedlemmer og tre suppleanter, der traditionen tro deler møderne ligeligt mellem sig, har i familieretsnævnet siden dets etablering i april 2019 samt i hele 2020 og 2021 været med til at løfte Procesbevillingsnævnets kerneopgave, som i lighed med nævnets øvrige afdelinger er at sikre, at retssystemets ressourcer bliver brugt på de rigtige sager.

Sekretariatets jurister forestår sagsbehandlingen m.v. i alle nævnets tre afdelinger, og de jurister, der er tilknyttet familieretsnævnet, arbejder desuden samtidig i nævnets afdeling for appeltilladelser foruden periodevis i nævnets afdeling for fri proces.

Familieretsnævnet har i 2021 modtaget 201 sager, hvilket sagstal er lidt højere end i 2020 og 2019, hvor der blev modtaget henholdsvis 184 sager og 173 sager.

Der har i 2021 været afholdt i alt 9 nævnsmøder i familieretsnævnet. Sagerne har navnlig drejet sig om ansøgninger om appeltilladelse efter appelbegrænsningsreglen i retsplejelovens § 453 vedrørende familierettens afgørelser i sager, hvor Familieretshusets afgørelse er indbragt for familieretten. De materielle emner har navnlig været børnebidrag og samvær. Dette var også tilfældet i 2019 og 2020. Der er i 2021 givet bevilling til landsretten i 27 sager.

5.2.4 Omtale af nogle sager, som nævnet har behandlet i 2021

De sagstyper, der navnlig har fyldt meget i familieretsnævnet i 2021, har i lighed med i 2019 og 2020 som nævnt blandt andet været sager om *børnebidrag*.

En særlig problemstilling, som Procesbevillingsnævnet har stødt på i 2021, har været spørgsmålet om, i hvilke tilfælde der skal betales gebyr i forbindelse med en ansøgning om ændring af børnebidrag, jf. børnebidragslovens § 17 a, herunder hvilken retsvirkning manglende gebyrbetaling har.

Procesbevillingsnævnet har blandt meddelt anketilladelse til landsretten af familierettens dom, hvor familieretten hjemviste en sag, der var indbragt af Familieretshuset, i hvilken sag Familieretshuset havde bestemt, at faderen skulle betale et gebyr på 2.800 kr. for behandlingen af en ansøgning om ændring af børnebidrag, uanset at Familieretshusets tidligere behandling af spørgsmålet om bidrag ikke skete efter faderens begæring. Familieretshuset henviste til, at Familieretshuset er både berettiget og forpligtet til at afvise at behandle ansøgningen, hvis gebyret for behandlingen af ansøgningen

ikke bliver betalt. Det er herefter Familieretshusets opfattelse, at der på baggrund af børnebidragsloven samt Familieretshusbekendtgørelsen sammenholdt med forarbejderne til § 17 a i børnebidragsloven – både udtrykkeligt og i relation til lovgivers hensigt med reglerne – er hjemmel til at afvise at behandle sagen ved manglende betaling af gebyret. Familieretten hjemviste sagen, da der efter familierettens opfattelse ikke er hjemmel til at afvise en sag, selvom der ikke er blevet betalt gebyr i medfør af § 17 a. Sagen rejste dels spørgsmålet om, hvorvidt Familieretshuset er berettiget til at afvise at behandle en anmodning om ændring af børnebidrag, hvis den, der anmoder om betaling af bidraget, ikke betaler gebyret, dels om der er hjemmel til at opkræve gebyr for behandling af en anmodning om ændring af børnebidrag efter børnebidragslovens § 17 a, hvis den part, der anmoder om ændring af bidraget, ikke tidligere har fremsat begæring herom.

En anden interessant problemstilling, som gjorde sig gældende i en af nævnets sager om børnebidrag, var, om den omstændighed, at en offentlig myndighed ikke havde videregivet oplysninger vedrørende den ene part til Familieretshuset, var en særlig omstændighed, der kunne være med til, at Familieretshusets afgørelse om børnebidrag skulle ske med tilbagevirkende kraft.

Nævnet meddelte anketilladelse til landsretten af familierettens dom i en sag, hvor familieretten havde ændret Familieretshusets afgørelse om, at fastsættelsen af børnebidraget skulle ske med tilbagevirkende kraft. I sagen var det gjort gældende, at der var fremsendt nye skatteoplysninger til Skattestyrelsen, hvilke oplysninger ikke var blevet fremsendt til Familieretshuset i forbindelse med Familieretshusets anmodning herom. Familieretten fandt modsat Familieretshuset, at den omstændighed, at oplysningerne om partens økonomiske forhold var tilgængelige for myndighederne, men ikke var blevet videregivet mellem myndighederne, ikke var en særlig omstændighed i henhold til bidragsbekendtgørelsens § 14, stk. 3. Landsretten var enig med familieretten og udtalte bl.a., at det måtte lægges til grund, at modtageren af det pågældende bidrag havde været i god tro, hvorfor det ikke var en særlig omstændighed, at skattemyndighederne lå inde med oplysninger, som ikke blev videregivet til Familieretshuset.

En anden sagstype, som nævnet også i 2021 har behandlet en del af, er sager om *samvær* i forskellige afskygninger, hvor problemstillingerne navnlig har vedrørt fastsættelse af henholdsvis midlertidigt kontaktbevarende samvær og midlertidigt samvær, herunder om vilkår for samvær. Nævnet har blandt andet behandlet nogle mere særegne sager, der fortjener en særlig omtale.

Nævnet har blandt andet meddelt anketilladelse til landsretten af familierettens dom i en sag om søskende samvær, hvorved familieretten afviste at fastsætte såkaldt søskendesamvær mellem to halvsøskende på henholdsvis 12 og 7 år med henvisning til, at det er en betingelse for fastsættelsen af samvær efter forældreansvarslovens § 20, stk. 2, at den, der ansøger om samvær, er myndig. Familieretten henviste til, at det af forarbejderne til forældreansvarsloven fremgår, at både stedforældre og stedsøskende kan ansøge om samvær med et barn, hvis barnet er nært knyttet til personerne, dog skal personen, der søger om samvær, være myndig. Landsretten stadfæstede familierettens dom bl.a. med bemærkning om, at det ikke kunne føre til et andet resultat, at alderskravet ikke er gentaget i Social- og Indenrigsministeriets administrative vejledninger om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær fra 2019 og 2020.

Nævnet har tillige meddelt anketilladelse til landsretten af familierettens dom i en sag, der gav landsretten anledning til nærmere at vurdere omfanget af familierettens prøvelse af afgørelser truffet af Familieretshuset.

Nævnet har således givet tilladelse til anke til landsretten af familierettens dom, hvorved familieretten stadfæstede en afgørelse fra Familieretshuset om, at der ikke skulle fastsættes midlertidigt samvær mellem en mor og hendes tre børn. Familieretten lagde vægt på, at Familieretshusets sagsbehandling ikke havde været behæftet med mangler vedrørende sagens oplysninger eller grundlaget for afgørelsen, ligesom der ikke i øvrigt var påvist sagsbehandlingsfejl. Familieretten fandt, at Familieretshusets afgørelse fremstod sagligt begrundet, og familieretten fandt ikke grundlag for at tilsidesætte det forvaltningsretlige skøn, som Familieretshuset havde udøvet ved afgørelsen. Landsretten ophævede familierettens dom og hjemviste sagen til fornyet behandling ved familieretten, idet domstolsprøvelsen af Familieretshusets afgørelser om fastsættelse af midlertidigt samvær skulle foretages i overensstemmelse med sædvanlig praksis vedrørende øvrige sagstyper inden for forældreansvarslovens område, hvilket indebar, at der skulle ske en fuld efterprøvelse af, hvad der var bedst for børnene, og således af det skøn, der var udøvet af Familieretshuset. Landsretten bemærkede, at der tillige burde foretages en vurdering af sagens egnethed til at blive behandlet i den forenkledede familiesagsproces.

Nævnet har desuden meddelt kæretiladelse til landsretten af familierettens kendelse, hvorved familieretten i en sag om samvær bestemte, at testforløb eller udgifter til narkotest ikke var en del af bevisførelsen, idet vilkåret om, at faderen skulle lade sig narkoteste vedrørte hans personlige habilitet til at gennemføre samvær, og at vilkåret var aftalt på et telefonmøde i familieretten. Familieretten afviste således, at statskassen skulle afholde udgifter hertil i medfør af retsplejelovens § 449 d, stk. 1. Det fremgik af sagen, at familieretten under forberedelsen af en samværssag, som led i oplysningen af denne iværksatte overvågede samvær mellem faderen og dennes børn. Familieretten betingede i den forbindelse gennemførelsen af det overvågede samvær af, at faderen forud for samværet foreviser negativ test for narkotika og alkohol. Landsretten ændrede familierettens kendelse. Landsretten henviste til, at familieretten havde bestemt, at der skulle afholdes seks overvågede samvær med henblik på at få vurderet faderens relation med sine børn, og at det var en betingelse for gennemførelsen af det overvågede samvær, at faderen forud for samværets afholdelse kunne fremvise negativ test for narkotika og alkohol. På denne baggrund fandt landsretten, at tilvejebringelsen af narkotika- og alkoholtest var en del af den bevisførelse, der skulle finde sted i sagen med henblik på, at familieretten kunne træffe afgørelse i sagen, og at udgifterne hertil derfor skulle afholdes af statskassen, jf. retsplejelovens § 449 d, stk. 1.

Om andre sagstyper kan eksempelvis nævnes her, at nævnet har meddelt anketilladelse til landsretten af en dom i en lidt særlig sag om *registrering af medmoderskab*. Sagen rejste en ganske særlig problemstilling om, hvorvidt en af ansøgerne foretaget hjemmeinsemination med en kendt mands sæd skete inden for rammerne af børnelovens § 27 a, herunder om lov om kunstig befrugtning blev overholdt og om behandlingen foregik under en sundhedspersons ansvar som angivet i loven. Familieretten stadfæstede Familieretshusets afgørelse om ikke at registrere en kvindelig partner til moderen som medmor, idet familieretten fandt, at lov om kunstig befrugtning på flere områder ikke var overholdt. Familieretten lagde navnlig vægt på, at der efter en samlet vurdering af sagen ikke var tale om en reel delegation af opgaven, men derimod en vejledning i selvadministration, i hvilken forbindelse familieretten lagde særligt vægt på, at opgaven blev delegeret til patienten og/eller patientens samvær uden nogen form for tilsyn fra lægen. På denne baggrund fandt familieretten, at væsentlige garantier i lov om kunstig befrugtning ikke er overholdt, herunder vedrørende vejledning af sæddonoren og til dels vejledning af parterne i forbindelse med behandlingen. Dette forhold sammenholdt med, at parterne selv forestod behandlingen, og denne derfor ikke foregik under en sundhedspersons ansvar, gjorde, at bestemmelsen i børnelovens § 27 a, stk. 2, jf. stk. 1, efter familierettens opfattelse ikke var overholdt. Landsretten stadfæstede

familierettens dom med henvisning til, at inseminationen ikke kunne anses for foretaget af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar i overensstemmelse med betingelserne i børnelovens § 27 a. Betingelsen for registrering som medmor var derfor ikke opfyldt.

5.2.5 Kommunikation

Du kan få nærmere information om behandling af alle sager i Procesbevillingsnævnet og herunder i familieretsnævnet på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Du kan desuden få en række praktiske informationer om familieretlige sagers behandling på www.familieretshuset.dk.

Du kan også få information om sagers forløb i en af landets 24 familieretter på www.domstol.dk.

Hvis du i øvrigt har spørgsmål til en familieretlig sags behandling, er du også altid velkommen til at kontakte Procesbevillingsnævnet enten via mail til post@procesbevillingsnaevnet.dk, post@pbn.dk eller på telefon 33 12 13 20.

6.1 Generelt

Procesbevillingsnævnet har i 2021 afholdt 30 møder i afdelingen for fri proces.

Den 1. januar 2021 var 89 sager uafsluttede.

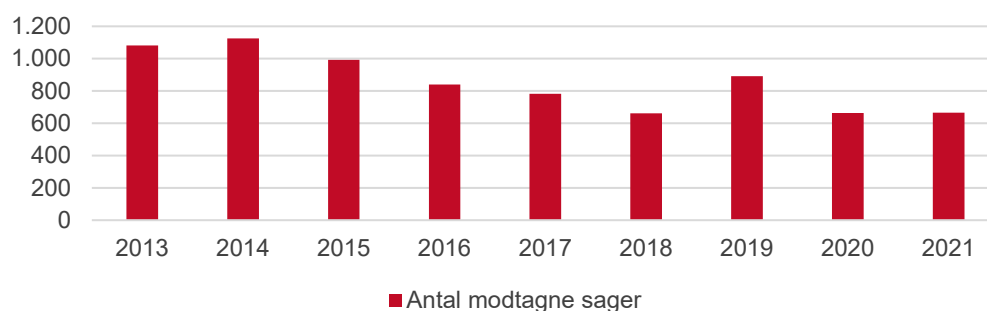
Nævnet har i 2021 modtaget 666 sager om fri proces.

Tabel 6.1 Udviklingen i antal modtagne sager i afdelingen for fri proces

År	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Antal	1.081	1.126	992	840	782	662	892	664	666

Her er de modtagne sager fra 2013 til 2021 vist i et søjlediagram:

Figur 6.1: Udviklingen i antal modtagne sager

Der er i 2021 blevet afsluttet 579 sager. Af de 579 sager er 79 sager blevet afgjort uden nævnetsbehandling (tilbagekaldt, videresendt til anden myndighed, afvist som faldende uden for nævnets kompetence mv.).

Der var herefter den 31. december 2021 176 uafsluttede sager.

Et udvalg af de sager, som er afgjort af nævnet i 2021, er omtalt nærmere i kapitel 7.

6.1.1 Nævnsbehandlede sager i 2021

Nævnet har i 2021 afgjort 500 sager, der fordeler sig således:

Tabel 6.2 Fordeling af de afgjorte nævnsbehandlede sager

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning	Fristafslag	Afvisning	I alt
Fri proces til sager i 1. instans	58	270	30	15	21	394
Fri proces til appelsager	15	64	16	4	6	105
Aktindsigtsklager*	1	0	0	0	0	1
International retshjælp	0	0	0	0	0	0

*Kategorien "bevilling" skal i forhold til aktindsigtsklager forstås som en afgørelse om helt eller delvis ændring af Civilstyrelsens afgørelse om aktindsigt.

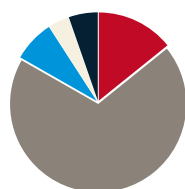
I kolonnerne for bevillinger og hjemvisning indgår også delvise bevillinger eller delvise hjemvisninger, hvilket også gælder for oversigterne vedrørende de enkelte bestemmelser i de følgende afsnit.

I kolonnen for stadfæstelse indgår også sager, hvor nævnet har stadfæstet Civilstyrelsens afslag på genoptagelse af en ansøgning om fri proces. I 2021 har nævnet stadfæstet 3 afgørelser om Civilstyrelsens afslag på genoptagelse. Alle 3 sager vedrørte fri proces til sager i 1. instans.

Kolonnen med afvisning dækker blandt andet over sager, hvor nævnet har afvist at behandle sagen under henvisning til, at ansøgningen eller klagen er indgivet for sent i forhold til retssagens hovedforhandling, eller hvor retssagen er afsluttet ved forlig, der omfatter sagens omkostninger. Kolonnen omfatter endvidere sager, hvor nævnet har stadfæstet Civilstyrelsens afgørelse om afvisning, og sager der er bortfaldet.

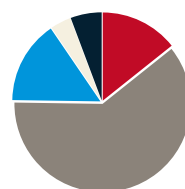
Fordelingen af afgjorte sager om fri proces til henholdsvis sager i 1. instans og appelsager er grafisk angivet i nedenstående figur:

Figur 6.2 Fri proces til sager i 1. instans

■ Bevillinger ■ Stadfæstelse
■ Hjemvisning ■ Fristafslag
■ Afvisning

Figur 6.3 Fri proces til appelsager

■ Bevillinger ■ Stadfæstelse
■ Hjemvisning ■ Fristafslag
■ Afvisning

6.1.2 Sagsbehandlingstiden

Procesbevillingsnævnet foretager årligt en opgørelse af sagsbehandlingstiden i nævnets tre afdelinger.

Sagsbehandlingstiden bliver beregnet som den tid, der går, fra Procesbevillingsnævnet modtager sagen, til den afsluttes, og heri indgår den tid, som medgår til indhentelse af nødvendige oplysninger mv.

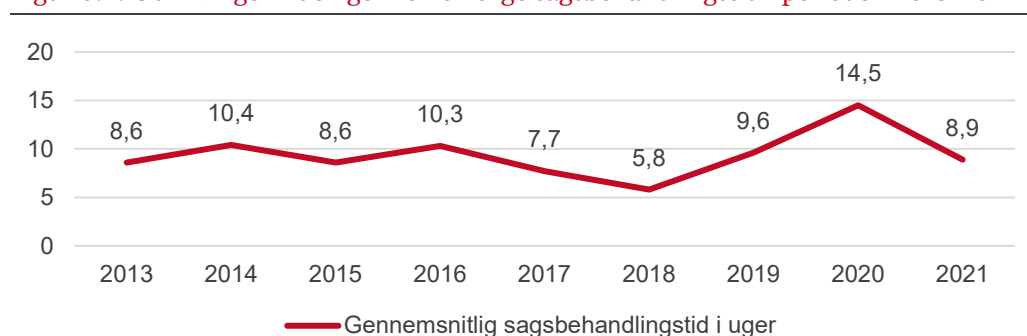
En opgørelse over sagsbehandlingstiden for 2021 (579 sager) i afdelingen for fri proces giver følgende resultat:

Tabel 6.3 Sagsbehandlingstiden

Sagsbehandlingstid	I alt
Under 4 uger	12 %
Under 6 uger	28 %
Under 8 uger	49 %
Under 10 uger	66 %
Under 12 uger	77 %
Under 14 uger	85 %
Under 16 uger	91 %
Alle	100 %
Antal sager i alt	579

Det bemærkes, at der i sagsbehandlingstiden indgår den tid, som er medgået til indhentelse af nødvendige bilag fra klageren, Civilstyrelsen og retterne samt eventuel kontradiktion.

Figur 6.4: Udviklingen i den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i perioden 2013-2021

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen for fri proces var i 2021 på 8,9 uger. Der er således tale om en forbedring på 5,6 uger i forhold til 2020, hvor den gennemsnitlige sagsbehandlingstid var højere end normalt i afdelingen, nemlig på 14,5 uger.

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen i 2020 var 8,4 uger, hvis man fratrækker de 10 % af sagerne med kortest sagsbehandlingstid og de 10 % af sagerne med længst sagsbehandlingstid.

Der er i afdelingen for fri proces sket en markant forbedring af sagsbehandlingstiden, der således er på niveau med årene forud for 2020.

Det er nævnets mål, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid ikke overstiger 8 uger.

6.1.3 Anmodning om genoptagelse

Procesbevillingsnævnet journaliserer anmodninger om genoptagelse og anmodninger om aktindsigt i særskilte sager.

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces har således udover de ovenfor nævnte antal sager på 666 i 2021 modtaget 88 anmodninger om genoptagelse af sager i afdelingen for fri proces.

Der henstod ved begyndelsen af året 17 uafsluttede sager om genoptagelse fra året før.

92 anmodninger om genoptagelse blev afsluttet i 2021 med en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 9,7 uger.

Der henstod herefter 13 uafsluttede genoptagelsessager ved årets afslutning.

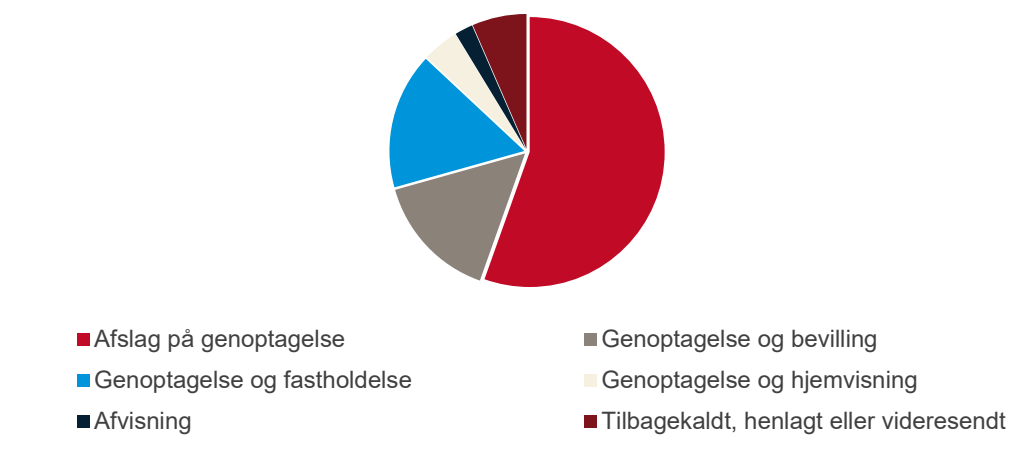
Nævnets afdeling for fri proces har bemyndiget afdelingsformanden til at meddele afslag på genoptagelse, når der ikke er grundlag for at genoptage behandlingen af en sag, fordi der ikke foreligger nye væsentlige oplysninger. Afdelingsformanden har endvidere bemyndigelse til at træffe afgørelse om genoptagelse og meddele yderligere fri proces i genoptagelsessager om påstandsudvidelse vedrørende de samme påstande, som det samlede nævn tidligere har meddelt fri proces til. Endelig er der bemyndigelse til, at afdelingsformanden træffer afgørelse om genoptagelse og meddeler fri proces til en betalingspåstand i sager, hvor det samlede nævn tidligere har meddelt bevilling til en anerkendelsespåstand.

Af de 92 afsluttede sager om genoptagelse blev 3 sager henlagt og 1 sag tilbagekaldt. 2 sager blev videresendt til Civilstyrelsen til videre foranstaltning.

52 sager blev behandlet af afdelingsformanden alene i henhold til ovennævnte bemyndigelser. I 4 sager besluttede afdelingsformanden at genoptage sagen og meddele yderligere fri proces. I 3 sager besluttede afdelingsformanden at genoptage sagen og hjemvise denne til fornyet behandling i Civilstyrelsen. Dette kan f.eks. være i situationer, hvor der bliver søgt om genoptagelse med henblik på at få fri proces til udvidelse af påstanden i sagen, men hvor der er tale om en helt ny erstatningspost, som hverken Civilstyrelsen eller Procesbevillingsnævnet tidligere har taget stilling til. I 45 sager besluttede afdelingsformanden at meddele afslag på genoptagelse, fordi der ikke forelå nye væsentlige oplysninger.

I 34 sager blev anmodning om genoptagelse behandlet på et nævnsmøde af det samlede nævn. I 10 af disse sager genoptog nævnet behandlingen af sagen og meddelte fri proces enten helt eller delvist. I 1 sag genoptog nævnet sagen og hjemviste denne til fornyet behandling i Civilstyrelsen. I 15 sager genoptog nævnet sagen, men fastholdt det tidligere meddelte afslag på fri proces. I 6 sager meddelte nævnet afslag på genoptagelse, fordi der ikke forelå nye væsentlige oplysninger. I 2 sager afviste nævnet anmodningen, fordi der var søgt om genoptagelse for sent.

Figur 6.5: Fordeling af afgjorte anmodninger om genoptagelse

Fornyede anmodninger om genoptagelse vedrørende samme fri proces-sag bliver journaliseret på samme sag som den første genoptagelsesansøgning, og nævnet har derfor udover de nye genoptagelsesansøgninger desuden modtaget og behandlet et ukendt antal fornyede genoptagelsesansøgninger.

6.1.4 Anmodning om aktindsigt

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces har i 2021 desuden modtaget 8 anmodninger om aktindsigt,

Der henstod ingen ubehandlede anmodninger om aktindsigt pr. 1. januar 2021.

7 anmodninger om aktindsigt blev afsluttet i 2021 med en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 1 uge. Der henstod herefter 1 uafsluttet sag om aktindsigt ved årets afslutning.

6.2 Fri proces til sager i 1. instans

6.2.1 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325

Nævnet har i 2021 realitetsbehandlet 54 sager efter retsplejelovens § 325.

Heraf omhandlede 7 sager betingelsen om, at ansøger ikke må have en retshjælpsforsikring, der dækker omkostninger forbundet med sagen.

Nævnet stadfæstede 4 sager under henvisning til, at denne betingelse ikke var opfyldt. I 2 af de 4 sager traf nævnet tillige afgørelse om stadfæstelse i henhold til retsplejelovens § 329. Nævnet hjemviste desuden 3 af sagerne til fornyet behandling i Civilstyrelsen under henvisning til, at nævnet fandt, at det var åbenbart, at sagens omkostninger ville overstige retshjælpsforsikringens maksimum, jf. retsplejelovens § 329.

De øvrige 47 sager vedrørte opfyldelsen af de økonomiske betingelser for fri proces.

Nævnet stadfæstede 40 sager om afslag på fri proces under henvisning til, at de økonomiske betingelser ikke var opfyldt. I 19 af de 40 sager traf nævnet tillige afgørelse om stadfæstelse i henhold til retsplejelovens § 329.

Nævnet hjemviste desuden 7 af sagerne til fornyet behandling i Civilstyrelsen.

I 4 af de 7 sager blev sagerne hjemvist, fordi nævnet fandt, at de økonomiske betingelser var opfyldt. Der var i disse sager fremsendt yderligere økonomiske oplysninger til Procesbevillingsnævnet i forbindelse med klagen over Civilstyrelsens afgørelse.

2 af sagerne blev hjemvist, fordi nævnet fandt, at der ikke var grundlag for at afslå fri proces under henvisning til, at sagens omkostninger kunne antages at blive uvæsentlige i forhold til indtægtsgrundlaget, jf. retsplejelovens § 325, stk. 2.

I 1 af de hjemviste sager fandt nævnet, at der var grundlag for at se bort fra, at de økonomiske betingelser ikke var opfyldt, jf. forarbejderne til retsplejelovens § 329. Nævnet hjemviste således sagen med henblik på Civilstyrelsens stillingtagen til, om de øvrige betingelser i retsplejelovens § 328 for at meddele fri proces var opfyldt.

6.2.2 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328

Nævnet har i 2021 realitetsbehandlet 250 sager efter retsplejelovens § 328.

Nævnet meddelte bevilling i 51 sager. Heraf var 36 af sagerne omfattet af bestemmelsen i retsplejelovens § 328, stk. 3, hvorefter lejere, arbejdstagere og skadelidte anses for at have rimelig grund til at føre proces i retssager i 1. instans om opsigelse eller ophævelse af boliglejemål eller ansættelsesforhold eller om personskade, medmindre forhold som nævnt i § 328, stk. 2, nr. 2-5, klart taler imod.

Nævnet stadfæstede 183 sager om afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328. Heraf var 80 af sagerne omfattet af retsplejelovens § 328, stk. 3. I 19 sager blev fri proces afslået under henvisning til, at retssagen udsprang af ansøgerens erhvervsvirksomhed, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1. I 4 sager stadfæstede nævnet afslag i retssager om ærekrænkelser, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 2. Af de i alt 183

stadfæstelser vedrørende retsplejelovens § 328 blev der i 18 sager tillige meddelt afslag efter retsplejelovens § 329.

Nævnet hjemviste 16 sager til Civilstyrelsen med henblik på fornyet behandling. Af de 16 sager blev 7 sager hjemvist, fordi nævnet fandt, at der ikke var grundlag for at afvise sagerne under henvisning til manglende aktuel procesrisiko. 3 sager blev hjemvist fordi nævnet fandt, at der ikke var grundlag for at afslå fri proces under henvisning til, at sagen kunne behandles ved et administrativt nævn eller privat tvistløsningsorgan, jf. retsplejelovens § 328, stk. 2, nr. 5. De resterende sager blev hjemvist til Civilstyrelsen af forskellige andre årsager.

De realitetsbehandlede 250 sager fordeler sig på følgende måde:

Tabel 6.4 Emnefordeling på realitetsbehandlede sager i 1. instans efter § 328

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Materielle emner			
Ansættelsesret	6	11	2
Erstatning, personskade	28	70	5
Erstatning, rådgiveransvar	0	1	0
Erstatning, andet	3	16	0
Familie- og arveret	3	10	0
Fast ejendom	1	1	0
Formueret	4	9	4
Forældremyndighed, bopæl og samvær	2	6	0
Lejeret	2	13	0
Skatteret	0	3	0
Sociale ydelser	1	3	1
Andet	1	11	2
Særlige afvejningshensyn*			
Erhvervsager (§ 328, stk. 4, nr. 1)	-	19	0
Injuriesager (§ 328, stk. 4, nr. 2)	-	4	0
Strafbart forhold (forarbejder til § 328)	-	6	2
I alt	51	183	16

* Kategorien "særlige afvejningshensyn" vedrører tilfælde, hvor der er begrænset adgang til fri proces efter særlige bestemmelser i retsplejelovens § 328, stk. 4, eller forarbejderne til § 328. Hvis nævnet meddeler bevilling i sådanne situationer vil sagen statistisk blive rubriceret under det relevante materielle emne.

6.2.3 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329

Nævnet har i 2021 realitetsbehandlet 51 sager alene om fri proces efter retsplejelovens § 329.

Nævnet meddelte bevilling i 5 sager.

I 42 sager stadfæstede nævnet afslag på fri proces alene i medfør af retsplejelovens § 329. 5 sager vedrørte betingelsen om, at fri proces kun undtagelsesvis kan gives til sager, der udspringer af ansøgerens erhvervsvirksomhed.

Nævnet hjemviste 4 sager til Civilstyrelsen med henblik på fornyet behandling.

De realitetsbehandlede sager fordeler sig på følgende måde:

Tablet 6.5 Emnefordeling på realitetsbehandlede sager i 1. instans efter § 329

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Materielle emner			
Ansættelsesret	0	1	0
Erstatning, personskade	4	18	0
Erstatning, rådgiveransvar	0	1	0
Erstatning, andet	0	8	2
Familie- og arveret	0	1	0
Fast ejendom	0	0	2
Formueret	0	2	0
Forældremyndighed, bopæl og samvær	0	0	0
Lejeret	0	1	0
Skatteret	0	3	0
Sociale ydelser	0	2	0
Udlændingeret	0	0	0
Andet	1	4	0
Særlige afvejningshensyn**			
Erhvervsager	-	1	0
Strafbart forhold	-	0	0
I alt	5	42	4

* Kategorien "særlige afvejningshensyn" vedrører tilfælde, hvor der er begrænset adgang til fri proces. Hvis nævnet meddeler bevilling i sådanne situationer vil sagen statistisk blive rubriceret under det relevante materielle emne.

6.2.4 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 336

Nævnet har i 2021 realitetsbehandlet 3 sager efter retsplejelovens § 336, hvorefter der kan ydes en ansøger, som har en retshjælpsdækning, der dækker omkostninger forbundet med sagen, godtgørelse fra statskassen af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, såfremt sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt kan begrunde, at omkostningerne ikke har kunnet afholdes inden for forsikringens maksimum, og de sædvanlige betingelser for fri proces endvidere er opfyldt.

I 2 sager stadfæstede nævnet Civilstyrelsens afslag på godtgørelse efter bestemmelsen, og i 1 sag blev der meddelt bevilling.

6.3 Fri proces til appelsager

6.3.1 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325

Nævnet har i 2021 realitetsbehandlet 23 sager efter retsplejelovens § 325.

Sagerne vedrørte opfyldelsen af de økonomiske betingelser for fri proces samt betingelsen om, at ansøger ikke må have en retshjælpsforsikring, der dækker omkostningerne forbundet med sagen.

Nævnet stadfæstede 1 sag under henvisning til, at ansøgeren havde en retshjælpsforsikring.

Nævnet stadfæstede 16 sager under henvisning til, at de økonomiske betingelser for fri proces ikke var opfyldt. I 2 af sagerne traf nævnet tillige afgørelse om stadfæstelse af afslag i henhold til retsplejelovens § 329.

Nævnet hjemviste 6 sager til Civilstyrelsen til fornyet behandling. I 5 af de 6 sager blev sagen hjemvist, fordi nævnet fandt, at der ikke var grundlag for at afslå fri proces under henvisning til, at sagens omkostninger kunne antages at blive uvæsentlige i forhold til indtægtsgrundlaget, jf. retsplejelovens § 325, stk. 2. I 1 af de hjemviste sager fandt nævnet, at der var grundlag for at se bort fra, at de økonomiske betingelser ikke var opfyldt, jf. forarbejderne til retsplejelovens § 329. Nævnet hjemviste således sagen med henblik på Civilstyrelsens stillingtagen til, om de øvrige betingelser i retsplejelovens § 328 for at meddele fri proces var opfyldt.

6.3.2 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328

Nævnet har i 2021 realitetsbehandlet 58 sager efter retsplejelovens § 328.

Nævnet meddelte bevilling i 8 sager.

Nævnet stadfæstede 40 sager om Civilstyrelsens afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328. I 4 af de 40 sager blev fri proces afslået under henvisning til, at retssagen udsprang af ansøgerens erhvervsvirksomhed, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1. Af de i alt 40 stadfæstelser vedrørende retsplejelovens § 328 blev der i 11 sager tillige meddelt afslag efter retsplejelovens § 329.

Nævnet hjemviste 10 sager til Civilstyrelsen med henblik på fornyet behandling. 5 af de 10 sager blev hjemvist med henblik på Civilstyrelsens stillingtagen til betingelserne for at meddele fri proces i medfør af retsplejelovens § 329. 3 af de 10 sager blev hjemvist, fordi nævnet fandt, at der ikke var grundlag for at afvise sagerne under henvisning til, at ansøgningen om fri proces var indgivet for sent.

De realitetsbehandlede sager fordeler sig som følger:

Tabel 6.6 Emnefordeling på realitetsbehandlede sager om appel efter § 328

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Materielle emner			
Erstatnings, personskade	1	11	1
Erstatning, andet	0	2	0
Familie- og arveret	0	3	0
Fast ejendom	1	2	0
Formueret	0	1	0
Forældremyndighed, bopæl og samvær	6	11	4
Lejeret	0	2	5
Skatteret	0	1	0
Sociale ydelser	0	1	0
Andet	0	1	0
Særlige afvejningshensyn*			
Erhvervsager (§ 328, stk. 4, nr. 1)	-	4	0
Injuriesager (§ 328, stk. 4, nr. 2)	-	0	0
Strafbart forhold (forarbejder til § 328)	0	1	0
I alt	8	40	10

*Kategorien "særlige afvejningshensyn" vedrører tilfælde, hvor der er begrænset adgang til fri proces efter særlige bestemmelser i retsplejelovens § 328, stk. 4, eller forarbejderne til § 328. Hvis nævnet meddeler bevilling i sådanne situationer vil sagen statistisk blive rubriceret under det relevante materielle emne.

6.3.3 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329

Nævnet har i 2021 realitetsbehandlet 14 sager om fri proces efter retsplejelovens § 329. Nævnet meddelte bevilling i 7 sager, og nævnet stadfæstede Civilstyrelsens afslag på fri proces efter denne bestemmelse i 7 sager.

De realitetsbehandlede sager fordeler sig på følgende måde:

Tabel 6.7 Emnefordeling på realitetsbehandlede sager om appel efter § 329

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Materielle emner			
Ansættelsesret	0	1	0
Erstatning, personskade	0	3	0
Familie- og arveret	0	1	0
Formueret	2	1	0
Lejeret	5	0	0
Sociale ydelser	0	1	0
I alt	7	7	0

6.3.4 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 336

Procesbevillingsnævnet har i 2021 ikke behandlet nogen sager efter retsplejelovens § 336, hvorefter der kan ydes en ansøger, som har en retshjælpsdækning, der dækker omkostninger forbundet med sagen, godtgørelse fra statskassen af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, såfremt sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt kan begrunde, at omkostningerne ikke har kunnet afholdes inden for forsikringens maksimum, og de sædvanlige betingelser for fri proces endvidere er opfyldt.

6.4 Klager over Civilstyrelsens afgørelser om aktindsigt

Procesbevillingsnævnet har i 2021 behandlet 1 klage over Civilstyrelsens afgørelse om aktindsigt. I sagen meddelte Procesbevillingsnævnet yderligere aktindsigt.

6.5 Klager over Civilstyrelsens afgørelser efter retshjælpsloven

Procesbevillingsnævnet har i 2021 ikke behandlet nogen klager over Civilstyrelsens afgørelse efter lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner.

Nævnsmøde i Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces

7.1 Generelt

Der er i dette kapitel beskrevet en række af de problemstillinger, som nævnet bliver præsenteret for i afdelingen for fri proces, og som har været særligt aktuelle i 2021. Der er i den forbindelse medtaget en beskrivelse af et fåtal af nævnets afgørelser. De valgte afgørelser er ikke repræsentative for nævnets samlede sagsbehandling og praksis i 2021, men må anses for nedslag, der alene tjener som eksempler for at tydeliggøre problemstillingerne og nævnets behandling heraf. For et overblik over nævnets samlede afgørelser, herunder meddelelse af bevillinger, henvises til kapitel 6 om nævnets virksomhed i 2021 i afdelingen for fri proces.

Reglerne om fri proces er i retsplejelovens kapitel 31 om retshjælp og fri proces. Bestemmelserne om fri proces, som nævnet træffer afgørelser efter, er navnlig i § 325 om de økonomiske betingelser for at opnå fri proces, i § 328 om de almindelige grunde til at meddele fri proces og i § 329 om de særlige grunde til at meddele fri proces. Nævnet træffer herudover i få sager afgørelse efter bestemmelserne i retsplejelovens § 336 om godtgørelse for udgifter, som allerede er afholdt eller pålagt i forbindelse med en retssag. Nævnet tager desuden i sjældne tilfælde stilling til ansøgninger om retshjælp efter reglerne i lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager ved internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner (retshjælpsloven). Reglerne er medtaget som bilag D, E og F til årsberetningen.

Ansøgninger om fri proces mv. efter ovennævnte bestemmelser skal indgives til Civilstyrelsen, og Procesbevillingsnævnet er i den forbindelse klageinstans i forhold til de afgørelser, som styrelsen træffer. Klage over et afslag på fri proces skal indgives til nævnet senest fire uger efter, ansøgeren har fået meddelelse om afslaget.

Domstolene kan også tage stilling til ansøgninger om fri proces i en række tilfælde, hvor Civilstyrelsen og Procesbevillingsnævnet ikke har kompetence til at træffe afgørelse, hvilket er nærmere reguleret i retsplejelovens § 327.

7.2 Økonomiske betingelser for fri proces

Det er efter retsplejelovens § 325, stk. 1, som udgangspunkt en betingelse for at opnå fri proces, at man opfylder de økonomiske betingelser, som er nærmere opregnet i bestemmelsens stk. 2-5. Betingelserne er bl.a., at ansøgeren ikke må have et såkaldt "indkomstgrundlag", der overstiger et bestemt niveau (indkomstgrænsen), der bliver reguleret årligt.

De nærmere regler om opgørelsen af indtægtsgrundlaget og den fastsatte indtægtsgrænse findes i bekendtgørelsen om fri proces. Bekendtgørelsen bliver ændret årligt, herunder så bl.a. indtægtsgrænsen kan justeres, men bestemmelserne om, hvorledes indtægten skal opgøres, er almindeligvis uændrede. Ved opgørelsen af indkomstgrundlaget har ansøgerens samlivsforhold betydning, idet indtægtsgrænsen er højere, hvis man er flere i husstanden. Det betyder, at indtægtsgrænsen for ægtefæller/samlevende er højere end for enlige, ligesom der beregnes et tillæg til indkomstgrundlaget for hvert hjemmeboende barn, eller hvert barn man i øvrigt i overvejende grad forsørger.

Udgangspunktet ved vurderingen af, om ansøgeren opfylder de økonomiske betingelser, er, om ansøgerens indtægtsgrundlag ifølge årsopgørelsen for det forrige kalenderår er under eller over indtægtsgrænsen, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 2. Det vil sige, at det i år 2022 er årsopgørelsen for 2020, der skal anvendes, mens det i 2021 var årsopgørelsen fra 2019, der skulle anvendes. For gifte og samlevende er det ægtefællernes/samlevenes samlede indkomst ifølge årsopgørelserne for forrige kalenderår, der er relevant. Indtægten opgøres som summen af den personlige indkomst efter personskattelovens § 3 med tillæg af summen af kapitalindkomsten efter personskattelovens § 4, aktieindkomsten efter personskattelovens § 4a og CFC-indkomsten efter personskattelovens § 4 b, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 1 og 2. Der ses dog bort fra kapitalindkomsten, aktieindkomsten og CFC-indkomsten, hvis summen heraf er negativ, jf. § 1, stk. 2, 2. pkt.

Afviager ansøgerens aktuelle indkomstforhold ifølge de foreliggende oplysninger væsentligt fra det, der er lagt til grund ved opgørelsen af indtægtsgrundlaget efter årsopgørelserne, lægges de tilsvarende aktuelle indkomstforhold til grund, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1. Efter fri procesmyndighedernes praksis vil en indtægtsændring på mindst 15 % over en periode på ca. 3 måneder, som udgangspunkt blive anset for at være en væsentlig ændring, og hvorefter de aktuelle indkomstforhold skal lægges til grund.

I 2021 var indtægtsgrænsen 344.000 kr. for enlige uden børn. For ansøgere, der levede i et samlivsforhold, var indtægtsgrænsen 437.000 kr. Hvis ansøgeren havde børn, herunder stedbørn og plejebørn, som enten boede hos ansøgeren eller i overvejende grad blev forsørget af ansøgeren, blev indtægtsgrænsen forhøjet med 60.000 kr. for hvert barn, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 3 og 4.

7.2.1 Uvæsentlige sagsomkostninger

Efter retsplejelovens § 325, stk. 2, opfylder en ansøger ikke de økonomiske betingelser for fri proces, hvis omkostningerne ved sagen må antage at blive uvæsentlige i forhold til ansøgerens indtægtsgrundlag.

Ved vurderingen af, om der i en sag er tale om uvæsentlige omkostninger, tager nævnet først stilling til, om ansøgeren har en så tilpas lav indtægt, at der allerede derfor ikke kan meddeles afslag på fri proces med henvisning hertil. Vurderingen af denne nedre indtægtsgrænse beregnes efter nævnets praksis ud fra den for klager relevante

indtægtsgrænse inklusiv eventuelle børnetillæg ganget med 3 og divideret med 7. Dette gælder både for enlige og samlevende. Omregningsfaktoren på 3/7 er begrundet i konthjælpsgrænsen.

Såfremt klagers årsindtægt overstiger den nedre indtægtsgrænse, skal der foretages en vurdering af, om sagens omkostninger vil komme til at udgøre mere end 5 % af klagers årsindtægt, da der i så fald ikke er grundlag for at meddele afslag på fri proces med henvisning til uvæsentlige sagsomkostninger.

Procesbevillingsnævnet har i sine afgørelser fra 2021 fastholdt denne praksis.

I visse sagstyper er det imidlertid nævnets praksis, at der som det klare udgangspunkt ikke gives afslag efter bestemmelsen om uvæsentlige sagsomkostninger, uanset omkostningerne forbundet med sagen måtte være beskedne.

I to sager, der blev behandlet på samme nævnmøde, fastholdt nævnet sin praksis, hvorefter der i familieretlige sager ikke gives afslag efter bestemmelsen om uvæsentlige sagsomkostninger

I den ene sag havde klager ansøgt om fri proces til en ankesag vedrørende samvær med parternes 8-årige fællesbarn.

Ved familierettens dom af 30. november 2020 var det blevet bestemt, at barnet skulle have samvær med ansøgeren tilnærmelsesvis i overensstemmelse med parternes til dels samstemmende påstande. Ansøger ønskede fri proces til en påstand om samvær med barnet i et yderligere, nærmere bestemt omfang. Civilstyrelsen havde givet afslag på fri proces under henvisning til, at sagens omkostninger var uvæsentlige i forhold til klagers indtægtsgrundlag, jf. retsplejelovens § 325, stk. 2.

Advokaten havde i klagen over Civilstyrelsens afgørelse navnlig anført, at der i forbindelse med sager om samvær ikke kan ske afvisning af ansøgningen om fri proces med henvisning til, at sagsomkostningerne vil være uvæsentlige i forhold til klagers indkomst.

I den anden sag havde klager ansøgt om fri proces til en ankesag vedrørende samvær med parternes 7-årige fællesbarn.

Ved familierettens dom var det blevet bestemt, at der ikke var grundlag for at ændre den afgørelse om samvær, der var blevet truffet af statsforvaltningen. Ansøgeren ønskede fri proces til en påstand om samvær med barnet i et yderligere, nærmere bestemt omfang. Civilstyrelsen havde givet afslag på fri proces under henvisning til, at sagens omkostninger var uvæsentlige i forhold til klagers indtægtsgrundlag, jf. retsplejelovens § 325, stk. 2.

Nævnet fandt, at en ansøgning om fri proces til en ankesag om samvær ikke kunne afslås med henvisning til, at sagens omkostninger ville være uvæsentlige. Nævnet hjemviste derfor sagerne til Civilstyrelsen med henblik på en vurdering af, om de øvrige betingelser for fri proces var opfyldt.

Sagerne blev behandlet på et nævnmøde den 15. april 2021.

Procesbevillingsnævnets afgørelser af 19. april 2021 (PBN 21/06622) (Civilstyrelsen 21-210-07746) og (PBN 21/06845) (Civilstyrelsen 20-210-07361).

7.3 De almindelige betingelser for fri proces

Efter retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. § 325, er det en betingelse for at meddele fri proces, at ansøgeren skønnes at have rimelig grund til at føre proces. I denne vurdering indgår blandt andet de momenter, der er nævnt i bestemmelsens stk. 2, det vil sige:

1. sagens betydning for ansøgeren,
2. udsigten til, at ansøgeren vil få medhold i sagen,
3. sagsgenstandens størrelse,
4. størrelsen af de forventede omkostninger og
5. muligheden for at få sagen behandlet ved Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, et administrativt nævn eller et privat tvistløsningsorgan, der er godkendt af erhvervsministeren.

Af forarbejderne til bestemmelsen er de forskellige momenter nærmere beskrevet, ligesom der nævnes en række sagstyper, hvor en vurdering af de forskellige momenter som udgangspunkt må føre til, at der meddeles henholdsvis gives afslag på fri proces.

I vurderingen af, om ansøgeren har udsigt til medhold i sagen, jf. § 328, stk. 2, nr. 2, fremgår det af forarbejderne til denne bestemmelse, at det skal være overvejende sandsynligt, at ansøgeren får medhold.

Efter den såkaldte formodningsregel i retsplejelovens § 328, stk. 3, anses en ansøger i sager i 1. instans om opsigelse eller ophævelse af boliglejemål eller ansættelsesforhold eller om personskade for at have rimelig grund til at føre proces, medmindre forhold som nævnt i stk. 2, nr. 2-5, klart taler herimod.

Efter bestemmelserne i § 328, stk. 4, kan fri proces efter stk. 1-3 kun undtagelsesvis gives til 1) sager, der udspringer af ansøgerens erhvervsvirksomhed, eller 2) sagsøgeren i sager om ærekrænkelse, medmindre en ærekrænkelse af en vis grovhed er udbredt gennem et massemedium eller i øvrigt til en videre kreds.

Det er herudover en grundlæggende betingelse for fri proces, at ansøger har en aktuel procesrisiko.

7.3.1 Aktuel procesrisiko

Der er hverken i retsplejelovens bestemmelser om fri proces eller i forarbejderne hertil anført noget krav om aktuel procesrisiko. Det er imidlertid med reglerne om fri proces helt grundlæggende forudsat, at der foreligger en aktuel procesrisiko, når man søger om fri proces. Dette følger navnlig af, at reglerne i retsplejelovens kapitel 31 om fri proces alene finder anvendelse på retssager, der behandles i den borgerlige retsplejes former.

Kravet om aktuel procesrisiko omtales i visse tilfælde som et krav om, at der foreligger en "aktuel tvist" og i visse tilfælde omtales alene, at der "skal foreligge en procesrisiko". *Aktuel procesrisiko* er dog mest retvisende, idet der herved henvises til både kravet om

tvistens aktualitet og det forhold, at der skal være en procesøkonomisk risiko forbundet med denne tvist.

Udgangspunktet er således, at der skal foreligge en aktuel tvist, hvilket bl.a. betyder, at modpartens stillingtagen til – herunder hel eller delvis bestridelse af klagers krav – skal foreligge som en oplysning på sagen, når man søger om fri proces. Denne betingelse gælder dog alene, for så vidt sagen endnu ikke er anlagt. Når sagen først er anlagt, vil de forskellige omstændigheder, der fører til, at der ikke længere består en tvist mellem parterne, ikke i sig selv kunne føre til, at der ikke foreligger en aktuel procesrisiko. Det afgørende i den forbindelse er i stedet, om der fortsat består en procesøkonomisk risiko i forbindelse med sagen, altså om klager fortsat kan blive pålagt at betale omkostninger eller andre udgifter i forbindelse med sagen.

Kravet om aktuel procesrisiko har givet sig til udtryk på en række meget forskelligartede områder i nævnets praksis. Aktuel procesrisiko har således været overvejet bl.a. i forbindelse med sager, hvor ankefristen er udløbet, anken er afvist, sagen er forliget, sagen er hævet, søgsmålsfristen er udløbet og i sager, hvor klager har en mandatar.

Ansøger havde ikke en aktuel procesrisiko i en sag, der fortsat verserede ved en administrativ myndighed

Ansøgeren ønskede at anlægge sag mod et jobcenter, som den 12. og 25. april 2018 havde truffet afgørelser om afslag på hjælp til henholdsvis etablering af og indskud til et lejemål. Ankestyrelsen havde imidlertid ved afgørelser af 24. august 2018 og 4. september 2018 hjemvist sagerne til fornyet behandling i jobcenteret, hvor der endnu ikke var truffet nogen nye afgørelser.

Civilstyrelsen havde afslået at tage stilling til ansøgningen om fri proces under henvisning til, at klageren ikke på det foreliggende grundlag havde en aktuel procesrisiko. Procesbevillingsnævnet besluttede at meddele afslag på fri proces og med henvisning til, at der ikke forelå en aktuel procesrisiko.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 6. maj 2021 (PBN 21/08988) (Civilstyrelsen 19-210-02550).

Der foreligger efter nævnets praksis også en aktuel procesrisiko, selvom den almindelige ankefrist er udløbet, men det kræver almindeligvis, at ansøgningen om fri proces er indgivet til Civilstyrelsen inden udløbet af ankefristen. Denne praksis har baggrund i Højesterets afgørelse, der er trykt i UfR 2001.48, og eftersom klageren må formodes at have en rimelig forventning om at opnå oprejsningsbevilling, hvis der bliver meddelt fri proces.

Der kan også foreligge en aktuel procesrisiko, selvom ansøger har fået afvist sagen fra domstolene. Det gælder f.eks. i et tilfælde, hvor fogedretten har afvist at behandle ansøgers krav efter reglerne om betalingspåkrav, men hvor der fortsat vil kunne anlægges en almindelig civil sag herom.

Der forelå en aktuel procesrisiko, selvom fogedretten havde afvist sagen

Ansøgeren ønskede fri proces til en betalingspåstand på 760.000 kr. Ansøger havde indleveret et betalingspåkrav med en hovedstol på 760.000 kr., som fogedretten havde afvist at behandle, hvilken afgørelse Østre Landsret havde stadfæstet.

Civilstyrelsen havde med henvisning til, at der ikke forelå en aktuel procesrisiko, truffet afgørelse om, at styrelsen ikke fandt grundlag for at behandle ansøgningen om fri proces.

Procesbevillingsnævnet fandt, at det måtte kunne lægges til grund, at fogedrettens og landsrettens afvisning af klagerens betalingspåkrav skyldtes, at hovedstolen på 760.000 kr. oversteg beløbsgrænsen i retsplejelovens kapitel 44 a, jf. retsplejelovens § 477 c, stk. 1, og at det forhold, at fogedretten og landsretten havde afvist at fremme sagen som en betalingspåkravssag, ikke kunne begrunde, at der ikke forelå en aktuel procesrisiko, da det ikke udelukkede, at sagen i stedet ville kunne anlægges som en almindelig civil sag.

Procesbevillingsnævnet hjemviste på denne baggrund sagen til Civilstyrelsen således at styrelsen kunne tage stilling til, om betingelserne for at meddele fri proces var opfyldt.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 1. september 2021 (PBN 21/13765) (Civilstyrelsen 20-210-06302).

7.3.2 Rimelig grund og formuleringen af påstande

Fri proces gives til en påstand. Når Procesbevillingsnævnet efter retsplejelovens § 328 vurderer, om ansøgeren har rimelig grund til at føre proces, er det derfor den ansøgte påstand, nævnet tager stilling til. Det sker ikke sjældent, at der ansøges om fri proces til påstande, der væsentligt overstiger, hvad der er rimelig grund til at føre proces om, herunder navnlig udsigt til at få medhold i. Ansøgeren bør derfor altid tilstræbe at ansøge om fri proces til en påstand, der i det hele er rimelig grund til at føre proces om.

Der blev meddelt fri proces til den laveste af 16 ansøgte påstande i en personskadesag

Nævnet modtog en klage over Civilstyrelsens afslag på fri proces til en sag om erhvervsevnetab. Der var ved advokat søgt om fri proces til en principal betalingspåstand vedrørende et erhvervsevnetab på 90 %, subsidiært 15 øvrige betalingspåstande vedrørende et erhvervsevnetab på henholdsvis 85 %, 80 % osv. indtil 15 %.

Den principale påstand om et erhvervsevnetab på 90 % var kun sparsomt begrundet, og der var ikke anført nogen særskilt begrundelse til støtte for de subsidiære påstande udover, at for det tilfælde, at Procesbevillingsnævnet ikke fandt grundlag for fri proces til en påstand om et erhvervsevnetab på 90 %, anmodede ansøger om fri proces til en påstand om et erhvervsevnetab på 85 % osv.

Sagen rejste spørgsmålet, hvordan Procesbevillingsnævnet skulle forholde sig til en ansøgning, der indeholdt 1 principal og 15 subsidiære påstande i en sag af udpræget skønsmæssig karakter, herunder om det ville være procesledende at vælge mellem de ansøgte påstande.

Civilstyrelsen havde i sin afgørelse anført, at styrelsen havde bedt ansøgeren om at oplyse, hvilken af de anførte påstande, ansøgeren agtede at nedlægge under sagen, og at ansøgeren havde oplyst, at man påtænkte at nedlægge den højeste påstand, der kunne opnås fri proces til. Civilstyrelsen anførte, at da ansøgeren ikke havde præciseret sin påstand yderligere, skulle styrelsen i forbindelse med en realitetsvurdering af sagen tage stilling til, om ansøgeren havde udsigt til medhold i, at ansøgerens erhvervsevnetab udgjorde minimum 15 % og helt op til 90 %. Civilstyrelsen anførte herefter, at styrelsen efter fast praksis var meget tilbageholdende med at meddele fri proces til en skønsmæssigt fastsat påstand, som styrelsen vurderer, at ansøgeren har udsigt til at få medhold i, idet en sådan afgørelse i vidt omfang må anses for at være procesledende.

Nævnet besluttede at meddele fri proces til den laveste af de ansøgte påstande, der angik et erhvervsevnetab på 15 %. Efter sagens oplysninger og det, der var anført i ansøgningen og klagen, fandt nævnet på det foreliggende grundlag, at betingelserne for at meddele fri proces til de øvrige ansøgte påstande 1 til 15 efter de anførte bestemmelser ikke var opfyldt.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 25. maj 2021 (PBN 21/09346) (Civilstyrelsen 20-210-06033).

7.3.3 Sager der udspringer af et strafbart forhold

Det følger af forarbejderne til retsplejelovens § 328, at der som udgangspunkt ikke meddeles fri proces til sager, der udspringer af et forsætligt strafbart forhold, som ansøgeren ved endelig dom er fundet skyldig i, medmindre det krav, som er rejst mod ansøgeren, er åbenbart urimeligt. Det følger endvidere af forarbejderne, at ovenstående også omfatter erstatningskrav for uagtsomme overtrædelser af færdselsloven.

Afslag i en erstatningssag, hvor der var tale om en uagtsom overtrædelse af færdselsloven

Ansøgeren ønskede fri proces til en erstatningssag, der var anlagt af en modbilists forsikringsselskab mod ansøgeren med påstand om betaling af 73.527 kr. Erstatningssagen udsprang af, at ansøgeren i forbindelse med et færdselsuheld havde ført en ikke-forsikret personbil og ikke havde overholdt den ubetingede vigepligt, hvilket hun senere var blevet idømt en bøde for under en straffesag.

Civilstyrelsen havde meddelt afslag på fri proces under henvisning til, at ansøgeren ikke havde rimelig grund til at føre proces, idet hun ikke havde udsigt til medhold, jf. retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2.

Procesbevillingsnævnet fandt, at erstatningssagen efter ordlyden af forarbejderne til retsplejelovens § 328 om strafbart afslag udsprang af et strafbart forhold, selvom der alene var tale om en uagtsom overtrædelse af færdselsloven, og at kravet i øvrigt ikke var åbenbart urimeligt, hvorfor ansøgeren skulle meddeles et afslag med henvisning til, at sagen udsprang af et strafbart forhold.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 2. februar 2022 (PBN 21/00112) (Civilstyrelsen 20-210-07016).

7.3.4 Anke i familieretlige sager

Retten kan efter retsplejelovens § 327, stk. 1, meddele fri proces i sager om samvær og bopæl i 1. instans, og efter retsplejelovens § 327, stk. 3, til ankesager, såfremt ansøgeren har fået helt eller delvist medhold i den foregående instans, og modparten har anket sagen. I ankesager, som ikke behandles i den forenklede familieproces, og som er anket af ansøgeren, fordi han ikke fik medhold i 1. instans, er det derimod fri procesmyndighederne, der har kompetence til at meddele fri proces.

Sager om forældremyndighed har efter deres karakter altid stor betydning for sagens parter. I bemærkningerne til retsplejelovens § 328, stk. 2, nr. 1, nævnes bl.a. sager om forældremyndighed, hvor ansøgeren risikerer at miste forældremyndigheden eller del i forældremyndigheden, som et eksempel på en sag, som har så afgørende betydning for ansøgeren, at det normalt vil være udslagsgivende, herunder selv om ansøgeren har tabt sagen i første instans og nu ansøger om fri proces til ankesagen. Det fremgår dog endvidere, at særlige omstændigheder kan begrunde, at udgangspunktet fraviges, og at der dermed ikke gives fri proces. Sådanne særlige omstændigheder kan navnlig bestå i oplysninger om, at ansøgeren har udøvet vold over for barnet eller har misbrugt barnet seksuelt, eller – hvis der er tale om et stort barn (som udgangspunkt over 12 år) – om, at barnet klart ønsker at bo hos den anden af forældrene.

Selvom udgangspunktet i sådanne sager efter forarbejderne er, at der skal meddeles fri proces, vil det i praksis altid bero på en konkret vurdering, om der er grundlag for at meddele fri proces til ankesagen, og der vil i den vurdering også kunne lægges vægt på andre forhold end sagens betydning for ansøgeren, herunder bl.a. hensynet til barnet og processens betydning for barnets tarv.

Afslag på fri proces, selvom der blev foretaget en lempelig vurdering

Ansøgeren (moren) ønskede fri proces til en ankesag mod sin tidligere samlever med påstand om, at parrets to døtre på 9 og 11 år skulle have samvær med hende. Faren havde fuld forældremyndighed, og klager havde ikke set døtrene siden primo 2017, hvor samværet var ophørt. Familieretten havde besluttet – under hensyn til parternes høje konfliktniveau samt døtrenes udtalelse til den børnesagkyndige psykolog om, at de ikke ønskede at have samvær med ansøgeren – at der ikke skulle fastsættes samvær mellem ansøger og døtrene. Ansøger ankede herefter sagen til landsretten, i hvilken forbindelse Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces under henvisning til retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2. Ud fra sagens noget sparsomme oplysninger måtte det lægges til grund, at ansøgeren ikke tidligere havde fået en domstolsprøvelse af spørgsmålet om ophør af samvær.

Procesbevillingsnævnet fandt, at der ikke – selv ud fra en lempelig vurdering af betingelserne for fri proces – kunne meddeles klager fri proces, idet der ikke var rimelig grund til at føre proces, herunder ikke udsigt til, at klager ville få medhold i landsretten.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 12. februar 2021 (PBN 21/02454) (Civilstyrelsen 20-210-07410).

7.3.5 Formodningsreglen

Efter den såkaldte formodningsregel i retsplejelovens § 328, stk. 3, anses en ansøger i sager i 1. instans om opsigelse eller ophævelse af boliglejemål eller ansættelsesforhold eller om personskade for at have rimelig grund til at føre proces, medmindre forhold som nævnt i stk. 2, nr. 2-5, klart taler herimod. Hvorvidt der er tale om en sag ”om opsigelse eller ophævelse af boliglejemål eller ansættelsesforhold eller om personskade” er ikke altid uomtvistet. For så vidt angår personskader, finder formodningsreglen kun anvendelse, hvis sagen, der ønskes fri proces til, *omhandler* selve personskaden, herunder erstatningen herfor. Det er ikke tilstrækkeligt, at sagen *udspringer* af en personskade. Efter nævnets praksis anses sager om, hvorvidt der er begået rådgivningsfejl af eksempelvis advokater i personskadesager, ikke for at være omfattet af formodningsreglen, idet der dog foretages en mere lempelig vurdering af, om klager har rimelig grund til at føre proces.

Sag vedrørende erstatningskrav rejst mod egen læge for manglende anmeldelse til arbejdsskademyndighederne var ikke omfattet af formodningsreglen i retsplejelovens § 328, stk. 3.

Sagen drejede sig om, hvorvidt ansøgers tidligere læge var erstatningsansvarlig for det tab, som ansøgeren måtte have lidt som følge af manglende anmeldelse af ansøgers psykiske symptomer til Arbejdsmarkedets Erhvervssikring.

Ansøgeren havde igennem en årrække arbejdet som direktør i egen virksomhed, hvortil der var tilknyttet selvstændige vognmænd. I forbindelse med en økonomisk krise i virksomheden var ansøgeren nødsaget til at afslutte samarbejdet med en række af de tilknyttede selvstændige vognmænd, i hvilken forbindelse ansøger oplevede en række hændelser, hvor flere af de selvstændige vognmænd truede ansøger på livet. Ansøger gik på et tidspunkt herefter til egen læge.

Det var ansøgers opfattelse, at ansøgers læge burde have anmeldt ansøgers psykiske gener som en arbejdsskade til Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, og at ansøger havde lidt et økonomisk tab som følge af den manglende anmeldelse, idet ansøger først 3 år efter sin konsultation hos egen læge fik anmeldt og efterfølgende anerkendt de psykiske gener som en arbejdsskade.

Civilstyrelsen havde behandlet sagen efter formodningsreglen i retsplejelovens § 328, stk. 3. Nævnet stadfæstede afgørelsen med en ændret hjemmel, jf. retsplejelovens § 328, stk. 1 og 2, jf. § 325.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 10. maj 2021 (PBN 21/10381) (Civilstyrelsen 21/210-07905).

7.3.6 Sager, der udspringer af ansøgerens erhverv

Efter retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1, kan fri proces efter stk. 1-3 kun undtagelsesvis gives til sager, der udspringer af ansøgerens erhvervsvirksomhed. Om hensynet bag denne bestemmelse fremgår det af forarbejderne, at arbejdet med retssager anses for at indgå i de almindelige driftsomkostninger for en erhvervsvirksomhed, og at udgifter til retssager i forbindelse med indkomsterhvervelsen er fradragsberettigede. Erhvervsdrivende bør således indregne udgifter til retssager i deres driftsomkostninger og om nødvendigt sørge for forsikringsdækning. Det fremgår dog også af forarbejderne, at der i overensstemmelse med det sociale sigte med fri proces-ordningen i særlige tilfælde skal kunne gives fri proces til mindre erhvervsdrivende, herunder navnlig når retssagen angår virksomhedens eksistensgrundlag. Vurderingen af, om der er tale om en ”mindre erhvervsdrivende”, beror på en konkret vurdering, hvor der i nævnets praksis f.eks. kan

lægges vægt på virksomhedens omsætning og antal ansatte. Hvorvidt en klager har virksomheden som sin fuldtidsbeskæftigelse, hører omvendt ikke til i vurderingen af, om der er tale om en "mindre erhvervsdrivende".

Afslag på fri proces til en kørelærer i en sag om personskadeerstatning

Ansøger ønskede fri proces til en sag om erstatning efter en ulykke. Ansøger var kommet til skade under sit arbejde som selvstændig kørelærer. Der var tale om en enkeltmandsvirksomhed. Civilstyrelsen havde behandlet sagen efter retsplejelovens § 328, stk. 3.

Da ulykken skete, mens klager underviste en elev, skulle nævnet først tage stilling til, om sagen udsprang af klagers kørelærervirksomhed, og om der i givet fald var grundlag for undtagelsesvist at se bort herfra. Nævnet fandt i den konkrete sag, at sagen udsprang af klagers erhvervsvirksomhed, og at klager var en "mindre erhvervsdrivende", men at selve retssagen ikke angik forhold, der havde betydning for virksomhedens fortsatte eksistens eller havde væsentlig betydning for klagers fremtidige virke, hvorfor der ikke var grundlag for undtagelsesvist at se bort fra sagens erhvervsmæssige karakter. Procesbevillingsnævnet stadfæstede herefter Civilstyrelsens afslag på fri proces med ændret hjemmel, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 16. februar 2021 (PBN 20/02933) (Civilstyrelsen 20-210-05768).

7.4 De særlige betingelser for fri proces

Efter retsplejelovens § 329 kan fri proces gives, når særlige grunde taler for det. Det gælder navnlig, hvis sagen er af principiel karakter, af almindelig offentlig interesse, eller hvis sagen har væsentlig betydning for ansøgers sociale eller erhvervsmæssige situation. Det fremgår af forarbejderne til retsplejelovens § 329, at sager af principiel karakter eller almindelig offentlig interesse navnlig vil være sager, der rejser hidtil uafklarede lovfortolknings spørgsmål, sager af mere indgribende betydning over for enkeltpersoner eller grupper samt sager, hvor afgørelsen vil kunne tjene som præjudikat ved senere tilfælde.

Ved vurderingen af, om en sag kan anses for principiel, vil der med udgangspunkt i den ovenfor anførte definition blive lagt vægt på, hvorpå afgørelsen af sagen vil bero. Vil afgørelsen bero på en konkret vurdering af en række nærmere omstændigheder på baggrund af et retligt grundlag, der ikke giver anledning til fortolknings tvivl, vil sagen ikke kunne anses for principiel. Det forhold, at en sag har offentlig interesse, medfører heller ikke i sig selv, at sagen har principiel karakter. Er der derimod tale om, at der er tvivl om forståelsen og anvendelsen af retsregler, der er afgørende for tvistens løsning, vil sagen kunne anses for at være af principiel karakter.

Fri proces til en række ankesager vedrørende opsigelse af lejemål, der var begrundet i reglerne om regulering af boligsammensætningen i udsatte boligområder og ghettoer

Ansøgerne var blevet opsagt fra deres lejemål, der lå i et område, der var blevet optaget på den såkaldte ghettoliste den 1. december 2018, og hvor 60 procent af lejlighederne som følge heraf på længere sigt skulle sælges eller nedrives, da området den 1. januar 2021 ville blive anset som en hård ghetto, hvis ikke beboersammensætningen var blevet ændret inden da. Da ansøgerne ikke ville fraflytte lejemålet, indbragte udlejer sagerne for boligretten.

Ansøgerne havde i boligretten gjort gældende, at opsigelsen skulle tilsidesættes som retsstridig, idet den udgjorde usaglig forskelsbehandling på grund af deres etnicitet. De anførte, at forudsætningen for opsigelsen var almenboliglovens § 61 a, stk. 2, og at denne bestemmelse var udtryk for racediskrimination i lovform. De mente derfor, at opsigelsen burde tilsidesættes i medfør af grundlovens § 70, lov om etnisk ligestilling § 3, stk. 1, EMRK art. 14 og 8 samt tillægsprotokol 1, art 1, og FN's Konvention om racediskrimination art. 1, 3 og 5.

Boligretten fandt ikke, at bestemmelsen i almenboliglovens § 61 a, stk. 2, generelt eller at opsigelsen af lejerne konkret kunne anses som usaglig forskelsbehandling eller diskrimination på grund af etnicitet. Boligretten udtalte bl.a.:

"Det kan lægges til grund, at bestemmelsen sammen med de øvrige bestemmelser, der vedrører reguleringen af beboersammensætningen i boligområder, er vedtaget efter folketingets sædvanlige lovprocedure, herunder med inddragelse af høringssvar fra relevante organisationer. De omhandlede bestemmelser i almenboligloven og de skete opsigelser på [...]vej må anses som led i en mangeårig, strukturel planlægning på nationalt plan, som har til formål at fremme befolkningens uddannelsesniveau, beskæftigelsesomfang og velfærd samt at modvirke kriminalitet og dannelse af parallelsamfund. Det kan endvidere lægges til grund, at der samtidig med opsigelse af [ansøgerne] skete opsigelse af samtlige lejemål i opgangene [...] uden hensyntagen til beboernes etnicitet. Ved valget af, hvilke opgange, der skulle ombygges, indgik en række hensyn, herunder ændring af beboersammensætningen, størrelsen af de lejligheder, som var beliggende i disse opgange, antallet af lejligheder i opgangene, opgangenes placering i gavlene af de fire berørte boligblokke, og opgangenes beliggenhed i umiddelbar tilknytning til [...]vej med adgang til parkeringspladser og muligheden for at etablere et rationelt byggeforløb. Det kan endelig lægges til grund, at opsigelserne er proportionale, idet der er givet tilbud om genhusning og tilsagn om friholdelse for flytteudgifter, og da alternativet efter den lovgivning som [udlejningsboligerne] er forpligtet til at følge var, at der på længere sigt skulle ske salg eller nedrivning af 60 % af lejlighederne i boligområdet. Efter det anførte, og i øvrigt af de af udlejer anført grunde, finder boligretten ikke, at der efter en almindelig standard om forbud mod forskelsbehandling eller efter de anførte retskilder i grundlovens § 70, lov om etnisk ligestilling § 3, stk. 1, Racediskrimination art. 1, 3 og 5, foreligger direkte eller indirekte diskrimination på grund af etnicitet af [ansøgerne] i forbindelse med opsigelsen. Det tilføjes herved, at retsvirkningen af overtrædelse af de anførte bestemmelser i lov om etnisk ligestilling, EMRK og FN's Konvention om Racediskrimination er, at der kan være krav på erstatning eller godtgørelse, men formentlig ikke, at en opsigelse er ugyldig. Særligt med hensyn til, om almenboligloven § 61 a og bestemmelsens forhold til grundlovens § 70 tilføjes, at opsigelsen, som oven for anført, er sket efter reglerne i almenlejelovens § 85, stk. 1, nr. 1. Der er på denne baggrund ikke grundlag for at fravige udgangspunktet om, at opsigelsen af [ansøgerne] er lovlig, og at de skal fraflytte deres lejlighed beliggende [...]."

Boligretten gav derfor udlejer medhold i, at ansøgerne skulle fraflytte lejemålene.

Civilstyrelsen havde meddelt afslag på fri proces med henvisning til, at sagen ikke var principiel, fordi rettens bedømmelse af ansøgernes sager afhang af en konkret vurdering af, hvorvidt modpartens opsigelse af deres lejemål udgjorde ulovlig forskelsbehandling på grund af etnisk oprindelse, og at denne konkrete vurdering efter styrelsens opfattelse heller ikke havde almindelig offentlig interesse.

Procesbevillingsnævnet ændrede Civilstyrelsens afgørelse og meddelte bevilling efter retsplejelovens § 329.

Procesbevillingsnævnets afgørelser af 20. september 2021 (PBN 21/17644 m.fl.) (Civilstyrelsen 21-210-07673 m.fl.).

7.5 Andre problemstillinger

7.5.1 Biintervention

Det sker ikke sjældent, at fri proces-myndighederne modtager ansøgninger om fri proces til at biintervenere i en retssag. Ved biintervention rejses der ikke noget nyt krav i sagen, og biintervenienten er ikke part i sagen, men indtræder efter retsplejelovens § 252, stk. 1, til støtte for en af sagens parter. Betingelsen for, at biintervention kan finde sted, er, at retten har givet tilladelse til, at der kan ske indtrædelse, jf. retsplejelovens § 252, stk. 3. Biintervention er ifølge retsafgiftslovens § 4 afgiftsfri, men da retten efter retsplejelovens § 252, stk. 4, kan tillægge eller pålægge den indtrædende sagsomkostninger, vil der kunne foreligge en aktuel procesrisiko i forbindelse med biinterventionen, og som følge heraf vil der også kunne meddeles fri proces.

Ved vurderingen af, om der kan meddeles fri proces til en biintervenient, foretages i praksis en meget konkret vurdering af, om der er rimelig grund til at føre proces (i form af biintervention), herunder om ansøgerens retstilling med rimelighed kræver, at vedkommende indtræder under sagen, herunder at biintervention har selvstændig betydning for sagen.

Afslag på fri proces til at biintervenere i en arbejdsskadesag anlagt af et forsikringsselskab mod Ankestyrelsen

Ansøger ønskede fri proces til som skadelidt at indtræde ved biintervention til støtte for Ankestyrelsen i en arbejdsskadesag anlagt af et forsikringsselskab mod Ankestyrelsen angående en afgørelse om erstatning for varigt mén som følge af skadelidtes arbejdsulykke.

Ansøger havde i 2018 pådraget sig en diskusprolaps i lænderyggen, da han i forbindelse med sit arbejde var i færd med at løfte et autosæde på ca. 40 kg ud af en varebil. Hændelsen blev af arbejdsskademyndighederne anerkendt som en arbejdsskade.

Ved afgørelse af 29. oktober 2020 havde Ankestyrelsen fastsat klagers varige mén til 12 procent. Den 12. marts 2021 anlagde det erstatningsudbetalende forsikringsselskab sag mod Ankestyrelsen med påstand om principalt, at Ankestyrelsen skulle anerkende, at klager ved arbejdsulykken pådrog sig et varigt mén på ikke mere end 8 procent.

Ansøger ønskede fri proces til at biintervenere i sagen. Ansøger gjorde i den forbindelse navnlig gældende, at sagen havde væsentlig betydning for klagers sociale og erhvervsmæssige situation, ligesom forsikringsselskabet ønskede sagen forelagt Retslægerådet, hvorved klager med fri proces ville have mulighed for at komme med bemærkninger til bevisførelsen.

Civilstyrelsen havde den 13. september 2021 meddelt afslag med henvisning til retsplejelovens § 329. Nævnet stadfæstede Civilstyrelsens afgørelse.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 3. december 2021 (PBN 21/23138) (Civilstyrelsen 21-210-08860).

7.5.2 Inhabilitet

Hvis Civilstyrelsen er part i en sag, kan styrelsen ikke tage stilling til en ansøgning om fri proces fra en part i samme sag på grund af principperne om inhabilitet. Almindeligvis oversendes ansøgningen om fri proces i sådanne tilfælde til Justitsministeriets departement, der tager stilling til ansøgningen i sådanne tilfælde.

Ophævelse og hjemvisning på grund af myndighedsinhabilitet i en sag anlagt af politiet mod klageren, fordi Civilstyrelsen var indtrådt som sagsøgende part i sagen

Civilstyrelsen havde meddelt ansøger afslag på fri proces ved en afgørelse den 15. januar 2021. Ansøgeren påklagede afgørelsen til Procesbevillingsnævnet. Sagen omhandlede fri proces til en sag om regres anlagt af politiet vedrørende et af Erstatningsnævnet tilkendt beløb til den forurettede i en straffesag, hvor ansøgeren blandt andet var dømt for drabsforsøg.

Det har tidligere været politiet, der rejste og førte disse regressager, men ved cirkulæreskrivelse nr. 10059 af 21. december 2020 til Civilstyrelsen og politiet om ændret forretningsgang vedrørende udbetaling og regres af erstatning fra staten til ofre for forbrydelser fremgik, at Civilstyrelsen med virkning fra 1. januar 2021 forestod udbetalingen af erstatningsbeløb, som Erstatningsnævnet efter lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser havde tilkendt, og traf afgørelse om, hvorvidt der var grundlag for at søge regres for erstatningsbeløbet hos skadevolderen. Videre fremgik det, at politiet overdrog til Civilstyrelsen alle sager, der var blevet sendt til Kammeradvokaten for udtagelse af stævning inden den 1. januar 2021, og hvor der pr. 1. januar 2021 endnu ikke var afsagt dom.

I den sag, som ansøgeren ønskede fri proces til, var Civilstyrelsen derfor formelt set indtrådt som part i den anlagte sag den 1. januar 2021. Byretten oplyste desuden adspurgt, at Civilstyrelsen var indtrådt som sagsøger i sagen. Civilstyrelsens afgørelse om fri proces var truffet den 15. januar 2021.

Nævnet fandt, at Civilstyrelsen under disse omstændigheder var inhabil ved behandlingen af spørgsmålet om fri proces. Procesbevillingsnævnet hjemviste derfor sagen til styrelsen, således at styrelsen kunne tage stilling til den videre behandling af sagen.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 16. april 2021 (PBN 21/01514) (Civilstyrelsen 20-210-07004).

7.5.3 Egentligt fejlskøn

Der meddeles efter praksis som udgangspunkt ikke fri proces i tilfælde, hvor ansøgningen om fri proces er afslået, og klager efterfølgende har fået helt eller delvist medhold i sin påstand, medmindre fri proces-myndighedernes afgørelser er udslag af et egentligt fejlskøn. En ansøger, der har fået afslag på fri proces af Procesbevillingsnævnet, kan således anmode om genoptagelse af sagen med henblik på at få fri proces til den nu endeligt afsluttede sag. I sådanne tilfælde vil nævnet vurdere, om der blev foretaget et egentligt fejlskøn i forbindelse med nævnets tidligere behandling af sagen. Fejlskønsvurderingen foretages på grundlag af de oplysninger, der var forelagt nævnet, da afgørelsen blev truffet. Vidneforklaringer, der er afgivet under hovedforhandlingen af sagen, tillægges således ikke betydning for vurderingen. Nævnets praksis er ganske restriktiv.

Genoptagelse og fri proces til en afsluttet sag, hvor nævnet havde foretaget et fejlskøn

Procesbevillingsnævnet stadfæstede i oktober 2019 Civilstyrelsens afgørelse efter retsplejelovens § 328, stk. 1, om ikke at meddele klageren fri proces til en sag mod en tidligere ægtefælle om tilsidesættelse af en bodelingsaftale.

I marts 2021 søgte klageren sagen genoptaget under henvisning til, at klageren i februar 2021 havde fået medhold i sagen ved byretten.

Byretten havde truffet sin afgørelse ud fra hovedsageligt samme oplysninger, som havde været forelagt nævnet i forbindelse med den oprindelige behandling af sagen, og byretten var kommet frem til det modsatte resultat af nævnets vurdering, herunder navnlig vedrørende en retlig problemstilling om bristede forudsætninger.

Nævnet fandt, at der havde været tale om et egentligt fejlskøn, og at der derfor var grundlag for at fravige udgangspunktet om, at der ikke meddeles fri proces i en situation, hvor klageren efter afslag på fri proces får helt eller delvist medhold ved dom.

Nævnet genoptog derfor sagen og meddelte bevilling i medfør af retsplejelovens § 328.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 16. april 2021 (PBN 21/06291) (Civilstyrelsen 19-210-03075).

En ansøger, der har fået afslag på fri proces af Civilstyrelsen, men aldrig påklaget afslaget til Procesbevillingsnævnet, vil under samme omstændigheder kunne anmode Civilstyrelsen om genoptagelse af sagen. Fastholder Civilstyrelsen afslaget, vil Civilstyrelsens afgørelse kunne påklages til nævnet, men nævnets vurdering af, om Civilstyrelsen har foretaget et egentligt fejlskøn, vil være yderst tilbageholden.

Civilstyrelsen havde ikke foretaget et egentligt fejlskøn

Ansøgerne, der begge var arvinger i et dødsbo, søgte oprindeligt fri proces til en sag mod en genstandslegatar i samme dødsbo om tilbagebetaling af et pengebeløb til dødsboet. Civilstyrelsen meddelte den 7. september 2019 afslag på fri proces under henvisning til, at ansøgerne ikke havde rimelig grund til at føre proces, idet de ikke havde udsigt til medhold i sagen. Civilstyrelsens afgørelse blev ikke påklaget til Procesbevillingsnævnet.

Ved byrettens dom af 8. februar 2021 fik ansøgerne medhold i sagen, hvorfor ansøgerne anmodede Civilstyrelsen om genoptagelse af sagen. Civilstyrelsen genoptog herefter sagen, men fastholdt ved afgørelse af 25. marts 2021 afgørelsen af 7. september 2019 under henvisning til, at Civilstyrelsen ikke i 2019 havde foretaget et egentligt fejlskøn. Ansøgerne påklagede Civilstyrelsens afgørelse af 25. marts 2021 til Procesbevillingsnævnet.

Nævnet fandt ikke, at Civilstyrelsen havde begået et egentligt fejlskøn, og stadfæstede derfor Civilstyrelsens afgørelse.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 21. maj 2021 (PBN 21/09088) (Civilstyrelsen 19-210-02407)

7.6 Kommunikation

Du kan få nærmere information om behandling af alle sager i Procesbevillingsnævnet og herunder i afdelingen for fri proces på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Du kan desuden få en række praktiske informationer om behandling af sager om fri proces mv. på Civilstyrelsens hjemmeside – sagsområdet fri proces – på www.civilstyrelsen.dk.

Hvis du i øvrigt har spørgsmål til behandling af en sag om fri proces, er du også altid velkommen til at kontakte Procesbevillingsnævnet enten via mail til post@procesbevillingsnaevnet.dk, post@pbn.dk eller på telefon 33 12 13 20.

8.1 Litteratur om appeltilladelser

8.1.1 Bøger

- Jens Anker Andersen: Auktioner, 3. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 1996, side 451-454 og 456-463.
- Bernhard Gomard m.fl.: Fogedret, 4. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 1997, side 416-417.
- Jens Anker Andersen: Tvangsfuldbyrdelse, 3. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 1997, side 314-316 og 319-320.
- Ole Dybdahl og Hans Kardel, under medvirken af Susanne Gamberg, Hanne Lübeck Johansen og Kristine Queitsch: Procesbevillinger (GadJura), 1998.
- Torben Jensen: Højesteret og retsplejen, (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 1999, side 43-44, 46, 49-51, 74-75, 104-105, 140-141, 144, 167-188, 191-192, 200-205, 210, 215-221, 228-229, 445-446.
- Bjarne Christensen: Dommeren i det 20. århundrede – Dommerforeningens 100 års jubilæum (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2000, side 337-338.
- Eva Smith: Civilproces – Grundlæggende regler og principper, 4. udgave (GadJura) 2000, side 240-243.
- Peter Germer: Statsforfatningsret, 5. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2012, side 16-17.
- Bernhard Gomard og Michael Kistrup: Civilprocessen, 8. udgave (Karnov Group) 2020, side 53-54, 63-65, 77, 672-695, 754-766.
- Michael Kistrup, Peter Møgelvang-Hansen og Lars Lindenchrone Petersen: Fogedsager, 6. udgave (Karnov Group) 2020.
- Christian Dahlager: Civile retssager, 2. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2015, side 36.
- Jens Peter Christensen, Jørgen Albæk Jensen og Michael Hansen Jensen: Grundloven med kommentarer (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2015, side 67 og 231.
- Jens Peter Christensen, Jørgen Albæk Jensen og Michael Hansen Jensen: Dansk Statsret, 3. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2020, side 111, 128, 154-155 og 265.
- Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen, Lasse Højlund Christensen og Clement Salung Petersen: Den civile retspleje, 5. udgave (Hans Retizels Forlag) 2020, side 388 ff., 465, 474, 479 ff., 507ff.
- Hanne Kjærulff og Niels Fenger: Appeltilladelser, (Jurist- og Økonomforbundets Forlag), 2017.
- Lars Lindenchrone Petersen og Erik Werlauff: Dansk retspleje, 8. udgave (Karnov Group) 2020, side 27 ff., 396 ff., 413.
- Jon Fridrik Kjølbro: Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere, 5. udgave (Jurist- og Økonomforbundet Forlag) 2020, side 167, 168, 216, 532, 791, 806-807, 810.
- Jørgen Jochimsen: Hovedforhandling i straffesager, 4. udgave (Karnov Group) 2018.
- Kommenteret Retsplejelov, 10. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2018, Bind I, side 53-76 (kommentar til kapitel 1a. Procesbevillingsnævnet) samt kommentarer til de enkelte hjemler for appeltilladelser.

- Lars Lindencrone Petersen og Anders Ørgaard: Konkursloven med kommentarer, 14. udgave (Karnov Group) 2018, side 254.
- Michael Kistrup, Jakob Lund Poulsen, Jens Røn og Thomas Rørdam: Straffeprocessen, 3. udgave (Karnov Group) 2018, side 37 ff., 188, 898.

8.1.2 Artikler

- Jens Anker Andersen i Fuldmægtigen 1990, side 83-86: Gælder den nye appelbegrænsning i små sager også for fogedrets- skifterets- og tinglysningsafgørelser?
- Karen Dyekjær-Hansen i Lov&Ret 1992, nr. 2, side 4-6: Ingen ideelle løsninger når det gælder tredje instans bevilling.
- Jørgen Jochimsen i Ugeskrift for Retsvæsen 1992 B, side 97-105: De nye regler om appelbegrænsning i civile retssager.
- Bernhard Gomard i Lov&Ret 1995, nr. 6, side 18-25: Pragmatik, principper og internationalisering i 1990'ernes procesret.
- Eva Smith i Lov&Ret 1995, nr. 8, side 14-17: Ny lov, der stækker Højesteret baseret på urigtige oplysninger.
- Bjørn Westh i Lov&Ret 1995, nr. 8, side 17-18: Ikke hold i Eva Smith's kritik, Kommentar.
- Thomas Rørdam i Lov&Ret 1996, nr. 6, side 29-32: Anke-praksis i strid med Folketingets forudsætning.
- Kristine Queitsch i Ugeskrift for Retsvæsen 1997 B, side 12-18: Nogle bemærkninger om appelbegrænsning i civile retssager – 10.000 kr.s grænsen.
- Ivan Larsen i Ugeskrift for Retsvæsen 1997 B, side 221-223: Ankebegrænsninger i de tidligere statsadvokatsager.
- Bent Unmack Larsen i Advokaten 1997, nr. 9, side 178-179: Procesbevillingsnævnets praksis.
- Steen Bønsing i Ugeskrift for Retsvæsen 1997 B, side 531-535: Procesbevillingsnævnets retlige status – kommentar til UfR 1997.1062 H.
- Jonas Christoffersen og Jakob Fink Nielsen i Ugeskrift for Retsvæsen 1999 B, side 387-394: Om kære til Højesteret i civile sager.
- Niels Viltoft, Benedikte Holberg og Lone Dahl Frandsen i Ugeskrift for Retsvæsen 2000 B, side 380: Den særlige Klageret i 60 år.
- Mads Østergaard og Jørgen Nørgaard i Ugeskrift for Retsvæsen 2002 B, side 491-501: Procesbevillingsnævnets tilladelse til appel til Højesteret af sagsomkostningsafgørelser i civile sager.
- Erik Werlauff i Juristen 2003, nr. 8, side 296-308: At søge procesbevilling.
- Jonas Christoffersen i Lov&Ret 2003, nr. 6, side 7ff: Hvem skal lempe retsafgiften?
- Ole Dybdahl i Ugeskrift for Retsvæsen 2003 B, side 284-286: Reform af Den Særlige Klageret og Procesbevillingsnævnet.
- Kim K. Gabriel i Ugeskrift for Retsvæsen 2004 B, side 314-321: Udlændingelovens § 50 i praksis.
- Jens Røn i Juristen 2007, nr. 6, side 203-207: En ny småsagsproces.
- Marianne Højgaard Pedersen i Juristen 2009, nr. 2, side 31-35: Procesbevillingsnævnet efter domstolsreformen.
- Peter Juul Agergaard i Advokaten 2011, nr. 3, side 38-41: Højesteret skaber klarhed om kære af sagsomkostninger.

- Jon Stokholm i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2011, side 17-18: Indtryk fra to år som formand i Procesbevillingsnævnet.
- Thomas Elholm i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2013, side 23-41: Procesbevillingens betydning for strafferetten.
- Henrik Waaben i Advokaten 2014, nr. 9, side 22-24: Det principielle skal stå i flammeskrift.
- Hanne Kjærulff og Kristian Seierøe: Retsplejelovens § 389 a – en ny regel om kærebegrænsning af byrettens afgørelser under en civil sags hovedforhandling eller forberedelse, offentliggjort den 17. december 2014 på Procesbevillingsnævnets hjemmeside.
- Niels Fenger og Hanne Kjærulff i Ugeskrift for Retsvæsen 2016 B, side 108: Retsplejelovens § 389 a om kære af byrettens afgørelser under hovedforhandlingen og dennes forberedelse – status efter halvandet år.
- Niels Fenger i Ugeskrift for Retsvæsen 2016 B, side 239: Retsplejelovens § 368 a og afvisning af udsigtsløse anker.
- Per Magid i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2016, side 29-30: lagttagelser fra arbejdet som medlem af Procesbevillingsnævnet.
- Henrik Waaben i U 2017B.72/2: Anmeldelse af Kjærulff og Fenger, Appeltilladelser.
- Sofie-Amalie Gregaard Brandi og Cecilie Boel Winther i Ugeskrift for Retsvæsen 2017 B, side 231: Varetægtsfængsling i praksis.
- Sofie-Amalie Gregaard Brandi og Cecilie Boel Winther i Ugeskrift for Retsvæsen 2019 B, side 80: Rejseforbehold i straffesager.
- Anne Buhl Bjelke i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2018, side 30-32: Procesbevillingsnævnet er mere end skildvagt for Højesteret.
- Søren Højgaard Mørup i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2018, side 33-35: Gode begrundelser i ansøgninger om appeltilladelse – nogle praktiske vink til ansøgere.
- Anne Almose Røpke i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2020, side 34-37: Ikke alle advokater er opmærksomme på retsplejelovens § 368 a.
- Nichlas Madsen i Ugeskrift for Retsvæsen 2022 B, side 31: Sagsomkostninger i småsager om krav på kompensation i henhold til EU-forordning 261/2004, der afsluttes forud for rettens udarbejdelse af fortegnelse.

8.2 Litteratur om fri proces

8.2.1 Bøger

- Frederik Chr. Schydt: Fri proces, (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 1992, side 243-323.
- Bernhard Gomard og Michael Kistrup: Civilprocessen, 8. udgave (Karnov Group) 2020, side 673-681.
- Astrid Mavrogenis: Fri proces – Retshjælp, (Karnov Group Denmark A/S), 2012.
- Christian Dahlager: Civile retssager, 2. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2015, side 58.
- Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen, Lasse Højlund Christensen og Clement Salung Petersen: Den civile retspleje, 5. udgave (Hans Reitzels Forlag) 2020, side 527 ff.
- Jon Fridrik Kjølbro: Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere, 5. udgave (Jurist- og Økonomforbundet Forlag) 2020, side 162, 514, 564, 565, 757-758, 908-909, 1300.
- Kommenteret Retsplejelov, 10. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag), 2018, Bind I, side 864-888 (kommentar til §§ 325-336).

8.2.2 Artikler

- Holger Kallehauge i Ugeskrift for Retsvæsen 1973 B, side 153-167: Nogle bemærkninger om fri proces.
- Jens Røn i Juristen 2006, nr. 5, side 175-185: Nye love – nye regler om sagsomkostninger, retshjælp og fri proces.
- Jens Røn i Juristen 2007, nr. 6, side 203-207: En ny småsagsproces.
- Cecilie Maarbjerg Qvist og Louise Falkenberg i Juristen 2010, nr. 4, side 114-120: Nogle bemærkninger om behandlingen af fri proces sager.
- Asger Bagge-Jørgensen i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2018, side 36-38: Lidt om begrundelse, tillid og tryghed.
- Mads Krøger Pramming i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2020, side 38-40: Lidt om den gode klage.

Bilag A

Retsplejelovens kapitel 1 a. Procesbevillingsnævnet

§ 22

Procesbevillingsnævnet behandler ansøgninger om meddelelse af anden- og tredjeinstansbevilling efter regler i denne lov og anden lovgivning.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet behandler endvidere klager over afslag på fri proces efter regler i denne lov og afslag på retshjælp efter lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner.

§ 23

Nævnet består af 5 medlemmer, en højesteretsdommer (formand), en landsdommer, en byretsdommer, en advokat med møderet for Højesteret og en universitetslærer i retsvidenskab eller en anden jurist med særlig videnskabelig uddannelse. Beskikkelsen af de fire førstnævnte medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis Højesteret, landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Kongen beskikker efter indstilling fra justitsministeren medlemmerne for en periode på to år. Et medlem har ret til genbeskikkelse for yderligere to år. Herudover kan genbeskikkelse ikke finde sted.

Stk. 2. I sager om meddelelse af appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser består nævnet af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat. Beskikkelsen af de 3 medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet.

Stk. 1, 3.-5. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Ved afgørelse af klager over afslag på fri proces består nævnet af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat. Beskikkelsen af de 3 medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Stk. 1, 3.-5. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Der beskikkes en eller flere suppleanter for hvert af nævnets medlemmer. Stk. 1-3 finder tilsvarende anvendelse.

§ 24

Nævnets medlemmer kan kun afsættes efter de regler, der gælder for dommere. Et medlem udtræder, når betingelserne for medlemmets beskikkelse bortfalder.

§ 25

Procesbevillingsnævnet fastsætter selv sin forretningsorden.

Stk. 2. Der kan i forretningsordenen fastsættes regler om indhentning og videregivelse af oplysninger til brug ved sagernes behandling. Der kan endvidere bl.a. fastsættes bestemmelser om skriftlig votering og om, at formanden (afdelingsformanden) kan træffe visse nærmere bestemte afgørelser på nævnets vegne, eller at sager om meddelelse af appeltilladelse til landsretten kan afgøres af tre af nævnets medlemmer, nemlig en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat.

§ 26

Procesbevillingsnævnet offentliggør hvert år en beretning om sin virksomhed.

Stk. 2. Til Procesbevillingsnævnet knyttes et sekretariat.

Stk. 3. Domstolsstyrelsen varetager Procesbevillingsnævnets bevillingsmæssige og administrative forhold.

Bilag B

Bekendtgørelse nr. 294 af 25. marts 2019 om forretningsorden for Procesbevillingsnævnet

I medfør af § 25 i lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 1.284 af 14. november 2018, fastsættes:

Procesbevillingsnævnet

§ 1

Procesbevillingsnævnet består af 3 afdelinger. Procesbevillingsnævnets afdeling for appelltilladelser behandler ansøgninger om meddelelse af anden- og tredjeinstansbevilling (appeltilladelse), bortset fra appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser. Ved behandling af ansøgninger om meddelelse af appeltilladelse består nævnet af 5 medlemmer, en højesteretsdommer (formand), en landsdommer, en byretsdommer, en advokat med møderet for Højesteret og en universitetslærer i retsvidenskab eller en anden jurist med særlig videnskabelig uddannelse, jf. dog stk. 2 og §§ 10-12.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnets afdeling for appelltilladelser vedrørende familierettens afgørelser behandler ansøgninger om meddelelse af appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser. Ved behandling af disse ansøgninger består nævnet af 3 medlemmer, en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat, jf. dog §§ 13-14.

Stk. 3. Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces behandler klager over afslag på fri proces og afslag på retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer. Ved behandling af klager over afslag på fri proces og afslag på retshjælp består nævnet af 3 medlemmer, en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat, jf. dog §§ 15-16.

Stk. 4. Ledelsen af nævnets administrative funktioner varetages af nævnets formand med bistand af et sekretariat, som denne antager.

Forberedelse af nævnsbehandlingen

§ 2

Nævnets formand og afdelingsformænd drager omsorg for sagernes forberedelse med bistand fra nævnets sekretariat.

§ 3

Ansøgning om appelltilladelse og klage over afslag på fri proces eller retshjælp skal være skriftlig og angive de grunde, som ansøgeren eller klageren vil påberåbe sig. Henvendelsen skal ledsages af kopi af den eller de afgørelser, der er truffet vedrørende sagen, samt kopier af dokumenter, der i øvrigt er af betydning for sagens afgørelse. Procesbevillingsnævnet kan anmode ansøgeren eller klageren om at tilvejebringe yderligere oplysninger til brug for sagens behandling.

Stk. 2. En ansøger eller en klager kan anvende blanketter til ansøgning om appelltilladelse og klage over afslag på fri proces. Blanketter med vejledning er tilgængelige på Procesbevillingsnævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Stk. 3. Sekretariatet bistår om nødvendigt en ansøger eller en klager, som ikke er repræsenteret ved advokat, med udfærdigelse af ansøgningen eller klagen.

Stk. 4. En ansøgning eller klage, der er sendt med digital post, skal være modtaget i nævnets sekretariat inden udgangen af det døgn, hvor ansøgnings- eller klagefristen udløber. Dette gælder, også hvor fristen udløber på en lørdag, søndag eller helligdag.

Såfremt en ansøgning eller klage indgives med almindelig post, skal ansøgningen eller klagen dog være modtaget inden kontortids ophør kl. 15.00 på den dag, hvor ansøgnings- eller klagefristen udløber. Udløber fristen på en lørdag, søndag eller helligdag, skal ansøgningen eller klagen indgivet med almindelig post være modtaget inden kl. 15.00 på den forudgående arbejdsdag. Beregning af ansøgnings- eller klagefristen sker i øvrigt i overensstemmelse med retsplejelovens regler om anke- og kærefrister. Nævnet kan i en appeltilladelsessag bortse fra en fristoverskridelse, hvis retsplejelovens betingelser herfor er opfyldt. Ved en klage over et afslag på fri proces eller retshjælp kan nævnet bortse fra en fristoverskridelse, hvis denne er undskyldelig.

§ 4

Sekretariatet anerkender modtagelsen af ansøgningen eller klagen.

Stk. 2. I sager vedrørende appeltilladelse underrettes modparten om ansøgningen. Er anklagemyndigheden modpart, sker underretningen i overensstemmelse med skriftlige retningslinjer aftalt mellem Procesbevillingsnævnet og anklagemyndigheden. I sager vedrørende appeltilladelse og sager vedrørende fri proces og retshjælp sker der herudover underretning af den registrerede i overensstemmelse med reglerne i databeskyttelsesforordningens artikel 12–14, jf. dog databeskyttelseslovens §§ 22 og 23. Formanden eller afdelingsformanden bestemmer, i hvilke tilfælde en modpart skal anmodes om at fremkomme med eventuelle bemærkninger inden en nærmere angiven frist.

Stk. 3. Nævnet kan indhente en udtalelse fra Civilstyrelsen i anledning af en klagesag.

§ 5

Formanden eller afdelingsformanden afgør, om akterne fra den forudgående behandling af sagen skal indhentes.

Stk. 2. Nævnet kan til brug for behandling af en sag anvende akter fra tidligere sager ved nævnet vedrørende samme retstvist, uanset om akterne vedrører en ansøgnings-sag eller en klagesag.

Nævnsbehandling – fælles bestemmelser

§ 6

Nævnets afgørelser træffes ved møder i nævnet. Møderne afholdes almindeligvis en gang ugentlig. Sagerne til behandling på mødet udsendes til medlemmerne senest ugedagen før. Hastende sager kan dog udsendes med kortere frist. Forhandlingerne foregår mundtligt. Formanden eller afdelingsformanden kan dog i særlige tilfælde træffe bestemmelse om en anden behandlingsform.

Stk. 2. Spørgsmål om inhabilitet afgøres efter retsplejelovens regler herom.

§ 7

Nævnets møder er ikke offentlige.

Stk. 2. Sagens parter har ikke adgang til møderne.

Stk. 3. Efter formandens eller afdelingsformandens bestemmelse kan møderne overværes af medarbejdere i sekretariatet.

§ 8

Formanden og afdelingsformanden i de 3 afdelinger kan uden forelæggelse for nævnet tage stilling til behandlingen af henvendelser, som falder uden for nævnets kompetence.

Stk. 2. Formanden og afdelingsformanden kan herudover i særlige grupper af tilfælde i henhold til skriftlige retningslinjer træffe afgørelse på nævnets vegne uden forelæggelse for nævnet. Disse skriftlige retningslinjer fastsættes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed i de 3 respektive afdelinger, dog således at formanden og afdelingsformanden skal være en del af flertallet.

§ 9

I tilfælde af et medlems forfald indkaldes om muligt medlemmets suppleant.

Behandling af ansøgninger i nævnets afdeling for appeltilladelser**§ 10**

I tilfælde af forfald for formanden og dennes suppleant ledes forhandlingerne af landsdommeren og i tilfælde af også dennes forfald af det ældste tilstedeværende medlem af nævnet.

§ 11

Har medlemmer og suppleanter forfald, kan nævnet træffe beslutning, hvis 3 medlemmer er til stede.

Stk. 2. Beslutninger træffes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed. I tilfælde af stemmelighed er formandens stemme afgørende.

Stk. 3. Ethvert tilstedeværende medlem kan kræve behandlingen af en sag udsat, hvis nævnet ikke er fuldtalligt.

§ 12

I henhold til skriftlige retningslinjer, fastsat af formanden med tilslutning fra mindst 2 andre medlemmer, kan afgørelse i særlige grupper af tilfælde i sager om meddelelse af appeltilladelse til landsretten træffes af en underafdeling bestående af 3 af nævnets medlemmer, nemlig en landsdommer (formand for underafdelingen), en byretsdommer og en advokat. Hvert af de i sagens behandling deltagende medlemmer kan dog i disse tilfælde kræve en sag behandlet i det samlede nævn.

Behandling af ansøgninger i nævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser**§ 13**

I tilfælde af forfald for afdelingsformanden og dennes suppleant ledes forhandlingerne af byretsdommeren.

§ 14

Har medlemmer og suppleanter forfald, kan nævnet træffe beslutning, hvis 2 medlemmer er til stede.

Stk. 2. Beslutninger træffes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed. Hvis afgørelsen træffes af 2 medlemmer, kræves enighed.

Stk. 3. Ethvert tilstedeværende medlem kan kræve behandlingen af en sag udsat, hvis nævnet ikke er fuldtalligt.

Behandling af klager i nævnets afdeling for fri proces**§ 15**

I tilfælde af forfald for afdelingsformanden og dennes suppleant ledes forhandlingerne af byretsdommeren.

§ 16

Har medlemmer og suppleanter forfald, kan nævnet træffe beslutning, hvis 2 medlemmer er til stede.

Stk. 2. Beslutninger træffes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed. Hvis afgørelsen træffes af 2 medlemmer, kræves enighed.

Stk. 3. Ethvert tilstedeværende medlem kan kræve behandlingen af en sag udsat, hvis nævnet ikke er fuldtalligt.

Genoptagelse og protokollering

§ 17

Nævnet kan på begæring omgøre en afgørelse, såfremt der foreligger væsentlige nye oplysninger.

§ 18

Nævnets beslutninger indføres i en særlig protokol.

Stk. 2. Ethvert medlem kan kræve at få tilført protokollen en kort begrundelse for sin stemmeafgivning.

Underretning og aktindsigt

§ 19

Nævnets afgørelse meddeles ansøgeren eller klageren uden angivelse af, hvilke medlemmer der har deltaget i sagens behandling, og hvorledes de har stemt.

Stk. 2. I meddelelsen om nævnets afgørelse begrundes afgørelsen med henvisning til indholdet af de bestemmelser, der giver hjemmel for meddelelse af appeltilladelse, fri proces eller retshjælp.

Stk. 3. Meddelelse om afgørelsen underskrives af formanden eller afdelingsformanden eller af den, som disse bemyndiger hertil.

Stk. 4. Der gives i sager vedrørende appeltilladelse underretning om afgørelsen til en modpart i sagen, der er underrettet eller hørt i anledning af ansøgningen eller klagen.

Stk. 5. Der gives i sager vedrørende appeltilladelse tillige underretning til den eller de retter, som har truffet afgørelse i sagen.

Stk. 6. Der gives i sager vedrørende fri proces og retshjælp tillige underretning til Civilstyrelsen. Meddelelse om bevilling af fri proces i verserende retssager gives tillige til den ret, der behandler sagen.

§ 20

Aktindsigt meddeles af formanden eller afdelingsformanden i overensstemmelse med bestemmelserne i retsplejelovens §§ 41-41 h, 255 a og 729 a-729 d med de fornødne tillem্পninger.

Stk. 2. Begæring om indsigt i registerede i medfør af databeskyttelsesforordningen behandles efter reglerne i forordningens artikel 12 og artikel 15, jf. dog databeskyttelseslovens § 22.

Ændringer

§ 21

Ændringer i nævnets forretningsorden forudsætter enstemmighed.

Ikrafttræden

§ 22

Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. april 2019.

Stk. 2. Bekendtgørelse nr. 512 af 22. maj 2018 om forretningsorden for Procesbevillingsnævnet ophæves.

Bilag C

Oversigt over bestemmelser i retsplejeloven om meddelelse af appeltilladelse

Kapitel 16.

Almindelige bestemmelser om procesmåden

§ 148 a.

Borgerlige retssager, sager om forbud eller påbud i en borgerlig sag og sager om optagelse af bevis om borgerlige krav anlægges og behandles ved anvendelse af en digital sagsportal, som domstolene stiller til rådighed. Enhver skriftlig henvendelse om sagen skal ske på domstolenes sagsportal, jf. dog stk. 3-6.

Stk. 2. En digital meddelelse anses for at være kommet frem, når den er tilgængelig for retten.

Stk. 3. Sager i medfør af udlændingeloven anlægges og behandles ikke på domstolenes sagsportal. Betalingspåkrav og indsigelser mod betalingspåkrav, jf. kapitel 44 a, indleveres ikke på domstolenes sagsportal, jf. dog stk. 8. Fremkommer der rettidigt indsigelser mod kravet, eller træffer fogedretten afgørelse om genoptagelse, jf. § 477 e, stk. 1 eller 5, og har fordringshaveren anmodet om, at retssagsbehandling indledes uden indlevering af stævning, jf. § 477 b, stk. 4, nr. 3, overgår sagen til behandling på domstolenes sagsportal.

Stk. 4. Vurderer retten, at der foreligger særlige forhold, som gør, at en part, skønsmand m.v. ikke må forventes at kunne anvende domstolenes sagsportal, beslutter retten, at den pågældende fritages fra at anvende domstolenes sagsportal. Rettens beslutning om fritagelse fra at anvende domstolenes sagsportal eller afslag herpå kan ikke uden Procesbevillingsnævnets tilladelse indbringes for højere ret. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til kære, hvis beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller af afgørende betydning for den, der ansøger om kæretilladelse, og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve af en højere ret. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet, inden 2 uger efter at beslutningen er truffet.

Stk. 5. Retten kan i øvrigt, når der foreligger særlige forhold, beslutte, at en sag ikke skal anlægges og behandles eller et processkrift eller et andet dokument ikke skal fremsendes ved anvendelse af domstolenes sagsportal.

Stk. 6. Vedkommende retspræsident kan, når der foreligger særlige forhold, beslutte, at rettens sager eller en del heraf i en nærmere afgrænset periode ikke skal behandles på domstolenes sagsportal.

Stk. 7. Beslutninger efter stk. 5 og 6 kan ikke indbringes for højere ret.

Stk. 8. Justitsministeren kan fastsætte regler om, at betalingspåkrav, jf. kapitel 44 a, kære af afgørelser, som træffes af Tinglysningsretten og fogedretten, og kære af afgørelser, som træffes af skifteretten i andre sager end dem, der efter dødsboskiftelovens § 98, ægtefælleskiftelovens § 2, stk. 4, og konkurslovens § 243 behandles efter den borgerlige retspleje, skal indleveres og behandles ved anvendelse af domstolenes sagsportal.

Stk. 9. Domstolsstyrelsen kan fastsætte nærmere regler om anvendelse af domstolenes sagsportal.

Kapitel 23.

Delafgørelser i civile sager

§ 253.

Retten kan bestemme, at forberedelsen eller hovedforhandlingen foreløbig skal begrænses til en del af det krav, som sagen angår, eller, hvor sagen omfatter flere krav eller spørgsmål, til et af disse.

Stk. 2. Retten kan træffe særskilt afgørelse om en del af det krav, som sagen angår. Omfatter sagen flere krav eller spørgsmål, kan retten træffe særskilt afgørelse om et af disse.

Stk. 3. Særskilte afgørelser om modkrav eller krav, over for hvilke der er fremsat modkrav, kan kun fuldbyrdes, hvis retten i afgørelsen har truffet bestemmelse om, at afgørelsen mod eller uden sikkerhedsstillelse skal kunne fuldbyrdes for en del eller i sin helhed. Det samme gælder særskilte afgørelser om et enkelt af sagens spørgsmål, der ikke afslutter rettens behandling af sagen eller et af kravene i sagen.

Stk. 4. De i stk. 3 nævnte afgørelser kan først indbringes for højere ret i forbindelse med den endelige afgørelse i sagen, medmindre afgørelsen kan fuldbyrdes eller Procesbevillingsnævnet har tilladt, at afgørelsen indbringes særskilt. Sådantilladelse kan gives, hvis der foreligger særlige grunde. Hvis tilladelse skal gives til at indbringe en afgørelse for Højesteret som 3. instans, skal sagen desuden angå spørgsmål af principiel karakter, jf. § 371, stk. 1, og § 392, stk. 3. En tilladelse til at indbringe afgørelsen for Højesteret som 3. instans kan begrænses til en del af sagen, hvis særlige grunde taler for det.

Stk. 5. Ansøgning om tilladelse efter stk. 4 skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden udløbet af den almindelige frist for indbringelse af afgørelsen. § 371, stk. 2, 2. pkt., og § 392, stk. 4, 2. pkt., finder tilsvarende anvendelse. Meddeles tilladelsen, skal sagen indbringes for den overordnede ret inden 4 uger.

Kapitel 31.

Retshjælp og fri proces

§ 327.

Fri proces kan, jf. § 325, gives til en sag i 1. instans

1. i sager omfattet af § 139, stk. 1, og § 147 e,
2. i sager om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær, separation, skilsmisse, omstødelse af ægteskab, ændring eller anfægtelse af vilkår for separation, skilsmisse eller omstødelse af ægteskab og om, hvorvidt parterne er ægtefæller, og i sager mellem ægtefæller om, hvorvidt en separation består, jf. dog stk. 2,
3. til forbrugeren i sager om tilbagebetaling af pengeydelse, som er omfattet af et påbud efter markedsføringsloven nedlagt af retten eller meddelt af Forbrugerombudsmanden, og
4. når ansøgeren helt eller delvis har fået medhold i Advokatnævnet, jf. § 146, et huslejenævn eller et beboerklagenævn eller et centralt statsligt klagenævn med undtagelse af Forbrugerklagenævnet og sagen er indbragt af ansøgeren til opfyldelse af nævnets afgørelse eller et forlig indgået for nævnet eller af modparten til ændring af nævnets afgørelse eller et forlig indgået for nævnet.

Stk. 2. Stk. 1, nr. 2, omfatter ikke:

1. Sager om prøvelse af en afgørelse truffet af Familieretshuset.
2. Sager, der behandles i den forenklede familiesagsproces.
3. Sagsøgeren i sager om ændring af en aftale eller afgørelse efter § 14 eller § 17, stk. 2, i forældreansvarsloven.

Stk. 3. Fri proces kan, jf. § 325, gives til en appelsag, når ansøgeren helt eller delvis har fået medhold i den foregående instans, og sagen er appelleret af modparten.

Stk. 4. Fri proces kan, jf. § 325, gives under skifterettens behandling af boer omfattet af § 1 i lov om ægtefælleskifte m.v.

Stk. 5. Fri proces efter stk. 1, 3 og 4 kan ikke gives, hvis det er åbenbart, at ansøgeren ikke vil få medhold i sagen.

Stk. 6. Fri proces efter stk. 1, 3 og 4 meddeles af den ret, som sagen er indbragt for eller kan indbringes for. Afslås fri proces, træffes afgørelsen ved kendelse. Uanset § 389 a, stk. 1, § 392, stk. 3, og § 392 a, stk. 2, kan afslag på fri proces til en sag, der behandles af byretten eller af Sø- og Handelsretten eller af landsretten som 1. instans, kæres uden særlig tilladelse.

§ 334.

Beskikkelse af advokat meddeles af rettens præsident. Beskikkelsen omfatter også retshandlinger ved anden ret.

Stk. 2. Der tilkommer den beskikkede advokat et passende salær samt godtgørelse for udlæg, herunder rejseudgifter, som advokaten med føjte har haft i forbindelse med hvervet, jf. dog § 333, stk. 1, 2. pkt.

Stk. 3. Anmoder parten om beskikkelse af en bestemt advokat, tilkommer der ikke den pågældende advokat godtgørelse for rejseudgifter ud over, hvad en advokat, der er antaget ved den pågældende ret, ville være berettiget til, medmindre retten bestemmer andet.

Stk. 4. Salær og godtgørelse fastsættes af den ret, der har foretaget beskikkelsen. Hvis der er fastsat takster efter stk. 7, fastsættes salæret på baggrund af disse. Fastsættelsen af salær og godtgørelse sker ved særskilt beslutning samtidig med sagens eller retshandlingens afslutning.

Stk. 5. Den beskikkede advokat må ikke modtage salær eller godtgørelse ud over de beløb, der er fastsat af retten. I de i stk. 3 nævnte tilfælde og i tilfælde, hvor den beskikkede advokat giver møde ved en anden ret, jf. stk. 1, 2. pkt., kan der dog træffes aftale mellem parten og advokaten om, at parten skal betale rejseudgifter, der ikke dækkes af statskassen. Reglen i 1. pkt. gælder ikke, såfremt der er truffet særlig aftale mellem parten og advokaten om vederlaget og advokaten frafalder krav på vederlag af statskassen.

Stk. 6. Såfremt omkostninger ved sagen er dækket af en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, skal salær og godtgørelse til den beskikkede advokat i første række betales af forsikringen.

Stk. 7. Justitsministeren kan fastsætte takster for salær til beskikkede advokater.

Kapitel 36.

Anke civile sager

§ 368.

Domme afsagt af en byret kan af parterne ankes til den landsret, i hvis kreds byretten ligger. Angår sagen krav, der efter påstanden har en økonomisk værdi af højst 20.000 kr., kan dommen kun ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. stk. 2.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan meddele tilladelse til anke af domme, der er omfattet af stk. 1, 2. pkt., hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Ansøgning om tilladelse skal indgives til nævnet inden 4 uger efter dommens afsigelse. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afsigelsen.

Stk. 3. Domme, der er afsagt af en landsret som 1. instans, kan af parterne ankes til Højesteret, for så vidt ikke andet er bestemt ved lov.

Stk. 4. Domme, der er afsagt af Sø- og Handelsretten, kan af parterne ankes til Højesteret eller landsret. Anke kan ske til Højesteret, hvis sagen er af principiel karakter og har generel betydning for rets anvendelsen og retsudviklingen eller væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt, eller hvis andre særlige grunde i øvrigt taler for, at sagen behandles af Højesteret som 2. instans. Anke til landsret sker til den landsret, i hvis

kreds sagen skulle have været anlagt efter reglerne i kapitel 22, hvis sagen ikke var blevet anlagt ved Sø- og Handelsretten.

Stk. 5. Når en part anker en dom afsagt af Sø- og Handelsretten til landsret, har andre parter i sagen, også selv om der alene påstås stadfæstelse, krav på, at ankesagen behandles af Højesteret, hvis betingelserne i stk. 4, 2. pkt., er opfyldt. Ønsker en anden part, at ankesagen behandles af Højesteret, indbringer denne part ankesagen for Højesteret ved at afgive et svarskrift til Højesteret med kopi til landsretten inden udløbet af den frist, som landsretten har fastsat for afgivelse af svarskrift.

Stk. 6. Højesteret påser af egen drift, at betingelserne i stk. 4, jf. stk. 5, for anke til Højesteret er opfyldt. Er betingelserne for anke til Højesteret ikke opfyldt, afviser Højesteret anken ved kendelse. I de tilfælde, der er nævnt i stk. 4, kan sagen herefter inden den ordinære ankefrists udløb eller, hvis den ordinære ankefrist udløber inden 2 uger, inden 2 uger efter afsigelsen af Højesterets kendelse om ankens afvisning indbringes for landsretten. Indbringes sagen senere, finder § 372, stk. 2, 4.-8. pkt., tilsvarende anvendelse. I de tilfælde, der er nævnt i stk. 5, fortsættes sagens behandling ved landsretten.

Stk. 7. Anken kan omfatte afgørelser, der er truffet under sagen, for så vidt ikke andet er bestemt ved lov.

Stk. 8. Bestemmelser om sagsomkostninger i domme, som er afsagt af en landsret eller af Sø- og Handelsretten, kan kun ankes særskilt med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet. Bestemmelserne i § 371 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 9. Ved særskilt anke af en bestemmelse om sagsomkostninger i en dom, der er afsagt af Sø- og Handelsretten, finder stk. 4-6 tilsvarende anvendelse.

§ 368 a.

Landsretten kan afvise at behandle en sag i 2. instans, hvis der ikke er udsigt til, at sagen vil få et andet udfald end i byretten, og sagen ikke er af principiel karakter eller andre grunde ikke i øvrigt taler for, at sagen skal behandles af landsretten. Landsretten kan dog ikke afvise en sag, som er indbragt efter tilladelse fra Procesbevillingsnævnet.

Stk. 2. Hvis landsretten overvejer at afvise en ankesag efter stk. 1, underrettes parterne herom. Parterne kan herefter inden 2 uger efter at have modtaget meddelelsen give retten og den anden part underretning om deres bemærkninger, hvorefter retten træffer afgørelse.

Stk. 3. Retten træffer ved dom afgørelse om afvisning på det indkomne skriftlige grundlag. Hvor særlige grunde taler derfor, kan retten bestemme, at der skal foretages mundtlig forhandling. Retten kan tillade, at en part eller rettergangsfuldmægtig deltager i den mundtlige forhandling ved anvendelse af telekommunikation, medmindre sådan deltagelse er uhensigtsmæssig.

§ 371.

Domme, der er afsagt af en landsret som 2. instans, kan ikke ankes. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til prøvelse i 3. instans, hvis sagen er af principiel karakter. Hvis særlige grunde taler for det, kan tilladelsen begrænses til en del af det krav, som sagen angår, eller, hvor sagen omfatter flere krav eller spørgsmål, til et af disse.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse efter stk. 1, 2. pkt., skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter dommens afsigelse. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afsigelsen.

§ 372.

Ankefristen er 4 uger. Fristen regnes fra dommens afsigelse.

Stk. 2. Anke sker ved indlevering af ankestævning til den ret, hvis dom indankes. Den ret, hvis dom indankes, sender inden 1 uge efter modtagelse af anken sagens dokumenter til ankeinstansen. Anke skal ske inden ankefristens udløb eller, hvis der er meddelt tilladelse efter § 368, stk. 2, § 371 eller § 453, stk. 2, inden 4 uger efter, at tilladelsen er meddelt ansøgeren. Indleveres stævningen senere, afvises anken.

Ankeinstansen kan dog undtagelsesvis tillade anke indtil 1 år efter dommens afsigelse. Stævningen skal i så fald indleveres inden 4 uger efter tilladelsens meddelelse. Bestemmelserne i § 398 finder tilsvarende anvendelse ved behandlingen af ansøgning om tilladelse til anke efter fristens udløb. Landsrettens afgørelse kan kun indbringes for Højesteret efter reglerne i § 392, stk. 3-5.

Stk. 3. En anke, der hæves eller afvises af anden grund end overskridelse af fristen efter stk. 2, kan med rettens tilladelse på ny tages under behandling, såfremt ny ankestævning indleveres på rettens kontor inden 2 uger efter, at sagen blev hævet eller afvist.

Kapitel 37.

Kære civile sager

§ 389.

Kendelser og beslutninger, der er afsagt af en byret, kan, medmindre andet er bestemt i loven, kæres til den landsret, i hvis kreds byretten ligger.

Stk. 2. Kendelser og beslutninger om sagsomkostninger, der er fastsat til højst 20.000 kr., kan ikke kæres. Hvis det er bestemt, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part, kan afgørelsen herom kun indbringes uden tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 20.000 kr. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 3. Beslutning efter § 334, stk. 4, om salær, der er fastsat til højst 20.000 kr., kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 4. Ansøgning om kæretilladelse efter stk. 2 og 3 skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 2 uger efter, at afgørelsen er truffet. Nævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse, hvis ansøgningen indgives senere, men inden 6 måneder efter, at afgørelsen er truffet.

§ 389 a.

Kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse, kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til kære, hvis kendelsen eller beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller af afgørende betydning for parten og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve af landsretten som 2. instans.

Stk. 2. Ansøgning om kæretilladelse efter stk. 1 skal indgives til Procesbevillingsnævnet, inden 2 uger efter at afgørelsen er truffet.

§ 391.

Bestemmelser i domme afsagt af en byret om sagsomkostninger, der er fastsat til mere end 20.000 kr., kan indbringes særskilt for landsret ved kære. Hvis det er bestemt, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part, kan bestemmelsen herom kun indbringes særskilt, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 20.000 kr.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan give tilladelse til kære af bestemmelser i domme om sagsomkostninger, der efter stk. 1 ikke kan påkæres, hvis særlige grunde taler derfor. Bestemmelserne i § 389, stk. 4, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Domme, hvorved retten afviser sagen, fordi den ikke er indbragt for rette domstol eller ikke rettidigt er indbragt for domstolene eller ankeretten, kan indbringes for højere ret ved kære. Hvis dommen er afsagt af en landsret som ankeinstans, kan kære kun ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådantilladelse kan gives, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til nævnet inden 2 uger efter, at afgørelsen er truffet. Procesbevillingsnævnet kan dog

undtagelsesvis give tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter, at afgørelsen er truffet.

Stk. 4. Domme, hvorved landsretten afviser sagen efter § 368 a, kan indbringes for Højesteret ved kære. Kære kan kun ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan gives, hvis særlige grunde taler derfor. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til nævnet, inden 2 uger efter at afgørelsen er truffet. Procesbevillingsnævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter at afgørelsen er truffet.

§ 392.

Kendelser og beslutninger, der afsiges af en landsret efter reglerne i § 253 i en sag, der behandles af retten som 1. instans, kan kæres til Højesteret, hvis afgørelsen kan fuldbyrdes eller Procesbevillingsnævnet har tilladt, at afgørelsen indbringes særskilt. Sådan tilladelse kan gives, hvis der foreligger særlige grunde, jf. § 253, stk. 4.

Stk. 2. En kendelse om afvisning, der afsiges af en landsret efter § 226, stk. 5, kan kæres til Højesteret uden forudgående tilladelse fra Procesbevillingsnævnet.

Stk. 3. I andre tilfælde kan landsrettens kendelser og beslutninger kæres til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan gives, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Hvis kendelsen eller beslutningen er afsagt efter reglerne i § 253, skal der desuden foreligge særlige grunde, jf. § 253, stk. 4.

Stk. 4. Ansøgning om kæretilladelse efter stk. 1 og 3 skal indgives til Procesbevillingsnævnet, inden 2 uger efter at afgørelsen er truffet. Procesbevillingsnævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse efter stk. 3, 1. og 2. pkt., hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter at afgørelsen er truffet.

Stk. 5. Hvis særlige grunde taler for det, kan en tilladelse efter stk. 3 til at kære til Højesteret som 3. instans begrænses til en del af sagen.

§ 392 a.

Kendelser og beslutninger, der afsiges af Sø- og Handelsretten efter reglerne i § 253, kan kæres til landsretten, hvis afgørelsen kan fuldbyrdes eller Procesbevillingsnævnet har tilladt, at afgørelsen indbringes særskilt. Sådan tilladelse kan gives, hvis der foreligger særlige grunde, jf. § 253, stk. 4. Kære sker til den landsret, i hvis kreds sagen skulle have været anlagt efter reglerne i kapitel 22, hvis sagen ikke var blevet anlagt ved Sø- og Handelsretten.

Stk. 2. I andre tilfælde kan Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger kæres til landsretten med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan gives, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Kære sker til den landsret, i hvis kreds sagen skulle have været anlagt efter reglerne i kapitel 22, hvis sagen ikke var blevet anlagt ved Sø- og Handelsretten.

Stk. 3. Ansøgning om kæretilladelse efter stk. 1 og 2 skal indgives til Procesbevillingsnævnet, inden 2 uger efter at afgørelsen er truffet. Procesbevillingsnævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse efter stk. 2, hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter at afgørelsen er truffet.

§ 394.

Kærefristen, der regnes fra den dag, afgørelsen er truffet, er 2 uger.

Stk. 2. Kære skal ske inden kærefristens udløb eller, hvis der er meddelt tilladelse efter § 148 a, stk. 4, § 389, § 389 a, stk. 1, § 391, § 392, § 392 a, stk. 2, eller § 453, stk. 3, jf. stk. 2, inden 2 uger efter, at tilladelsen er meddelt ansøgeren. Hvis der er meddelt tilladelse efter § 392, stk. 3, jf. § 253, stk. 4, skal kære ske, inden 4 uger efter at tilladelsen er meddelt ansøgeren. Iværksættes kære senere, afvises kæren af den ret, hvortil afgørelsen kæres. Retten kan dog undtagelsesvis tillade kære indtil 6 måneder efter afgørelsen. Kæreskriftet skal i så fald indleveres inden 2 uger efter tilladelsens meddelelse. Bestemmelserne i § 398 finder tilsvarende anvendelse ved behandling af ansøgning om tilladelse til kære efter fristens udløb.

§ 395.

Kære har ikke opsættende virkning, medmindre andet er bestemt i loven, eller det bestemmes af den ret, hvis afgørelse kæres, eller den ret, hvortil afgørelsen kæres. Det samme gælder ansøgning til Procesbevillingsnævnet om tilladelse til kære efter § 389 a.

Kapitel 42**Kære og anke – familieretlige sager****§ 453.**

En dom afsagt af familieretten i en sag, hvor en afgørelse truffet af Familieretshuset er indbragt for familieretten, kan kun ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan give tilladelse til anke af en dom efter stk. 1, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Ansøgning om tilladelse skal indgives til nævnet inden 4 uger efter afsigelsen af dommen. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afsigelsen.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse for kendelser, dog således at ansøgningsfristerne i stk. 2 er henholdsvis 2 uger og 6 måneder.

Kapitel 43 a.**Prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse****§ 475.**

Anke sker ved meddelelse til dommeren. Ankefristen er 4 uger fra dommens afsigelse. Byretten sender meddelelsen om anken samt sagens akter til landsretten, der berammer mundtlig forhandling af sagen i et retsmøde, til hvilket parterne indkaldes af retten med et af denne bestemt varsel. Bestemmelserne i § 372, stk. 2, 4.-8. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Om sagens behandling i landsretten gælder tilsvarende regler som fastsat for byretsbehandlingen.

Stk. 3. Landsrettens dom kan ikke ankes til Højesteret. Bestemmelserne i § 371, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, finder dog tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Anke har kun opsættende virkning, når det bestemmes af den ret, hvis afgørelse påankes, eller af den ret, til hvilken anke sker.

Kapitel 43 b.**Prøvelse af beslutning om adoption uden samtykke****§ 475 i.**

Ankefristen er 4 uger ved anke til landsret og 4 uger ved anke til Højesteret. Der kan ikke i medfør af § 372, stk. 2, meddeles tilladelse til at anke dommen efter ankefristens udløb.

Stk. 2. Anke til landsret sker ved meddelelse til byretten. Meddelelsen kan ske mundtligt til retsbogen. Retten sender meddelelsen og sagens akter til landsretten.

Stk. 3. Landsrettens dom kan ikke ankes til Højesteret. Bestemmelserne i § 371, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, finder dog tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Om kære gælder reglerne i kapitel 37. Der kan dog ikke i medfør af § 394, stk. 2, meddeles tilladelse til at kære de i § 475 b, stk. 4, nævnte kendelser efter kærefristens udløb.

Stk. 5. Om sagens behandling i landsretten og Højesteret gælder tilsvarende regler som fastsat for byretsbehandlingen.

Kapitel 53.

Appel af fogedrettens afgørelser

§ 584.

Afgørelser, der er truffet af en fogedret, kan, medmindre andet er bestemt i loven, kæres til den landsret, i hvis kreds fogedretten ligger.

Stk. 2. Afgørelser om udlæg for krav, der har en økonomisk værdi af højst 20.000 kr., kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 3. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter afgørelsen. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afgørelsen.

Stk. 4. Fogedrettens afgørelse efter § 561, stk. 2-4, § 562, stk. 1-3, § 563, § 566, stk. 3, 3. pkt., § 569, stk. 1, 4. pkt., § 570, stk. 2, 3. pkt., og stk. 3, § 571, stk. 1, § 576, stk. 2, og § 577, stk. 2, kan ikke kæres.

§ 584 a.

Fogedrettens afgørelser om omkostninger, der er fastsat til mere end 20.000 kr., kan særskilt kæres. Det samme gælder afgørelser, hvorved det er bestemt, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 20.000 kr.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan meddele tilladelse til kære af fogedrettens afgørelse om omkostninger, der efter stk. 1 ikke kan påkæres, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 3. Beslutning efter § 334, stk. 4, om salær, der er fastsat til højst 20.000 kr., kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 4. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 2 uger efter afgørelsen. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgningen indgives senere, men inden 6 måneder efter afgørelsen.

§ 585.

Landsrettens afgørelse i en kæresag kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til kære, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Hvis særlige grunde taler for det, kan tilladelsen begrænses til en del af sagen.

Stk. 2. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter afgørelsen. I andre sager end auktionssager kan nævnet dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afgørelsen.

§ 586.

Kære skal ske inden 4 uger efter, at forretningen er foretaget, eller, hvis forretningen ikke foretages, inden 4 uger efter den afgørelse, som kæres.

Stk. 2. Er der meddelt tilladelse efter § 584, stk. 2 og 3, § 584 a, stk. 2-4, eller § 585, skal kære ske inden 4 uger efter, at tilladelsen er meddelt ansøgeren.

Stk. 3. Såfremt kæren går ud på ophævelse af auktion over et luftfartøj, der er registreret i en fremmed stat, som har tiltrådt Genèvekonventionen af 19. januar 1948, er fristen dog 6 måneder efter salgsdagen, dersom den kærende som grund for ophævelsen påberåber sig, at reglerne i § 544, stk. 2, ikke har været overholdt.

Stk. 4. Iværksættes kære efter fristens udløb, afvises kæren af den ret, hvortil afgørelsen kæres. Retten kan dog undtagelsesvis tillade kære indtil 1 år, i auktionssager dog indtil 6 måneder, efter afgørelsen. Kæreskriftet skal i så fald indleveres inden 4 uger efter tilladelsens meddelelse. Bestemmelserne i § 398 finder tilsvarende anvendelse.

Landsrettens afgørelse kan kun indbringes for Højesteret efter reglerne i § 392, stk. 3-5.

Kapitel 82.

Anke til landsretten – straffesager

§ 902.

Anklagemyndigheden kan kun anke, når der efter loven kan idømmes andre offentligretlige følger end bøde eller konfiskation for lovovertrædelsen.

Stk. 2. Tiltalte kan kun anke, når tiltalte har givet møde i byretten og er idømt

1. mere end 20 dagbøder,
2. en bøde på over 6.000 kr.,
3. konfiskation af genstande af tilsvarende værdi eller
4. andre offentligretlige følger.

Stk. 3. Hvis sagen er fremmet i medfør af § 855, stk. 3, nr. 4, kan tiltalte anke, selv om tiltalte ikke har givet møde i byretten, hvis betingelserne i stk. 2 i øvrigt er opfyldt.

Stk. 4. Afgørelser efter §§ 899 og 900 kan ikke indbringes for højere ret

§ 903.

Procesbevillingsnævnet kan tillade anke af domme, der ikke kan ankes efter § 902, stk. 1-3, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler for det.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse til anke skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 14 dage efter dommens afsigelse. Hvis det er tiltalte, der vil anke, beregnes fristen som i § 904, stk. 2 og 3. Procesbevillingsnævnet kan undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter dommens afsigelse. Hvis det er anklagemyndigheden, der ønsker at anke, skal den samtidig med ansøgningen til Procesbevillingsnævnet sende underretning om ansøgningen til tiltalte. Manglende underretning medfører ikke, at sagen kan afvises.

Stk. 3. Reglerne i stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse på tilladelse til anke af de afgørelser, der er nævnt i § 902, stk. 4.

Stk. 4. Hvis Procesbevillingsnævnet meddeler tiltalte eller anklagemyndigheden tilladelse til anke efter stk. 1 eller 3, indbringer anklagemyndigheden sagen for landsretten. Sagen skal indbringes inden 14 dage efter, at Procesbevillingsnævnet har underrettet anklagemyndigheden om tilladelsen. Hvis det er anklagemyndigheden, der har fået tilladelse til anke, skal anklagemyndigheden forkynde en meddelelse om anke for tiltalte, jf. § 907, stk. 2, inden udløb af den frist, der er anført i 2. pkt.

§ 904.

Ankefristen er 14 dage og regnes fra dommens afsigelse, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. Hvis dommen skal forkyndes efter § 219 a, stk. 5, regnes tiltaltes ankefrist fra forkyndelsen.

Stk. 3. Hvis sagen er afgjort efter § 897 og tiltalte ikke var til stede eller gjort bekendt med tidspunktet for dommens afsigelse, regnes tiltaltes ankefrist fra den dag, hvor retten har sendt en udskrift af dommen til tiltalte.

Kapitel 83.

Anke til Højesteret – straffesager

§ 932.

Landsrettens domme i straffesager kan kun ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan meddeles, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Tilladelsen kan begrænses til en del af sagen, herunder med hensyn til de grunde, hvorpå anken kan støttes, jf. § 933, stk. 2, hvis særlige grunde taler for det.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse til anke skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 14 dage efter dommens afsigelse. Hvis det er tiltalte, der vil anke, beregnes fristen efter

reglerne i § 904, stk. 2 og 3, og § 904, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse, hvis sagen er behandlet efter § 930 a. Procesbevillingsnævnet kan undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter dommens afsigelse. Hvis det er anklagemyndigheden, der vil anke, skal den samtidig med ansøgningen til Procesbevillingsnævnet underrette tiltalte om ansøgningen. Manglende underretning medfører ikke, at sagen kan afvises.

Stk. 3. Når ansøgning om tilladelse til anke er indgivet, kan Højesteret beslutte, at fuldbyrdelse af dommen skal udsættes eller standses. Dette sker i hvert fald, når anke tillades.

§ 933.

Ved iværksættelse af anken til Højesteret finder § 903, stk. 4, § 905, stk. 1 og 3, § 906, § 907, stk. 2-4, § 910, stk. 1 og 2, og § 913 tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Anke kan ske under henvisning til de grunde, der er nævnt i § 912, stk. 1, nr. 1-3. Reglen i § 912, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Sager om opløsning af politiske foreninger kan altid indbringes for Højesteret.

Kapitel 85.

Kære til højere ret – straffesager

§ 968 a.

Kendelser og andre beslutninger, der er afsagt af landsretten under behandling af en ankesag, kan kun kæres til Højesteret af sagens parter eller de personer, der er nævnt i § 968, stk. 2, under tilsvarende betingelser som anført i § 968 og med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan meddeles, hvis kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse til kære skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 14 dage efter kendelsens eller beslutningens afsigelse. Er det tiltalte, der vil kære, og har tiltalte ikke været til stede ved afsigelsen, regnes ansøgningsfristen fra forkyndelsen af afgørelsen. Procesbevillingsnævnet kan undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter kendelsens eller beslutningens afsigelse. Hvis det er anklagemyndigheden, der vil kære, skal den samtidig med ansøgningen til Procesbevillingsnævnet give underretning om ansøgningen til den, som kendelsen eller beslutningen vedrører. Manglende underretning medfører ikke, at sagen kan afvises.

Stk. 3. Hvis Procesbevillingsnævnet meddeler tiltalte eller anklagemyndigheden tilladelse til kære efter stk. 1, indbringer anklagemyndigheden sagen for Højesteret. Sagen skal indbringes inden 14 dage efter, at Procesbevillingsnævnet har underrettet anklagemyndigheden om tilladelsen.

Stk. 4. Kendelser og andre beslutninger, der er afsagt af landsretten under behandling af en ankesag, og som retter sig mod nogen, der ikke er part i sagen, kan kæres til Højesteret under tilsvarende betingelser som anført i § 968 uden tilladelse efter stk. 1, jf. dog § 1013, stk. 3.

§ 973.

Landsrettens afgørelse i en kæresag kan kun kæres til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan meddeles, hvis kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Tilladelsen kan begrænses til en del af sagen, hvis særlige grunde taler for det. Reglerne i § 968 a, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

Kapitel 91.

Sagsomkostninger – straffesager

§ 1013.

Når en dom er påanket, prøver den overordnede ret omkostningsspørgsmålet, for så vidt dettes afgørelse afhænger af ankens udfald, eller det særlig er inddraget under anken. En tilsvarende regel gælder, når kæremål rejses mod en kendelse, der har pålagt erstatning af omkostninger i forbindelse med straf eller lignende følger. I andre tilfælde kan kæremål rejses mod rettens afgørelse af omkostningsspørgsmålet, når afgørelsen er uafhængig af sagens udfald, og de pålagte omkostningers beløb kan antages at ville overstige 40 kr.

Stk. 2. Foranstående regler gælder også med hensyn til fastsættelse af vederlag til offentlige anklagere, hvor derom bliver spørgsmål, og til forsvarere.

Stk. 3. Landsrettens afgørelser om vederlag til forsvarere kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til, at afgørelsen kæres til Højesteret, hvis kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter eller andre særlige grunde i øvrigt taler for det. Reglerne i § 968 a, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Pålagte omkostninger kan af restanceinddrivelsesmyndigheden inddrives efter reglerne i § 90, stk. 2 og 3, § 91, stk. 2 og 3, § 92 og § 111, stk. 2 og 3, i lov om fuldbyrdelse af straf m.v.

Bilag D

Oversigt over bestemmelser i retsplejeloven om fri proces

Kapitel 31

Retshjælp og fri proces

§ 325

Der kan efter ansøgning meddeles en person, der opfylder de økonomiske betingelser efter stk. 2-5, og som ikke har en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostninger ved sagen, fri proces efter reglerne i §§ 327 og 328.

Stk. 2. Personer, hvis indtægtsgrundlag ikke overstiger de i stk. 3-5 nævnte beløb, opfylder de økonomiske betingelser for at få fri proces, medmindre omkostningerne ved sagen må antages at blive uvæsentlige i forhold til ansøgerens indtægtsgrundlag. Justitsministeren fastsætter regler om opgørelse af indtægtsgrundlaget.

Stk. 3. Indtægtsgrænsen udgør 236.000 kr. (2005-niveau) for enlige.

Stk. 4. For samlevende anvendes parrets samlede indtægtsgrundlag, og indtægtsgrænsen udgør 300.000 kr. (2005-niveau). Hvis parret har modstående interesser i sagen, anvendes dog ansøgerens eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige. I sager om ægteskab eller forældremyndighed, jf. kapitel 42, kan ansøgerens eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige også anvendes.

Stk. 5. Indtægtsgrænsen forhøjes med 41.000 kr. (2005-niveau) for hvert barn under 18 år, herunder stedbørn eller plejebørn, som enten bor hos ansøgeren eller i overvejende grad forsørges af denne.

§ 326

De i § 323, stk. 6, og § 325, stk. 3-5, angivne beløb reguleres hvert år pr. 1. januar med 2,0 pct. tillagt eller fratrukket tilpasningsprocenten for det pågældende finansår, jf. lov om en satsreguleringsprocent. De regulerede beløb efter § 323, stk. 6, afrundes til det nærmeste hele kronebeløb, der kan deles med 10. De regulerede beløb efter § 325, stk. 3-5, afrundes til det nærmeste hele kronebeløb, der kan deles med 1.000. Reguleringen sker på grundlag af de på reguleringstidspunktet gældende beløb før afrunding. Justitsministeren bekendtgør hvert år, hvilke reguleringer der skal finde sted.

§ 327

Fri proces kan, jf. § 325, gives til en sag i 1. instans

- 1) i sager omfattet af § 139, stk. 1, og § 147 e,
- 2) i sager om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær, separation, skilsmisse, omstødelse af ægteskab, ændring eller anfægtelse af vilkår for separation, skilsmisse eller omstødelse af ægteskab og om, hvorvidt parterne er ægtefæller, og i sager mellem ægtefæller om, hvorvidt en separation består, jf. dog stk. 2,
- 3) til forbrugeren i sager om tilbagebetaling af pengeydelse, som er omfattet af et påbud efter markedsføringsloven nedlagt af retten eller meddelt af Forbrugerombudsmanden, og
- 4) når ansøgeren helt eller delvis har fået medhold i Advokatnævnet, jf. § 146, et huslejenævn eller et beboerklagenævn eller et centralt statsligt klagenævn med undtagelse af Forbrugerklagenævnet og sagen er indbragt af ansøgeren til opfyldelse af nævnets afgørelse eller et forlig indgået for nævnet eller af modparten til ændring af nævnets afgørelse eller et forlig indgået for nævnet.

Stk. 2. Stk. 1, nr. 2, omfatter ikke:

- 1) Sager om prøvelse af en afgørelse truffet af Familieretshuset.

2) Sager, der behandles i den forenklede familiesagsproces.

3) Sagsøgeren i sager om ændring af en aftale eller afgørelse efter § 14 eller § 17, stk. 2, i forældreansvarsloven.

Stk. 3. Fri proces kan, jf. § 325, gives til en appelsag, når ansøgeren helt eller delvis har fået medhold i den foregående instans, og sagen er appelleret af modparten.

Stk. 4. Fri proces kan, jf. § 325, gives under skifterettens behandling af boer omfattet af § 1 i lov om ægtefælleskifte m.v.

Stk. 5. Fri proces efter stk. 1, 3 og 4 kan ikke gives, hvis det er åbenbart, at ansøgeren ikke vil få medhold i sagen.

Stk. 6. Fri proces efter stk. 1, 3 og 4 meddeles af den ret, som sagen er indbragt for eller kan indbringes for. Afslås fri proces, træffes afgørelsen ved kendelse. Uanset § 389 a, stk. 1, § 392, stk. 3, og § 392 a, stk. 2, kan afslag på fri proces til en sag, der behandles af byretten eller af Sø- og Handelsretten eller af landsretten som 1. instans, kæres uden særlig tilladelse.

§ 328

Uden for de tilfælde, der er nævnt i § 327, kan fri proces, jf. § 325, gives, hvis ansøgeren skønnes at have rimelig grund til at føre proces.

Stk. 2. I vurderingen af, om ansøgeren har rimelig grund til at føre proces, indgår blandt andet

- 1) sagens betydning for ansøgeren,
- 2) udsigten til, at ansøgeren vil få medhold i sagen,
- 3) sagsgenstandens størrelse,
- 4) størrelsen af de forventede omkostninger og
- 5) muligheden for at få sagen behandlet ved Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, et administrativt nævn eller et privat tvistløsningsorgan, der er godkendt af erhvervsministeren.

Stk. 3. I sager i 1. instans om opsigelse eller ophævelse af boliglejemål eller ansættelsesforhold eller om personskade anses henholdsvis lejeren, arbejdstageren og skadelidte for at have rimelig grund til at føre proces, medmindre forhold som nævnt i stk. 2, nr. 2-5, klart taler herimod.

Stk. 4. Fri proces efter stk. 1-3 kan kun undtagelsesvis gives til

- 1) sager, der udspringer af ansøgerens erhvervsvirksomhed, eller
- 2) sagsøgeren i sager om ærekrænkelse, medmindre en ærekrænkelse af en vis grovhed er udbredt gennem et massemedium eller i øvrigt til en videre kreds.

Stk. 5. Fri proces efter stk. 1-3 kan ikke gives i sager, der behandles i den forenklede familiesagsproces.

Stk. 6. Fri proces efter stk. 1-3 meddeles af justitsministeren. Afslås fri proces, kan afslaget påklages til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter, at ansøgeren har fået meddelelse om afslaget.

§ 329

Uden for de tilfælde, der er nævnt i § 325, jf. §§ 327 og 328, kan justitsministeren efter ansøgning meddele en part fri proces, når særlige grunde taler for det. Dette gælder navnlig i sager, som er af principiel karakter eller af almindelig offentlig interesse, eller som har væsentlig betydning for ansøgerens sociale eller erhvervsmæssige situation. Afslås fri proces, kan afslaget påklages til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter, at ansøgeren har fået meddelelse om afslaget.

§ 330

Justitsministeren kan fastsætte regler om indholdet af en ansøgning om fri proces og om de oplysninger, som ansøgeren skal meddele.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte regler om, at ansøgning om fri proces skal indgives ved anvendelse af den digitale løsning, som Civilstyrelsen stiller til rådighed (digital selvbetjening).

§ 331

Fri proces medfører for vedkommende part

- 1) fritagelse for afgifter efter lov om retsafgifter,
- 2) beskikkelse af en advokat til at udføre sagen mod vederlag af statskassen, jf. § 334,
- 3) godtgørelse fra statskassen for udgifter, som med føje er afholdt i forbindelse med sagen,
- 4) fritagelse for at erstatte modparten sagens omkostninger og
- 5) i boer omfattet af § 1 i lov om ægtefælleskifte m.v. fritagelse for
 - a) sikkerhedsstillelse for omkostninger ved boets behandling,
 - b) betaling af partens andel af bobehandlerens salær og
 - c) hæftelse for statskassens krav mod den anden ægtefælle, jf. § 44, stk. 1, i lov om ægtefælleskifte m.v.

Stk. 2. Fri proces kan i bevillingen begrænses til enkelte af de i stk. 1 nævnte begunstigelser.

Stk. 3. I boer omfattet af § 1 i lov om ægtefælleskifte m.v. gælder følgende:

- 1) Fritagelsen for afgifter efter stk. 1, nr. 1, omfatter ikke skifteafgift efter §§ 34 a og 34 b i lov om retsafgifter.
- 2) Stk. 1, nr. 2, finder kun anvendelse, når skifteretten beskikker en advokat i medfør af § 23 i lov om ægtefælleskifte m.v.
- 3) Stk. 1, nr. 3, finder ikke anvendelse.

Stk. 4. Virkningerne af fri proces omfatter hele sagen i den pågældende instans, herunder den procedure, der er nødvendig for at opnå en ny foretagelse af sagen for samme ret, samt fuldbyrdelse af afgørelsen. Virkningerne omfatter tillige de foranstaltninger, som af hensyn til forberedelsen af sagsanlægget med føje er foretaget inden meddelelse af fri proces.

Stk. 5. Virkningerne af fri proces omfatter også behandlingen af sagen i 2. eller 3. instans, såfremt sagen er indbragt for højere ret af modparten og den part, der har fri proces, helt eller delvis har fået medhold i den foregående instans.

Stk. 6. Virkningerne af fri proces ophører ikke ved en parts død.

Stk. 7. Bevillingen kan tilbagekaldes, når de forudsætninger, under hvilke den er meddelt, viser sig ikke at være til stede eller at være bortfaldet. Når bevillingen tilbagekaldes, ophører virkningerne af fri proces.

§ 332

Retten træffer afgørelse om betaling af sagsomkostninger, som om der ikke var givet fri proces, herunder et skønsmæssigt fastsat beløb svarende til de afgifter, der efter sagsgenstandens værdi skulle have været betalt, jf. § 331, stk. 1, nr. 1. I det omfang en part er fritaget for betaling af sagsomkostninger til modparten, jf. § 331, stk. 1, nr. 4, betales sagsomkostningerne af statskassen. Pålægges modparten at betale sagsomkostninger, tilfalder beløbet statskassen. Har den part, der har fri proces, selv afholdt udgifter i anledning af sagen, fordeler retten dog beløbet mellem statskassen og parten.

Stk. 2. Retten kan pålægge en part, der har fri proces, helt eller delvis at erstatte statskassens udgifter ved den fri proces, i det omfang udgifterne ikke pålægges modparten, når partens forhold, herunder som disse er efter sagens udfald, taler for det.

§ 333

For hver ret antager justitsministeren et passende antal advokater til at udføre sager for parter, der har fri proces, eller for hvem der i øvrigt beskikkes en advokat efter reglerne i denne lov. Der tilkommer ikke en advokat, der er antaget ved en byret, godtgørelse for rejseudgifter ved møde inden for retskredsen.

Stk. 2. I ankesager kan den advokat, der har været beskikket under behandlingen i den foregående instans, beskikkes til også at føre sagen for den overordnede ret, såfremt advokaten er mødeberettiget for denne ret.

Stk. 3. Efter partens anmodning kan en advokat, der ikke er antaget ved vedkommende ret, beskikkes, såfremt det findes forsvarligt og advokaten er mødeberettiget for retten og villig til at lade sig beskikke.

Stk. 4. En autoriseret advokatfuldmægtig eller en advokat, der ikke har møderet for landsret, kan beskikkes i en sag, der anmeldes som prøvesag, hvis det findes forsvarligt. Det er dog en betingelse, at sagen ikke på forhånd skønnes uegnet som prøvesag, og at parten meddeler samtykke hertil.

Stk. 5. De i stk. 1 nævnte advokater skal yde retshjælp efter § 323, stk. 1, 2. pkt. Advokater, der ikke er omfattet af stk. 1, kan ved anmeldelse til den myndighed, som justitsministeren bestemmer, påtage sig en tilsvarende forpligtelse.

§ 334

Beskikkelse af advokat meddeles af rettens præsident. Beskikkelsen omfatter også retshandlinger ved anden ret.

Stk. 2. Der tilkommer den beskikkede advokat et passende salær samt godtgørelse for udlæg, herunder rejseudgifter, som advokaten med føje har haft i forbindelse med hvervet, jf. dog § 333, stk. 1, 2. pkt.

Stk. 3. Anmoder parten om beskikkelse af en bestemt advokat, tilkommer der ikke den pågældende advokat godtgørelse for rejseudgifter ud over, hvad en advokat, der er antaget ved den pågældende ret, ville være berettiget til, medmindre retten bestemmer andet.

Stk. 4. Salær og godtgørelse fastsættes af den ret, der har foretaget beskikkelsen. Hvis der er fastsat takster efter stk. 7, fastsættes salæret på baggrund af disse. Fastsættelsen af salær og godtgørelse sker ved særskilt beslutning samtidig med sagens eller retshandlingens afslutning.

Stk. 5. Den beskikkede advokat må ikke modtage salær eller godtgørelse ud over de beløb, der er fastsat af retten. I de i stk. 3 nævnte tilfælde og i tilfælde, hvor den beskikkede advokat giver møde ved en anden ret, jf. stk. 1, 2. pkt., kan der dog træffes aftale mellem parten og advokaten om, at parten skal betale rejseudgifter, der ikke dækkes af statskassen. Reglen i 1. pkt. gælder ikke, såfremt der er truffet særlig aftale mellem parten og advokaten om vederlaget og advokaten frafalder krav på vederlag af statskassen.

Stk. 6. Såfremt omkostninger ved sagen er dækket af en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, skal salær og godtgørelse til den beskikkede advokat i første række betales af forsikringen.

Stk. 7. Justitsministeren kan fastsætte takster for salær til beskikkede advokater.

§ 335

Såfremt omkostninger ved sagen er dækket af en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, indtræder statskassen i sikredes krav mod forsikringsselskabet, i det omfang statskassen har ydet dækning efter reglerne om retshjælp og fri proces. Dette gælder dog ikke dækning i form af fritagelse for afgifter efter § 331, stk. 1, nr. 1.

§ 336

Der kan efter ansøgning ydes en part, som har en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostninger ved sagen, godtgørelse fra statskassen af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, såfremt sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt kan begrunde, at omkostningerne ikke har kunnet afholdes inden for forsikringens maksimum. Bestemmelserne i §§ 325-328 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Omkostninger ved sagen dækkes efter stk. 1, i det omfang statskassen, hvis der havde været meddelt fri proces, ville have ydet dækning efter §§ 331, 332 og 334.

Stk. 3. Når retten i medfør af § 327, stk. 6, har truffet afgørelse om, at betingelserne i stk. 1 for dækning af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, er opfyldt, fastsætter retten samtidig, hvilket beløb der kan dækkes, jf. stk. 2.

Stk. 4. Når justitsministeren eller Procesbevillingsnævnet i medfør af § 328, stk. 6, har truffet afgørelse om, at betingelserne i stk. 1 for dækning af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, er opfyldt, kan justitsministeren træffe afgørelse om udbetaling af det ansøgte beløb, såfremt dette kan godkendes, jf. stk. 2. Kan justitsministeren ikke godkende det ansøgte beløb, sender justitsministeren sagen til den ret, der behandler eller senest har behandlet sagen, hvorefter retten fastsætter, hvilket beløb der kan dækkes, jf. stk. 2.

Bilag E

Lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner som ændret ved lov nr. 263 af 16. marts 2016

§ 1

Retshjælp kan ydes til indgivelse og førelse af klagesager mod Danmark for internationale klageorganer, som i henhold til konventioner om beskyttelse af menneskerettigheder, som Danmark har tiltrådt, skal behandle klager fra en person over en krænkelse af vedkommendes rettigheder efter konventionen.

§ 2

Justitsministeren yder efter ansøgning retshjælpen til den person, der har klaget, såfremt der skønnes at være rimelig grund til at føre klagesagen og det internationale klageorgan har anmodet om den danske regerings retlige bemærkninger til klagen.
Stk. 2. Retshjælpen omfatter alene de omkostninger, som det ikke er muligt at få godtgjort af det internationale klageorgan.

§ 3

Justitsministeren kan, når særlige grunde taler derfor og de i § 2, stk. 1, anførte betingelser er opfyldt, yde retshjælp til juridiske personer.

§ 4

Retshjælpen omfatter godtgørelse fra statskassen af rimelige udgifter til advokat og øvrige rimelige udgifter, der er nødvendige for førelse af sagen.
Stk. 2. Når særlige grunde taler derfor, kan udgifter til andre procesfuldmægtige end advokater godtgøres.
Stk. 3. Retshjælp kan begrænses til visse udgiftsposter. Der kan endvidere fastsættes en beløbsgrænse for godtgørelsen fra statskassen.
Stk. 4. Retshjælp kan tilbagekaldes, når klager ikke længere har rimelig grund til at føre klagesagen. Når retshjælpen tilbagekaldes, ophører virkningerne af retshjælpen.
Stk. 5. I det omfang det internationale klageorgans behandling af en klagesag fortsætter trods klagers død, kan virkningerne af retshjælpen opretholdes.

§ 4 a

Meddeles der afslag på retshjælp efter denne lov, kan afslaget påklages til Procesbevillingsnævnet, inden 4 uger efter at ansøgeren har fået meddelelse om afslaget.

§ 5

Loven træder i kraft den 1. april 2000.
Stk. 2. Loven finder anvendelse på klager, der indgives til et internationalt klageorgan efter lovens ikrafttræden. Loven finder endvidere anvendelse på klager, der er indgivet før lovens ikrafttræden, men hvor det internationale klageorgan anmoder om den danske regerings retlige bemærkninger til klagen efter lovens ikrafttræden.

§ 6

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bilag F

Bekendtgørelse nr. 1.840 af 7. december 2020 om fri proces

I medfør af § 325, stk. 2, § 326 og § 330 i lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 1.445 af 29. september 2020, fastsættes:

§ 1

Ved afgørelser om fri proces benyttes som indtægtsgrundlag summen af:

- 1) den personlige indkomst efter personskattelovens § 3 og
- 2) kapitalindkomsten efter personskattelovens § 4 med tillæg af aktieindkomsten efter personskattelovens § 4 a og CFC-indkomsten efter personskattelovens § 4 b.

Stk. 2. Ved beregninger efter stk. 1 anvendes de indkomster, der fremgår af årsopgørelsen for det forrige kalenderår. Hvis summen af kapitalindkomsten, aktieindkomsten og CFC-indkomsten er negativ, ses der bort fra den. For samlevende gælder dette kun, hvis parret samlet set har negativ indkomst af de nævnte arter.

Stk. 3. Fri proces efter retsplejelovens §§ 327 og 328 kan meddeles, hvis ansøgerens indtægtsgrundlag opgjort efter stk. 1 er 344.000 kr. eller mindre. Lever ansøgeren i et samlivsforhold, kan fri proces meddeles, hvis summen af parrets indtægtsgrundlag er 437.000 kr. eller mindre. Hvis parret har modstående interesser i sagen, anvendes dog ansøgerens eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige.

Stk. 4. Beløbene i stk. 3 forhøjes med 60.000 kr. for hvert barn, herunder stedbørn og plejebørn, under 18 år, som enten bor hos ansøgeren eller i overvejende grad forsørges af denne.

§ 2

Afviger ansøgerens aktuelle indkomstforhold ifølge de foreliggende oplysninger væsentligt fra det, der er lagt til grund ved opgørelsen af indtægtsgrundlaget efter § 1, stk. 1, lægges de tilsvarende aktuelle indkomstforhold til grund. Det samme gælder, hvis der ikke er opgjort et indtægtsgrundlag for ansøgeren.

§ 3

Er ansøgeren under 18 år, kan der tillige tages hensyn til forældrenes økonomiske forhold.

§ 4

Ansøgeren skal vedlægge årsopgørelse fra skattemyndighederne for 2019. Indgives ansøgningen i december 2021 vedlægges tillige årsopgørelsen for 2020. Lever ansøgeren i et samlivsforhold, skal samleverens årsopgørelse tillige vedlægges. Dette gælder dog ikke, hvis parret har modstående interesser i sagen.

Stk. 2. Ansøgeren skal oplyse antallet af børn, herunder stedbørn og plejebørn, under 18 år, som enten bor hos ansøgeren eller i overvejende grad forsørges af denne.

Stk. 3. Ansøgeren skal oplyse, om der er en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostningerne ved sagen.

Stk. 4. Civilstyrelsen kan pålægge ansøgeren at tilvejebringe yderligere oplysninger til brug for sagens behandling.

§ 5

Ansøgninger om fri proces omfattet af Civilstyrelsens kompetence til at meddele fri proces efter lov om rettens pleje skal indgives til Civilstyrelsen ved anvendelse af den digitale løsning, som Civilstyrelsen stiller til rådighed (digital selvbetjening). Ansøgninger, der ikke indgives ved digital selvbetjening, afvises af Civilstyrelsen, jf. dog §§ 6-7.

Stk. 2. En digital ansøgning anses for at være kommet frem, når den er tilgængelig for modtageren.

§ 6

Civilstyrelsen kan på baggrund af en anmodning fra en ansøger eller på Civilstyrelsens foranledning træffe afgørelse om dispensation fra kravet om anvendelse af digital selvbetjening efter § 5, stk. 1.

Stk. 2. Dispensation efter stk. 1 meddeles i tilfælde, hvor Civilstyrelsen efter en konkret vurdering finder, at der foreligger særlige forhold, f.eks. et fysisk eller psykisk handicap eller manglende it-kompetencer, der gør, at ansøgeren ikke må forventes at kunne anvende digital selvbetjening, jf. § 5, stk. 1.

§ 7

Civilstyrelsen kan undlade at afvise en ansøgning om fri proces, jf. § 5, stk. 1, der ikke er indgivet ved digital selvbetjening, og som ikke er undtaget herfra efter § 6, stk. 1, hvis det efter sagens karakter, beskaffenhed eller omfang af materialet i ansøgningen, er hensigtsmæssigt at modtage ansøgningen på anden måde end digitalt.

§ 8

Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 2021.

Stk. 2. Bekendtgørelsen finder anvendelse på ansøgninger, der behandles den 1. januar 2021 eller senere, medmindre den retssag, hvortil der ansøges om fri proces, er afsluttet før denne dato.

Stk. 3. Bekendtgørelse nr. 724 af 28. maj 2020 om fri proces ophæves. Bekendtgørelsen finder dog fortsat anvendelse på ansøgninger om fri proces i retssager, der er afsluttet før den 1. januar 2021.

Bilag G

Lovgivning af betydning for nævnets virksomhed

Her er en kronologisk oversigt over reformer og større lovændringer af betydning for nævnets virksomhed.

Procesbevillingsnævnet blev etableret pr. 1. januar 1996 og har fra starten haft til opgave at træffe afgørelse vedrørende ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og til Højesteret i civile sager og i straffesager. Fra 2007 har nævnet endvidere været klageinstans i forhold til Civilstyrelsens afslag på fri proces. De to sagstyper behandles i to forskellige afdelinger, dels i en afdeling for appeltilladelser, dels i en afdeling for fri proces. Alle sager bliver forberedt i et sekretariat, der er fælles for de to afdelinger.

Procesbevillingsnævnet har siden 1. januar 1996 som nævnt forestået behandlingen af ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og Højesteret i civile sager og straffesager.

Procesbevillingsnævnet blev oprettet ved lov nr. 390 af 14. juni 1995 om ændring af retsplejeloven (Oprettelse af et procesbevillingsnævn m.v.).

Ved lov nr. 1082 af 20. december 1995 om ændring af lov for Færøerne om rettens pleje, lov om rettens pleje i Grønland og forskellige andre lovbestemmelser om procesbevillinger (Ændringer som følge af oprettelsen af Procesbevillingsnævnet) blev der gennemført de nødvendige konsekvensændringer i bestemmelser om procesbevillinger i særlovgivningen og i den særlige lovgivning for Grønland og Færøerne. Loven trådte i kraft for Danmark og Grønland den 1. januar 1996. Loven blev sat i kraft for Færøerne den 1. juli 1999 ved bekendtgørelse nr. 454 af 16. juni 1999.

Ved lov nr. 402 af 26. juni 1998 om ændring af retsplejeloven mv. (rekruttering af dommere m.v.) blev nævnet bevillingsmæssigt og administrativt henlagt under Domstolsstyrelsen.

Procesbevillingsnævnet fik med virkning fra 1. januar 2007 som nævnt tillagt kompetencen til at behandle klager over Civilstyrelsens afslag på fri proces efter retsplejeloven. Den nye fri proces-ordning blev indført ved lov nr. 554 af 24. juni 2005 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Sagsomkostninger, retshjælp og fri proces). Ved lov nr. 538 af 8. juni 2006 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Politi- og domstolsreform) blev Procesbevillingsnævnets opgaver i afdelingen for appeltilladelser yderligere udvidet. Byretterne blev med virkning fra den 1. januar 2007 den almindelige førstestans i alle civile sager, således at fri anke til Højesteret kun kunne finde sted i de sager, der er henvist fra byret til landsret, og sager fra Sø- og Handelsretten. Ellers krævedes nævnets tilladelse. Samtidig blev nævningsager med virkning fra 1. januar 2008 henlagt til behandling i byretten som 1. instans med appeladgang til landsretten. Anke i straffesager til Højesteret kan herefter kun ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Ved lov nr. 536 af 26. maj 2010 er der med virkning fra den 1. juli 2010 indført hjemmel til at meddele begrænset 3. instansbevilling til Højesteret i både civile sager og straffesager.

Der er i 2014 trådt en række nye regler om appelbegrænsning i civile sager i kraft. Med virkning fra 1. februar 2014 er der indført nye regler om blandt andet sagstilgangen til Højesteret, jf. lov nr. 84 af 28. januar 2014 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love. Med virkning fra 1. juli 2014 er der desuden indført nye regler om civile sagers behandling, jf. lov nr. 737 af 25. juni 2014 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love. Ved lovændringerne er der indført nye regler om civile sagers behandling, som blandt andet betyder ændring af appelgrænsen og andre nye regler om appelbegrænsning i civile sager.

Der er desuden ved flere senere lovændringer indføjet enkelte nye regler om appelbegrænsning – ved appel af rettens afgørelse om anvendelse af domstolens sagsportal, jf. lov nr. 1867 af 29. december 2015 – samt diverse konsekvensrettelser i bestemmelser knyttet til reglerne om apeltilladelse.

Der er med virkning fra 1. april 2016 gennemført en ændring af lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner og retsplejeloven, jf. lov nr. 263 af 16. marts 2016. Ændringen indebærer bl.a., at der er indført en klageadgang til nævnets afdeling for fri proces i disse sager.

Beløbsgrænsen for tiltaltes anke til landsretten af byrettens dom i en straffesag er ved lov nr. 714 af 8. juni 2018 med virkning fra 1. juli 2018 ændret i retsplejelovens § 902, stk. 2, nr. 2, fra 3.000 kr. til 6.000 kr., dette angår alene de såkaldte sumbøder, og bestemmelsen i § 902, stk. 2, nr. 1, er derfor uændret på 20 dagbøder. Efter overgangsreglerne finder ændringen ikke anvendelse på byrettens domme, der er afsagt før lovens ikrafttræden.

Folketinget har vedtaget en ny, helhedsorienteret indsats mod ungdomskriminalitet, som udmøntede sig i lov nr. 1.705 af 27. december 2018, der trådte i kraft den 1. januar 2019. Der er tale om et tæt, præventivt samarbejde på tværs af myndigheder, der skal sætte ind over for børn og unge, der begår kriminalitet. I den forbindelse er der etableret et Ungdomskriminalitetsnævn i hver af landets 12 politikredse, og hvert nævnsmøde ledes af en dommer og består derudover af repræsentanter fra politiet og en fra kommunen. Nævnet behandler sager om børn og unge mellem 10 og 17 år, som har begået personfarlig kriminalitet eller anden kriminalitet, hvor en række øvrige risikofaktorer samtidig er til stede.

I de tilfælde, hvor sådanne typer sager er indbragt for byretten via Ankestyrelsen efter regler herom, vil appel til landsretten kun kunne ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse, hvis sagen er af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler herfor, jf. servicelovens § 171.

Med virkning fra 1. april 2019 er der etableret et nyt nævn i Procesbevillingsnævnet, nemlig nævnets afdeling for apeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser. Det nye nævn, der består af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat, har til opgave at behandle ansøgninger om apeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser.

Denne nye ordning er et led i familieretsreformen, som blev implementeret ved lov nr. 1702 af 27. december 2018 om Familieretshuset og lov nr. 1711 af 27. december 2018 om ændring af en række love, herunder retsplejeloven. Reformen trådte i kraft den 1. april 2019.

Med etablering af det nye nævn er der samtidig indført en ny appelbegrænsningsregel i retsplejelovens § 453.

Efter § 453 kræver anke – eller kære i sager omfattet af forældreansvarslovens kapitel 5 – af familierettens afgørelser til landsretten Procesbevillingsnævnets tilladelse i alle de tilfælde, hvor Familieretshuset har truffet afgørelse inden indbringelse af sagen for Familieretten.

Desuden gælder de almindelige appelbegrænsningsregler ved siden af i relevant omfang.

Retsplejelovens kapitel 1 a, der regulerer Procesbevillingsnævnets virksomhed, blev i forbindelse med familieretsreformen ændret med virkning fra 1. april 2019 ved lov nr. 1711 af 27. december 2018 om ændring af en række love, herunder retsplejeloven.

Der blev ved ændring af kapitel 1 a etableret en helt ny afdeling for behandling af sager om meddelelse af apelltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser.

Bestemmelsen i § 25, stk. 2, om, at sager i afdelingen for apelltilladelser også afgøres med 3 medlemmer, blev med virkning fra 1. april 2019 ændret således, at disse 3 af nævnets medlemmer er en landsdommer, en byretsdommer og en advokat, og at kompetencen alene angår sager om apelltilladelse til landsretten.

Nævnets forretningsorden er desuden samtidig blevet ændret ved bekendtgørelse nr. 294 af 25. marts 2019, og forretningsordningen regulerer i nødvendigt omfang de forhold, som lovændringen gav anledning til.

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces har siden sin etablering ved en fri proces reform med virkning fra 1. januar 2007 haft kompetence bl.a. til at behandle klager over Civilstyrelsens afslag på fri proces efter bestemmelserne i retsplejelovens kapitel 31, nemlig § 328, jf. § 325, § 329 og godtgørelse efter retsplejelovens § 336 samt siden april 2016 retshjælp efter retshjælpsloven.

Ved implementering af familieretsreformen er der sket en række ændringer i bestemmelsen i § 327 om rettens adgang til at meddele fri proces i en række specifikke sagstyper, og ændringerne medfører, at retternes kompetence til at meddele fri proces i visse sager begrænses med yderligere betingelser. I de tilfælde hvor disse yderligere betingelser ikke er opfyldt, vil kompetencen til at meddele fri proces være hos Civilstyrelsen med klageadgang til Procesbevillingsnævnet.

Derudover er der sket enkelte andre ændringer af reglerne om fri proces.

Folketinget har i juni 2020 vedtaget en ny retsplejelov for Færøerne, hvori der blandt andet fastsættes regler om begrænsning af appel fra Retten på Færøerne til Østre Landsret i civile sager og straffesager svarende til reglerne i den danske retsplejelov. Der er desuden fastsat en bestemmelse om, at Procesbevillingsnævnet ved behandlingen af ansøgninger om apelltilladelser efter den færøske retsplejelov skal tiltrædes af en færøsk advokat i stedet for en dansk advokat.

Der er endvidere indført en klageadgang til Procesbevillingsnævnet for afgørelser om fri proces truffet af Rigsombudsmanden på Færøerne.

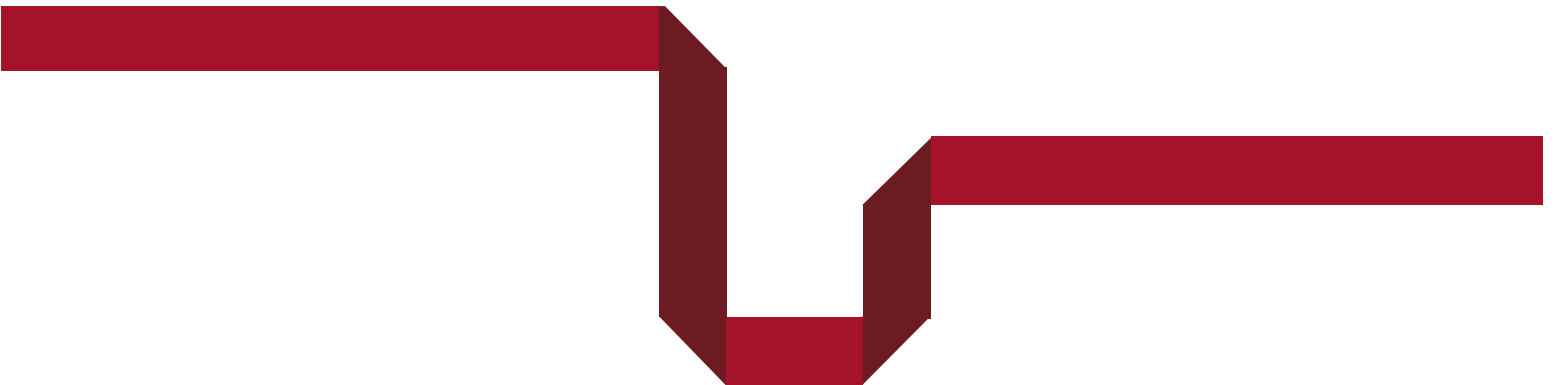

Efter den nye retsplejelov for Færøerne har rigsombudsmanden kompetence til at behandle ansøgninger om fri proces til sager i 1. instans og til sager om appel.

Den nye færøske retsplejelov trådte i kraft den 1. januar 2021 med forskellige modifikationer og vedtagne overgangsbestemmelser.

I lov nr. 425 af 16. marts 2021 om retsafgifter, som trådte i kraft den 1. oktober 2021, er der i § 47, stk. 4 og 5, fastsat bestemmelser om, at afgørelser om retsafgift efter § 47, stk. 2, kun kan kæres med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Se om reformer og større lovændringer desuden Hanne Kjærulff i "Kommenteret Retsplejelov", 10. udgave, 2018, bind 1, kapitel 1 a, de indledende bemærkninger til kapitlet, afsnit 4, side 58-60, Hanne Kjærulff og Niels Fenger i bogen "Appeltilladelser", 1. udgave, 2017, kapitel 2, afsnit 6, side 26 ff., og nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Bilag H

Overblik over reformer og nye regler af betydning for Procesbevillingsnævnets kompetence de seneste år

Der har siden Procesbevillingsnævnet etablering i 1996 gennem årene været en række reformer og lovændringer, som har medført, at Procesbevillingsnævnet i markant omfang har fået udvidet kompetence. I det følgende bliver der givet et overblik over de seneste år.

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser

Reform om civile sagers behandling og appelbegrænsningsregler pr. 1. februar og 1. juli 2014

Procesbevillingsnævnet fik i 2014 kompetence til at behandle ansøgninger om appeltilladelse i civile sager i en række nye tilfælde som følge af, at der ved lovændringer med virkning fra henholdsvis februar og juli 2014 blev indført nye regler om behandling af civile sager. Dette har betydet, at der i de følgende år er sket en markant stigning i antal sager om appeltilladelser i nævnets afdeling for appeltilladelser.

Med virkning fra 1. februar 2014 er der indført nye regler om blandt andet sagstilgangen til Højesteret, jf. lov nr. 84 af 28. januar 2014 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love. Med virkning fra 1. juli 2014 er der desuden indført nye regler om civile sagers behandling, jf. lov nr. 737 af 25. juni 2014 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love.

De nye regler indeholder navnlig følgende ændringer af retsplejeloven mv., hvorefter appel kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse:

- Kære af Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger til landsret, jf. § 392 a, stk. 2
- De gældende appelbegrænsningsregler fra byret til landsret med en beløbsgrænse på 10.000 kr. er forhøjet til 20.000 kr., jf. § 368, stk. 2, jf. stk. 1, 2. pkt., § 389, stk. 2, 3. pkt., jf. 1. pkt., § 391, stk. 2, 1. pkt. jf. stk. 1, 1. pkt., § 584, stk. 2, og § 584 a, stk. 2, jf. stk. 1, 1. pkt.
- Der er indført appelbegrænsning for kære til landsretten med en grænse på 20.000 kr. af byrettens fastsættelse af salær på højst 20.000 kr. og af byrettens ophævelse af sagsomkostninger, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger på højst 20.000 kr., jf. § 389, stk. 2, 3. pkt., jf. 2. pkt., § 389, stk. 3, § 391, stk. 2, 1. pkt., jf. stk. 1, 2. pkt., § 584 a, stk. 2, jf. stk. 1, 2. pkt., og stk. 3.
- Kære fra byret til landsret af kendelser og beslutninger, der afsiges under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse, jf. § 389 a.
- Appel til landsret og til Højesteret af delafgørelser efter § 253, stk.4, § 392 a, stk. 1, og § 392, stk. 1.

- Kære til Højesteret af landsrettens dom efter § 368 a om afvisning af en ankesag, jf. § 391, stk. 4.
- Anke fra byret til landsret i sager om tvangsanbringelse af børn, jf. lov om social service § 171.
- De hidtil gældende ansøgningsfrister på 8 uger ved appel til Højesteret er ændret til 4 uger.
- Diverse konsekvensrettelser.

Som det fremgår af de talmæssige opgørelser i årsberetningen, har Procesbevillingsnævnet i 2015 – 2020 oplevet et rekordstort antal modtagne ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og Højesteret på henholdsvis 2.392, 2.420 og 2.356, 2.237, 2.603 og 3.203 sager i nævnets afdeling for appeltilladelser. Dette skyldes de nye regler om appelbegrænsning i civile sager.

I årsberetningerne fra 2015-2017, afsnit 2.5, er der udarbejdet tabeller, der viser udviklingen, herunder det ekstra antal sager, som ændringen i appelbegrænsningsreglerne medførte, mens de samlede antal sager efter de enkelte bestemmelser er angivet i parentes.

Se nærmere om statistik i øvrigt for samtlige sager i afdelingen for appeltilladelser i kapitel 3.

En stor del af det forøgede årlige sagsindtag som følge af lovændringerne fra 2014 vedrører ansøgninger om kæretiladelse fra byret til landsret efter kærebeegrænsningsreglen i retsplejelovens § 389 a. Bestemmelsen i § 389 a, stk. 1, bestemmer, at kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse, ikke kan kæres uden Procesbevillingsnævnets tilladelse. En sådan tilladelse kan meddeles, hvis kendelsen eller beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller af afgørende betydning for parten, og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve af landsretten som 2. instans.

Disse sager har angået byrettens afgørelser vedrørende eksempelvis spørgsmål om henvisning af en sag til landsretten eller Sø- og Handelsretten, opsættende virkning, syn og skøn, vidneførelse, edition, forelæggelse for en administrativ myndighed, udsettelse, genoptagelse mv.

Bestemmelsen i retsplejelovens § 389 a har desuden givet anledning til en række spørgsmål vedrørende selve anvendelsesområdet for bestemmelsen. Procesbevillingsnævnet har i årenes løb meddelt tilladelse til kære til Højesteret af spørgsmålet om anvendelsesområdet for § 389 a vedrørende en række tilfælde, og Højesteret har udtalt sig om anvendelsesområdet for § 389 a i en række afgørelser, der oversigtsmæssigt er gengivet i afsnit 2.6.

Om afgrænsning af anvendelsesområdet for § 389 a se også Kjærulff og Fenger i "Appeltilladelser", 1. udgave, 2017, side 58 ff. Se desuden artiklen af Fenger og Kjærulff i U 2016 B.108 "Retsplejelovens § 389 a om kære af byrettens afgørelser under hovedforhandlingen og dennes forberedelse – status efter halvandet år". Artiklen analyserer den navnlig utrykte retspraksis vedrørende § 389 a og diskuterer, hvilke kriterier Procesbevillingsnævnet almindeligvis lægger vægt på ved behandlinger af ansøgninger efter denne bestemmelse.

Procesbevillingsnævnet har endvidere meddelt kæretiladelse til Højesteret vedrørende afgrænsning af selve anvendelsesområdet for enkelte andre af de nye regler, som Højesteret efterfølgende har fastslået retsstillingen for.

Se også Kjærulff og Fenger i "Appeltilladelser", 2017, side 151, om § 391, stk. 4, og bl.a. side 93 ff. om § 253, stk. 4. Særligt om nævnets kompetence til at meddele kæretiladelse vedrørende landsrettens afvisning af ankesager efter den nye regel fra 2014 i § 368 a, jf. § 391, stk. 4, se også artiklen af Niels Fenger i U 2016 B.239 "Retsplejelovens § 368 a og afvisning af udsigtsløse anker".

De nye regler om appelbegrænsning i civile sager fra 2014 er som nævnt også mere fylldigt beskrevet i Procesbevillingsnævnets årsberetninger fra 2014 – 2017, afsnit 2.5.

Diverse mindre ændringer af kompetencen

Der har gennem årene været en række mindre lovændringer og konsekvensrettelser af betydning for hjemlerne i nævnets afdeling for appeltilladelser. Desuden er der ved lov nr. 1867 af 29. december 2015 indsat regler om en digital sagsportal i borgerlige retssager og sager om optagelse af bevis om borgerlige krav. Efter § 148 a er anvendelse af domstolens digitale sagsportal som udgangspunkt obligatorisk. Rettens beslutning om fritagelse fra at anvende domstolens sagsportal eller afslag herpå kan ikke uden Procesbevillingsnævnets tilladelse indbringes for højere ret, jf. § 148 a, stk. 4.

Forhøjelse af beløbsgrænsen fra 3.000 kr. til 6.000 kr. for tiltaltes anke til landsretten i straffesager pr. 1. juli 2018

Med virkning fra 1. juli 2018 er beløbsgrænsen for tiltaltes anke til landsretten i straffesager i retsplejelovens § 902, stk. 2, nr. 2, ændret fra 3.000 kr. til 6.000 kr.

Folketinget har den 31. maj 2018 vedtaget en ændring af retsplejeloven, jf. lov nr. 714 af 8. juni 2018, hvor der blandt andet er sket en ændring af beløbsgrænsen i retsplejelovens § 902, stk. 2, nr. 2, fra 3.000 kr. til 6.000 kr. Ændringen betyder, at tiltalte fremover kun kan anke, når tiltalte har givet møde i byretten og er idømt en bøde på over 6.000 kr.

Procesbevillingsnævnet kan efter retsplejelovens § 903, stk. 1, tillade anke af domme, der ikke kan ankes efter § 902, stk. 1-3, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler for det. Ændringen af beløbsgrænsen i § 902, stk. 2, nr. 2, betyder derfor, at såfremt tiltalte ønsker at anke byrettens dom i en straffesag, hvor tiltalte har givet møde i byretten, og hvor tiltalte er idømt en bøde på 6.000 kr. eller derunder, da skal tiltalte efter retsplejelovens § 903 ansøge Procesbevillingsnævnet om tilladelse hertil.

Der er ikke i øvrigt ændringer i bestemmelsen i § 902, hvilket blandt andet betyder, at retsplejelovens § 902, stk. 2, nr. 1, hvorefter tiltalte kan anke, når tiltalte har givet møde i byretten og er idømt mere end 20 dagbøder, er uændret.

Appel af byrettens afgørelser i sager behandlet af Ungdomskriminalitetsnævnet pr. 1. januar 2019

Folketinget har vedtaget en ny, helhedsorienteret indsats mod ungdomskriminalitet, som udmøntede sig i lov nr. 1.705 af 27. december 2018, der trådte i kraft den 1. januar 2019. Der er tale om et tæt, præventivt samarbejde på tværs af myndigheder, der skal sætte ind over for børn og unge, der begår kriminalitet. I den forbindelse er der etableret et Ungdomskriminalitetsnævn i hver af landets 12 politikredse, og hvert nævnsmøde ledes af en dommer og består derudover af repræsentanter fra politiet og en fra

kommunen. Nævnet behandler sager om børn og unge mellem 10 og 17 år, som har begået personfarlig kriminalitet eller anden kriminalitet, hvor en række øvrige risikofaktorer samtidig er til stede.

I de tilfælde, hvor sådanne typer sager er indbragt for byretten via Ankestyrelsen efter regler herom, vil appel til landsretten kun kunne ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse, hvis sagen er af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler herfor, jf. servicelovens § 171.

Ændring af retsplejelovens kapitel 1 a og bl.a. § 25, stk. 2, pr. 1. april 2019

Retsplejelovens kapitel 1 a, der regulerer Procesbevillingsnævnets virksomhed, blev i forbindelse med familieretsreformen ændret med virkning fra 1. april 2019 ved lov nr. 1711 af 27. december 2018 om ændring af en række love, herunder retsplejeloven.

Der blev ved ændring af kapitel 1 a etableret en helt ny afdeling for behandling af sager om meddelelse af appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser. Se herom nærmere afsnittet om det nye nævn, jf. § 23, stk. 2.

Bestemmelsen i § 25, stk. 2, om, at sager i afdelingen for appeltilladelser også kan afgøres med 3 medlemmer, blev med virkning fra 1. april 2019 ændret således, at disse 3 af nævnets medlemmer er en landsdommer, en byretsdommer og en advokat, og at kompetencen alene angår sager om appeltilladelse til landsretten.

Nævnets forretningsorden er desuden samtidig blevet ændret ved bekendtgørelse nr. 294 af 25. marts 2019, og forretningsordenen regulerer i nødvendigt omfang de forhold, som lovændringen gav anledning til.

Nye appelbegrænsningsregler i sager fra Færøerne

Folketinget har i juni 2020 vedtaget en ny retsplejelov for Færøerne, hvori der blandt andet fastsættes regler om begrænsning af appel fra Retten på Færøerne til Østre Landsret i civile sager og straffesager svarende til reglerne i den danske retsplejelov.

Der er desuden fastsat en bestemmelse om, at Procesbevillingsnævnet ved behandlingen af ansøgninger om appeltilladelser efter den færøske retsplejelov skal tiltrædes af en færøsk advokat i stedet for en dansk advokat.

Den nye færøske retsplejelov trådte i kraft den 1. januar 2021 med forskellige modifikationer og vedtagne overgangsbestemmelser.

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser

Familieretsreformen pr. 1. april 2019

Med virkning fra 1. april 2019 er der etableret et nyt nævn i Procesbevillingsnævnet, nemlig nævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser. Det nye nævn, der består af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat, har til opgave at behandle ansøgninger om appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser.

Denne nye ordning er et led i familieretsreformen, som blev implementeret ved lov nr. 1702 af 27. december 2018 om Familieretshuset og lov nr. 1711 af 27. december 2018

om ændring af en række love, herunder retsplejeloven. Reformen trådte i kraft den 1. april 2019.

Med etablering af det nye nævn er der samtidig indført en ny appelbegrænsningsregel i retsplejelovens § 453, som vil få meget stor betydning i nævnets nye afdeling.

Efter § 453 kræver anke – eller kære i sager omfattet af forældreansvarslovens kapitel 5 – af familierettens afgørelser til landsretten Procesbevillingsnævnets tilladelse i alle de tilfælde, hvor Familieretshuset har truffet afgørelse inden indbringelse af sagen for Familieretten.

Desuden gælder de almindelige appelbegrænsningsregler ved siden af i relevant omfang.

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces

Ny klageadgang til nævnet i sager om retshjælp efter retshjælpsloven pr. 1. april 2016

Med virkning fra 1. april 2016 er der indført nye regler om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner, jf. lov nr. 263 af 16. marts 2016 om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner og retsplejeloven (ændring af betingelserne for retshjælp og indførelse af klageadgang til Procesbevillingsnævnet).

Ved loven suppleres det gældende kriterium – hvorefter retshjælp ydes i sager, hvor regeringen er anmodet om retlige bemærkninger – med et yderligere kriterium om, at klager har rimelig grund til at føre klagesagen. Det er efter loven Civilstyrelsen, der som første instans skal træffe afgørelse i sagerne, men som noget nyt er der indført en klageadgang til Procesbevillingsnævnet, således at afslag på retshjælp vil kunne indbringes for en uafhængig instans.

Familieretsreformen pr. 1. april 2019

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces har siden sin etablering ved en fri proces reform med virkning fra 1. januar 2007 haft kompetence bl.a. til at behandle klager over Civilstyrelsens afslag på fri proces efter bestemmelserne i retsplejelovens kapitel 31, nemlig § 328, jf. § 325, § 329 og godtgørelse efter retsplejelovens § 336 samt siden april 2016 retshjælp efter retshjælpsloven.

Ved implementering af familieretsreformen er der sket en række ændringer i bestemmelsen i § 327 om rettens adgang til at meddele fri proces i en række specifikke sagstyper, og ændringerne medfører, at retternes kompetence til at meddele fri proces i visse sager begrænses med yderligere betingelser. I de tilfælde hvor disse yderligere betingelser ikke er opfyldt, vil kompetencen til at meddele fri proces være hos Civilstyrelsen med klageadgang til Procesbevillingsnævnet.

Derudover er der sket enkelte andre ændringer af reglerne om fri proces.

Ny klageadgang til nævnet i sager om fri proces på Færøerne

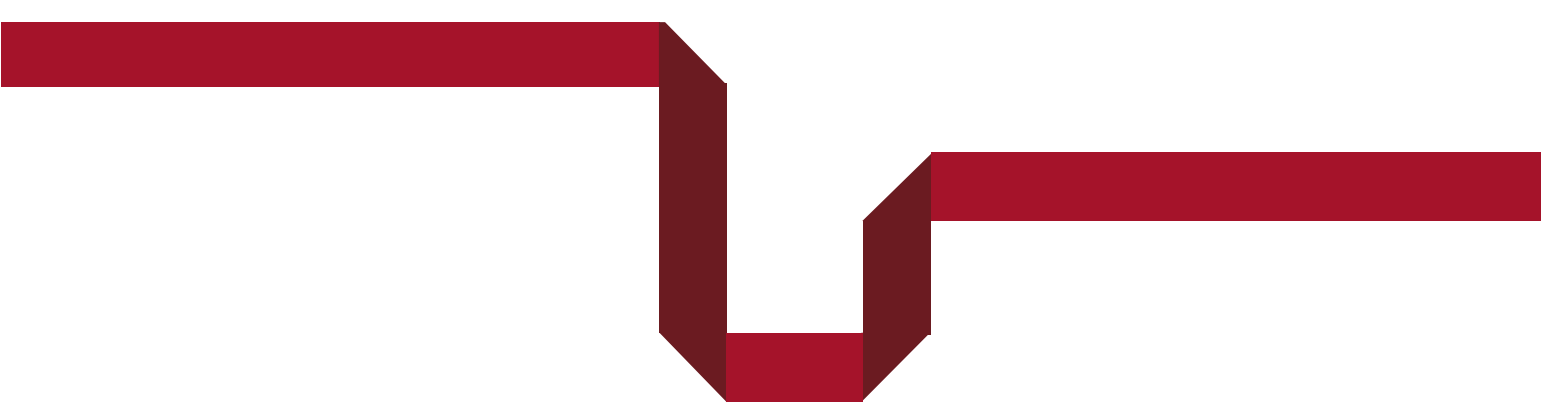
Folketinget har i juni 2020 vedtaget en ny retsplejelov for Færøerne, hvori der blandt andet indføres en klageadgang til Procesbevillingsnævnet for afgørelser om fri proces truffet af Rigsombudsmanden på Færøerne.

Efter den nye retsplejelov for Færøerne har rigsombudsmanden kompetence til at behandle ansøgninger om fri proces til sager i 1. instans og til sager om appel.

Den nye færøske retsplejelov trådte i kraft den 1. januar 2021 med forskellige modifikationer og vedtagne overgangsbestemmelser.

Se om reformer og større lovændringer desuden Hanne Kjærulff i "Kommenteret Retsplejelov", 10. udgave, 2018, bind 1, kapitel 1 a, de indledende bemærkninger til kapitlet, afsnit 4, side 58-60, Hanne Kjærulff og Niels Fenger i bogen "Appeltilladelser", 1. udgave, 2017, kapitel 2, afsnit 6, side 26 ff., og nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Procesbevillingsnævnet

Store Kongensgade 1-3

1264 København K.

Telefon: 70 10 33 22

www.procesbevillingsnævnet.dk

